

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RADECZNICA NA LATA 2016-2022

Strategia rozwoju Gminy Radecznica na lata 2016-2022 została opracowana przez firmę Lubelska Akademia Rozwoju Piotr Majchrzak na podstawie umowy z Gminą Radecznica z dnia 29 października 2015 r.

Eksperci uczestniczący w opracowywaniu strategii:
PIOTR MAJCHRZAK, RAFAŁ DUDEK,

Lubelska
akademia rozwoju

Ikony użyte w raporcie pochodzą ze strony: www.flaticon.com

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	4
2. Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju.....	5
3. Metodologia opracowania strategii	6
4. Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	8
5. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna	10
5.1. Położenie, infrastruktura, przestrzeń i środowisko	10
5.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	10
5.1.2. Dostępność komunikacyjna gminy oraz infrastruktura komunikacyjna.....	12
5.1.3. Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne	14
5.1.4. Walory przyrodnicze	15
5.1.5. Walory kulturowe.....	18
5.1.6. Infrastruktura wodno-ściekowa.....	23
5.1.7. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów.....	26
5.1.8. Infrastruktura energetyczno-oświetleniowa	26
5.1.9. Infrastruktura teleinformatyczna.....	27
5.1.10. Pozycja gminy w regionalnej i krajowej polityce przestrzennej	28
5.2. Infrastruktura społeczna.....	30
5.2.1. Sytuacja demograficzna	30
5.2.2. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców.....	34
5.2.3. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania	42
5.2.4. Sytuacja mieszkaniowa (mieszkalnictwo)	45
5.2.5. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna.....	48
5.2.6. Infrastruktura sportowa.....	57
5.2.7. Infrastruktura kultury.....	58
5.2.8. Ochrona zdrowia, wykluczenie i opieka społeczna.....	63
5.2.9. Bezpieczeństwo publiczne	71
5.2.10. Jakość życia w gminie.....	79
5.3. Gospodarka i rynek pracy	82
5.3.1. Rolnictwo	82
5.3.2. Przedsiębiorczość.....	87
5.3.3. Turystyka	100

5.3.4. Rynek pracy i bezrobocie	103
5.3.5. Odnawialne źródła energii	110
5.3.6. Atrakcyjność inwestycyjna gminy	118
5.3.7. Możliwości budżetowe i zdolność inwestycyjna Gminy	121
5.4. Jakość rządzenia w gminie	137
5.4.1. Administracja i jakość kadr	137
5.4.2. Współpraca z innymi podmiotami	137
5.4.3. Planowanie strategiczne	140
5.4.4. Promocja gminy	141
5.5. Analiza SWOT	142
6. Rozwój strategiczny Gminy Radecznica w latach 2015-2022	146
6.1 Wizja gminy	146
6.2 Misja gminy	147
6.2 Cele strategiczne	148
Cel strategiczny 1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna i rozwinięta infrastruktura.	150
Cel strategiczny 2. Czyste środowisko naturalne	156
Cel strategiczny 3. Zintegrowana i przedsiębiorcza społeczność lokalna	160
Cel strategiczny 4. Rozwinięta gospodarka i promocja gminy	164
6.3 Cele operacyjne i kierunki działań	170
6.4. Wdrażanie i finansowanie strategii	170
6.4.1. System instytucjonalny wdrażania strategii	170
6.4.2. Finansowanie strategii	172
6.5. Monitoring i ocena realizacji strategii	177
7. Załączniki:	178
Załącznik nr 1: Wykaz wskaźników monitoringowych	178
8. Spis wykresów, tabel, rysunków.	185

1. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2016-2022 powstała na mocy Uchwały nr X/57/2015 Rady Gminy Radecznica z dnia 16 października 2015 roku w sprawie przystąpienia *do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2016-2022*. Strategia składa się z trzech zasadniczych części: diagnostycznej, strategicznej i wdrożeniowej.

2. Przesłanki opracowania nowej strategii rozwoju

Główną przesłanką opracowania nowej strategii była konieczność stworzenia nowego, profesjonalnego i długofalowego dokumentu odpowiadającego oczekiwaniom i wyzwaniom współczesności oraz konieczność włączenia w proces jego tworzenia wszystkich opiniotwórczych środowisk z terenu gminy Radecznica. Przesłankę do rozpoczęcia prac stanowiła również potrzeba przeprowadzenia oceny efektów dotychczas realizowanej strategii oraz dokonanie na tej podstawie stosownych zmian i uzupełnień. Bardzo ważnym powodem opracowania nowego dokumentu była również konieczność dostosowania jego zapisów do nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce, zakładającego m.in. specjalizację regionalne i lokalnej gospodarki, a także wieloszczeblowy model zarządzania i współdziałania w zakresie realizacji wspólnych zadań i przedsięwzięć inwestycyjnych. Niezmiernie istotnym elementem było również zapewnienie spójności pomiędzy strategią rozwoju gminy i aktualnie obowiązującymi dokumentami strategicznymi na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym, w tym w szczególności z celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.). Zasadniczym argumentem, przemawiającym za opracowaniem nowej strategii rozwoju gminy Radecznica była również konieczność dostosowania jej celów i działań do nowej polityki spójności Unii Europejskiej oraz wynikających z tej polityki celów tematycznych, wdrażanych za pomocą krajowych i regionalnych programów operacyjnych finansowanych w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

Główne zmiany, w stosunku do poprzednio obowiązującej strategii związane są przede wszystkim z uproszczeniem struktury dokumentu. W przedmiotowej strategii ujęto także nowe treści, wynikające m.in. z nowych uwarunkowań i wyzwań rozwojowych gminy, ewaluacji efektów wdrażania dotychczasowej strategii, aktualnych celów i priorytetów rozwoju polityki regionalnej na poziomie unijnym i krajowym, a także nowych możliwości wsparcia rozwoju samorządów lokalnych ze środków unijnych na lata 2014-2020. W porównaniu z poprzednią wersją strategii z roku 2008, dokument zawiera sformułowaną na nowo wizję i misję rozwoju gminy, a także bardziej transparentną strukturę celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto całkowicie zmodyfikowano system monitorowania i oceny realizacji strategii. Należy podkreślić, iż modyfikując układ celów i kierunków działań strategii przyjęto założenie, że mogą one wychodzić poza ustawowy zakres kompetencji gminy oraz, że będą realizowane w bliskiej współpracy z innymi szczeblami samorządu terytorialnego lub partnerami społeczno-gospodarczymi. Dotyczy to w szczególności takich obszarów jak: promocja i wspieranie przedsiębiorczości; rozwój lokalnego rynku pracy, czy pomoc społeczna. Holistyczne podejście do wdrażania strategii na poziomie lokalnym zgodne jest z postulowaną obecnie zasadą wieloszczeblowego zarządzania gminą, a także wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, dla których mniej ważne są kompetencje poszczególnych podmiotów, zaś bardziej liczy się skuteczność i sposób rozwiązywania danego problemu.

3. Metodologia opracowania strategii

Podczas opracowywania strategii wykorzystano model ekspercko-partycypacyjny, pozwalający na szeroki udział władz i społeczności lokalnej w pracach nad dokumentem przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych. W ramach przyjętej metodologii prac gmina Radecznica powołała zespół zadaniowy ds. opracowania strategii składający się m.in. z kadry kierowniczej i kluczowych pracowników Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych gminy, radnych gminy oraz przedstawicieli organizacji społecznych i gospodarczych. Głównymi konsultantami strategii byli natomiast dwaj eksperci zewnętrzni, do których zadań należało m.in. zaprezentowanie metodologii opracowania strategii, nadzór nad koncepcyjną i merytoryczną stroną strategii, prowadzenie wszystkich spotkań i konsultacji społecznych oraz zredagowanie ostatecznej wersji dokumentu. W trakcie prac nad strategią wykorzystano szereg autorskich metod analizy danych oraz stosowaną w wielu państwach Unii Europejskiej Metodę Aktywnego Planowania Strategii (MAPS). Istotą metody MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale jest nieusystematyzowana i rozporoszona w różnych instytucjach, organizacjach oraz umysłach lokalnych ekspertów.

W trakcie prac nad strategią zorganizowano szereg wewnętrznych spotkań z członkami zespołu zadaniowego ds. opracowania strategii. W ich ramach m.in. wspólnie określono potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej, zaprezentowano szczegółowo część społeczno-gospodarczą strategii, dokonano prezentacji kolejnych części dokumentu takich jak cele strategiczne i operacyjne wraz ze wskazaniem możliwych kierunków działań oraz źródeł finansowania, system finansowania i wdrażania strategii, lista kluczowych projektów inwestycyjnych i społecznych na najbliższe lata oraz wskaźniki monitoringowe, poddając je każdorazowo obszernej dyskusji.

Ponadto dokument strategii poddano szerokim konsultacjom społecznym. Konsultacje odbyły się w dniach 15 grudnia – 22 grudnia 2015 roku. W ich ramach projekt strategii udostępniono mieszkańcom za pośrednictwem strony internetowej gminy www.gminaradecznica.pl zamieszczając na niej również stosowny formularz uwag oraz wyłożono go do wglądu w Urzędzie Gminy w wersji drukowanej. Dodatkowo zostało zorganizowane jedno spotkanie otwarte przy okazji sesji Rady Gminy w dniu 21 grudnia 2015 r. Przyjęło ono formę warsztatów przeprowadzonych w oparciu o metodę otwartej przestrzeni prowadzonych przez moderatora, którego rola polegała głównie na kierowaniu dyskusją oraz porządkowaniu i strukturyzacji wypowiedzi.

W trakcie procesu opracowywania strategii starano się przestrzegać następujących zasad:

- ▶ zasady **spójności** zaktualizowanej strategii gminy z dokumentami planistycznymi i operacyjnymi na poziomie krajowym, regionalnym i powiatowym;
- ▶ zasady **partnerstwa** w procesie planowania poprzez współpracę władz gminnych z samorządami wyższego szczebla oraz podmiotami, reprezentującymi różne środowiska oraz instytucje;

- ▶ zasady **wieloletniego planowania** rozwoju gminy w oparciu o ocenę efektów dotychczas realizowanej strategii z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej na poziomie gminy, powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego oraz kraju;
- ▶ zasady **elastyczności** zgodnie z którą pierwotne założenia strategii były korygowane i dostosowywane do potrzeb i postulatów, zgłaszanych przez partnerów społecznych i gospodarczych, zaangażowanych w proces prac nad strategią.

Bazę do opracowania niniejszego dokumentu stanowiła poprzednia wersja Strategii Rozwoju Gminy z 2008 roku. Dokument ten i stopień jego realizacji stanowił punkt wyjścia do dalszych prac analitycznych. Ponadto przedmiotowa strategia bazuje na innych dokumentach planistycznych, które z mocy prawa zostały opracowane przez gminę Radecznica. Ważnym źródłem informacji były również dane statystyczne, uzyskane głównie z opracowań posiadanych przez gminę oraz z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

4. Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Radecznica wpisują się w szeroki kontekst dokumentów strategicznych, wdrażanych zarówno na poziomie Unii Europejskiej jak i kraju oraz regionu.

Na poziomie unijnym strategia nawiązuje do Europy 2020 – Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu. Na poziomie krajowym dokument strategii jest natomiast w pełni skorelowany z obszarami strategicznymi Strategii Rozwoju Kraju 2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 oraz treścią innych dokumentów strategicznych przyjętych przez Radę Ministrów. Głównym dokumentem, do którego strategia odnosi się na poziomie regionalnym jest natomiast Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do roku 2030). Strategia wpisuje się w realizację większości celów strategicznych SRWL. Strategia Rozwoju Gminy Radecznica przyczynia się również do realizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego do roku 2020. Dotyczy to w szczególności priorytetu 1 oraz priorytetu 3 tego dokumentu. Dokument jest spójny z treścią Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZWP) oraz celami Strategii Rozwoju Powiatu Zamojskiego na lata 2007-2020.

5. Raport o stanie gminy. Analiza i diagnoza strategiczna

5.1. Położenie, infrastruktura, przestrzeń i środowisko

5.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

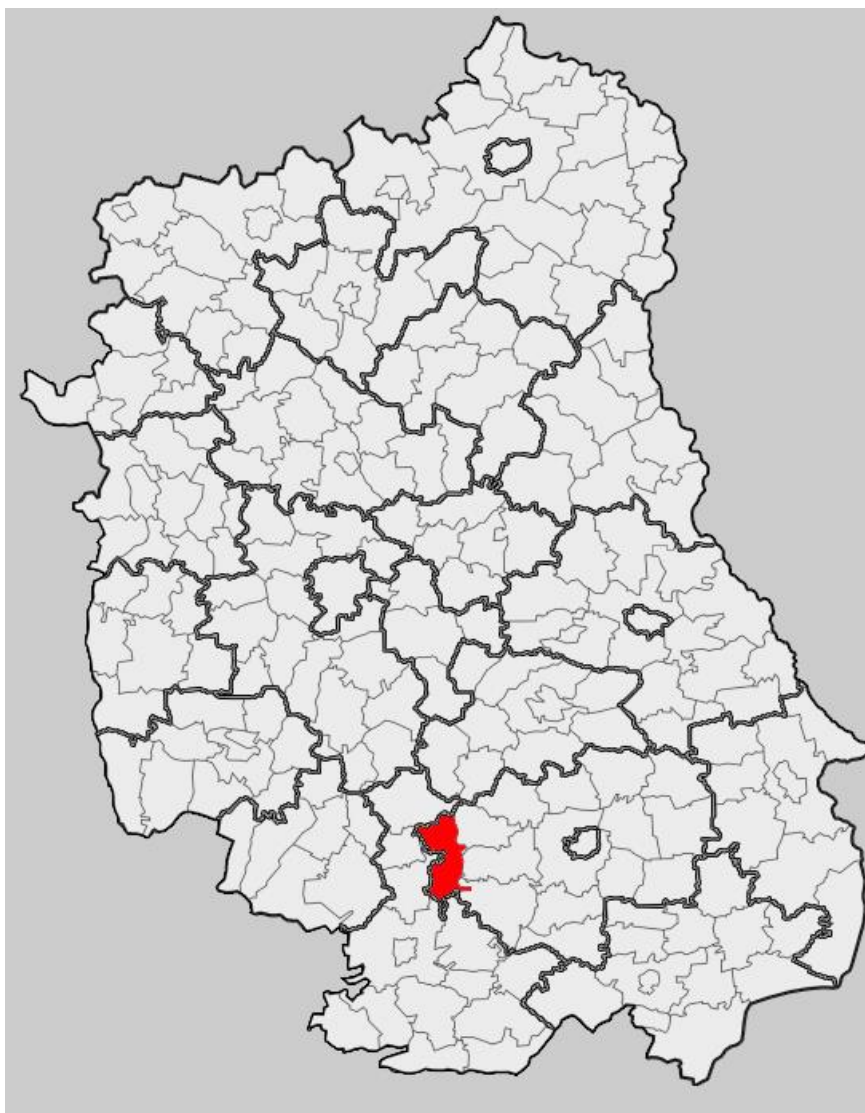
Gmina Radecznica znajduje się w strefie transeuropejskiego korytarza komunikacyjnego: Morze Bałtyckie - Morze Czarne. Położona jest na terenie Szczepieszyńskiego Parku Krajobrazowego przy drodze krajowej nr 74: granica państwa-do Piotrkowa Trybunalskiego - na zachód. Radecznica jest najbardziej wysuniętą na zachód gminą należącą do powiatu zamojskiego. Zajmuje obszar 110 km².

Mapa 1. Położenie administracyjne gminy Radecznica na tle powiatu zamojskiego.

Źródło: <https://www.osp.org.pl>

Mapa 2. Położenie administracyjne gminy Radecznica na tle województwa lubelskiego.

Źródło:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Radecznica_%28gmina%29#/media/File:Lub_Zamojski_Radecznica.png

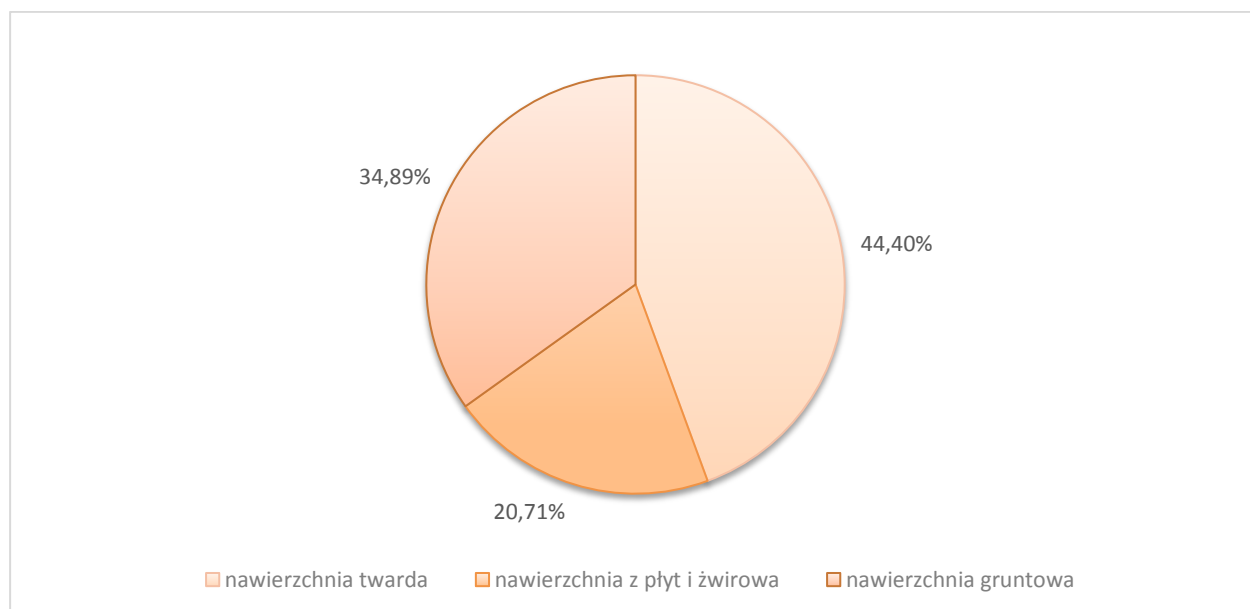

5.1.2. Dostępność komunikacyjna gminy oraz infrastruktura komunikacyjna

Układ drogowy w gminie Radecznica tworzą: droga wojewódzka nr 848 relacji Tarnawa Mała – Turobin – Sułów – Szczepieszyn, 9 km odcinek drogi krajowej nr 74 przebiegający przez południową część gminy oraz 12 dróg powiatowych i 39 odcinków dróg gminnych. Łączna długość dróg gminnych wynosi 56,209 km z czego:

- ▶ 24,411 km (44,40%) posiada nawierzchnię twardą
- ▶ 11,384 km (20,71%) posiada nawierzchnię z płyt i żwirową
- ▶ 19,185 km (34,89%) posiada nawierzchnię gruntową

Wykres 1. Stan dróg gminnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

Tabela 1. Wykaz dróg publicznych na terenie gminy Radecznica.

LP.	NAZWA DROGI	DŁUGOŚĆ OGÓŁEM [KM]	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI TWARDEJ [KM]	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI Z PŁYT I ŻWIROWEJ	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI GRUNTOWEJ [KM]
DROGI POWIATOWE					
1	3200L	11,980	11,980		
2	3202L	3,550	3,550		
3	3209L	3,180	0,110		3,070

4	3918L	1,120			1,120
5	3201L	4,160	4,160		
6	2903L	3,519	3,519		
7	2902L	3,265	3,265		
8	2910L	3,525	3,525		
9	3915L	5,020	5,020		
10	3912L	0,355	0,355		
11	2919L	5,837	5,837		
12	3208L	3,305	3,305		
DROGI WOJEWÓDZKIE					
1	848	2,711	2,711		
DROGI GMINNE					
1	110124L	0,531	0,531		
2	110110L	1,233	1,233		
3	110111L	1,558	1,558		
4	110112	2,409	2,409		
5	110113L	1,156	1,156		
6	110114L	2,147	1,466	0,341	0,340
7	110115L	0,962	0,774	0,188	
8	110116L	0,433	0,433		
9	110117L	0,398	0,198	0,200	
10	110118L	0,867		0,062	0,805
11	110119L	1,873	0,775		1,098
12	110120L	1,658	1,257	0,401	
13	110121L	0,607		0,607	
14	110122L	0,525	0,525		
15	110123L	1,463	0,100	0,350	1,013
16	109221L	0,531	0,531		
17	110100L	1,188	1,188		
18	110101L	0,966	0,939	0,027	
19	110102L	1,544	1,100	0,166	0,278
20	110103L	0,995	0,017	0,599	0,379
21	110104L	2,653	1,291	1,101	0,261
22	110105L	1,582	0,790	0,792	
23	110106L	3,901	1,700	1,961	0,240
24	110107L	1,681	0,133		1,548
25	110108L	3,409	0,573	2,836	
26	110109L	2,690	1,229		1,461
27	116149L	0,980	0,980		
28	116150L	2,710	0,075		2,635
29	116151L	1,920	0,300		1,620

30	116152L	2,460	0,610	0,180	1,670
31	116153L	1,610		0,253	1,357
32	116154L	0,510		0,510	
33	116155L	0,840			0,840
34	116156L	0,970		0,025	0,945
35	116157L	1,630	0,060		1,570
36	116158L	0,980		0,460	0,520
37	116159L	0,930		0,325	0,605
38	116160L	0,480	0,480		
40	ŁĄCZNA DŁUGOŚĆ DRÓG GMINNYCH	54,980	24,411	11,384	19,185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

— STAN DRÓG W GMINIE JEST NIEZADOWALAJĄCY. TYLKO NISPEŁNA 45% Z NICH POSIADA NAWIERZCHNIĘ TWARDĄ. NAWIERZCHNIĘ GRUNTOWĄ MA PRAWIE 35% DRÓG.

5.1.3. Sieć osadnicza oraz zagospodarowanie przestrzenne

Pod względem administracyjnym gmina podzielona jest na 19 sołectw: Czarnystok, Dzielce, Gaj Gruszczański, Gorajec-Stara Wieś, Gorajec-Zagroble, Gorajec-Zastawie, Gruszka Zaporska, Kolonia-Gorajec-Zagroble, Latyczyn, Mokrelipie, Podborcze, Podlesie Duże, Podlesie Małe, Radecznica, Trzęsiny, Wólka Czarnostocka, Zaburze, Zakłodzie i Zaporze. Sąsiaduje z następującymi gminami: Turobin, Goraj, Frampol, Biłgoraj, Terespol, Sułów, Szczepieszyn oraz Zwierzyniec.

Rysunek 1. Gmina Radecznica z lotu ptaka.

Źródło: <http://www.radecznica.22-463.wsiepolskie.pl/>

5.1.4. Walory przyrodnicze

Gmina Radecznica położona jest w granicach makroregionu Roztocze, (większość obszaru w mezoregionie Roztocze Zachodnie) i makroregionie Wyżyna Lubelska (obszar na północ od doliny Poru leży w mezoregionie Padół Zamojski). Pod względem budowy geologicznej gmina położona jest w obrębie Niecki Lubelskiej, w strefie dzielącej platformę wschodnioeuropejską i struktury orogeniczne Europy Zachodniej. Zasadnicze znaczenie w budowie geologicznej obszaru mają utwory kredowe. Przeważający obszar gminy (Roztocze Zachodnie) budują utwory odporniejsze - wapienie margliste, opoki i gezy. Część gminy należąca do Padołu Zamojskiego stanowią miękkie margle kredowe. W gminie Radecznica znajduje się rozpoznane i udokumentowane złożę lessów do produkcji ceramiki budowlanej o powierzchni 2,1 ha i zasobach bilansowych 235 tys. m³. Eksploatacja złoża została wstrzymana. Ponadto na obszarze gminy występują perspektywiczne rejony występowania surowców ilastych oraz złóż kruszywa naturalnego dla budownictwa drogowego. Rejon występowania surowców ilastych (lessy i gliny lessowe) w okolicach Zaporza i Radeczniczy stanowił rezerwową

bazę surowcową do produkcji cegły. Powierzchnia tego złoża wynosi 273 ha, a zasoby ocenia się na około 13 656 tys. m³. Perspektywiczny rejon występowania złóż kruszywa naturalnego dla budownictwa drogowego w Gorajcu i w Dzielcach to bruk pomorenowy przesypany metrową warstwą żwiru fluwioglacjalnego. Z uwagi na położenie złóż w granicach Szczepieszyńskiego Parku Krajobrazowego, ich eksploatacja jest niewskazana. Łączna powierzchnia obszarów chronionych w gminie wynosi 9 311 ha. Stanowi to aż 85% powierzchni gminy, podczas gdy średnio w województwie odsetek obszarów prawnie chronionych kształtuje się na poziomie ok. 23%, zaś w kraju – 33%. Na terenie gminy występują także ostoje ptasie należące do sieci NATURA 2000: Puszcza Solska oraz projektowana ostoja Dolina Poru i Stawów Boćków. Ze względu na swoje położenie gmina jest uprzywilejowanym obszarem do rozwoju energetyki wiatrowej i geotermalnej (największe tempo przyrostu zasobów wód geotermalnych obserwuje się w zakresie głębokości 1000–3000 m p.p.t.). Obszar gminy Radecznica leży w dorzeczu rzeki Wieprz, którego dopływem jest Por, a z kolei jego prawym dopływem jest Gorajec. W obrębie Roztocza Zachodniego przebiega dział wodny pomiędzy zlewnią Wieprza i Poru. Obszar gminy należy prawie w całości do zlewni Poru. Około 90% powierzchni gminy odwadnia rzeka Gorajec, która wypływa ze śródlęsnego bagna Tałandy. W dolinie Gorajca licznie występują źródła. Są to głównie źródła szczelinowe, a najbogatsze z nich można spotkać w miejscowości Radecznica. Na obszarze gminy występują też drobne cieki, niektóre o charakterze uregulowanych kanałów melioracyjnych. Mają one znaczenie w systemie stosunków wodnych. W Podlesiu Małym znajduje się naturalny zbiornik wodny o powierzchni 7 ha. Wody powierzchniowe odznaczają się niską zasobnością, a ich podstawową funkcją jest funkcja ekologiczna. Doliny rzeki Gorajec i Por są istotnymi łącznikami między obszarami węzłowymi w regionalnym i lokalnym systemie przyrodniczym. Wody rzek gminy są stosunkowo czyste, ich zanieczyszczenie pochodzi głównie z chemizacji rolnictwa i zanieczyszczeń bytowo-gospodarczych. Głębokość występowania wód podziemnych w obrębie gminy uzależniona jest od deniwelacji terenu oraz stopnia urozmaicenia budowy geologicznej. Zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości od kilku metrów (w dolinach rzek) do ponad 100 m (na wysoczyznach). Wydziela się tu dwa poziomy wodonośne, czwartorzędowe i kredowe, często połączone ze względu na brak izolującej warstwy rozgraniczającej oba poziomy. Jakość wód piętra kredowego na ogół odpowiada pod względem właściwości fizyko-chemicznych i bakteriologicznych wodom przeznaczonym na cele socjalne. Jest to woda słodka bardzo czysta lub czysta i przeważnie może być stosowana do celów gospodarczych bez uzdatniania. W obrębie utworów górnokredowych obszaru Roztocza wydzielony został zbiornik wód podziemnych, zaliczany do GZWP – zbiornik nr 406. Cały obszar gminy znajduje się w Obszarze Wysokiej Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Wody poziomu czwartorzędowego mają na ogół swobodne zwierciadło wody i są silnie narażone na zanieczyszczenia fizykochemiczne i bakteriologiczne z powierzchni. Ich jakość jest niższa od jakości wód piętra kredowego, gdyż zawierają one często podwyższone zawartości żelaza i manganu oraz innych składników, m.in. związków azotowych, wykazują także zanieczyszczenia bakteryjne. W północno-zachodniej części gminy znajduje się naturalny, bezodpływowy zbiornik wodny - Jezioro Podleskie (na terenie wsi Podlesie Małe), zajmujący powierzchnię ok. 7,0 ha. Znajdujące się dawniej od strony zachodniej, zasilające go źródła uległy zanikowi i obecnie zbiornik zasilany jest jedynie przez spływ wód opadowych. Wody jeziora są zanieczyszczone zawiesiną ogólną, spływającą z wodami opadowymi z lessowych wzniesień.

Rysunek 2. Rzeka Por.

Źródło: <http://www.panoramio.com/photo/105680928>

Ze względu na rodzaj gleb i ukształtowanie terenu gmina Radecznica to obszar o dużym nasileniu erozji gleb. Gleby lessowe występujące na terenie gminy oraz ukształtowanie terenu to czynniki dużego nasilenia tego zjawiska. Jest to jeden z najbardziej narażonych rejonów w województwie, dlatego też poważnym wyzwaniem dla rolnictwa jest przeciwdziałanie erozji. Erozja wodna powierzchniowa w stopniu średnim, silnym i bardzo silnym występuje na obszarze ok. 25% powierzchni. Istotnym czynnikiem degradacji gleb jest również erozja wąwózowa. Analiza warunków glebowo-przyrodniczych i gospodarczych wykazuje, że na terenie gminy występuje bardzo pilna potrzeba ochrony gleb przed erozją, a obszary gruntów ornych narażone są na degradację w wyniku różnego rodzaju erozji. Ponad 18% powierzchni gminy stanowią lasy, średnia w kraju to ok. 30%. Nie tworzą one tu większych zwartych kompleksów, występując mozaikowo głównie na terenach o dużych spadkach (zbocza i dna lessowych wąwozów). Większe kompleksy leśne to: Las Zagajnik, Las Grzebień, Las Koci Pysk, Las Popław oraz Las Buczyzna i Dębniaki. W lasach występują drzewostany liściaste z gatunkiem dominującym – bukiem, dębem z domieszką brzozy, z przewagą drzewostanów w wieku 40-80 lat. Zagroženiem dla lasów stała się rabunkowa gospodarka w lasach prywatnych – przeważnie drzewostanów dębowych, ostatnio również buków i brzoź. Prawie we wszystkich fragmentach lasów pojawiają się rośliny borowe jak: konwalia dwulistna, szczawie zajęcze i kosmatka owłosiona. Obok zespołów leśnych w krajobrazie gminy ważną rolę odgrywają zespoły łąkowe występujące głównie w dolinie Poru i Gorajca. Na ciepłych, niezalesionych południowych stokach wzniesień i wąwozów lessowych wykształciły się zarośla i murawy kserotermiczne

(zbiorowiska roślin ciepłolubnych) mające charakter murawowy, gdzie udział zarośli nie przekracza 30% pokrycia. Według waloryzacji faunistycznej obszar gminy uważany jest jako posiadający wartości ponadprzeciętne oraz wysokie. Na terenie gminy występują siedliska dla fauny leśnej, łąkowo-zaroślowej, kserotermofilnej i stepowej. Do gatunków rzadkich należą występujące w lasach gminy borsuki i wilki, z ptaków: dudek, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł zielony, kania ruda, krogulec, myszołów, z gadów: padalec, zaskroniec zwyczajny. Z gatunków bardzo rzadkich występuje dzięcioł zielonosiwy i kruk, a na południe od Mokregolipia znajduje się strefa rozrodu i przebywania orlika krzykliwego, będąca częścią projektowanego specjalnego obszaru ochrony siedlisk w ramach programu NATURA 2000. Ponadto występuje tu dzik, jeleń, łasica, łaska oraz lis. Fauna łąkowo- zaroślowa i wodna reprezentowana jest przez różne gatunki zwierząt, wśród nich z rzadkich gatunków występują tu bąk, błotnik popielaty, wydra, zaskroniec zwyczajny, a z gatunków bardzo rzadkich - rybołów. Głównym zagrożeniem dla fauny są zmiany stosunków wodnych (osuszanie doliny rzeki Por i Gorajec) oraz stosowanie w rolnictwie chemicznych środków ochrony roślin.¹

	+ <i>GMINA RADECNICA JEST OBSZAREM BARDZO ATRAKCYJNYM TURYSTYCZNIE ZE WZGLĘDU WYSOKIE WALORY PRZYRODNICZE</i> + <i>OKOŁO 90% POWIERZCHNI GMINY ODWADNIA RZEKA GORAJEC. WYSTĘPOWANIE LICZNYCH CIEKÓW WODNYCH STWARZA KORZYSTNE WARUNKI DO ROZWOJU TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ AKTYWNEJ NP. WĘDKARSTWA.</i>
--	---

	- <i>ZE WZGLĘDU NA RODZAJ GLEB I UKSZTAŁTOWANIE TERENU GMINA RADECNICA TO OBSZAR O DUŻYM NASILENIU EROZJI GLEB, CO STANOWI ZAGROŻENIE DLA DALSZEGO ROZWOJU ROLNICTWA.</i> - <i>ZAGROŻENIE DLA LASÓW STANOWI RABUNKOWA GOSPODARKA W LASACH PRYWATNYCH</i>
--	---

5.1.5. Walory kulturowe

Gmina Radecznica jest niewątpliwie jedną z pereł Lubelszczyzny nie tylko ze względu na swoje walory przyrodnicze, ale również znajdujące się na jej terenie zabytki. Jednym z najcenniejszych jest Zespół Klasztorny oraz schody prowadzące do barokowego Kościoła umiejscowionego na tzw. Łysej Górze. Zabytkowy kościół zwany „Lubelską Częstochową” stanowi ważny ośrodek kultu religijnego w tym regionie Polski. Historia Klasztoru genezę sięga 8 maja 1664 r. kiedy to na Łysej Górze ubogiemu Szymonowi Tkaczowi objawił Św. Antoni i nakazał mu wybudowanie kościoła właśnie na tym wzgórzu. 4 lipca 2015 r. Papież Franciszek podpisał Dekret podnoszący Sanktuarium Św. Antoniego w Radecznicy do godności Bazyliki

¹ Źródło: Dane Urzędu Gminy Radecznica

Mniejszej. Uroczystości nadania tytułu Bazyliki odbyły się 6 września 2015 r., Przewodniczył im Nuncjusz Apostolski w Polsce J.E. Ks. Abp Celestino Migliore.

Rysunek 3. Bazylika Mniejsza w Radecznicy.

Źródło: <http://www.radiozamosc.pl/wiadomosc,2121,bazylika-mniejsza-w-radecznicy.html>

Szczególnym miejscem w Radecznicy jest również wybudowana na palach Kapliczka na wodzie. W jej wnętrzu znajduje się obraz Św. Antoniego, a pod stawem przy którym stoi kaplica bije źródło, którego woda według legendy ma właściwości lecznicze.

Rysunek 4. Kapliczka na wodzie.

Źródło: http://skarbyprzyrody.eu/photogallery.php?album_id=12

Rokrocznie w dniu 13 czerwca ku czci Św. Antoniego w parafii Radecznica odbywa się odpust. Obrzędy te cieszą się coraz większą popularnością i przyciągają szerokie grono wiernych. Zespół Klasztorny to nie jedyny zabytek sakralny na terenie gminy. W miejscowości Mokrelipie znajduje się wybudowany w latach 1910-1913 Kościół w stylu neogotyckim. Niedaleko dotychczasowego Kościoła, przy skarpie stoi murowana dzwonnica starego Kościoła z XV w. Warto również zwrócić uwagę na drewniany kościółek i zabytkową plebanię w Trzęsinach. W pobliskim lesie znajduje się drewniana kapliczka Św. Antoniego pochodząca z 1803 r., zamieszkiwana dawniej przez pustelnika, a w czasie wojny dająca schronienie Żydom. Najnowszy w Gminie, bo wybudowany w latach 1976-1982 Kościół znajduje się w Gorajcu. Godny uwagi jest także rosyjsko – austriacki cmentarz z I wojny światowej w Zaporzu.

Na terenie gminy Radecznica znajduje się ponadto, usytuowane w Mokremlipiu, gospodarstwo pasieczne Ulik. W Uliku można zobaczyć m.in. zabytkowe ule, miodarki drewniane i metalowe, wyposażenie chaty wiejskiej oraz wyposażenie sali szkolnej z lat 70-tych XX wieku. Znajduje się tam również oszklony ul, który umożliwia oglądanie pracy pszczół z bliska. Właściciele specjalizują się w wytwórstwie wyrobów artystycznych i świec z wosku.

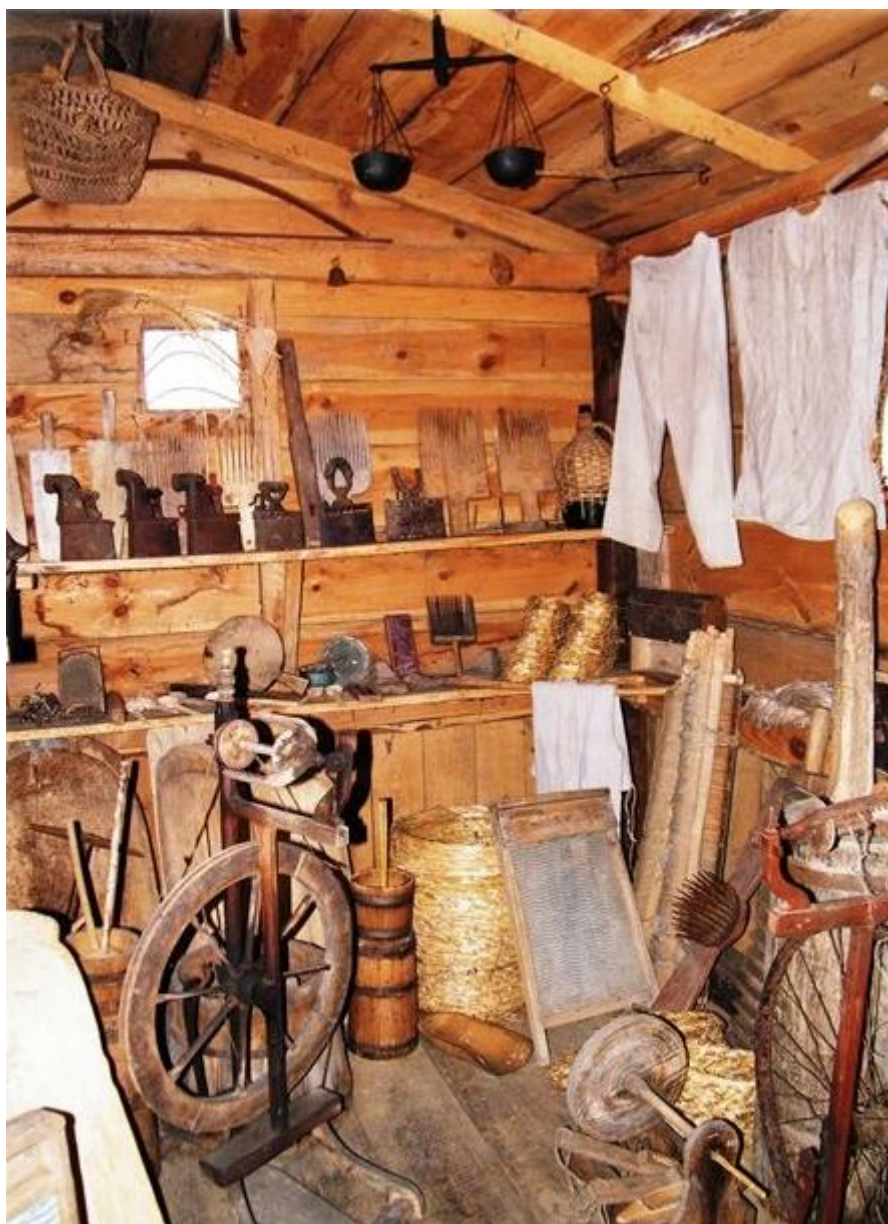
Rysunek 5. Gospodarstwo pasieczne w Mokremlipiu

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/22558,mokremlipie-gospodarstwo-pasieczne-ulik.html>

Ponadto w miejscowości Zaburze znajduje się, położony na malowniczych pagórkach, Skansen Zagroda Wiejska. W skansenie można zobaczyć m.in. narzędzia rolnicze, wyposażenie wnętrza domu oraz podziwiać sztukę ludową, tj. pisanki, kwiaty z bibuły, przeróżne wycinanki, rzeźby, obrazy ze słomy a nawet hafty. W skansenie eksponowane są także prezentacje lokalnych artystów oraz stare fotografie. Przy skansenie znajduje się usypany tzw. Kopiec Zaburski o wysokości 258 m.n.p.m., który pełni funkcję punktu widokowego.

Rysunek 6. Skansen Zagroda Wiejska

Źródło:

http://www.gminaradecznica.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=269&Itemid=254

- + *GMINA JEST WAŻNYM OŚRODKIEM RUCHU PIELGRZYMKOWEGO. DO NAJCENNIJSZYCH ZABYTEKÓW NALEŻĄ BAZYLIKA MNIEJSZA W RADECZNICY ORAZ KAPLICZKA NA WODZIE, KTÓRE CO ROKU PRZYCIĄGAJĄ RZESZE WIERNYCH Z CAŁEGO KRAJU.*

5.1.6. Infrastruktura wodno-ściekowa

Na terenie Gminy Radecznica wszystkie miejscowości wyposażone są w sieć wodociągową (gminną). Liczba przyłączy do budynków wynosi 1773 sztuk. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi:

- ▶ wodociąg Radecznica 146,5 km,
- ▶ wodociąg Gorajec 41,4 km,

Zaopatrzenie w wodę zapewniają dwa ujęcia wód podziemnych:

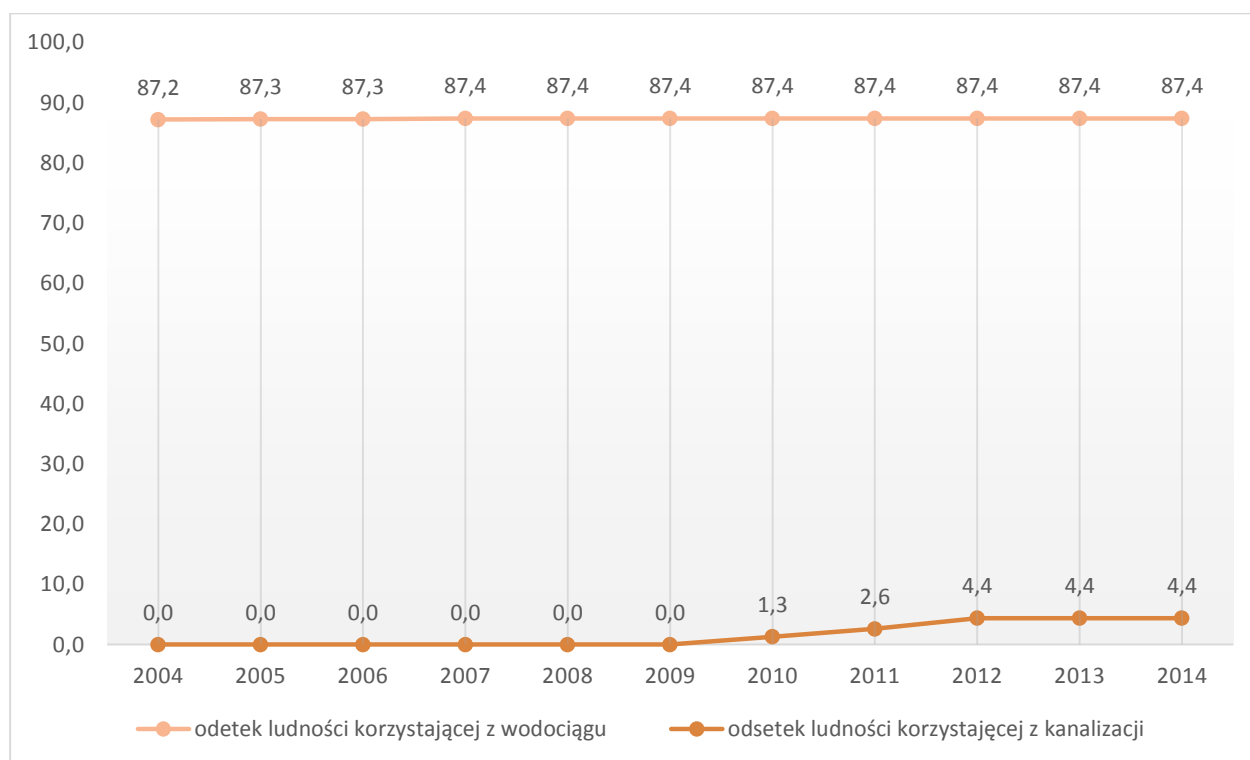
- ▶ w Radecznicy zlokalizowane na działkach nr ewid. 1047/4, 1047/5 w obrębie Zaporze,
- ▶ w m. Gorajec – Zagroble na działce nr ewid. 111/2 w obrębie Gorajec – Zagroble.

Gmina posiada natomiast tylko jedną, wybudowaną w 2010 r. oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Radecznicy przy ul. Zamojskiej 27. Jest to biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia o przepustowości śr. dobowej 250 m^3 (max. $330 \text{ m}^3/\text{dobę}$). Obecnie przyjmuje średnio ok. 130 m^3 ścieków, z czego zdecydowana większość to ścieki dopływające systemem kanalizacji. Pozostałe ścieki ok. 20 % są dowożone taborem asenizacyjnym.

Długość sieci kanalizacyjnej bez przykanalików to 3,1 km. Liczba przyłączy 65. W sieć kanalizacyjną wyposażona jest północna część miejscowości Radecznica oraz 7 nieruchomości wsi Zaporze. Pozostałe miejscowości nie posiadają kanalizacji.

W latach 2004-2014 na terenie gminy Radecznica nieznacznie zwiększył się odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej – wzrost o 4,4 pkt %. Odsetek używających sieci wodociągowej w ciągu 11 lat zmienił się zaledwie o 0,2 pkt %.

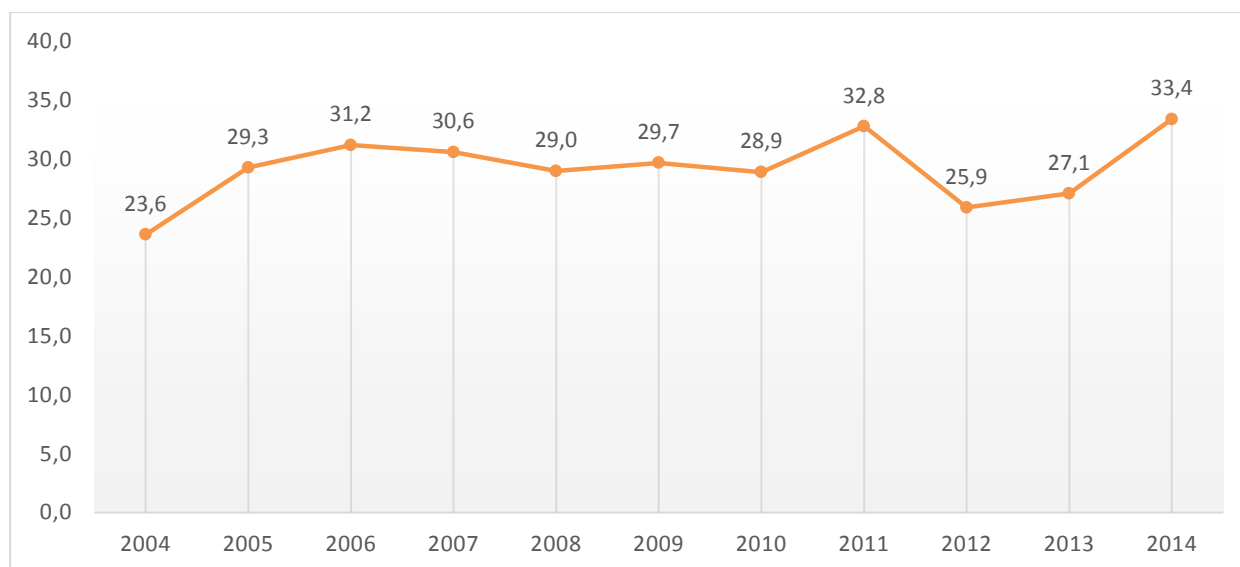
Wykres 2. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ciągu 11 lat zużycie wody w gospodarstwach domowych wahało się. W 2014 roku zużycie wody było o 9,8 m³ większe niż w 2004 roku. Tak więc wzrosło o ponad 41%.

Wykres 3. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m³]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższa tabela przedstawia lokalizację szamb i zagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radecznica.

Tabela 2. Lokalizacja szamb i zagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radecznica.

LP.	WIEŚ/SOŁECTWO	SZAMBA SZT.	ZAGRODOWE OCZYSZCZALNIE SZT.
1.	CZARNYSTOK	118	3
2.	DZIELCE	16	-
3.	GAJ GRUSZCZAŃSKI	42	1
4.	GORAJEC-STARA WIEŚ	48	-
5.	GORAJEC-ZAGROBLE	80	-
6.	GORAJEC-ZASTAWIE	64	1
7.	GORAJEC-ZAGROBLE-KOLONIA	14	-
8.	GRUSZKA ZAPORSKA	40	-
9.	LATYCZYN	95	1
10.	MOKRELIPIE	81	2
11.	PODBORCZE	25	-
12.	PODLESIE DUŻE	14	-
13.	PODLESIE MAŁE	21	2
14.	RADECZNICA	106	5
15.	TRZĘSINY	18	-
16.	WÓŁKA CZARNOSTOCKA	23	-
17.	ZABURZE	104	-
18.	ZAKŁODZIE	35	1
19.	ZAPORZE	96	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

+ *WSZYSTKIE MIEJSCOWOŚCI NA TERENIE GMINY WYPOSAŻONE SĄ W SIEĆ WODOCIĄGOWĄ, Z KTÓREJ KORZYSTA OK. 88% MIESZKAŃCÓW.*

- *SIEĆ KANALIZACYJNA JEST SŁABO ROZWINIĘTA. DOSTĘP DO NIEJ MAJĄ TYLKO MIESZKAŃCY PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI RADECZNICY ORAZ CZĘŚCI WSI ZAPORZE. WIĘKSZOŚĆ LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI KORZYSTA SZAMB. ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z KANALIZACJI W GMINIE TO ZALEDWIE 4,4%.*

5.1.7. Infrastruktura zagospodarowywania odpadów

Celem polityki gospodarowania odpadami na obszarze całego województwa lubelskiego jest zmniejszenie ilości odpadów skierowanych do składowania, zwiększenie poziomów odzysku i recyklingu, propagowanie segregowania odpadów u źródła oraz likwidacja tzw. dzikich wysypisk.

W dniu 1 lipca 2013 roku gmina Radecznica przejęła odpowiedzialność za odpady i system ich zagospodarowania od właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Od tego czasu mieszkańcy ponoszą opłatę za gospodarowanie odpadami na rzecz gminy. Pozostałe nieruchomości, czyli m.in. przedsiębiorstwa, obiekty użyteczności publicznej, obiekty handlowe i usługowe, zawierają samodzielnie umowy na odbiór odpadów z firmą wpisaną przez Wójta Gminy Radecznica do Rejestru Działalności Regulowanej.

Na terenie gminy odbiorem i transportem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych zajmuje się firma wybrana w drodze przetargu. Do obowiązków firmy należy: odbiór segregowanych i niesegregowanych odpadów komunalnych, a następnie ich transport i odzysk lub unieszkodliwienie poprzez składowanie lub przekazanie uprawnionemu przedsiębiorcy prowadzącemu działalność w tym zakresie.

Odpady segregowane gromadzone są w workach 120 l z podziałem na frakcje: szkło, papier i tektura, tworzywa sztuczne i metale, których odbiór następuje w miesiącach: styczeń, kwiecień, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, listopad. Ponadto dwa razy w roku odbierane są odpady wielkogabarytowe, zużyte opony oraz zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne.

Leki odbierane są z pojemników ustawionych przez wykonawcę w aptekach wg potrzeb zgłaszanych przez zamawiającego. Popiół odbierany jest natomiast w okresie od 15 października do 15 kwietnia – raz na dwa miesiące (łącznie 3 odbiory w roku). Odpady zmieszane gromadzone są w pojemnikach i czarnych workach, ich odbiór odbywa się raz na miesiąc. Zebrane odpady trafiają do Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Dębowcu.

5.1.8. Infrastruktura energetyczno-oświatleniowa

Południowym skrajem terenu gminy przebiega linia WN 110 kV relacji Stalowa Wola – Zamość. Energia elektryczna dostarczana jest do gminy poprzez linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV siecią trafostacji 15/0,4 kV z GPZ w Szczepieszynie. Stan techniczny sieci energetycznej w poszczególnych sołectwach jest zróżnicowany i w części sołectw wymaga modernizacji. Na dzień dzisiejszy nie notuje się większych problemów z dostarczaniem energii elektrycznej do budynków i gospodarstw domowych. Praktycznie każdy indywidualny odbiorca może zostać podłączony do sieci energetycznej. W dłuższej perspektywie należy jednak liczyć się z inwestycjami w zakresie infrastruktury niskonapięciowej, której stan techniczny z roku na rok się pogarsza.

Zapotrzebowanie mieszkańców gminy na ciepłą wodę i ogrzewanie gospodarstw domowych jest realizowane wyłącznie w sposób indywidualny. Najczęściej stosowanym paliwem jest węgiel i drewno.

Obszar gminy nie posiada sieci gazowej i w najbliższym czasie nie przewiduje się inwestycji w tym zakresie. Dla zaopatrzenia gospodarstw domowych rozprowadzany jest gaz propan-butan w butlach.

5.1.9. Infrastruktura teleinformatyczna

Sprawnie funkcjonujące połączenia telefoniczne i ich powszechna dostępność są znaczącymi czynnikami rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego, a także podnoszą poziom standardu życia mieszkańców. Dostępność mieszkańców Gminy Radecznica do infrastruktury telekomunikacyjnej systematycznie się poprawia. W latach 1996-1999 została wykonana sieć abonencka, która pokryła kablami doziemnymi wszystkie miejscowości. Zainstalowano centrale automatyczne w Radecznicy (w budynku administracyjnym Urzędu Gminy) oraz Gorajcu (w budynku OSP). W przysiółkach oddalonych od sieci (Pożarki, Świniarki, Zakłodzie) zainstalowanych zostało 5 numerów sieci radiowej.

Praktycznie cały obszar gminy objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej (GSM/GPRS). Stacje bazowe telefonii komórkowej znajdują się w miejscowościach: Gruszka Zaporska, Zakłodzie i Radecznica. Mieszkańcy gminy mogą korzystać z oferowanego przez operatorów stacjonarnego Internetu. Na terenie województwa lubelskiego realizowany jest Projekt „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo lubelskie” ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013. Oś priorytetowa II infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, Działanie II.1. Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej. Strategicznym celem Projektu, którego realizacja ma ułatwić rozwój sieci i usług szerokopasmowych, jest pobudzenie rozwoju gospodarczego gmin województwa lubelskiego. Sieć będzie dostępna na równoprawnych zasadach dla wszystkich operatorów i dostawców usług telekomunikacyjnych, którzy chcieliby świadczyć usługi lub budować własną infrastrukturę na terenie gmin. Realizacja projektu SSPW wpłynie pozytywnie na zmniejszenie bezrobocia oraz będzie przeciwdziałać pogłębiającemu się wykluczeniu cyfrowemu ludności zamieszkującej tereny wiejskie. W ramach realizowanego projektu na terenie Gminy Radecznica powstały dwa węzły dystrybucyjne zlokalizowane w Radecznicy i Czarnymstoku.

Gmina Radecznica należy do obszarów o dobrze rozwiniętej sieci teleinformatycznej. W chwili obecnej praktycznie wszyscy mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z Internetu, niemniej jednak tylko i wyłącznie za pośrednictwem prywatnych operatorów. Ponadto gmina posiada zasięg Internetu zarówno w technologii 2G, 3G jak i w ograniczonym zakresie również LTE 4G.

+ MIESZKAŃCY GMINY POSIADAJĄ DOBRY DOSTĘP DO INTERNETU ZARÓWNO W TECHNOLOGII 2G, 3G JAK I W OGRANICZONYM ZAKRESIE RÓWNIEŻ LTE 4G.

5.1.10. Pozycja gminy w regionalnej i krajowej polityce przestrzennej

W „*Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego*” gmina Radecznica została zaliczona do miejsc, w których w celu podkreślenia tradycji i tożsamości regionalnej wskazuje się eksponowanie sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych. W gminie ze względu na kierunki napływu turystów, natężenie i rodzaj ruchu turystycznego wskazano na konieczność rozwoju infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki kwalifikowanej pielgrzymkowej. Na potrzebę rozwoju infrastruktury turystycznej wskazywano również z powodu położenia gminy na Szlaku Ordynacji Zamojskiej (gminy: Zamość, Nielisz, Szczepleszyn, Radecznica, Zwierzyniec, Józefów, Susiec)

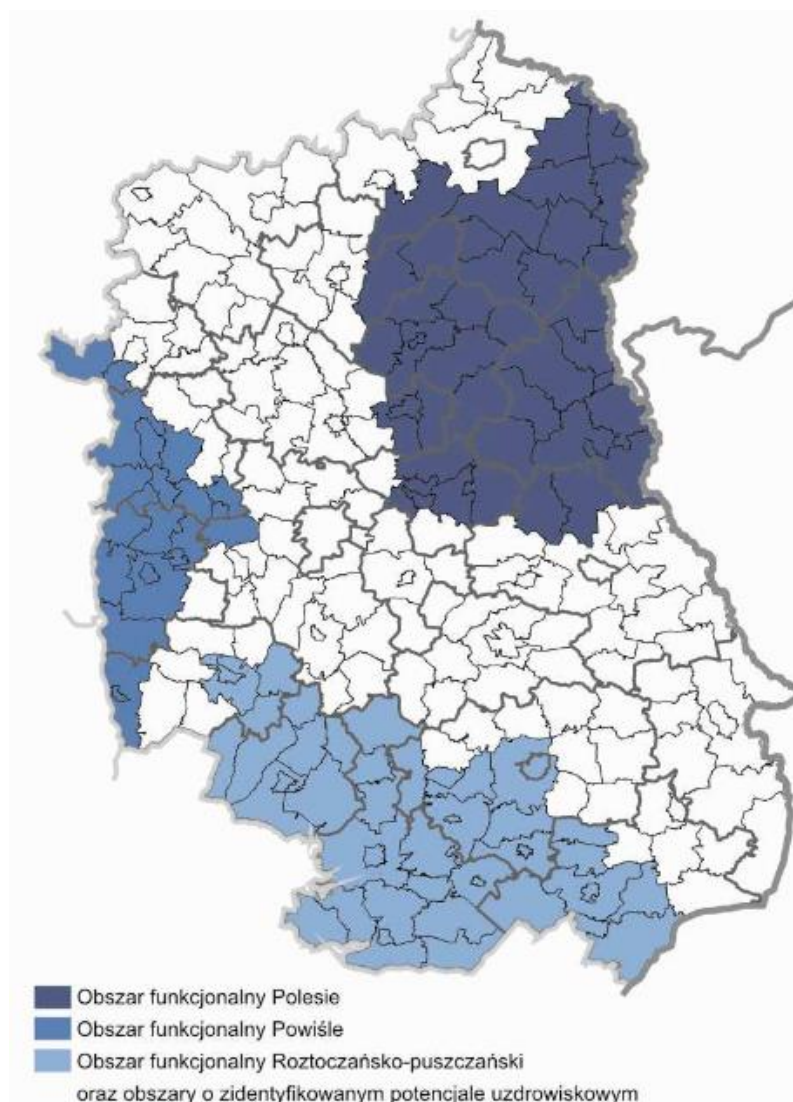
Ponadto w celu zachowania unikalnych i zagrożonych w skali kraju i regionu krajobrazów wyodrębniono teren gminy jako strefę ochrony planistycznej fizjonomii krajobrazu kulturowego (krajobraz wstążeczkowy pól uprawnych). W odniesieniu do przestrzennych warunków realizacji regionalnej polityki rozwoju gmina Radecznica została wskazana jako miejsce priorytetowe w zakresie prowadzenia działań przeciwozryjnych.

Ze względu na szczególnie niski wskaźnik skanalizowania (w tym szczególnie w odniesieniu do projektowanych obszarów ochrony GZWP), gmina Radecznica została zaliczona do terenów wiejskich gdzie z kanalizacji zbiorowej korzysta mniej niż 16% mieszkańców. W związku z tym gminę wskazano jako obszar priorytetowy w zakresie budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych.

Gmina Radecznica została zaliczona do obszaru funkcjonalnego rozwoju gospodarki żywnościowej - roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obszar ten obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego.

Zarówno w PZWPL jak i „*Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)*” podkreślono również przynależność gminy do Roztoczańsko-Puszczańskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest to obszar funkcjonalny obejmujący tereny południowej części województwa (Roztocze, kompleks Puszczy Solskiej i Lasów Janowskich, a także fragment Równiny Biłgorajskiej i Płaskowyż Tarnogrodzki) o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowo-kulturowych oraz dużej lesistości. W związku z tym w dokumentach strategicznych wskazywano na potencjał w zakresie rozwoju turystyki w oparciu o walory krajoznawcze.

Mapa 3. Obszary funkcjonalne w województwie lubelskim.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020(z perspektywą do 2030 r.), s.81

5.2. Infrastruktura społeczna

Pojęcie infrastruktura społeczna należy rozumieć jako zespół urządzeń publicznych stanowiących materialną podstawę przekazu usług socjalnych, oświatowych i kulturowych. W polityce społecznej występuje w dwóch układach: w roli instytucjonalnej i funkcjonalnej. Do infrastruktury społecznej zaliczamy infrastrukturę z zakresu oświaty i edukacji, kultury i sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej, wypoczynku oraz bezpieczeństwa. Od jej stanu zależy poziom życia mieszkańców i ich szanse przyszłego rozwoju.

5.2.1. Sytuacja demograficzna

W skład powiatu zamojskiego wchodzi 15 gmin, w tym 3 miejskie i 12 wiejskich. W 2014 roku gmina Radecznica zajęła ósme miejsce w powiecie pod względem liczby ludności. Gminę zamieszkiwało 5 969 osób, co stanowiło 5,49% populacji całego powiatu. Średnia gęstość zaludnienia gminy w tym czasie to 54 os/km². Dla porównania gęstość zaludnienia na obszarze województwa lubelskiego wynosiła 85 os/km², natomiast w powiecie zamojskim tylko 58 os/km².

Tabela 3. Liczba mieszkańców w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku. (stan na 31 XII)

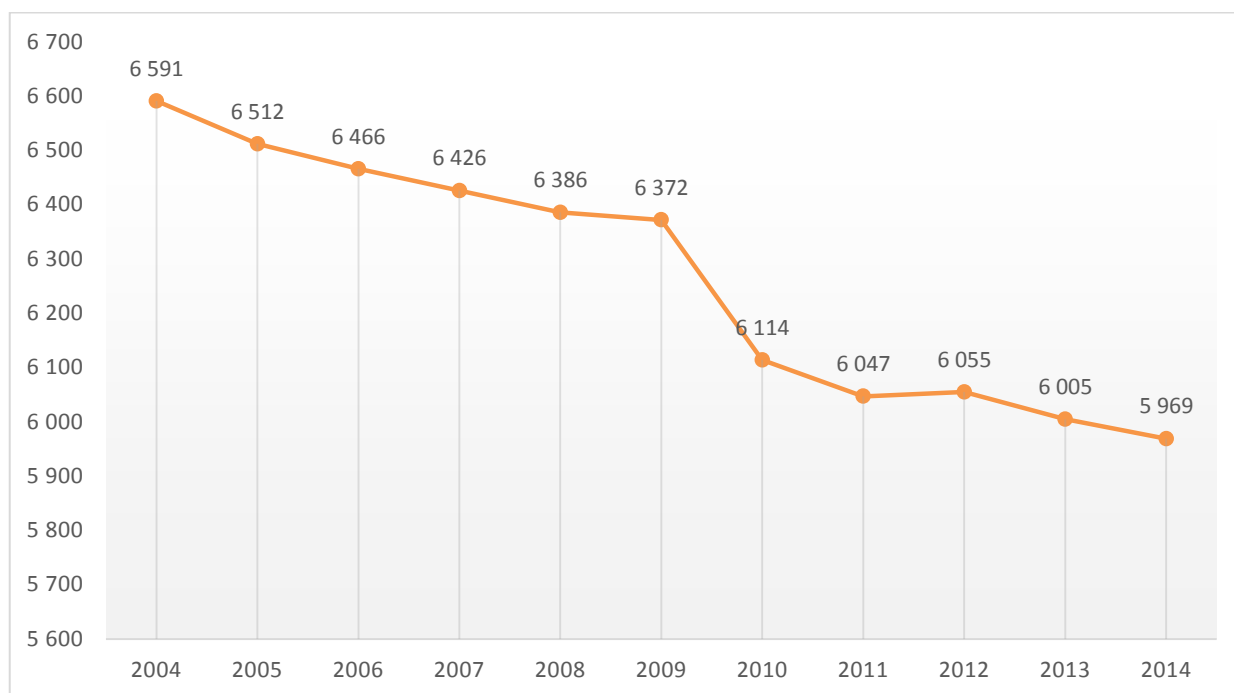
MIEJSCE	GMINA	LICZBA MIESZKAŃCÓW	%
1.	ZAMOŚĆ	22 414	20,61
2.	SZCZEBRZESZYN	11 618	10,68
3.	KRASNOBRÓD	7 255	6,67
4.	ZWIERZYNIEC	7 017	6,45
5.	SITNO	6 801	6,25
6.	ŁABUNIE	6 299	5,79
7.	MIĄCZYN	6 019	5,53
8.	RADECZNICA	5 969	5,49
9.	NIELISZ	5 690	5,23
10.	SKIERBIESZÓW	5 325	4,90
11.	STARY ZAMOŚĆ	5 325	4,90
12.	KOMARÓW-OSADA	5 286	4,86
13.	ADAMÓW	4 831	4,44
14.	SUŁÓW	4 699	4,32
15.	GRABOWIEC	4 229	3,89
OGÓŁEM		108 777	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W gminie Radecznica na przestrzeni lat 2004-2014 obserwuje się systematyczny spadek ludności. W ciągu 10 lat liczba mieszkańców spadła z 6 591 do 5 969 osób tj. o 9,44%. W ciągu roku z gminy ubywało średnio 1% mieszkańców (62 osoby). Spadek ten należy uznać za dość znaczny, zwłaszcza, że stanowi on względnie stałą tendencję, co zostało zaprezentowane na

wykresie. Utrzymywanie się tego niekorzystnego trendu może prowadzić w przyszłości do problemów demograficznych w gminie.

Wykres 4. Liczba ludności w gminie Radecznicza w latach 2004-2014. (stan na 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gminy występuje niewielka przewaga zamieszkałych kobiet nad mężczyznami, która utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat. W ciągu 11 lat mężczyźni stanowili większość jedynie dwukrotnie- w 2005 i 2008 roku. Stan i charakterystykę zaludnienia gminy w latach 2004-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Radecznicza w latach 2004-2014. (stan na 31 XII)

LATA	LICZBA MIESZKAŃCÓW	MĘŻCZYŹNI		KOBIETY	
		LICZBA	%	LICZBA	%
2004	6 591	3 286	49,86%	3 305	50,14%
2005	6 512	3 269	50,20%	3 243	49,80%
2006	6 466	3 222	49,83%	3 244	50,17%
2007	6 426	3 201	49,81%	3 225	50,19%
2008	6 386	3 194	50,02%	3 192	49,98%
2009	6 372	3 180	49,91%	3 192	50,09%
2010	6 114	2 989	48,89%	3 125	51,11%
2011	6 047	2 964	49,02%	3 083	50,98%
2012	6 055	2 967	49,00%	3 088	51,00%
2013	6 005	2 953	49,18%	3 052	50,82%
2014	5 969	2 931	49,10%	3 038	50,90%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na dzień 31.12.2014 roku w gminie Radecznica na stałe zamieszkiwało 5 864 osób, w tym 2 996 kobiet i 2 868 mężczyzn. Szczegółowy spis mieszkańców w poszczególnych miejscowościach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zestawienie mieszkańców gminy Radecznica na dzień 31.12.2014 roku.

MIESZKAŃCY						
MIEJSCOWOŚĆ	OGÓŁEM	% OGÓŁU LUDNOŚCI GMINY	KOBIETY	% OGÓŁU LUDNOŚCI GMINY	MĘŻCZYŹNI	% OGÓŁU LUDNOŚCI GMINY
CZARNYSTOK	706	12,04	359	6,12	347	5,92
DZIELCE	82	1,40	37	0,63	45	0,77
GAJ GRUSZCZAŃSKI	180	3,07	92	1,57	88	1,50
GORAJEC- STARA WIEŚ	323	5,51	175	2,98	148	2,52
GORAJEC ZAGROBLE	480	8,19	231	3,94	249	4,25
GORAJEC ZAGROBLE KOLONIA	88	1,50	42	0,72	46	0,78
GORAJEC ZASTAWIE	380	6,48	191	3,26	189	3,22
GRUSZKA ZAPORSKA	288	4,91	138	2,35	150	2,56
LATYCZYN	518	8,83	263	4,48	255	4,35
MOKRELIPIE	401	6,84	209	3,56	192	3,27
PODBORCZE	145	2,47	76	1,30	69	1,18
PODLESIE DUŻE	182	3,10	93	1,59	89	1,52
PODLESIE MAŁE	75	1,28	43	0,73	32	0,55
RADECZNICA	747	12,74	394	6,72	353	6,02
TRZĘSINY	90	1,53	50	0,85	40	0,68
WÓLKA CZARNOSTOCKA	123	2,10	61	1,04	62	1,06
ZABURZE	480	8,19	251	4,28	229	3,91
ZAKŁODZIE	165	2,81	80	1,36	85	1,45
ZAPORZE	411	7,01	211	3,60	200	3,41
ŁĄCZNIE	5 864	100,00	2 996	51,09	2 868	48,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

W latach 2004 – 2014 średnia urodzeń żywych na 1000 ludności wyniosła 7,1, natomiast zgonów na 1000 ludności- 14,32.

Tabela 6. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
URODZENIA ŻYWE NA 1000 LUDNOŚCI	6,6	7,8	7,2	7,2	8,1	9,1	5,8	7,3	6,1	7,0	5,8
ZGONY NA 1000 LUDNOŚCI	14,78	16,28	15,05	16,63	12,96	11,65	16,07	14,67	13,63	14,80	11,01
PRZYRÓST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI	-8,2	-8,4	-7,8	-9,5	-4,8	-2,5	-10,2	-7,4	-7,5	-7,8	-5,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z tendencją charakterystyczną dla niemal całego województwa lubelskiego również w gminie Radecznica, w ciągu ostatnich 11 lat, obserwuje się ujemny przyrost naturalny. Oznacza to, że więcej ludzi umiera niż się rodzi. Najniższą wartość -10,2 wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności osiągnął w roku 2010. W 2014 roku wskaźnik ten wynosił natomiast -5,2.

Wykres 5. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

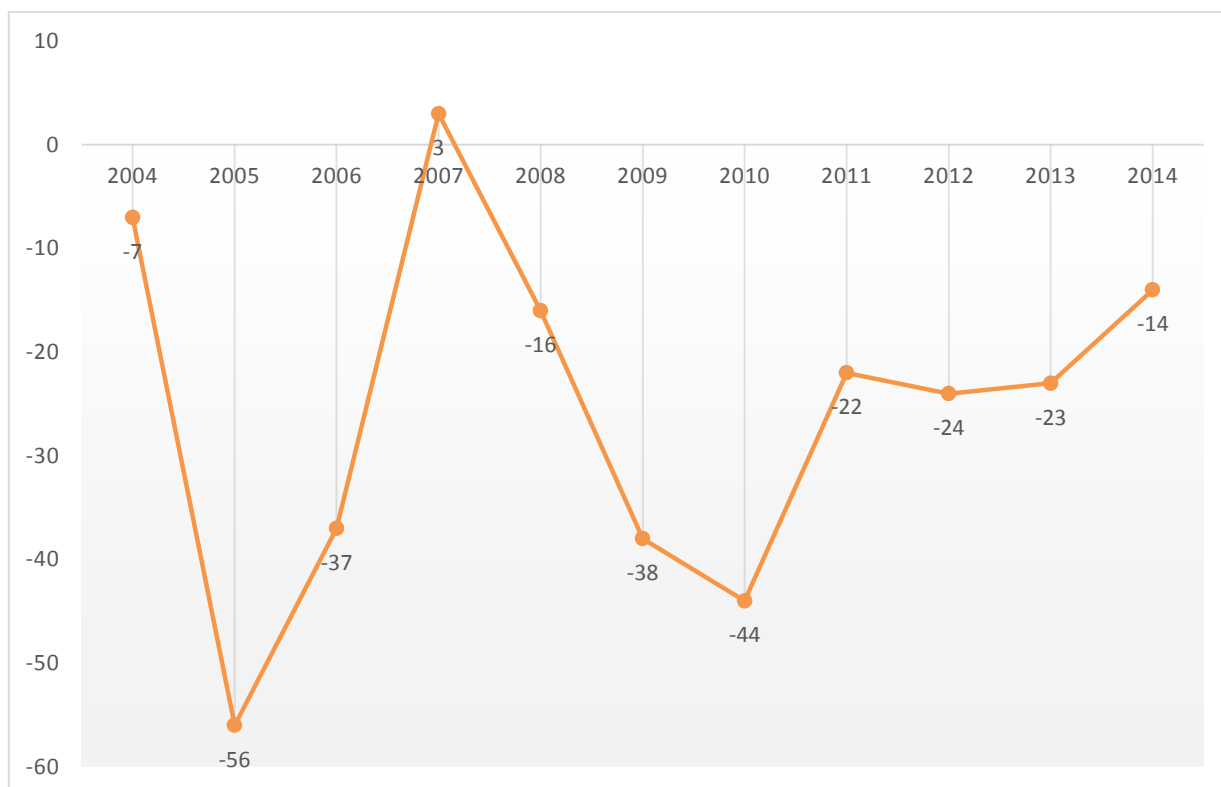
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na zmianę liczby ludności poza przyrostem naturalnym wpływają również migracje wewnętrzne. Saldo migracji w gminie Radecznica w roku 2014 było ujemne i wyniosło -14. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z terenu gminy przewyższała liczbę osób nowo

zameldowanych.

W ciągu ostatnich 11 lat średnia wartość salda migracji wynosiła -25. Od 2004 roku dodatnie saldo migracji odnotowano tylko raz w 2007, kiedy wyniosło 3. Sytuację tę należy tłumaczyć szeregiem uwarunkowań spośród których do najważniejszych należy zaliczyć m.in. relatywnie wysokie bezrobocie, ograniczone możliwości rozwoju zawodowego, brak szkolnictwa wyższego na terenie gminy, czy wyjazdy związane z zawarciem związku małżeńskiego i rozwojem rodziny. Odwrócenie tego trendu wydaje się być jednym z najważniejszych wyzwań dla władz gminy.

Wykres 6. Saldo migracji w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

— W GMINIE OBSERWUJE SIĘ SYSTEMATYCZNY SPADEK LUDNOŚCI. W CIĄGU 10 LAT LICZBA MIESZKAŃCÓW SPADŁA O PONAD 9%. OD 11 LAT NOTOWANY JEST UJEMNY PRZYRÓST NATURALNY. UTRZYMYWANIE SIĘ TEGO NIEKORZYSTNEGO TRENDU MOŻE PROWADZIĆ W PRZYSZŁOŚCI DO PROBLEMÓW DEMOGRAFICZNYCH W GMINIE.

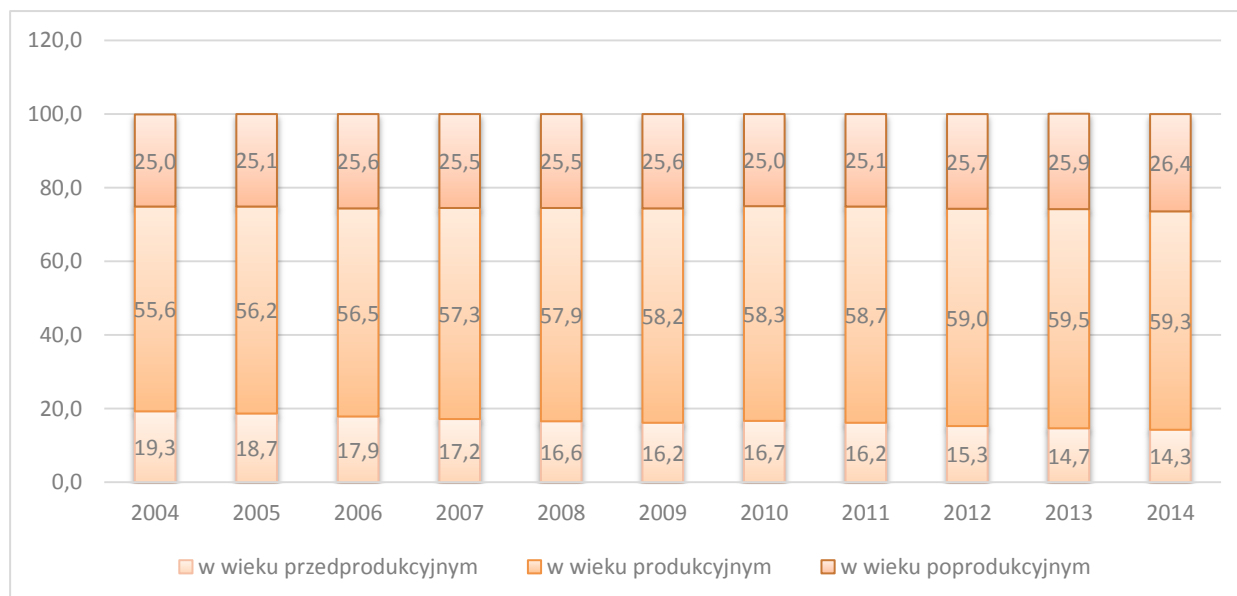

5.2.2. Wiek i struktura wykształcenia mieszkańców

Na podstawie analiz GUS można stwierdzić, iż struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Radecznica jest korzystna i od 10 lat nie ulega zasadniczym zmianom. W 2014 r. w gminie osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 59,3% ogółu mieszkańców. Grupę tę tworzą osoby, które wykonują pracę przynoszącą dochód. Tym samym utrzymują one zarówno osoby w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym. Sytuację niekorzystną może natomiast stanowić fakt, że w ostatnich latach systematycznie zmniejsza się odsetek osób w

wieku przedprodukcyjnym na korzyść osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to sytuacja niepokojąca, ponieważ świadczy ona o starzeniu się społeczności gminy.

Wykres 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym większość stanowiły kobiety. W wieku produkcyjnym przeważali natomiast mężczyźni. Kobiety w wieku poprodukcyjnym stanowiły aż 17,57% ogółu mieszkańców gminy, podczas gdy mężczyźni jedynie 8,80%.

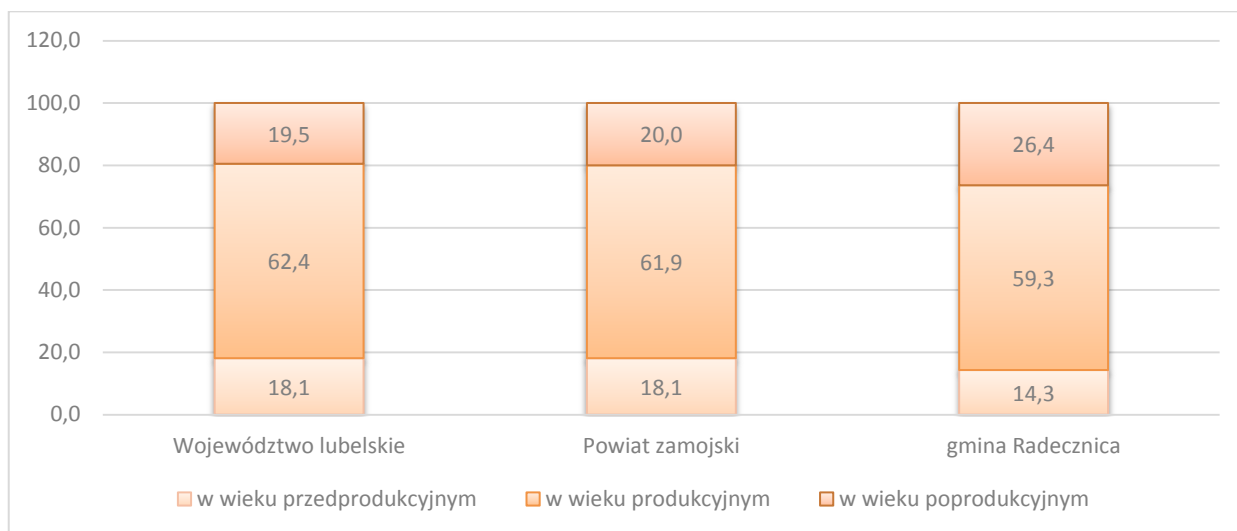
Tabela 7. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

	LATA					
	2012		2013		2014	
	LICZBA	%	LICZBA	%	LICZBA	%
LICZBA MIESZKAŃCÓW, W TYM:	6 055	100,00	6 005	100,00	5 969	100,00
MĘŻCZYŹNI	2 967	49,00	2 953	49,18	2 931	49,10
KOBIETY	3 088	51,00	3 052	50,82	3 038	50,90
W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, W TYM:	929	15,34	881	14,67	853	14,29
MĘŻCZYŹNI	485	8,01	469	7,81	463	7,76
KOBIETY	444	7,33	412	6,86	390	6,53
W WIEKU PRODUKCYJNYM, W TYM:	3 571	58,98	3 570	59,45	3 542	59,34
MĘŻCZYŹNI	1 969	32,52	1 969	32,79	1 943	32,55
KOBIETY	1 602	26,46	1 601	26,66	1 599	26,79
W WIEKU POPRODUKCYJNYM, W TYM:	1 555	25,68	1 554	25,88	1 574	26,37
MĘŻCZYŹNI	513	8,47	515	8,58	525	8,80
KOBIETY	1 042	17,21	1 039	17,30	1 049	17,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Radecznica wypada dość niekorzystnie na tle powiatu pod względem struktury ludności wg ekonomicznych grup wieku. W gminie odsetek osób w wieku produkcyjnym jest mniejszy niż w powiecie i województwie. Ponadto gmina posiada mniejszy w porównaniu z powiatem i województwem odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i większy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

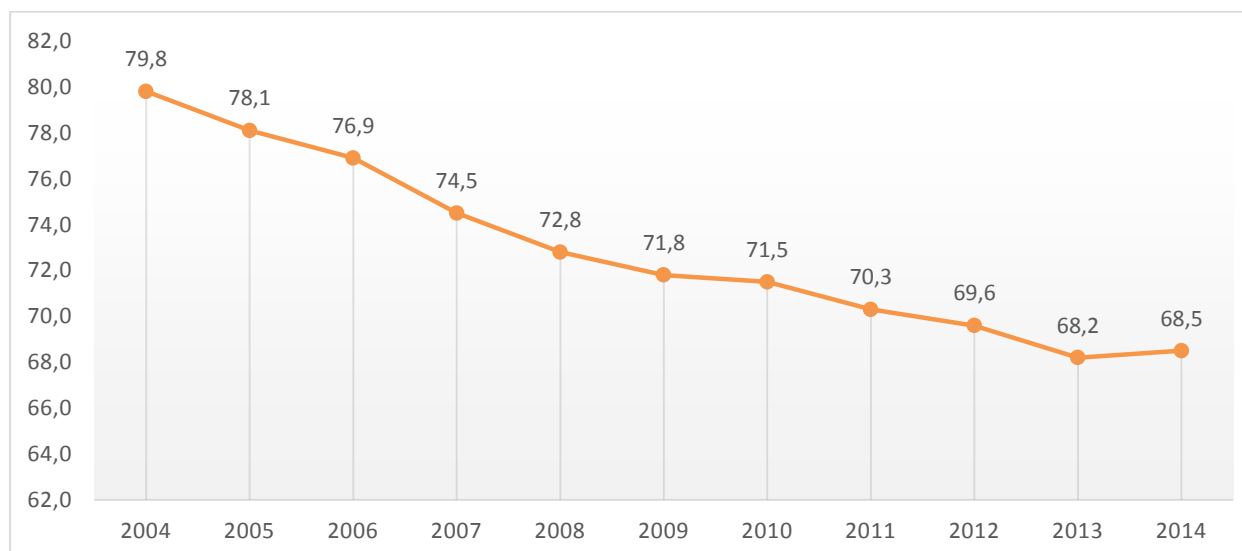
Wykres 8. Struktura procentowa ludności wg ekonomicznych grup wieku w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik obciążenia demograficznego stanowi syntetyczną miarę sytuacji demograficznej wskazując na to, ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jego wysoka wartość ma niekorzystny wpływ na lokalny rynek pracy i powoduje sytuację, w której zbyt duża liczba mieszkańców utrzymuje się ze świadczeń socjalnych. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Radecznica znacznie zmalał w latach 2004-2013 (o 11,6 punktu procentowego). W 2014 zanotowano jego nieznaczny wzrost o 0,3 punktu procentowego.

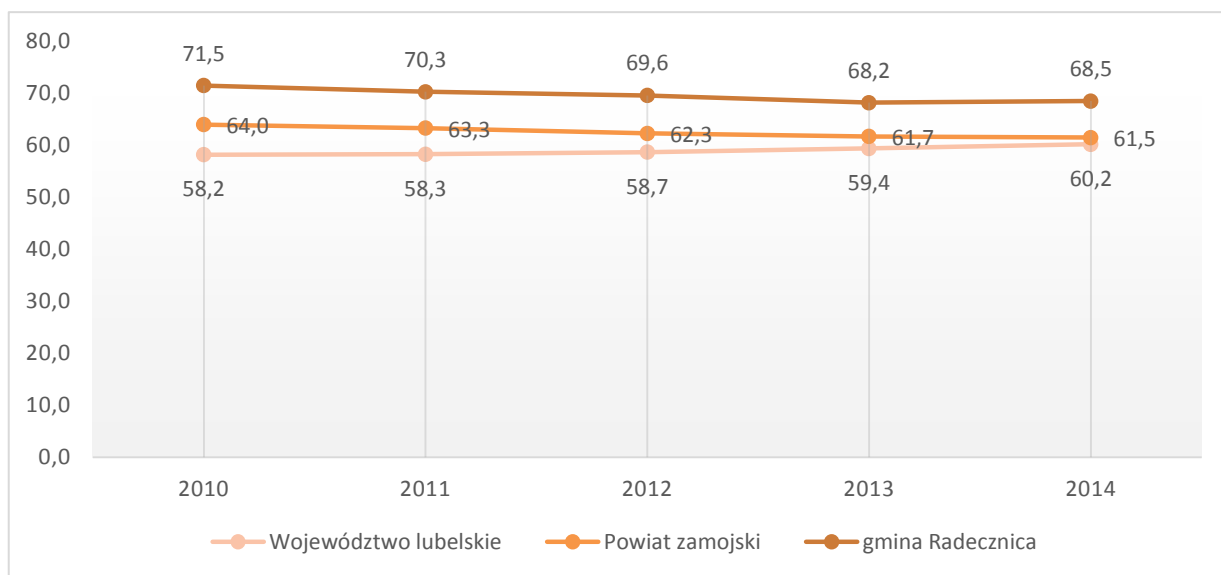
Wykres 9. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Porównanie wartości wskaźnika obciążenia demograficznego w gminie z powiatem i województwem obrazuje gorszą sytuację gminy Radecznica. Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniosła w 2014 roku 68,5. Tym samym była ona wyższa niż w powiecie zamojskim 61,5 i wyższa niż wartość wskaźnika dla województwa wynosząca 60,2

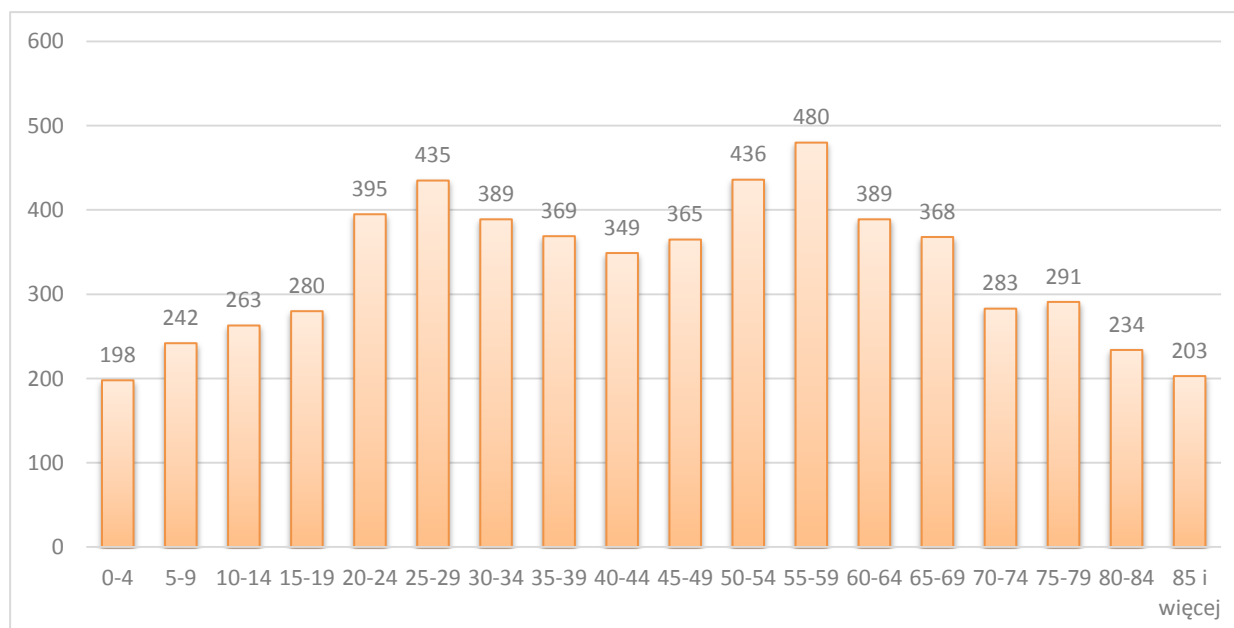
Wykres 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku gminę Radecznica zamieszkiwało najwięcej osób w wieku 55-59 lat. Było ich aż 480, co stanowiło 8,04% ludności gminy. Strukturę wiekową ludności w 2014 przedstawia szczegółowo poniższy wykres.

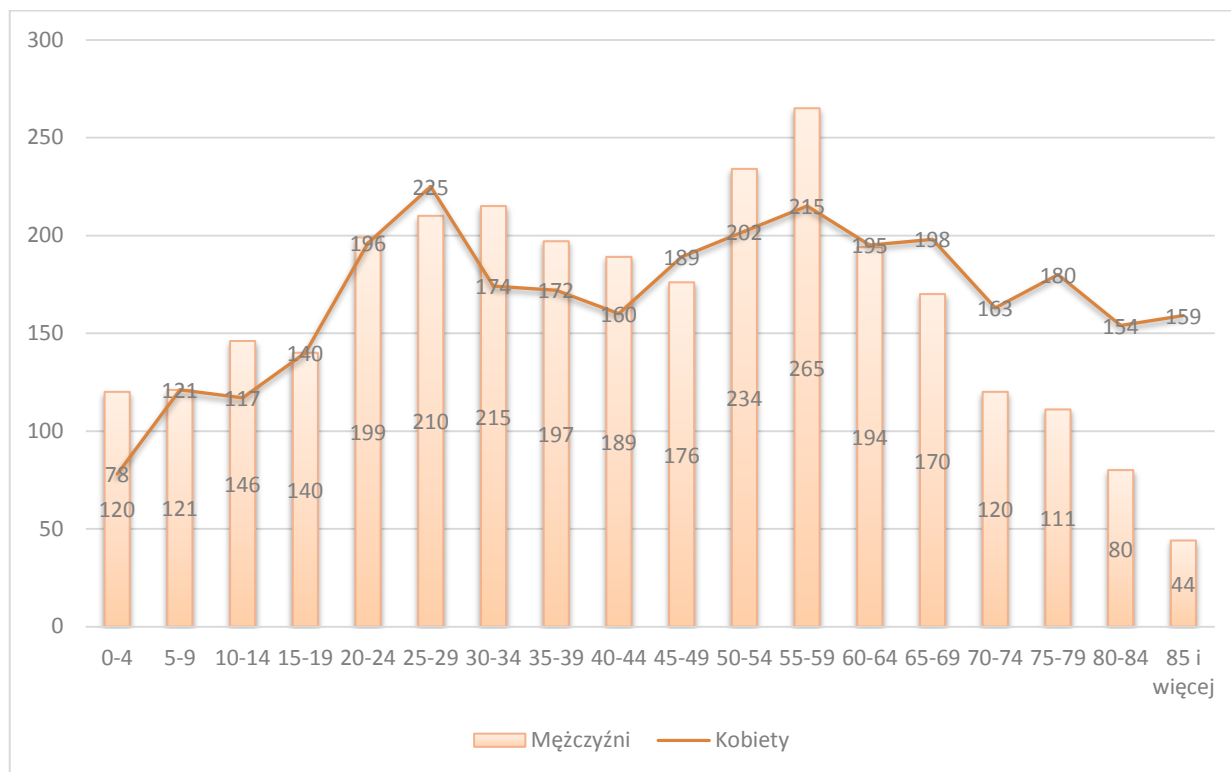
Wykres 11. Struktura ludności ze względu na wiek w gminie Radecznica w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W strukturze płciowej widać, iż zdecydowana przewaga kobiet nad mężczyznami występuje powyżej 65 roku życia. W kategoriach wiekowych od urodzenia do 45-49 roku życia liczba kobiet i mężczyzn jest na zbliżonym poziomie. Znacznie więcej mężczyzn niż kobiet jest w wieku 50-59 lat. Strukturę ludności ze względu na wiek i płeć w gminie Radecznica w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

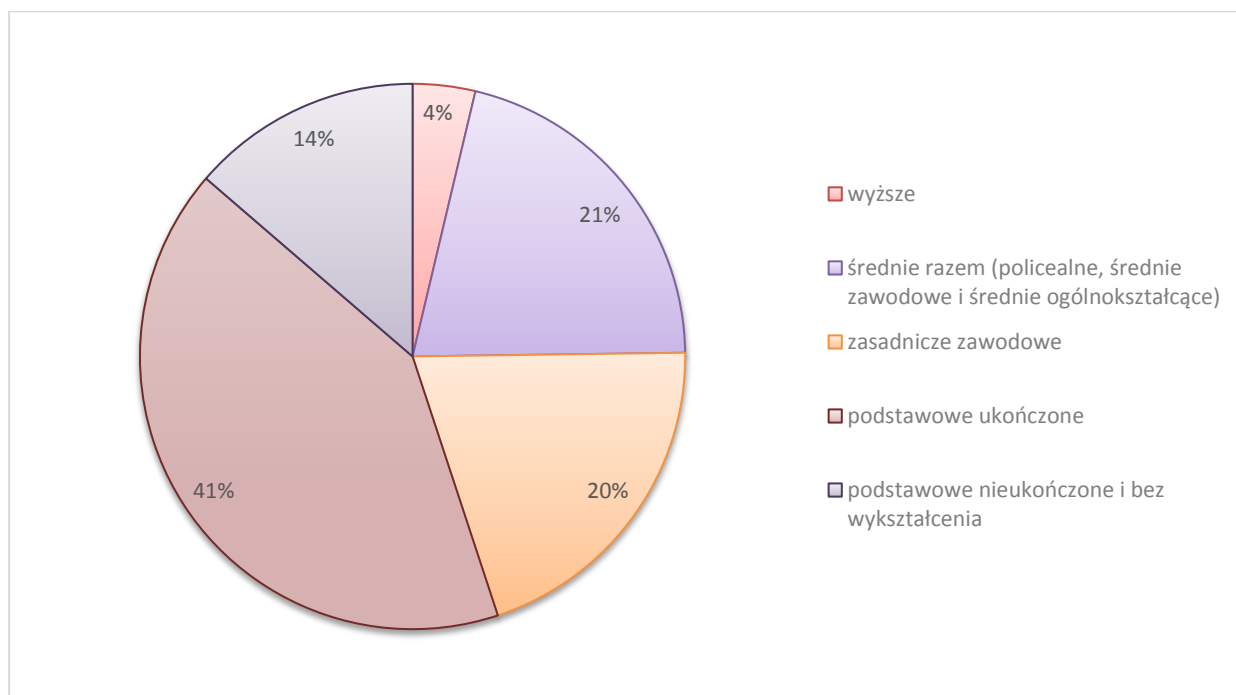
Wykres 12. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie Radecznica w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ostatnie ogólnodostępne dane na temat wykształcenia mieszkańców gminy Radecznica pochodzą z 2002 r. Oznacza to, że stan faktyczny znacznie różni się od przedstawionego w przedmiotowej diagnozie. Zgodnie z danymi GUS z 2002 roku wśród mieszkańców gminy największy odsetek bo aż 41% stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym. Drugą pod względem wielkości grupą byli mieszkańcy z wykształceniem średnim 21%. Wykształcenie wyższe posiadało tylko 4% osób. Biorąc jednakże pod uwagę ogólnopolski trend wzrostu liczby osób studiujących, należy założyć, iż liczba osób zamieszkałych na terenie gminy i posiadających wykształcenie wyższe jest obecnie znacznie większa i będzie rosła.

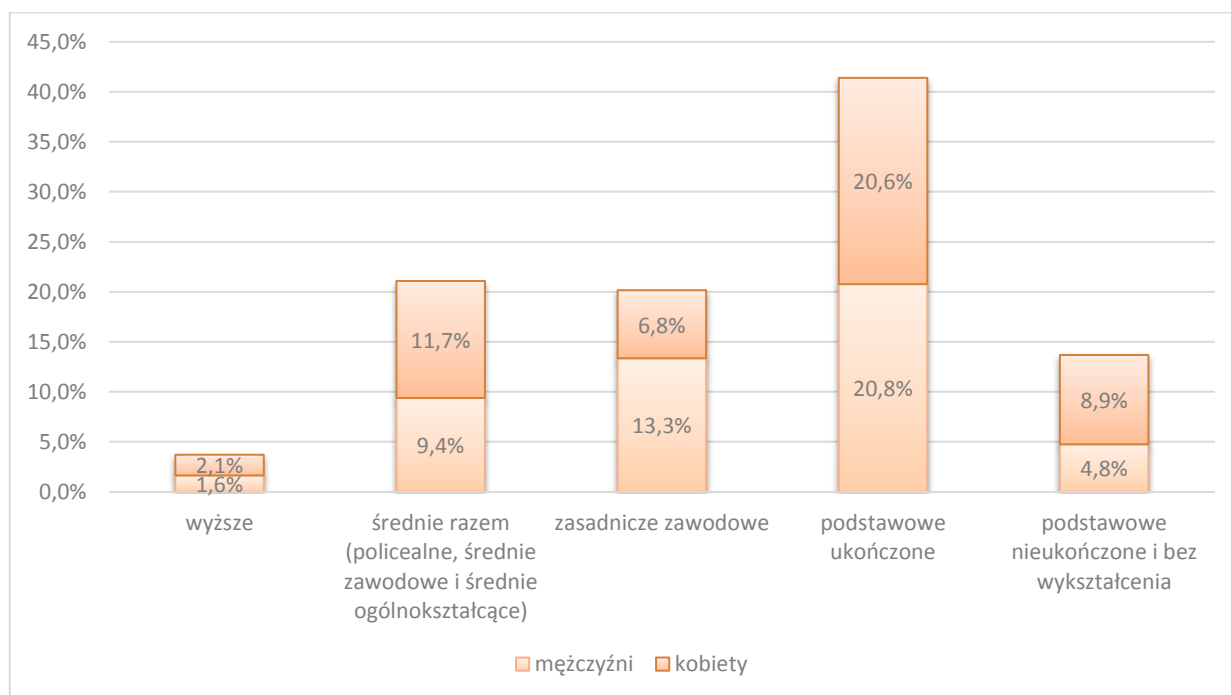
Wykres 13. Struktura wykształcenia w gminie Radecznica w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W strukturze wykształcenia w podziale na płeć praktycznie na każdym poziomie, z wyjątkiem zasadniczego zawodowego i podstawowego ukończonego, dominowały kobiety. Strukturę wykształcenia mieszkańców gminy prezentuje szczegółowo poniższy wykres.

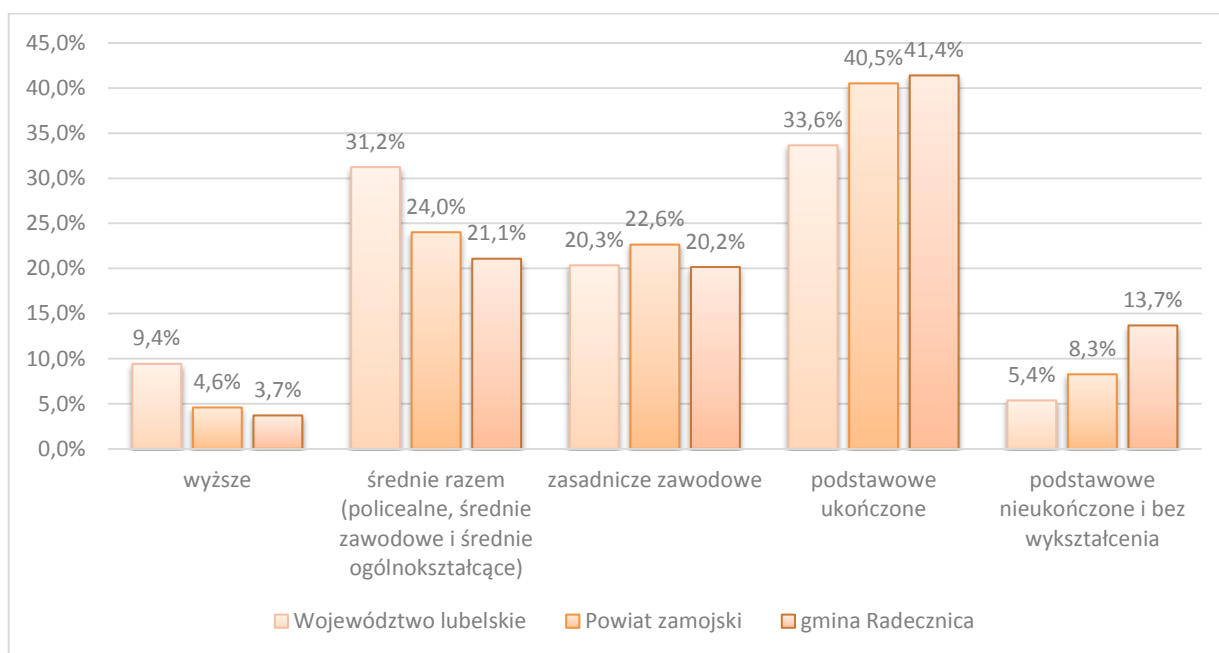
Wykres 14. Struktura wykształcenia w gminie Radecznica w podziale na płeć w % w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Porównując strukturę wykształcenia w gminie z powiatem oraz województwem w 2002 roku, można zauważyć, że gminę charakteryzował najwyższy odsetek osób legitymujących się wykształceniem podstawowym ukończonym oraz podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia. Z analizy poniższego wykresu wynika również, że zarówno odsetek osób z wykształceniem wyższym, średnim i zasadniczym zawodowym w gminie niższy niż w powiecie i województwie. Porównanie struktury wykształcenia w województwie, powiecie i gminie w 2002 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15. Porównanie struktury wykształcenia w % w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku potwierdzają tendencje polegającą na wzroście odsetka osób z wykształceniem wyższym oraz spadku liczby osób legitymujących się wykształceniem podstawowym lub jego całkowitym brakiem. Dotyczy to zarówno całego województwa lubelskiego jak i powiatu zamojskiego. Na tej podstawie można przypuszczać, że poziom wykształcenia mieszkańców gminy jest obecnie znacznie wyższy niż w 2002 roku.

Tabela 8. Struktura wykształcenia w województwie lubelskim i powiecie zamojskim w 2002r i 2011 r.

		WYŻSZE	ŚREDNIE I POLICEALNE, OGÓLNOKSZTAŁCĄCE I ZAWODOWE	ZASADNICZE ZAWODOWE	PODSTAWOWE UKOŃCZONE	PODSTAWOWE NIEUKOŃCZONE I BEZ WYKSZTAŁCENIA
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	2002	9,43%	31,23%	20,34%	33,64%	5,37%
	2011	18,00%	35,11%	21,46%	23,36%	2,07%
POWIAT ZAMOJSKI	2002	4,59%	24,01%	22,64%	40,5%	8,26%
	2011	11,52%	29,68%	26,21%	29,48%	3,11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Należy jednakże podkreślić, iż dość wysoki udział ludności legitymującej się wykształceniem zasadniczym zawodowym może paradoksalnie stanowić szansę dla rozwoju gminy. Grupa ta stanowi bowiem dość liczny zasób wykwalifikowanej siły roboczej. Wyzwaniem dla gminy Radecznica jest zatem takie dostosowywanie lokalnego rynku pracy, aby spełniał on z jednej strony aspiracje i oczekiwania osób po studiach, których liczba regularnie rośnie, z drugiej jednak dał możliwość rozwoju zawodowego mieszkańcom z wykształceniem zasadniczym zawodowym, którzy mogliby zostać zatrudnieni przez potencjalnych inwestorów. W przeciwnym razie należy liczyć się niestety z dalszym odpływem ludności do większych ośrodków miejskich oraz za granicę w tym tej najlepiej wykształconej.

+ *STRUKTURA LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU JEST KORZYSTNA. OSOBY W WIEKU PRODUKCYJNYM STANOWIĄ PRAWIE 60% WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW GMINY.*

- *NALEŻY WSKAZAĆ NA WYSTĘPOWANIE NIEKORZYSTNYCH ZMIAN DEMOGRAFICZNYCH PROWADZĄCYCH DO STARZENIA SIĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ. W GMINIE NOTUJE SIĘ W OSTATNICH LATACH UJEMNY PRZYRÓST NATURALNY I SYSTEMATYCZNY ODPIY W LUDNOŚCI.*
- *OBE CNE TRENDY DEMOGRAFICZNE MOGĄ W PRZYSZŁOŚCI PROWADZIĆ DO SPADKU LICZBY MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM.*

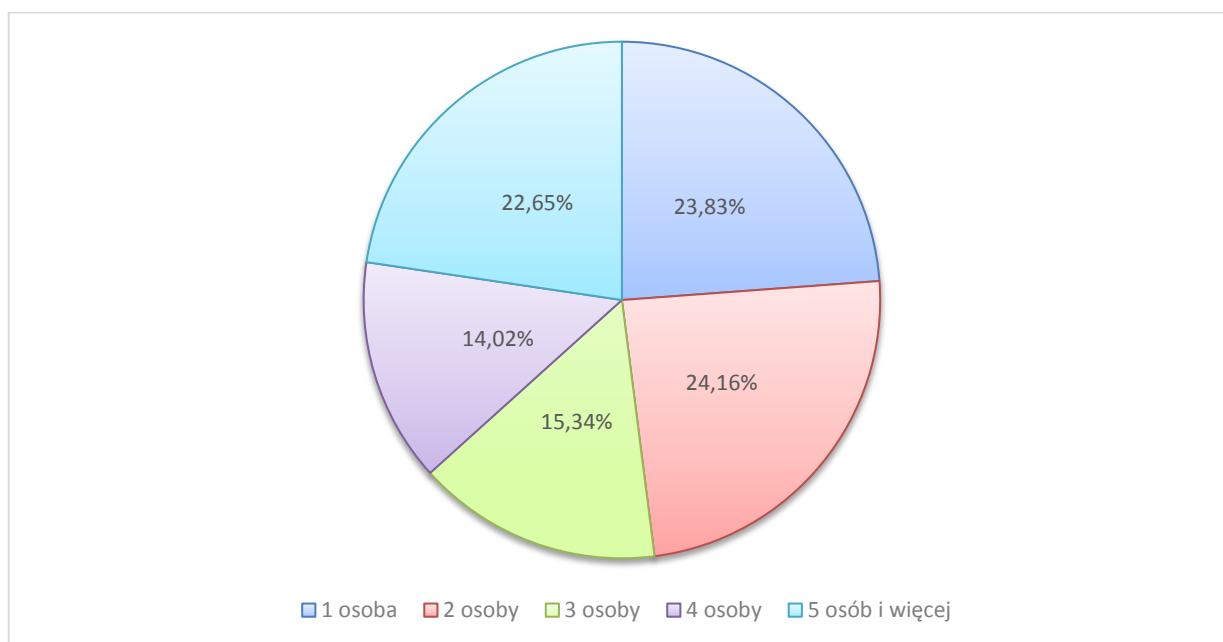

5.2.3. Gospodarstwa domowe oraz źródła ich utrzymania

Zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego gospodarstwo domowe to jeden z podstawowych podmiotów gospodarczych, stworzony przez osobę lub zespół osób, które zamieszkują razem i wspólnie się utrzymują. Ostatnie dane na temat struktury gospodarstw domowych na poziomie gminy pochodzą z 2002 roku. W związku z tym stan przedstawiony może się w pewnym stopniu różnić od obecnego.

W 2002 r. na terenie gminy Radecznica znajdowało się 2 132 gospodarstw, z czego najwięcej stanowiły gospodarstwa dwuosobowe (24,16%) i jednoosobowe (23,83%). Gospodarstwa zamieszkiwane przez 5 i więcej osób stanowiły 22,65%. Najmniej było natomiast gospodarstw czteroosobowych (14,02%).

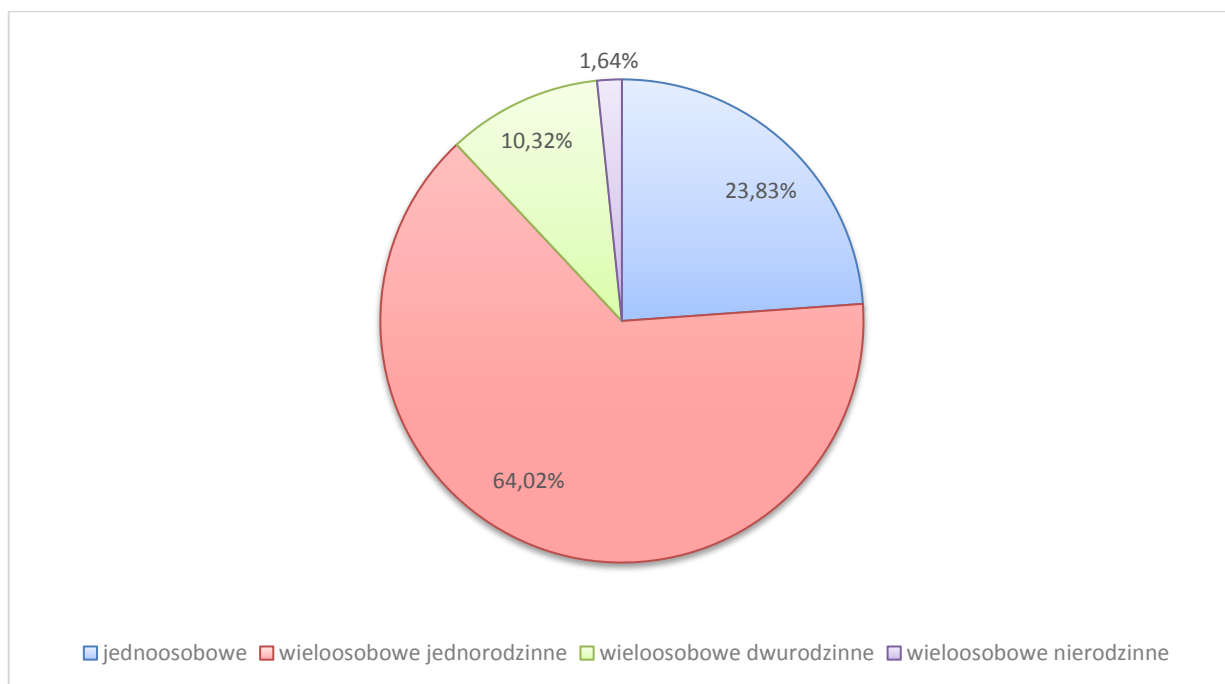
Wykres 16. Gospodarstwa domowe wg liczby osób w gminie Radecznica w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pod względem składu rodzinnego w 2002 roku najwięcej było gospodarstw wieloosobowych jednorodzinnych – 1 365 (64,02%) a następnie jednoosobowych - 508 (23,83%) i wieloosobowych dwurodzinnych - 220 (10,32%). Najmniej, bo tylko 35 (1,64%), odnotowano gospodarstw wieloosobowych nierodzinnych.

Wykres 17. Gospodarstwa domowe wg składu rodzinnego w gminie Radecznica w 2002 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najnowsze dane dotyczące źródeł utrzymania gospodarstw domowych w gminie pochodzą z 2002 roku. Wskazują one, iż najwięcej z nich utrzymywało się ze źródeł niezarobkowych (52,7%), w tym głównie z emerytur rolnych (23,45%), emerytury pracowniczej, kombatanckiej i pochodnych (13,13%) oraz renty z tytułu niezdolności do pracy (13,13%). Źródłem utrzymania ponad 21,62% gospodarstw była z kolei praca najemna, szczególnie ta poza rolnictwem w sektorze publicznym (13,51%). Świadczy to o niskiej aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy w omawianym okresie.

Tabela 9. Rodzaj źródła utrzymania gospodarstw domowych w 2002 roku.

RODZAJ ŹRÓDŁA UTRZYMANIA	LICZBA GOSPODARSTW	%
PRACA NAJEMNA, W TYM:	461	21,62
POZA ROLNICTWEM W SEKTORZE PUBLICZNYM	288	13,51
POZA ROLNICTWEM W SEKTORZE PRYWATNYM	155	7,27
W ROLNICTWIE W SEKTORZE PUBLICZNYM	3	0,14
W ROLNICTWIE W SEKTORZE PRYWATNYM	15	0,70
PRACA NA RACHUNEK WŁASNY, W TYM:	528	24,77
POZA ROLNICTWEM	24	1,13
W SWOIM GOSPODARSTWIE ROLNYM	501	23,50
W ROLNICTWIE POZA SWOIM GOSPODARSTWEM ROLNYM	3	0,14
NIEZAROBKOWE, W TYM:	1 125	52,77
EMERYTURA PRACOWNICZA, KOMBATANCKA I POCHODNE	280	13,13
EMERYTURA ROLNA	500	23,45
RENTA Z TYTUŁU NIEZDOLNOŚCI DO PRACY	280	13,13
RENTA SOCJALNA	4	0,19
RENTA RODZINNA	30	1,41
ZASIŁEK DLA BEZROBOTNYCH	10	0,47
ZASIŁEK POMOCY SPOŁECZNEJ	10	0,47
INNE NIEZAROBKOWE ŹRÓDŁO	11	0,52
NA UTRZYMANIU	16	0,75
NIEUSTALONE	2	0,09
INNE DOCHODY	0	0,00
OGÓŁEM	2 132	100,00

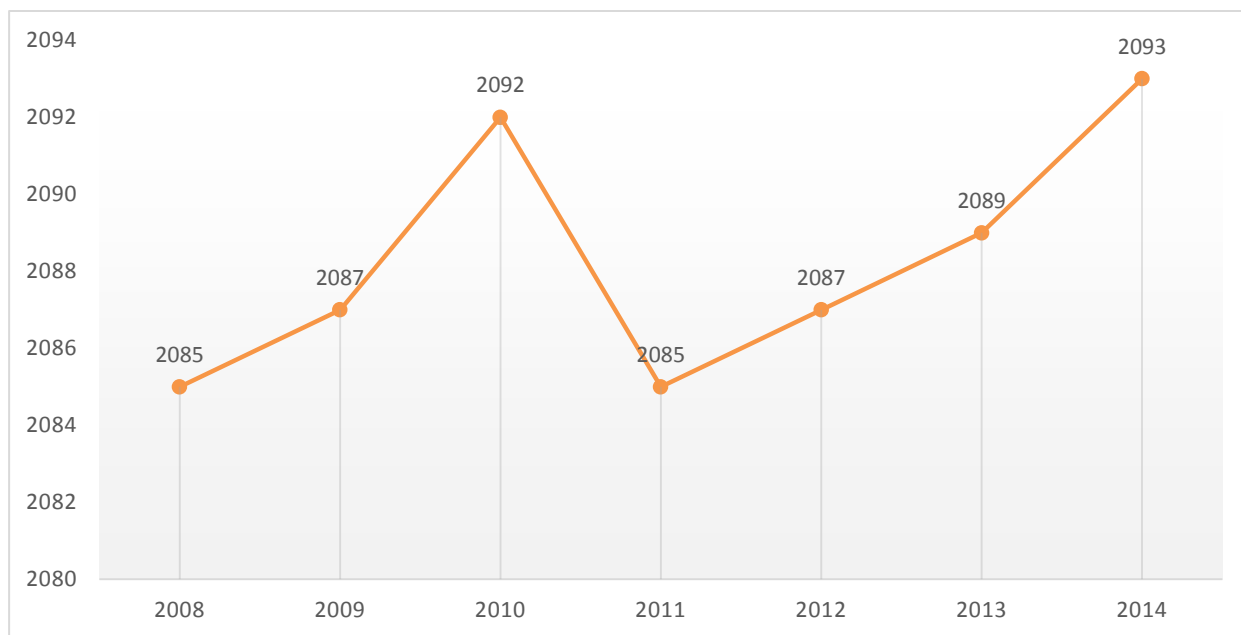
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

5.2.4. Sytuacja mieszkaniowa (mieszkalnictwo)

Sytuacja mieszkaniowa w gminie jest jednym z istotnych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym gminy i społeczeństwa. W 2014 roku na terenie gminy Radecznica znajdowało się 2 093 budynki mieszkalne i 2 202 samych mieszkań. Od 2011 roku liczba budynków zwiększa się średnio o 3 budynki rocznie.

Wykres 18. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Radecznica w latach 2008-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analogiczny wzrost widać również w liczbie mieszkań na 1 000 mieszkańców oraz ich przeciętnej powierzchni użytkowej. Szczegółowe dane na temat zasobów mieszkaniowych zawiera poniższa tabela.

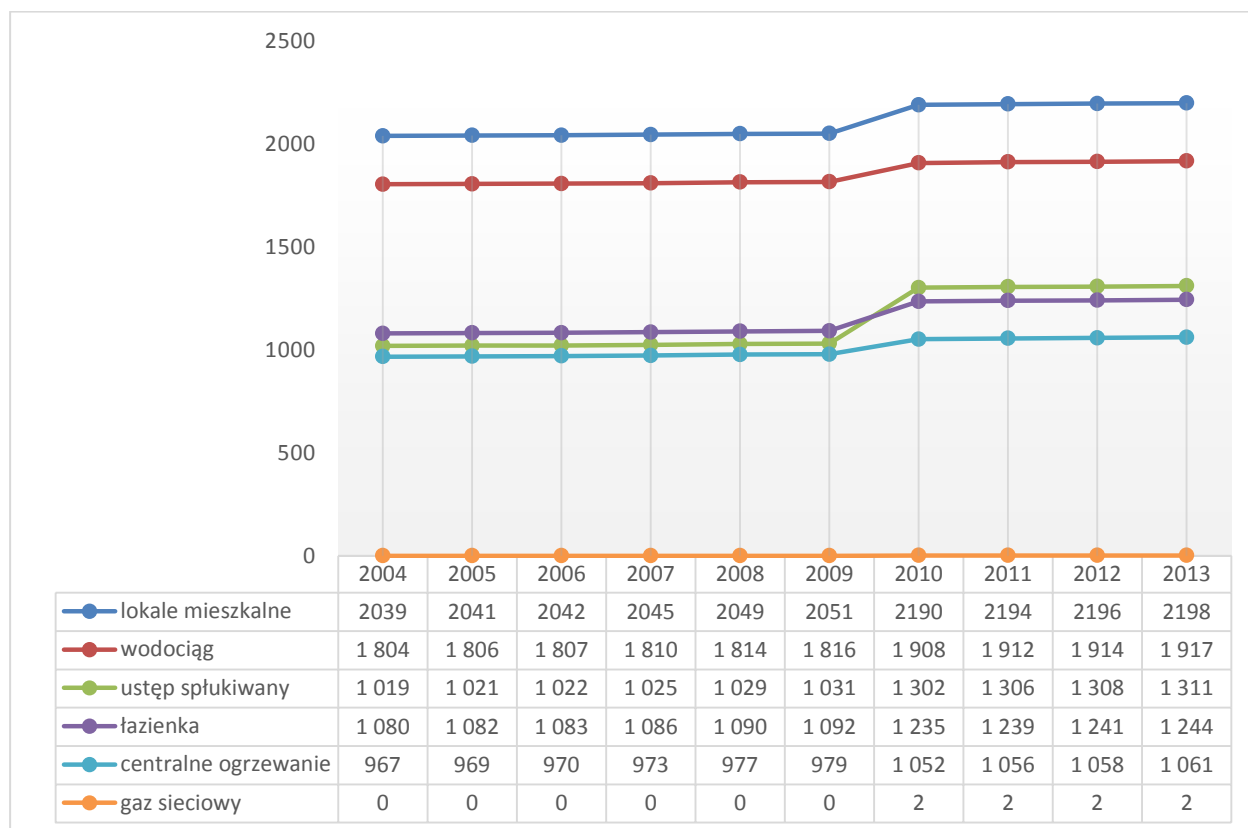
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie Radecznica w latach 2008 – 2014.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BUDYNKI MIESZKALNE	2 085	2 087	2 092	2 085	2 087	2 089	2 093
MIESZKANIA	2 049	2 051	2 190	2 194	2 196	2 198	2 202
IZBY	7 103	7 113	7 603	7 626	7 639	7 652	7 682
POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ [m ²]	178 108	178 550	191 265	191 744	192 124	192 478	193 179
PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1 MIESZKANIA [m ²]	86,9	87,1	87,3	87,4	87,5	87,6	87,7
PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKANIA NA 1 OSOBĘ [m ²]	27,9	28,0	31,3	31,7	31,7	32,1	32,4
MIESZKANIA NA 1000 MIESZKAŃCÓW	320,9	321,9	358,2	362,8	362,7	366,0	368,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W celu oceny stanu jakości mieszkań w gminie, ważna jest ich analiza pod względem wyposażenia w instalacje. Jak wynika z danych uzyskanych z BDL GUS nie wszystkie lokale mieszkalne wyposażone są w podstawowe urządzenia. Notuje się jednak widoczny wzrost liczby mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne.

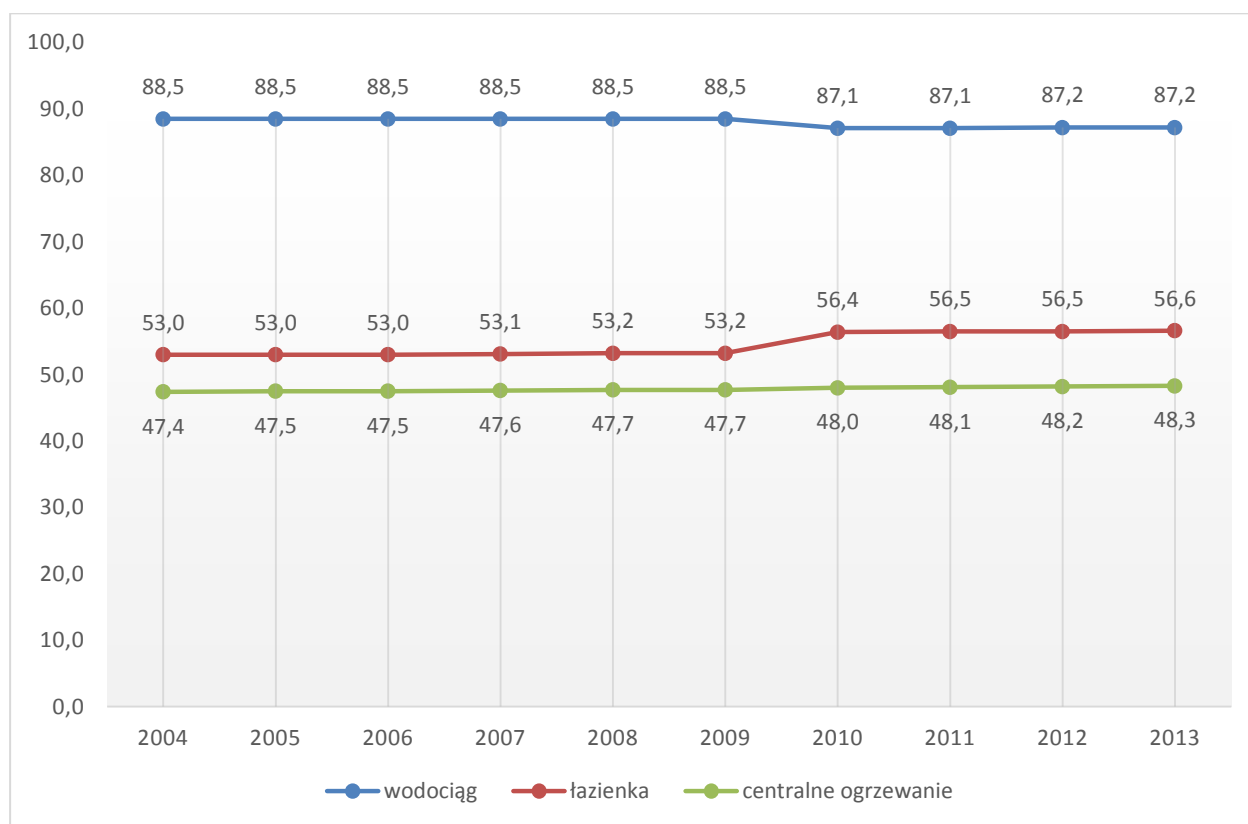
Wykres 19. Stan wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne w latach 2004-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku w wodociąg wyposażonych było 87,2% mieszkań, w łazienki – 56,6%, natomiast w centralne ogrzewanie 48,3%. Odsetek mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie Radeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

+ **NA TERENIE GMINY NOTUJE SIĘ WIDOCZNY WZROST LICZBY MIESZKAŃ WYPOSAŻONYCH W URZĄDZENIA TECHNICZNO-SANITARNE**

– **NIE WSZYSTKIE LOKALE MIESZKALNE WYPOSAŻONE SĄ W PODSTAWOWE URZĄDZENIA. W 2014 ROKU W WODOCIĄG WYPOSAŻONYCH BYŁO 87% MIESZKAŃ, W ŁAZIENKI – 57%, NATOMIAST W CENTRALNE OGRZEWANIE 48%.**

5.2.5. Infrastruktura oświatowo-edukacyjna

Dbłość o rozwój edukacji publicznej należy do najważniejszych zadań samorządów lokalnych. Na terenie gminy Radecznica w 2015 roku funkcjonowały następujące placówki edukacyjno-oświatowe:

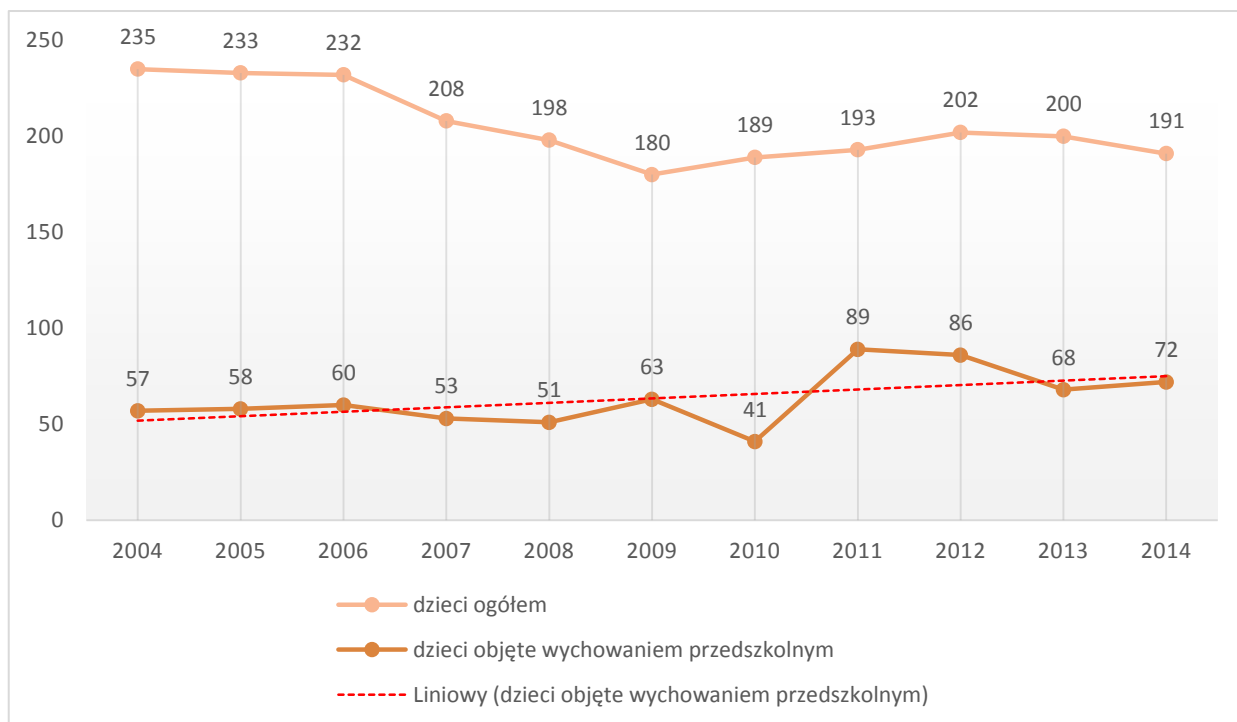
- ▶ Szkoła Podstawowa w Radecznicy
- ▶ Publiczne Gimnazjum w Radecznicy
- ▶ Zespół Szkół w Gorajcu
- ▶ Szkoła Podstawowa w Czarnymstoku
- ▶ Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zaburzu

Tabela 11. Wykaz placówek oświatowych w gminie łącznie z liczbą uczniów w 2015 roku

NAZWA SZKOŁY	LICZBA UCZNIÓW
SZKOŁA PODSTAWOWA W CZARNYMSTOKU	63
SZKOŁA PODSTAWOWA W RADECZNICY	107
SZKOŁA PODSTAWOWA W ZABURZU	64
PUBLICZNE GIMNAZJUM W RADECZNICY	75
ZESPÓŁ SZKÓŁ W GORAJCU	168
ŁĄCZNIE	477

Jak ilustruje poniższy wykres w ciągu ostatnich lat nieznacznie wzrosła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2004 roku do przedszkoli uczęszczało 57 dzieci podczas gdy w 2014 roku było to 72 dzieci (spośród 191 mieszkających w tym czasie na terenie gminy).

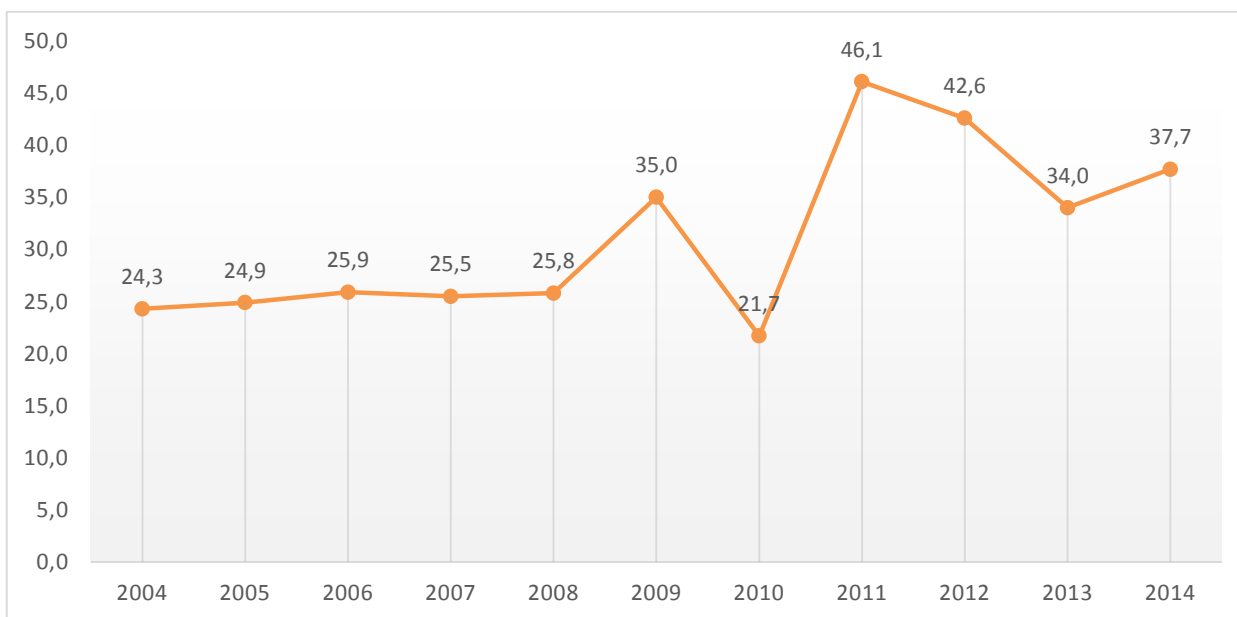
Wykres 21. Stosunek wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat do dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym najwyższy poziom osiągnął w 2011 roku, kiedy wyniósł 46,1%. W kolejnych latach zmniejszył się on natomiast o 8,4 punktu procentowego.

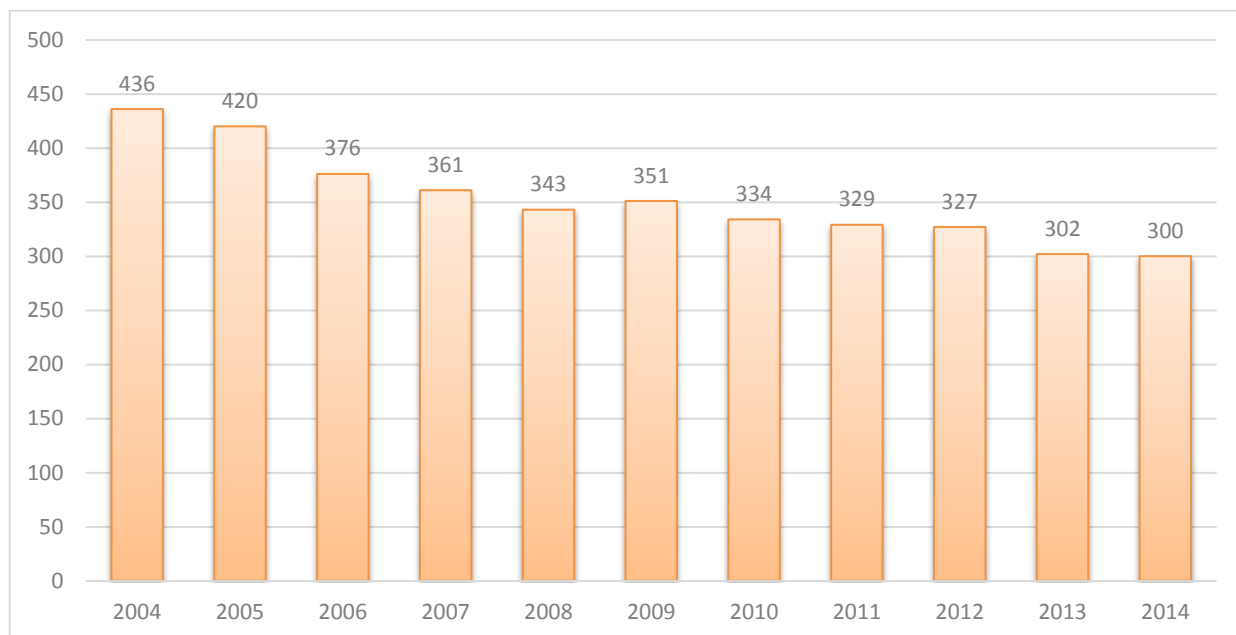
Wykres 22. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

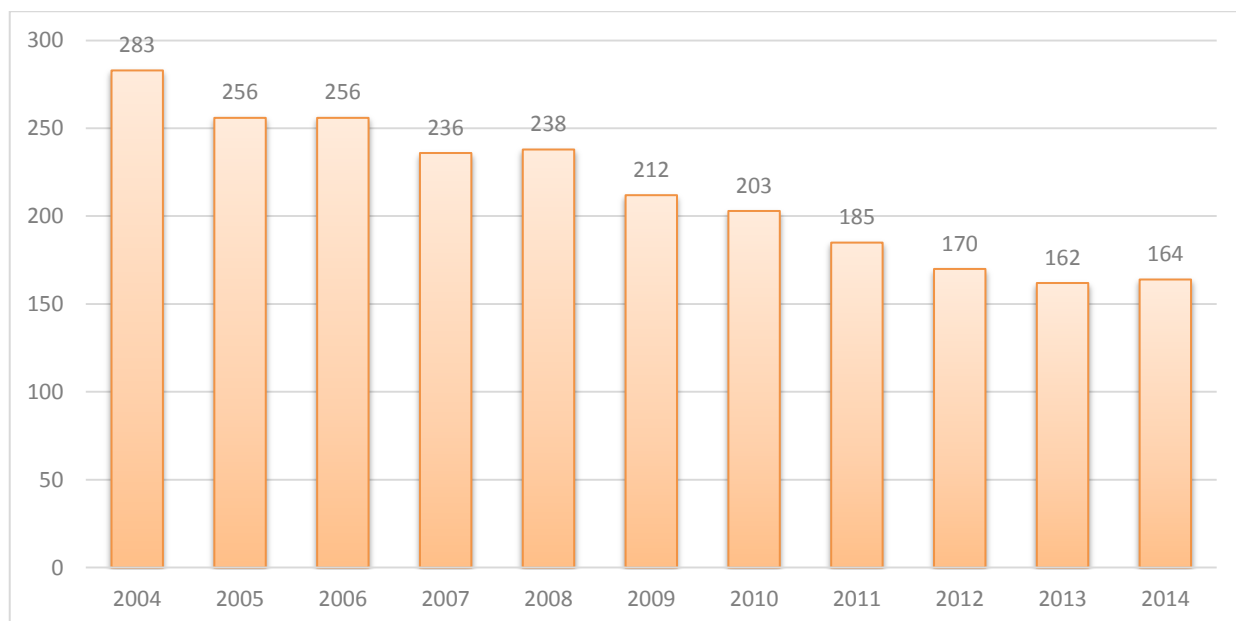
W latach 2004-2014 znacznie zmniejszyła się liczba uczniów zarówno szkół podstawowych jak i gimnazjalnych. W ciągu 11 lat spadek ten dla szkół podstawowych wyniósł 31,19%. Jeszcze gorzej sytuacja wyglądała w gimnazjum. W omawianym okresie ze szkół gimnazjalnych ubyło aż 42,04% uczniów. Liczbę uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach zlokalizowanych na terenie gminy obrazują poniższe wykresy.

Wykres 23. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 24. Liczba uczniów uczęszczających do szkół gimnazjalnych w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W roku 2014 średnio na jeden oddział w szkole podstawowej przypadało 13 uczniów podczas gdy w województwie- 17, natomiast w gimnazjum wskaźnik ten wynosił 18 i również był niższy od wojewódzkiego, dla którego wynosił 21 uczniów.

Tabela 12. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w szkołach podstawowych i gimnazjach w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2010-2014.

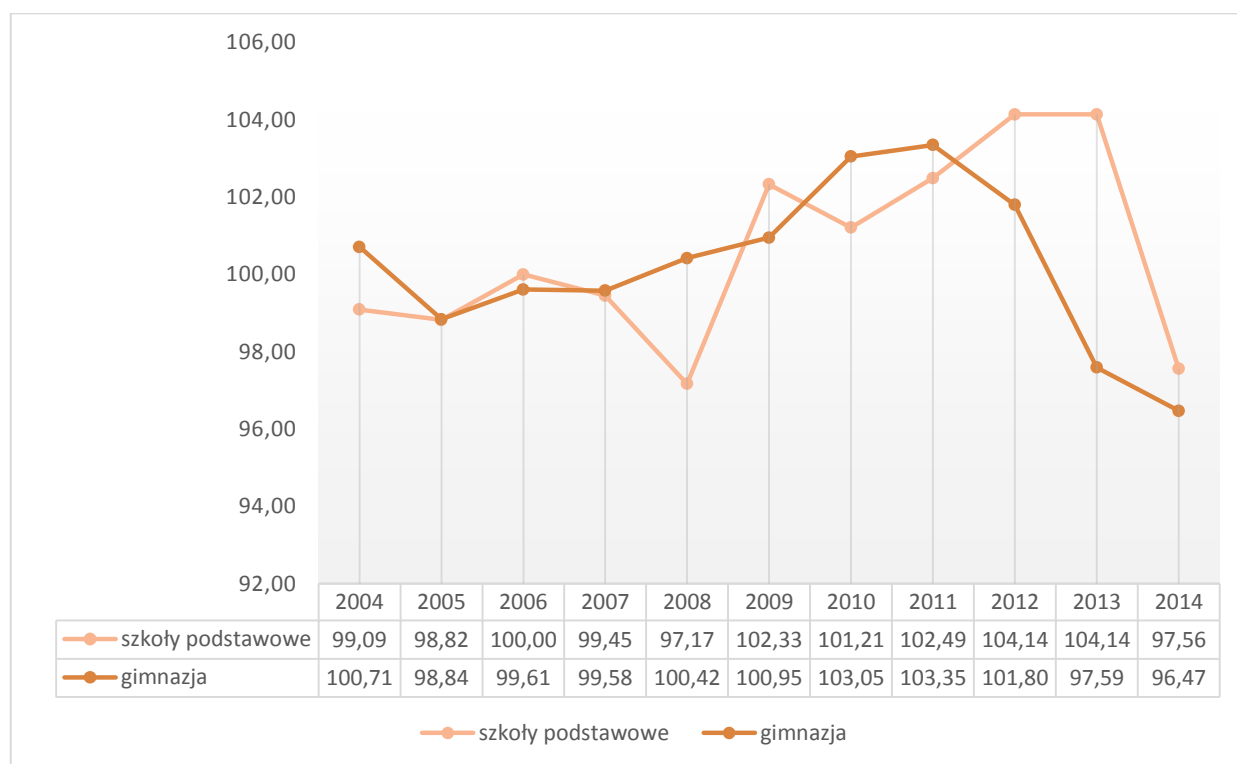
JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2010	2011	2012	2013	2014
SZKOŁY PODSTAWOWE OGÓŁEM					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	16	16	16	16	17
POWIAT ZAMOJSKI	15	15	15	15	15
GMINA RADECZNICA	13	13	14	13	13
GIMNAZJA OGÓŁEM					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	22	21	21	21	21
POWIAT ZAMOJSKI	21	21	21	21	21
GMINA RADECZNICA	17	17	17	16	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Współczynnik skolaryzacji brutto stanowi miarę relacji liczby osób uczących się (stan na 1 września) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan na 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W sytuacji gdy wskaźnik ten osiąga miarę powyżej 100 oznacza, że do szkół zlokalizowanych na terenie gminy uczęszczają osoby spoza jej obrębu. Wartość współczynnika poniżej 100 oznacza sytuację odwrotną, kiedy to dzieci zamieszkujące w gminie uczęszczają do placówek oświatowych znajdujących się na terenie innych jednostek samorządowych. Jak wynika z danych GUS współczynnik skolaryzacji brutto, zarówno na poziomie edukacji podstawowej jak i gimnazjalnej, utrzymywał się na wysokim poziomie. Analiza współczynnika skolaryzacji na przestrzeni ostatnich lat wskazuje, że tylko niewielki odsetek osób uczęszcza do szkół podstawowych zlokalizowanych poza obrębem gminy Radecznica. Wskaźnik ten w 2014 roku dla szkół podstawowych wyniósł 97,57%. Nieznacznie gorzej sytuacja wygląda w przypadku szkół gimnazjalnych, dla których wskaźnik oscyluje

w granicy 96,47%. Odpływ osób do placówek oświatowych znajdujących się poza gminą Radecznica może być spowodowany bliskością miasta powiatowego Zamościa oraz może się wiązać z faktem dowożenia dzieci do szkół zlokalizowanych w niedalekiej odległości do miejsc pracy rodziców.

Wykres 25. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Radecznica w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak wynika z najnowszych danych GUS na ten temat poziom wyposażenia szkół w gminie Radecznica w komputery z dostępem do Internetu wynosił w 2012 roku 100% przy średniej dla województwa wynoszącej dla szkół podstawowych 94,82% i dla gimnazjów 82,91%. Średnio w szkołach podstawowych w gminie na jeden komputer przypada 7 uczniów (przy 10 w kraju i 8 w województwie), natomiast w gimnazjach na jeden komputer przypada 7 uczniów, podczas gdy średnia dla kraju to 10 uczniów, a dla województwa lubelskiego 9.

Tabela 13. Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2008-2012.

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2008	2009	2010	2011	2012
SZKOŁY PODSTAWOWE					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	86,93	90,02	91,30	93,41	94,82
POWIAT ZAMOJSKI	75,29	76,54	77,92	83,78	91,04
GMINA RADECZNICA	50,00	50,00	60,00	80,00	100,00
GIMNAZJA					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	83,22	83,02	82,37	82,56	82,91
POWIAT ZAMOJSKI	88,46	84,62	84,62	80,77	88,46
GMINA RADECZNICA	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2008-2012.

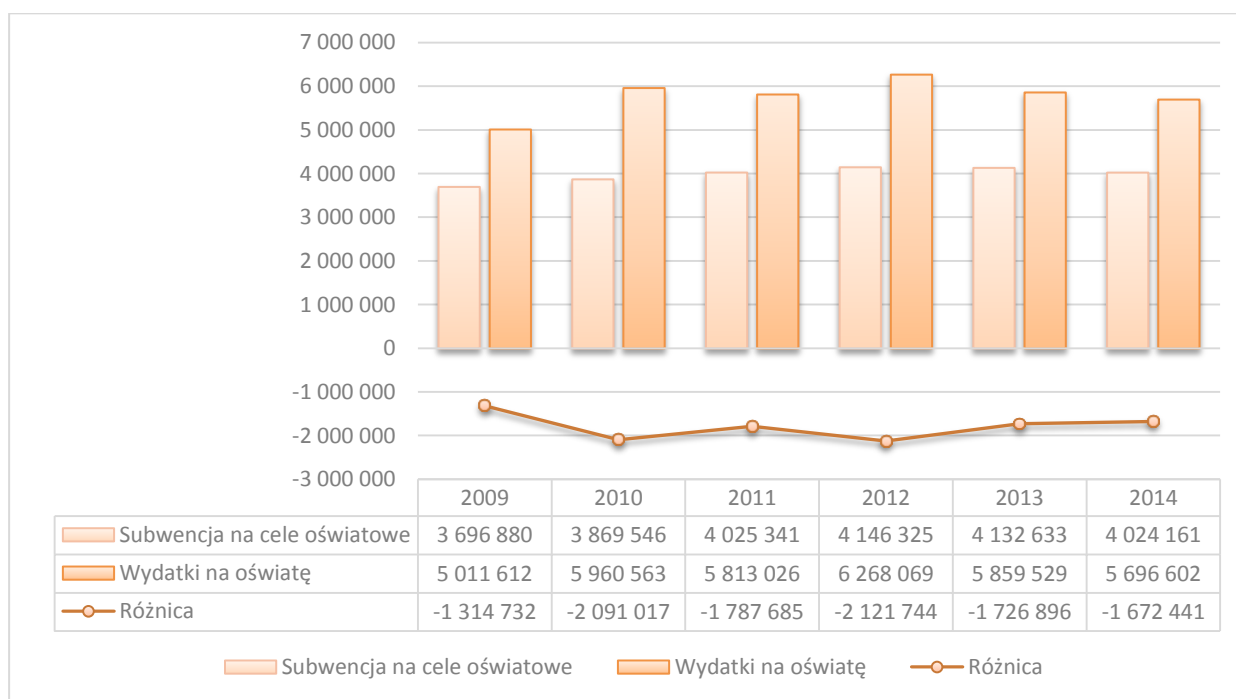
JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2008	2009	2010	2011	2012
SZKOŁY PODSTAWOWE					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	9,57	9,05	8,69	8,32	8,06
POWIAT ZAMOJSKI	7,29	7,16	6,96	6,59	6,08
GMINA RADECZNICA	10,72	10,97	10,44	8,02	7,79
GIMNAZJA					
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE	11,12	10,46	10,26	9,89	9,29
POWIAT ZAMOJSKI	9,40	9,24	8,65	8,39	8,00
GMINA RADECZNICA	9,92	8,83	8,46	7,71	7,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Problemem gminy Radecznica, analogicznie do innych jednostek samorządu terytorialnego, jest i może w przyszłości być wysokość otrzymywanej z budżetu państwa subwencji oświatowej. Wydatki ponoszone przez gminę na funkcjonowanie oświaty to w pierwszej kolejności płace nauczycieli oraz bieżące utrzymanie i remonty budynków. Z uwagi na fakt, iż gmina zobligowana jest ponosić powyższe koszty, a wpływy z subwencji oświatowej są niższe niż realne potrzeby utrzymuje się deficyt, który pokrywany jest ze środków własnych samorządu. Oznacza to, że gmina bilansując wydatki na oświatę, zmniejsza m.in. swoją zdolność inwestycyjną.

Jak ilustruje poniższy wykres w latach 2009-2014 kwota wydatków na oświatę znacznie przekraczała kwotę otrzymanych subwencji (w 2014 o 1 672 441 złotych). Różnicę pomiędzy wysokością otrzymanej subwencji a wydatkami na oświatę i wychowanie gmina zmuszona jest pokrywać z własnych środków.

Wykres 26. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wydatki bieżące na wynagrodzenia w 2014 stanowiły 64,81% wydatków na oświatę. Rodzaje wydatków w dziale 801- Oświata i wychowanie przedstawia szczegółowo poniższa tabela.

Tabela 14. Rodzaje wydatków w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminie Radecznica w 2014 roku w PLN

RODZAJE WYDATKÓW	WARTOŚĆ	%
OGÓŁEM	5 696 602	100,00
WYDATKI BIEŻĄCE OGÓŁEM	5 696 602	100,00
WYDATKI BIEŻĄCE NA WYNAGRODZENIA	3 691 737	64,81
WYDATKI BIEŻĄCE NA POCHODNE OD WYNAGRODZEŃ	757 254	13,29
WYDATKI BIEŻĄCE NA ZAKUP MATERIAŁÓW I USŁUG	726 543	12,75
WYDATKI BIEŻĄCE JEDNOSTEK BUDŻETOWYCH OGÓŁEM	5 411 174	94,99
DOTACJE	11 594	0,20
ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB FIZYCZNYCH	273 834	4,81
WYDATKI MAJĄTKOWE OGÓŁEM	0	0,00
WYDATKI MAJĄTKOWE INWESTYCYJNE	0	0,00

WYDATKI W ROZDZIALE 80101 - SZKOŁY PODSTAWOWE	3 310 834	58,12
WYDATKI W ROZDZIALE 80102 - SZKOŁY PODSTAWOWE SPECJALNE	0	0,00
WYDATKI W ROZDZIALE 80113 - DOWOŻENIE UCZNIÓW DO SZKÓŁ	143 889	2,53
WYDATKI W ROZDZIALE 80110 - GIMNAZJA	1 767 194	31,02
WYDATKI W ROZDZIALE 80111 - GIMNAZJA SPECJALNE	0	0,00
WYDATKI W ROZDZIALE 80104 - PRZEDSZKOLA	11 594	0,20
WYDATKI W ROZDZIALE 80120 - LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	0	0,00
WYDATKI W ROZDZIALE 80130 - SZKOŁY ZAWODOWE	0	0,00
WYDATKI W ROZDZIALE 80134 - SZKOŁY ZAWODOWE SPECJALNE	0	0,00
WYDATKI W ROZDZIALE 80114 - ZESPOŁY OBSŁUGI EKONOMICZNO-ADMINISTRACYJNEJ SZKÓŁ	0	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Stan techniczny budynków szkół jest zadowalający i nie budzi zastrzeżeń. Konieczne jest jednak podjęcie określonych inwestycji takich jak doposażenie placówek oświatowych, budowa placów dla dzieci, boisk, termomodernizacje itp. Wykaz zgłaszanego przez dyrektorów szkół zapotrzebowania zawiera poniższa tabela.

Tabela 15. Zgłaszane przez dyrektorów szkół potrzeby prowadzonych przez nich placówek oświatowych.

LP.	PLACÓWKĄ OŚWIATOWĄ	ZGŁASZANE ZAPOTRZEBOWANIE
1.	SZKOŁA PODSTAWOWA W CZARNYMSTOKU	▶ BUDOWA PLACU ZABAW DLA DZIECI, ▶ MODERNIZACJA SALI KOMPUTEROWEJ I PODŁĄCZENIE DO SZEROKOPASMOWEGO INTERNETU, ▶ ZAŁOŻENIE BIOLOGICZNEJ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW.
2.	SZKOŁA PODSTAWOWA W RADECZNICY	▶ BUDOWA PARKINGU, ▶ DOPOSAŻENIE PLACÓWKI W MEBLE I POMOCE DYDAKTYCZNE W DZIEDZINIE MULTIMEDIÓW (TABLICE MULTIMEDIALNE, RZUTNIKI). ▶ DOPOSAŻENIE ODDZIAŁU PRZEDSZKOLNEGO (W ZABAWKI DYDAKTYCZNE I MEBLE W ODDZIALE PRZEDSZKOLNYM). ▶ BUDOWA PLACU ZABAW DLA DZIECI.
3.	SZKOŁA PODSTAWOWA W ZABURZU	▶ WYKONANIE ODWODNIENIA WOKÓŁ SZKOŁY, ▶ CHODNIKI PRZY SZKOLE, ▶ DOCIEPLENIE BUDYNKU, ▶ WYMIANA WYKŁADZIN PODŁOGOWYCH W KLASACH, ▶ WYPOSAŻENIE PLACU ZABAW,

		▶ WYPOSAŻENIE BOISKA SZKOLNEGO M. IN. W BRAMKI, SIATKI, KOSZE.
4.	PUBLICZNE GIMNAZJUM W RADECNICY	▶ KOMPLEKSOWA MODERNIZACJA ZEWNĘTRZNEJ BAZY SPORTOWEJ I MAKSYMALNE WYKORZYSTANIE W TYM CELU POSIADANEGO TERENU (M.IN. WYKONANIU BIEŻNI, SKOCZNI DO SKOKU W DAL, RZUTNI DO PCHNIĘCIA KULĄ, BOISKA DO PIŁKI KOSZYKOWEJ BĄDŹ PIŁKI SIATKOWEJ, REMONTU ZIELONEJ SALI GIMNASTYCZNEJ). ▶ OGRODZENIE TERENU SZKOŁY, ▶ DOKONANIE WYMIANY ZEWNĘTRZNYCH DRZWI WEJŚCIOWYCH DO SZKOŁY, DRZWI NA OBIEKTY SPORTOWE I ZAPLECZE KUCHENNE. ▶ DOPOSAŻENIE SZKOŁY W NOWOCZESNE POMOCE DYDAKTYCZNE M.IN. TABLICE INTERAKTYWNE, ▶ DOPOSAŻENIE SALI KOMPUTEROWEJ W DODATKOWE KOMPUTERY. ▶ UNOWOCZEŚNIENIE SZATNI SZKOLNEJ I SZATNI SPORTOWYCH (WYPOSAŻENIE W ZAMYKANE INDYWIDUALNE SZAFKI UCZNIOWSKIE)
5	ZESPÓŁ SZKÓŁ W GORAJCU	▶ UTWORZENIE NA DWORZE BOISK DO PIŁKI RĘCZNEJ, KOSZYKOWEJ, SIATKOWEJ. ▶ CZĘŚCIOWA NAPRAWA CENTRALNEGO OGRZEWANIA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostarczonych od dyrektorów placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy.

	+ STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW SZKÓŁ JEST ZADOWALAJĄCY I NIE BUDZI ZASTRZEŻEŃ.

	— PROBLEMEM GMINY JEST MALEJĄCA LICZBA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH ORAZ WYSOKOŚĆ OTRZYMYWANEJ Z BUDŻETU PAŃSTWA SUBWENCJI OŚWIATOWEJ. KONIECZNOŚĆ PONOSZENIA WYSOKICH WYDATKÓW NA OŚWIATĘ Z BUDŻETU GMINY ZNACZNIE OBNIŻA ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNĄ GMINY RADECNICA. — UTRZYMYWANIE SIĘ NIEKORZYSTNYCH TRENDÓW DEMOGRAFICZNYCH BĘDZIE W PRZYSZŁOŚCI PROWADZIĆ DO ZMNIEJSZENIA LICZBY ETATÓW NAUCZYCIELI ORAZ MOŻE POCIĄGNAĆ ZA SOBĄ KONIECZNOŚĆ ZAMYKANIA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH. — WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM OBJĘTYCH JEST NISPEŁNA 38% DZIECI.

5.2.6. Infrastruktura sportowa

W Gminie Radecznica działają dwa kluby sportowe:

- ▶ Uczniowski Klub Sportowy Gorajec
- ▶ Gminny Klub Sportowy RELAX Radecznica.

UKS swoją działalność rozpoczął w 2000 r. Głównym celem działalności klubu jest organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz krzewienie zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie imprez i spotkań o charakterze sportowo – rekreacyjnym.

W roku 1984 z inicjatywy działaczy Związku Młodzieży Wiejskiej powstał piłkarski klub sportowy, który przyjął nazwę LZS PIONIER RADECZNICA. Pierwsze stroje przekazała Rada Wojewódzka LZS w Zamościu. Mecze rozgrywane były na stadionie drużyny LZS DUBLER GORAJEC. Drużyna na mecze wyjeżdżała własnymi pojazdami oraz użyczanymi przez zakłady pracy: Szpital Psychiatryczny, Zakład Remontowo-Budowlany, Gminną Spółdzielnię Sch, Spółdzielnię Kółek Rolniczych. W roku 1986 klub zmienił nazwę na LZS RELAX RADECZNICA, a w roku 2001 na Gminny Klub Sportowy RELAX RADECZNICA. Od założenia nieprzerwanie do chwili obecnej klub bierze udział w rozgrywkach piłki nożnej organizowanych przez Zamojski Okręgowy Związek Piłki Nożnej. Większych sukcesów klub nie osiągnął, zawsze grywał w klasie "A" lub "B". Klub opiera się wyłącznie na społecznej pracy członków. Członkowie zainicjowali i brali czynny udział przy budowie boiska w Gaju Gruszczańskim w latach 1985-1986. W roku 1996 zaadoptowali pomieszczenia po upadłej Spółdzielni Kółek Rolniczych na szatnię i zaplecze socjalne dla zawodników. Wykonane zostały miejsca siedzące dla widzów. Sami członkowie utrzymują obiekty oraz przeprowadzają wszelkie prace remontowe. Zawodnicy i działacze również nigdy nie otrzymywali żadnego wynagrodzenia. Koszty udziału drużyny w rozgrywkach pokrywane są z dotacji budżetu Gminy Radecznica oraz sponsorów. Drużyną prawie od samego początku kierował Adam Kaproń, który przez ponad 20 lat pełnił funkcję prezesa.

W ciągu ponad 30 lat funkcjonowania, klub zawsze skupiał najaktywniejszą część młodzieży męskiej z Radecznicy i okolic. Był jedynym na terenie gminy organizatorem masowych imprez sportowych. Dostarczał widzom sportowych wrażeń, a młodzieży umożliwiał zorganizowane i zdrowe spędzanie czasu oraz podnoszenie sprawności fizycznej.²

Rysunek 7. Herb GKS Relax Radecznica

Źródło: <http://relaxradecznica.futbolowo.pl/>

² Źródło: <http://relaxradecznica.futbolowo.pl/menu,2,26,historia.html>

Obiekty sportowe w gminie Radecznica zlokalizowane są przy placówkach oświatowych. Są one również w miarę potrzeb udostępniane lokalnej społeczności. Ponadto w okresie jesienno-zimowym z sali gimnastycznej w Publicznym Gimnazjum w Radecznicy korzystają zawodnicy Gminnego Klubu Sportowego „Relax”. Szkoła w Zaburzu prowadziła następujące zajęcia sportowe: - zajęcia jujitsu, zajęcia taneczne, zajęcia aerobiku, pokazy strażackie, rozgrywki sportowe na festynie rodzinnym, działalność Stowarzyszenia „Sielska Dolna” z siedzibą w szkole.

Tabela 16. Wykaz obiektów sportowych zlokalizowanych przy placówkach oświatowych.

PLACÓWKA OŚWIATOWA	OBIEKTY SPORTOWE	UDOSTĘPNIANE LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI
SZKOŁA PODSTAWOWA W CZARNYMSTOKU	▶ ZASTĘPCZA SALA GIMNASTYCZNA, KTÓRA ZNAJDUJE SIĘ W BUDYNKU OSP. WYPOSAŻONA JEST W DRABINKI GIMNASTYCZNE, BRAMKI I KLIMATYZACJĘ. ▶ WIELOFUNKCYJNE ZEWNĘTRZNE BOISKO DO GRY W PIŁKĘ RĘCZNĄ, NOŻNĄ I SIATKOWĄ	TAK
SZKOŁA PODSTAWOWA W ZABURZU	▶ SALA SPORTOWĄ O WYMIARACH 5M X 8M.	TAK
PUBLICZNE GIMNAZJUM W RADECZNICY	▶ SALA GIMNASTYCZNA O WYMIARACH 15M X 30M Z KORYTARZEM WIDOKOWYM I ZAPLECZEM SANITARNYM.	TAK
ZESPÓŁ SZKÓŁ W GORAJCU	▶ SALA GIMNASTYCZNA, ▶ PLAC ZABAW, ▶ BOISKO SPORTOWE DO GRY W PIŁKĘ NOŻNĄ, ▶ BIEŻNIA WOKÓŁ BOISKA.	TAK

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych od szkół zlokalizowanych w gminie Radecznica.

Ponadto na terenie gminy występuje jeszcze jeden obiekt sportowy. Jest to boisko sportowe w Gaju Gruszczańskim.

	+ OBIEKTY SPORTOWE W GMINIE RADECZNICA ZLOKALIZOWANE SĄ W WIĘKSZOŚCI PRZY PLACÓWKACH OŚWIATOWYCH, SĄ ONE JEDNAK UDOSTĘPNIANE LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI.

5.2.7. Infrastruktura kultury

W gminie Radecznica działalność z zakresu kultury prowadzi Biblioteka Publiczna Gminy Radecznica i jej filia w Gorajcu - Starej Wsi. Priorytetowym zadaniem biblioteki jest upowszechnianie książki, czytelnictwa i wiedzy w środowisku. Biblioteka pełni rolę centrum informacyjnego. W ramach programu „Kraszewski. Komputery dla bibliotek 2013” z Instytutu Książki biblioteka otrzymała 12.000 zł. Zakupiono 4 komputery i 1 urządzenie wielofunkcyjne. Dzięki tej dotacji powstała czytelnia internetowa umożliwiająca korzystanie z Internetu użytkownikom biblioteki, a bibliotekarzom katalogowanie zbiorów bibliotecznych i udostępnianie ich w katalogu on-line.

Często stosowaną przez bibliotekę formą popularyzacji czytelnictwa są: lekcje biblioteczne, quizy, spotkania autorskie, konkursy plastyczne, literackie, recytatorskie i czytelnicze. Niektóre mają wieloletnią tradycję np. „Gminny konkurs recytatorski poezji regionalnych poetów” czy konkurs literacki „Talenty małych Ojczyzn”. Obydwa konkursy są o zasięgu gminnym.

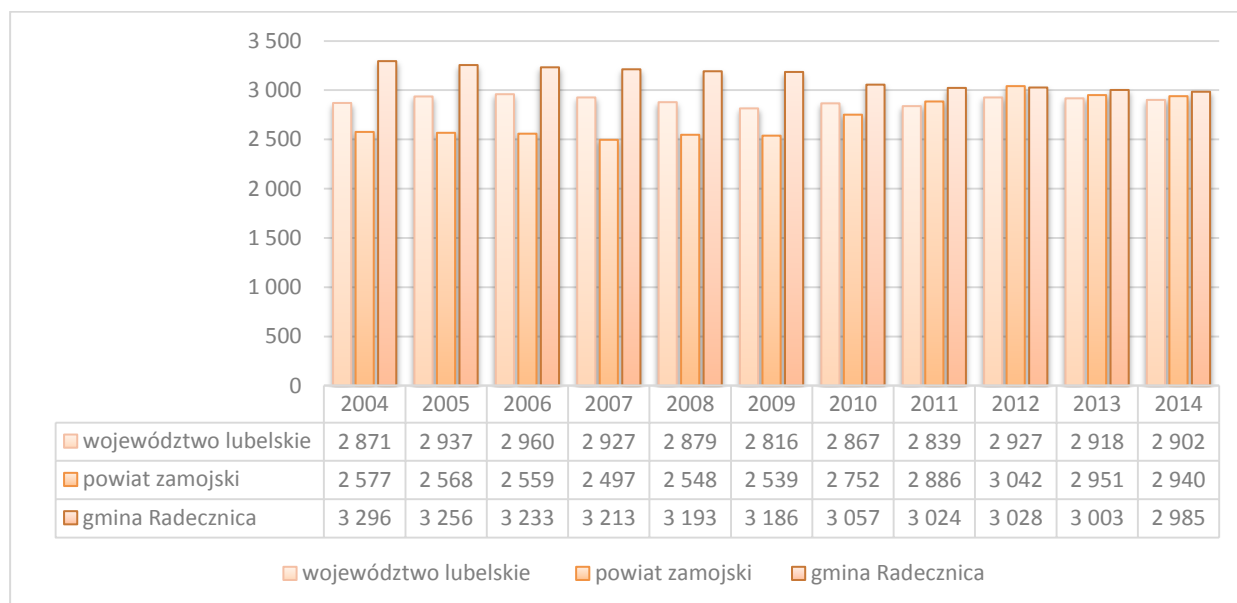
Biblioteka pielęgnuje i promuje dorobek miejscowych twórców poprzez promocję co powstaje i dotyczy środowiska lokalnego(promocja publikacji książkowych, wyrobów artystycznych).

Biblioteka wspiera edukację poprzez tworzenie zaplecza lektur szkolnych, literatury popularnonaukowej oraz wydawnictw dydaktycznych dla nauczycieli. Jej dewizą jest tworzenie przyjaznego miejsca dla społeczności lokalnej.

Z początkiem 2016 roku planowane jest utworzenie Gminnego Centrum Kultury, a z dniem 1 lipca 2016 r. planuje się włączyć Bibliotekę Publiczną w struktury GCK.

Wskaźnik ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną wyniósł w gminie 2 985 osób. Jest to wynik nieco wyższy niż w powiecie (2 940) i województwie (2902).

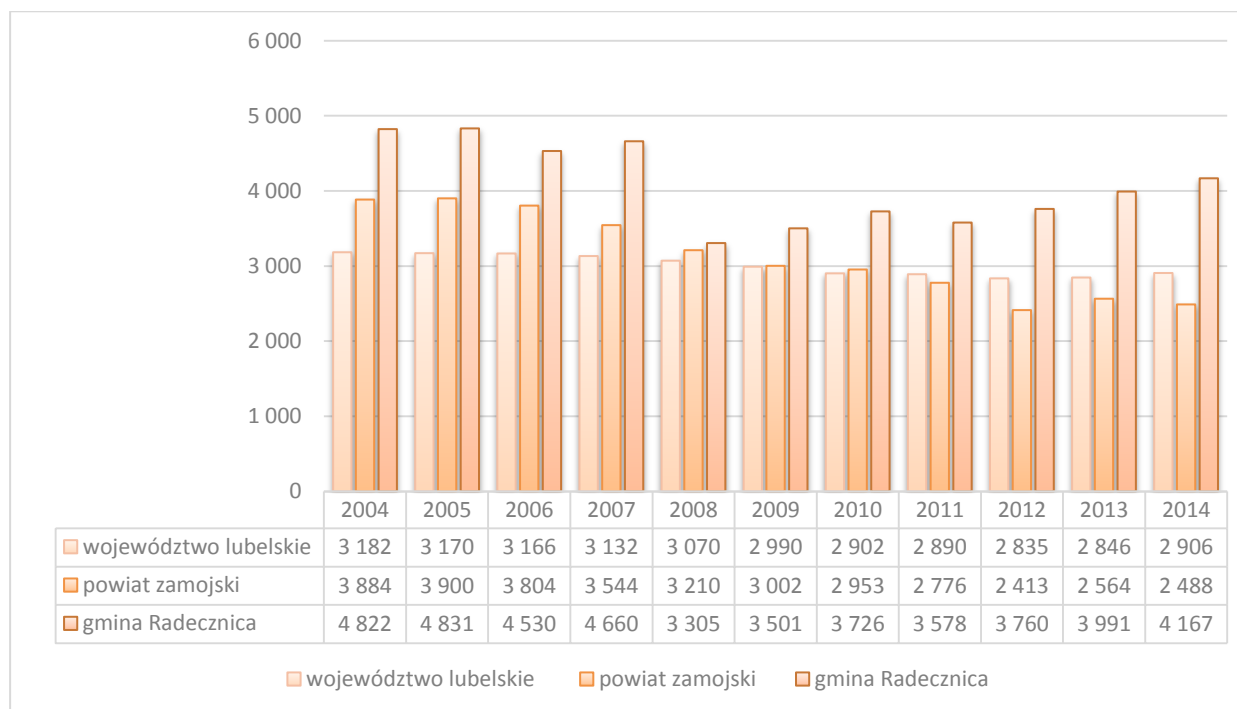
Wykres 27. Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej) w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku księgozbiór bibliotek na 1000 ludności wyniósł dla gminy 4 167 przy wskaźniku dla powiatu wynoszącym 2 488 i województwa 2 906,3.

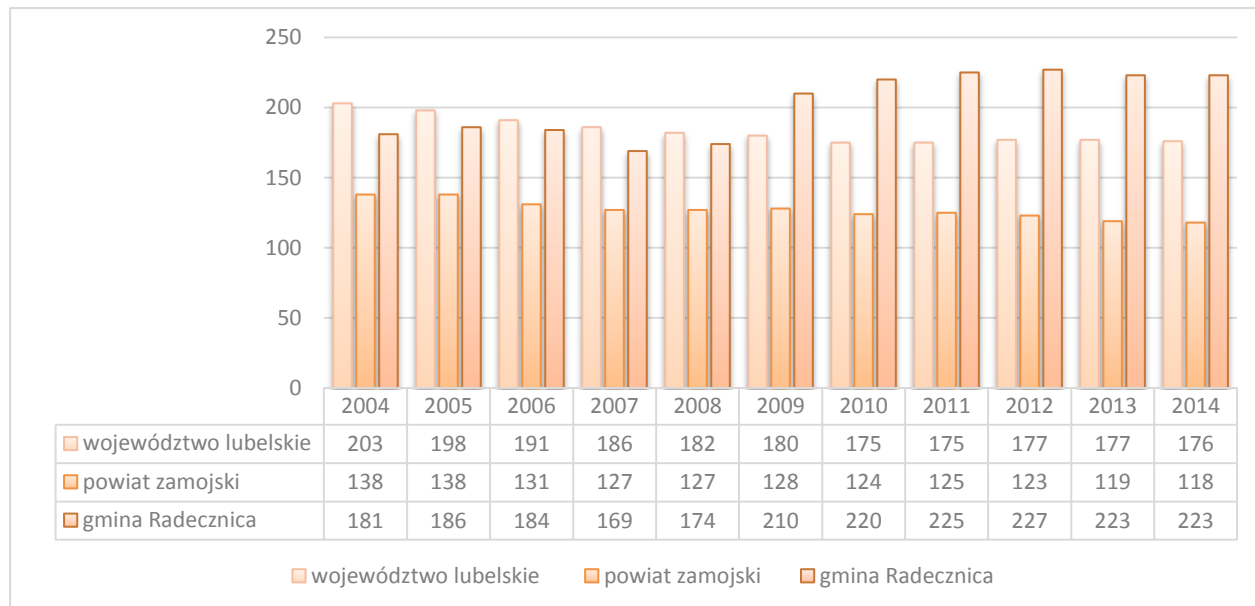
Wykres 28. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności) w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku na 1000 ludności w gminie Radecznica było 223 czytelników. Był to wskaźnik wyższy niż w powiecie (118) i województwie (176).

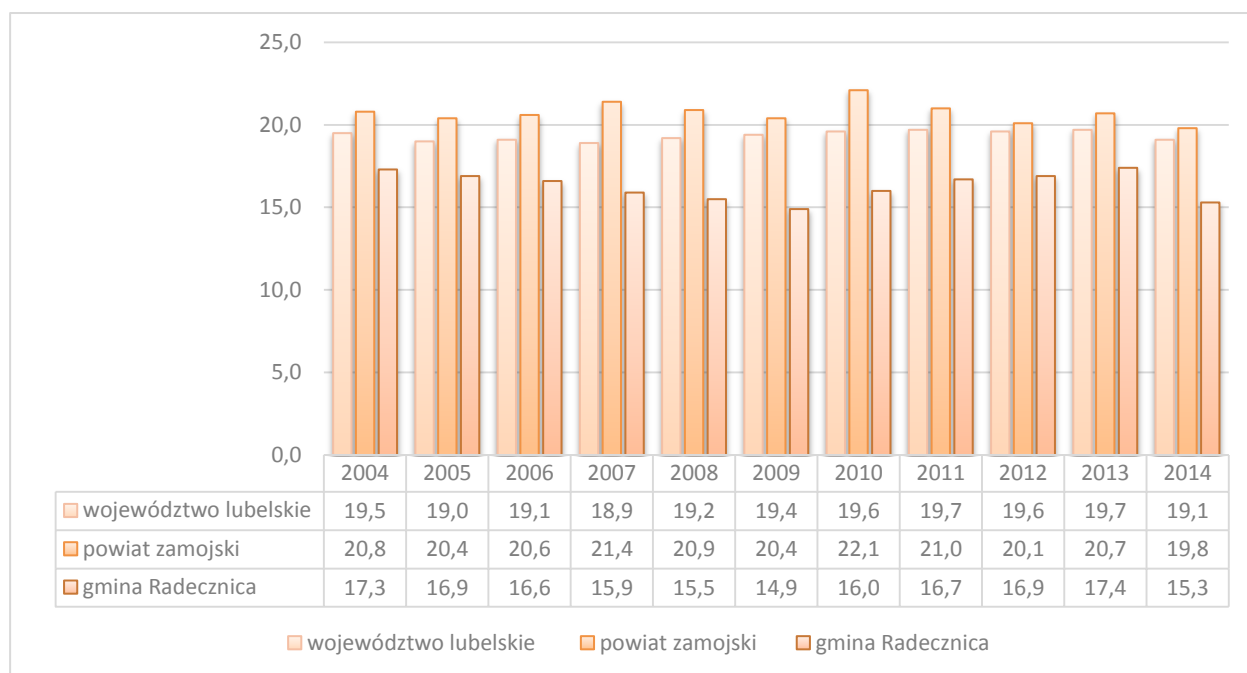
Wykres 29. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak wynika z poniższego wykresu, liczba wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w gminie zmieniała się w latach 2004-2014. W latach 2004-2009 poziom ten regularnie spadał. W kolejnych czterech latach poziom czytelnictwa wzrastał. W 2014 roku zanotowano ponowny spadek. Liczba wypożyczeń na 1 czytelnika w gminie Radecznica utrzymuje się na niższym poziomie niż w powiecie i województwie. W 2014 roku wskaźnik wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach wyniósł w gminie- 15,3, podczas gdy w powiecie 19,8 natomiast w województwie 19,1.

Wykres 30. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Radecznica jest wyjątkowym regionem jeżeli chodzi o działalność artystyczną. Niewątpliwie może się pochwalić wieloma twórcami, bo prawie w każdej wiosce jest, albo był ktoś zajmujący się jedną z dziedzin szeroko rozumianej sztuki ludowej. Chlubą gminy jest Strażacka Orkiestra Dęta „Zaburze”, w działalność której zaangażowanych jest około 30 muzyków. Założona została 3 maja 1926 r., i jest jedną z najstarszych oraz najbardziej znanych orkiestr dętych Zamojszczyzny. Orkiestra uświetnia uroczystości kościelne, patriotyczne, imprezy strażackie i ludowe. W skład repertuaru orkiestry wchodzi: melodie partyzanckie, żołnierskie, ludowe i religijne. W Gminie Radecznica działają również zespoły śpiewacze: „Zaburzanki”, „Ale Babki” i „Andrzejowe Nutki”, które swój wokół prezentują na imprezach gminnych, powiatowych, takich jak: dożynki, festiwale, a także biorą udział w uroczystościach kościelnych.

Rysunek 8. Orkiestra Dęta Zaburze.

Źródło:

http://www.gminaradecznica.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=269&Itemid=254

- + *GMINA RADECZNICA JEST WYJĄTKOWYM REGIONEM POD WZGLĘDEM DZIAŁALNOŚCI ARTYSTYCZNEJ. W PRAWIE KAŻDEJ WIOSCE JEST, ALBO BYŁ KTOŚ ZAJMUJĄCY SIĘ JEDNĄ Z DZIEDZIN SZEROKO ROZUMIANEJ SZTUKI LUDOWEJ.*
- + *W GMINIE DZIAŁA STRAŻACKA ORKIESTRA DĘTA ZABURZE, KTÓRA JEST JEDNĄ Z NAJSTARSZYCH I NAJBARDZIEJ ZNANYCH ORKIESTR DĘTYCH ZAMOJSZCZYZNY.*

5.2.8. Ochrona zdrowia, wykluczenie i opieka społeczna

W Radecznicy znajduje się Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Psychiatryczny.

Jest to jedna z najważniejszych placówek tego rodzaju w województwie lubelskim. Obecny Szpital składa się z 7 Oddziałów z 422 łózkami, są to:

- ▶ Oddział Terapii Uzależnień Alkoholowych,
- ▶ Oddział Psychiatryczny dla Przewlekłe Chorych,
- ▶ 3 Oddziały Psychiatryczne,
- ▶ 2 Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze dla Psychicznie Chorych
- ▶ Zakład Opiekuńczo – Leczniczy Somatyczny.

Na wymienionych oddziałach pracuje:

- ▶ 17 lekarzy psychiatrów,
- ▶ 2 lekarzy internistów,
- ▶ 8 psychologów,
- ▶ 100 pielęgniarek,
- ▶ 18 terapeutów zajęciowych.

Obecne warunki pobytu pacjentów szpitala oraz warunki pracy personelu w stosunku do początków jego istnienia uległy radykalnej poprawie z uwagi na ustawiczne unowocześnianie i rozbudowę. Rozpoczęto je w latach 60 od rozbudowy Pawilonu Głównego, następnie powstał budynek obecnego Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego dla Psychicznie Chorych I wraz z pralnią szpitalną, zbudowano obiekt dla Oddziałów Psychiatrycznych IV i V a następnie kuchnię szpitalną i kotłownię. W roku 2005 oddano do użytku nowoczesny budynek Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego dla Psychicznie Chorych oraz ZOL-u Somatycznego. W następnych latach w większości budynków wymieniano sukcesywnie stare okna na nowe okna drewniane oraz okna z PCV. W Oddziale I, II, III, IV i V dostosowano instalację grzewczą do wymogów unijnych, wykonano zautomatyzowaną wentylację kuchni. Izbę Przyjęć wyposażono w zadaszony podjazd dla karetek pogotowia. To wszystko stało się za przyczyną i dzięki dobrej woli Samorządu Województwa Lubelskiego a przede wszystkim kolejnych Zarządów Województwa Lubelskiego, które zawsze pamiętały o Radecznickim Szpitalu.³

Na terenie gminy Radecznica nie ma publicznych przychodni. Funkcjonują natomiast dwa prywatne ośrodki zdrowia. Są to Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Radecznicy i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Gorajcu.

Tabela 17. Struktura Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w gminie Radecznica.

PLACÓWKA	KOMÓRKI
----------	---------

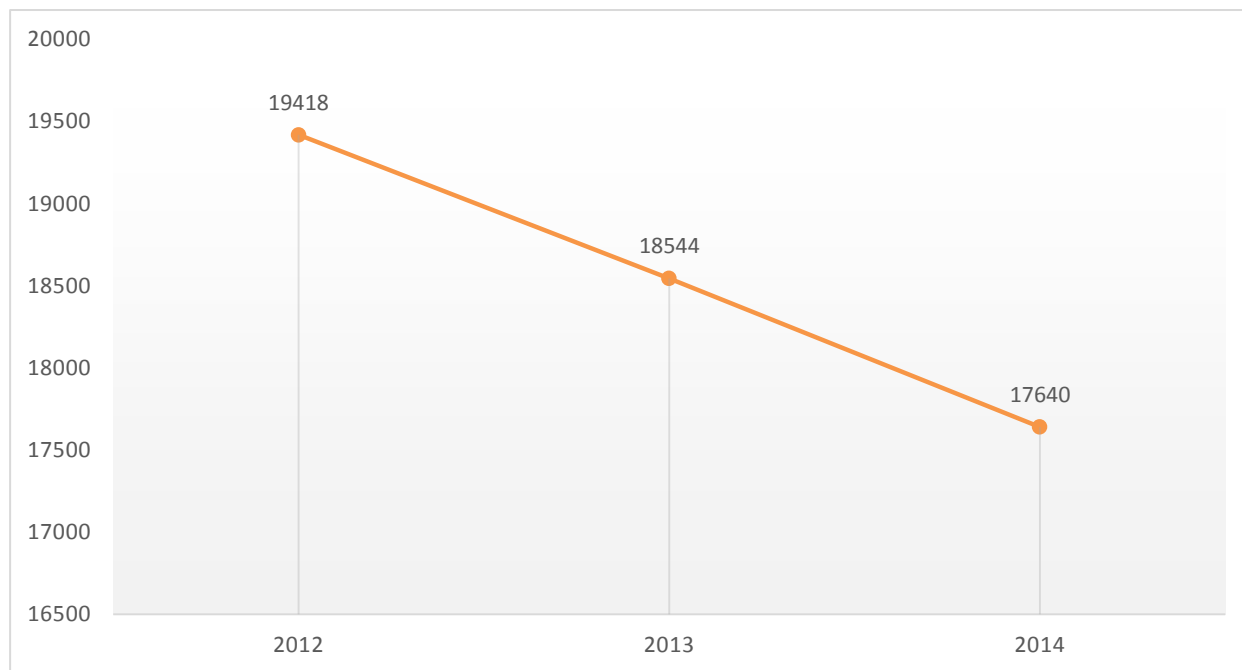
³ Źródło: <http://www.radecznica.pl>

NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ OŚRODEK ZDROWIA W RADECZNICY	▶ GABINET LEKARZA POZ - MEDYCYNĄ RODZINNA - LECZENIE W RAMACH PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ - MEDYCYNĄ RODZINNA - MEDYCYNĄ SZKOLNĄ - MEDYCYNĄ RODZINNA - OPIEKĄ NAD ZDROWYM DZIECKIEM ▶ GABINET MEDYCyny SZKOLNEJ - MEDYCYNĄ RODZINNA - MEDYCYNĄ SZKOLNĄ ▶ GABINET PIELĘGNIAREK ŚRODOWISKOWYCH - MEDYCYNĄ RODZINNA - LECZENIE W RAMACH PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ ▶ GABINET ZABIEGOWY - MEDYCYNĄ RODZINNA - LECZENIE W RAMACH PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ
NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ OŚRODEK ZDROWIA W GORAJCU	▶ GABINET MEDYCyny SZKOLNEJ ▶ GABINET PIELĘGNIARKI ŚRODOWISKOWO-RODZINNEJ - PORADNIA (GABINET) PIELĘGNIARKI ŚRODOWISKOWEJ - RODZINNEJ ▶ GABINET POŁOŻNEJ ŚRODOWISKOWO-RODZINNEJ - PORADNIA (GABINET) POŁOŻNEJ ŚRODOWISKOWEJ - RODZINNEJ ▶ PORADNIA LEKARZA POZ - PORADNIA (GABINET) LEKARZA POZ

Źródło: <http://www.zdronet.pl/niepubliczny-zaklad-opieki-zdrowotnej-osrodek-zdrowia-w-radecznicy-radecznica,3872,przychodnia.html>; <http://szukaj.sluzbazdrowia.pl/Niepubliczny-zaklad-opieki-zdrowotnej-osrodek-zdrowia-w-gorajcu/Radecznica/Ul-gorajec-stara-wies-113/j29065.html>

Liczba porad w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielonych mieszkańcom spada z roku na rok. W 2014 roku w gminie Radecznica wynosiła ona 17 640.

Wykres 31. Liczba porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Radecznica w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku pod względem liczby udzielanych porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej gmina znalazła się na 11 miejscu wśród gmin powiatu zamojskiego.

Tabela 18. Liczba porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2012-2014 w gminach powiatu zamojskiego.

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	PORADY LEKARSKIE OGÓŁEM		
	2012	2013	2014
GMINA ADAMÓW	21269	23149	22079
GMINA GRABOWIEC	19378	19764	19407
GMINA KOMARÓW-OSADA	14265	13271	13704
GMINA KRASNOBRÓD	37466	37672	36792
GMINA ŁABUNIE	16130	17042	17035
GMINA MIĄCZYN	28149	28227	28408
GMINA NIELISZ	15404	16001	15700
GMINA RADECNICA	19418	18544	17640
GMINA SITNO	21435	22164	22661
GMINA SKIERBIESZÓW	22334	27899	26547
GMINA STARY ZAMOŚĆ	19892	19977	19452
GMINA SUŁÓW	10476	11112	11291
GMINA SZCZEBRZESZYN	63609	68440	63563

GMINA ZAMOŚĆ	38998	40734	39232
GMINA ZWIERZYNIĘC	26683	28050	26046

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zadania pomocy społecznej wynikające z programów rządowych, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radecznicy. Zadania jakie realizuje wyżej wymieniona placówka, są zadaniami własnymi gminy Radecznica oraz zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej, nałożone przepisami prawa oraz wykonywane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej lub innymi podmiotami.

W 2014 roku z pomocy społecznej korzystało 226 gospodarstw domowych, w tym poniżej kryterium dochodowego 117 a powyżej 109. Liczbę gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
OGÓŁEM	189	174	189	216	229	226
PONIŻEJ KRYTERIUM DOCHODOWEGO	93	83	99	123	126	117
POWYŻEJ KRYTERIUM DOCHODOWEGO	96	91	90	93	103	109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku 243 rodziny otrzymały zasiłki rodzinne na dzieci. Było to o 38% mniej niż w 2008 roku. Zmniejszyła się również liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny. Jeszcze w 2008 roku było ich 776, a w 2014- 463.

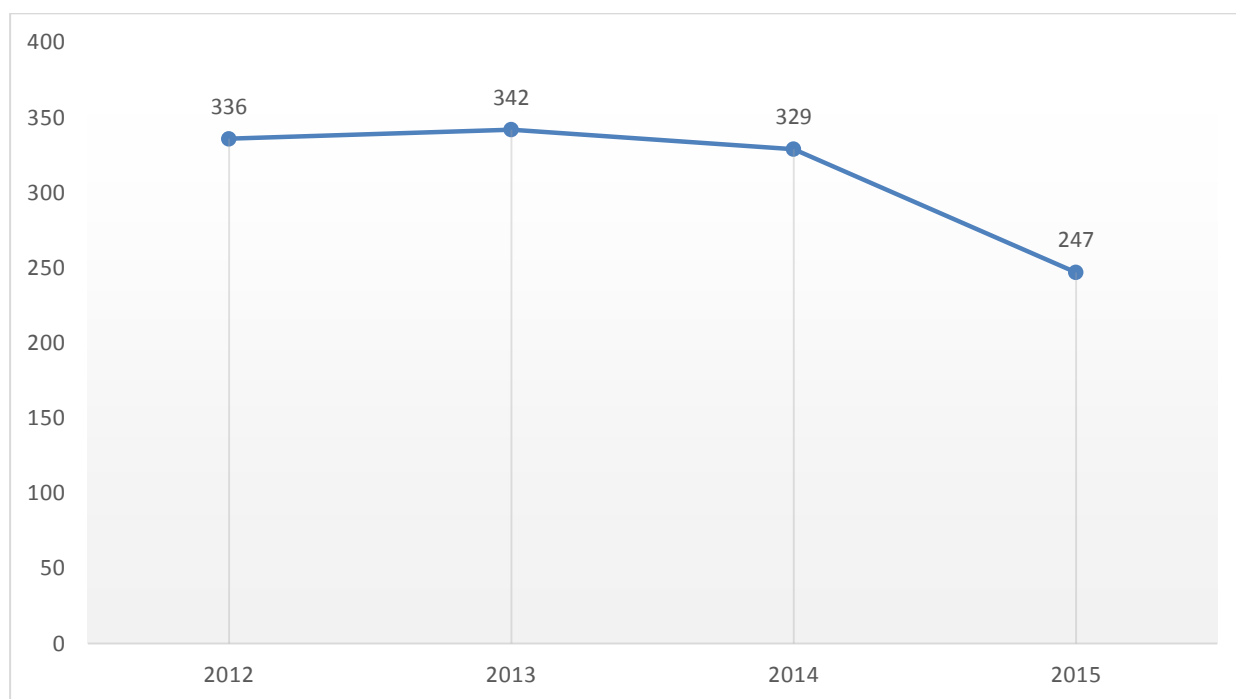
Tabela 20. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Radecznica w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
RODZINY OTRZYMUJĄCE ZASIŁKI RODZINNE NA DZIECI	392	375	333	324	298	291	243
DZIECI, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY - OGÓŁEM	776	785	636	627	575	521	463
DZIECI W WIEKU DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY	703	674	568	556	513	466	414
UDZIAŁ DZIECI W WIEKU DO LAT 17, NA KTÓRE RODZICE OTRZYMUJĄ ZASIŁEK RODZINNY W OGÓLNEJ LICZBIE DZIECI W TYM WIEKU [%]	64,4	63,7	55,6	56,9	53,4	51,2	47,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba osób korzystających pomocy społecznej spadła w ostatnich latach. Najwięcej beneficjentów (342) korzystało z tej formy wsparcia w roku 2013. W roku 2014 było to 329 osób a w 2015- 247. Tym samym w ciągu trzech lat liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 27,8%.

Wykres 32. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

W poniższej tabeli zawarte zostały dane dotyczące różnych form pomocy społecznej udzielanych w gminie Radecznica w latach 2012-2015.

Tabela 21. Formy pomocy społecznej realizowane w gminie Radecznica w latach 2012-2015.

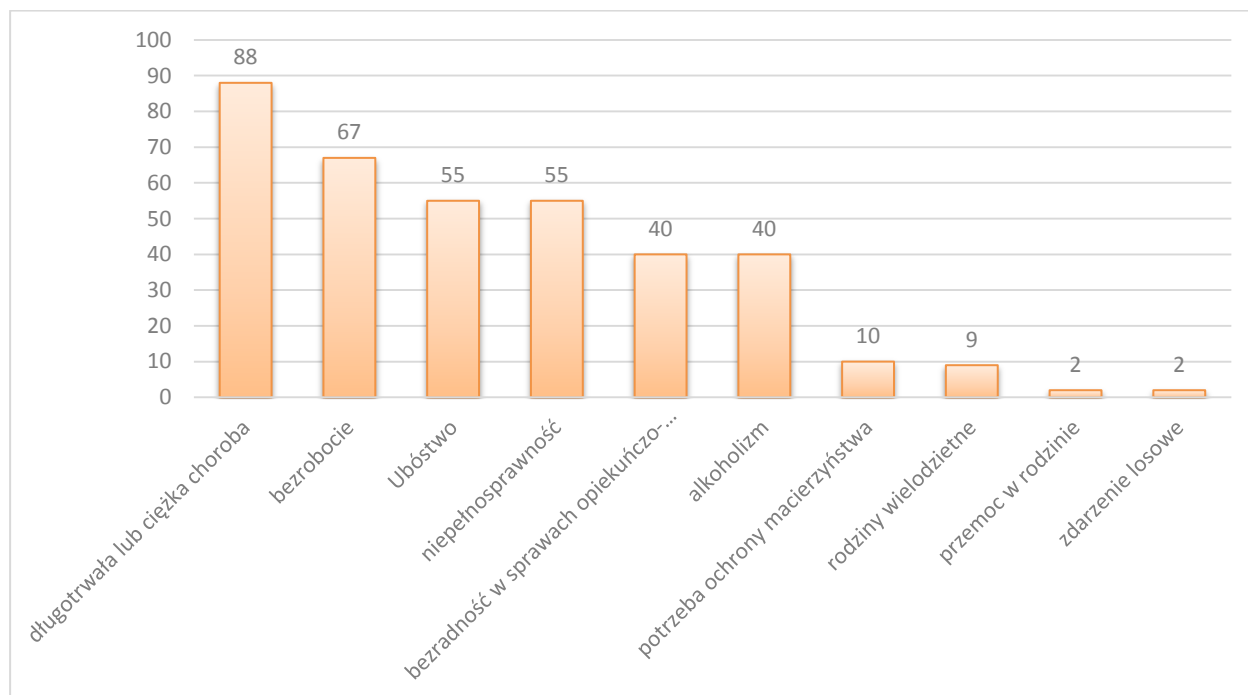
LP	FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH			
		2012	2013	2014	2015
	LICZBA OSÓB OGÓŁEM KORZYSTAJĄCA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	336	342	329	247
1	ZASIŁEK STAŁY	18	17	18	21
2	ZASIŁEK OKRESOWY	52	62	55	41
3	DOŻYWIANIE DZIECI W SZKOŁACH	133	130	119	102
4	DOŻYWIANIE DZIECI Z TZW. LISTY DYREKTORSKIEJ	23	15	13	18
5	ZASIŁKI NA ŻYWNOSĆ	71	54	77	60
6	ZASIŁEK CELOWY W ZWIĄZKU ZE ZDARZENIEM LOSOWYM	0	0	2	1
7	ZASIŁEK CELOWY	181	177	179	95
8	W TYM: SPECJALNY ZASIŁEK CELOWY	75	83	81	37
9	SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE	0	0	0	0
10	USŁUGI OPIEKUŃCZE	0	1	2	1
11	OSOBY OBJĘTE PRACĄ SOCJALNĄ	207	220	179	94

12	OSOBY OBJĘTE KONTRAKTEM SOCJALNYM	12	12	10	6
13	OSOBY OBJĘTE WSPARCIEM ASYSTENTA	0	0	52	39
14	RODZINY OBJĘTE WSPARCIEM ASYSTENTA	0	0	12	10
15	LICZBA WDROŻONYCH PROCEDUR "NIEBIESKA KARTA"	7	4	1	8
16	LICZBA OSÓB PRZEBYWAJĄCYCH W DOMACH OPIEKI SPOŁECZNEJ	17	20	17	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

Spośród przyczyn pobierania pomocy społecznej, najczęstszymi w roku 2015 były: długotrwała lub ciężka choroba (88 osób), bezrobocie (67osób), ubóstwo (55 osób), niepełnosprawność (55 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (40 osób), alkoholizm (40 osób), potrzeba ochrony macierzyństwa (10 osób), rodziny wielodzietne (9 osób), przemoc w rodzinie (2 osoby), zdarzenie losowe (2 osoby).

Wykres 33. Liczba osób korzystające z pomocy społecznej ze względu na przyczynę w 2015 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

W poniższej tabeli zawarte zostały dane dotyczące przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminie Radecznica w latach 2012-2015.

Tabela 22. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Radecznica w latach 2012-2015.

LP	PRZYCZYNY KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH			
		2012	2013	2014	2015
1	UBÓSTWO	83	79	67	55
2	BEZDOMNOŚĆ	0	0	0	0
3	POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	23	19	14	10

4	W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	8	6	6	4
5	BEZROBOCIE	77	90	86	67
6	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	77	85	81	55
7	DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	128	136	135	88
8	BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	59	57	48	40
9	W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	17	21	14	12
10	RODZINY WIELODZIETNE	18	16	12	9
11	PRZEMOC W RODZINIE	3	2	2	2
12	ALKOHOLIZM	55	59	55	40
13	NARKOMANIA	0	0	1	0
14	TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	5	7	3	0
15	ZDARZENIE LOSOWE	3	1	2	2
16	SYTUACJA KRYZYSOWA	2	2	0	0
17	PROGNOZA LICZBY OSÓB, KTÓRE BĘDĄ KORZYSTAĆ Z POMOCY SPOŁECZNEJ	340	345	329	247
	OGÓŁEM	336	342	329	247

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

	+ W RADECNICY ZNAJDUJE SIĘ SAMODZIELNY PUBLICZNY WOJEWÓDZKI SZPITAL PSYCHIATRYCZNY. JEST TO JEDNA Z NAJWAŻNIEJSZYCH PLACÓWEK TEGO RODZAJU W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM. + NA TERENIE GMINY FUNKCJONUJĄ DWA PRYWATNE OŚRODKI ZDROWIA. SĄ TO NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ OŚRODEK ZDROWIA W RADECNICY I NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ OŚRODEK ZDROWIA W GORAJCU.
---	---

	– NA TERENIE GMINY RADECNICA NIE MA PUBLICZNYCH PRZYCHODNI.
---	--

5.2.9. Bezpieczeństwo publiczne

Zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Radecznica realizuje Komisariat Policji w Szczepieszynie. Od czasu zmiany struktury organizacyjnej Komendy Miejskiej Policji w lutym 2011 roku Komisariat Policji w Szczepieszynie obsługuje miasto i gminę Szczepieszyn, gminę Sułów oraz gminę Radecznica. Ogółem rejon działania KP w Szczepieszynie obejmuje powierzchnię 325, 72 km² i liczbę ludności 22 599 osób, z czego gmina Radecznica posiada: powierzchnię 110 km² i liczbę ludności ok. 5 969 osób.

Rysunek 9. Struktura KMP Zamość od 2011 r.

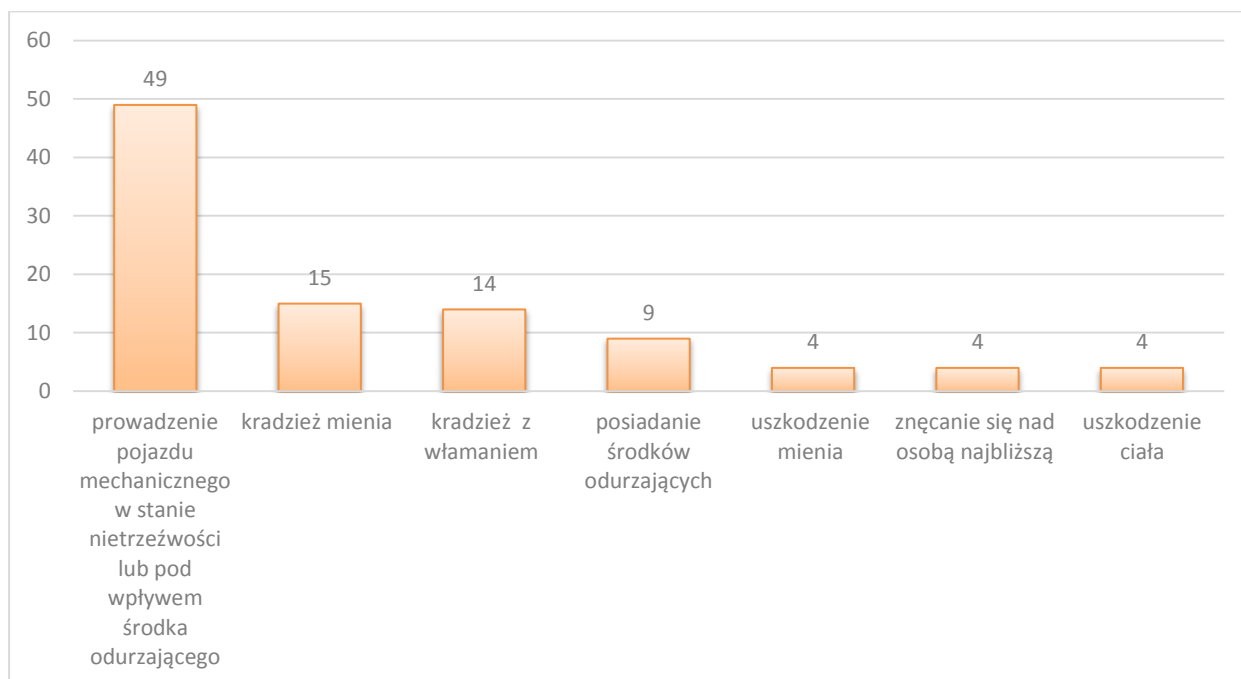

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Miejskiej Policji w Zamościu.

Komisariat Policji w Szczepieszynie został oddany do użytku po gruntownym remoncie w dniu 01.02.2012 r. Na jego wyposażeniu znajdują się 4 pojazdy służbowe oraz specjalistyczny sprzęt: noktowizor, alkomaty, latarki, kamizelki kuloodporne i odblaskowe, walizka technika kryminalistyki itp. Sam budynek wyposażony jest w sprzęt kwaterunkowy oraz sprzęt komputerowy niezbędny do obsługi interesantów. Sprzęt komputerowy jest jednakże częściowo wyeksploatowany i wymaga wymiany. Uzupełnienia wymaga ponadto wyposażenie meblowe.

Do najczęściej popełnianych przestępstw w gminie należą: prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (49 przypadków), kradzież mienia (15) i kradzieże z włamaniem (14).

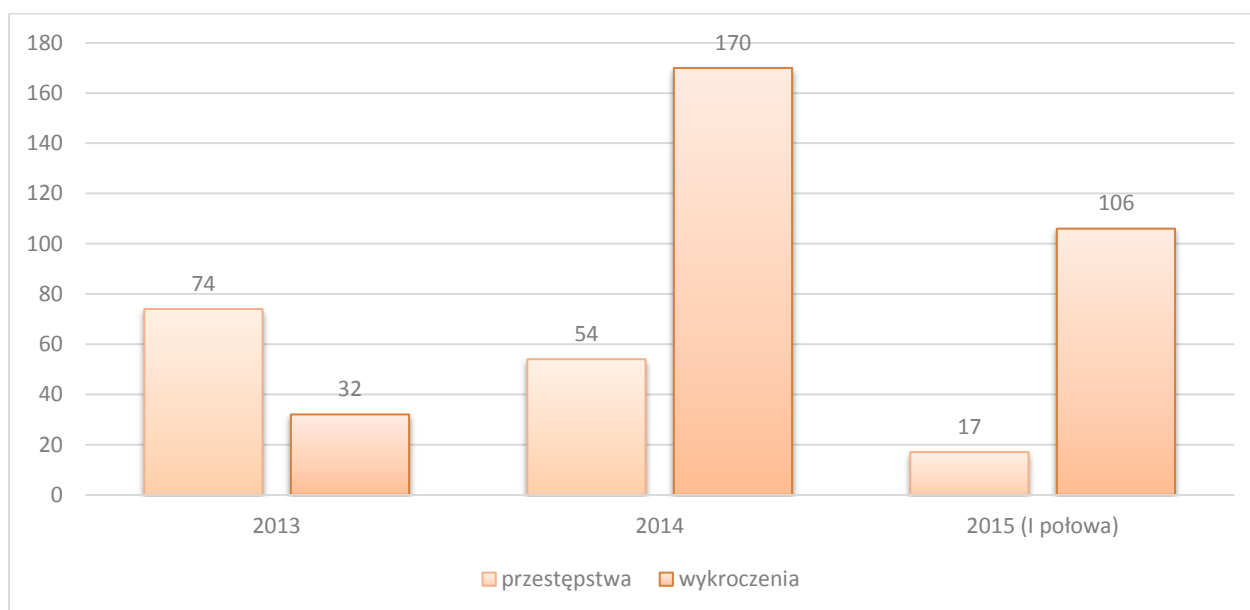
Wykres 34. Rodzaje przestępstw najczęściej popełnianych na terenie gminy Radecznica.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Szczepleszynie.

W latach 2013 – 2015 na terenie gminy Radecznica ujawniono: 145 przestępstw i 308 wykroczeń. Przedstawiane statystyki obejmują liczbę wykroczeń ujawnionych na terenie gminy Radecznica, które zakończyły się sporządzeniem wniosku o ukaranie do Sądu Rejonowego w Zamościu. Brak jest natomiast danych na temat wykroczeń, których sprawcy zostali ukarani mandatami karnymi.

Wykres 35. Wykroczenia i przestępstwa na terenie gminy Radecznica w latach 2014- 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Szczepleszynie.

Na terenie gminy Radecznica, policjanci KP w Szczepieszynie nałożyli: 143 mandaty karne w 2014 r i 91 w I półroczu 2015 r. Z wykroczeń ujawnionych na terenie gminy Radecznica, policjanci KP w Szczepieszynie sporządzili ogółem 74 wnioski o ukaranie z czego:

- ▶ 32 w 2013 r.
- ▶ 27 w 2014 r.
- ▶ 15 w I półroczu 2015 r.

Policjanci z Komisariatu Policji w Szczepieszynie, na terenie działania całego komisariatu (miasto i gmina Szczepieszyn, gmina Radecznica, gmina Sułów) w 2014 roku, wylegitymowali: w 2014 roku 6 703 osób, natomiast w I półroczu 2015 – 2 990 osób. Policjanci zatrzymali na gorącym uczynku 64 sprawców przestępstw.

Na terenie gminy Radecznica w latach 2013 – 2015 policjanci KP w Szczepieszynie przeprowadzili ogółem 862 interwencje.

Policjanci Komisariatu Policji w Szczepieszynie na terenie gminy Radecznica, zatrzymali następujące liczby praw jazdy:

- ▶ w 2014 roku – 24,
- ▶ w pierwszym półroczu 2015 – 10.

Natomiast na terenie działania Komisariatu Policji w Szczepieszynie policjanci zatrzymali Dowodów Rejestracyjnych:

- ▶ w 2014 roku – 32,
- ▶ w I półroczu 2015 r. - 20.

Wskaźnik wykrywalności przestępstw popełnianych na terenie gminy Radecznica i prowadzonych w KP w Szczepieszynie za lata 2013 – 2015 r. wynosi 93,91 %.

Tabela 23. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w latach 2013-2015.

PRZESTĘPSTWO	WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI (w %)
USZKODZENIE RZECZY	50
KRADZIEŻ Z WŁAMANIEM	85
PROWADZENIE POJAZDU W STANIE NIETRZEŻWOŚCI	100
KRADZIEŻ CUDZEJ RZECZY	59
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO RODZINIE	100
BÓJKA I POBICIE	100
USTAWA O NARKOMANII	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Szczepieszynie.

W 2014 r. na terenie działania Komisariatu Policji (miasto i gmina Szczepieszyn, gmina Radecznica i gmina Sułów) zostało umorzonych 54 postępowań przygotowawczych:

- ▶ 34 – z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa,
- ▶ 25 – brak znamion czynu zabronionego,
- ▶ 8 – brak znamion czynu zabronionego po wykonaniu czynności w trybie 308 kpk,
- ▶ 3 – umorzono z innych przyczyn wyłączających ściganie.

W pierwszym półroczu 2015 r. umorzono 5 postępowań przygotowawczych z terenu gminy Radecznica z powodu:

- ▶ 3 – brak znamion czynu zabronionego
- ▶ 2 – z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa.

W Gminie Radecznica funkcjonuje siedemnaście prężnie działających drużyn Ochotniczych Straży Pożarnych. Dwie Jednostki Radecznica i Latyczyn wpisane są do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego. Na terenie Gminy działają również młodzieżowe drużyny pożarnicze. Pierwszą powstałą w 1917 roku jednostką działającą na terenie gminy po dzień dzisiejszy jest OSP Mokrelipie.

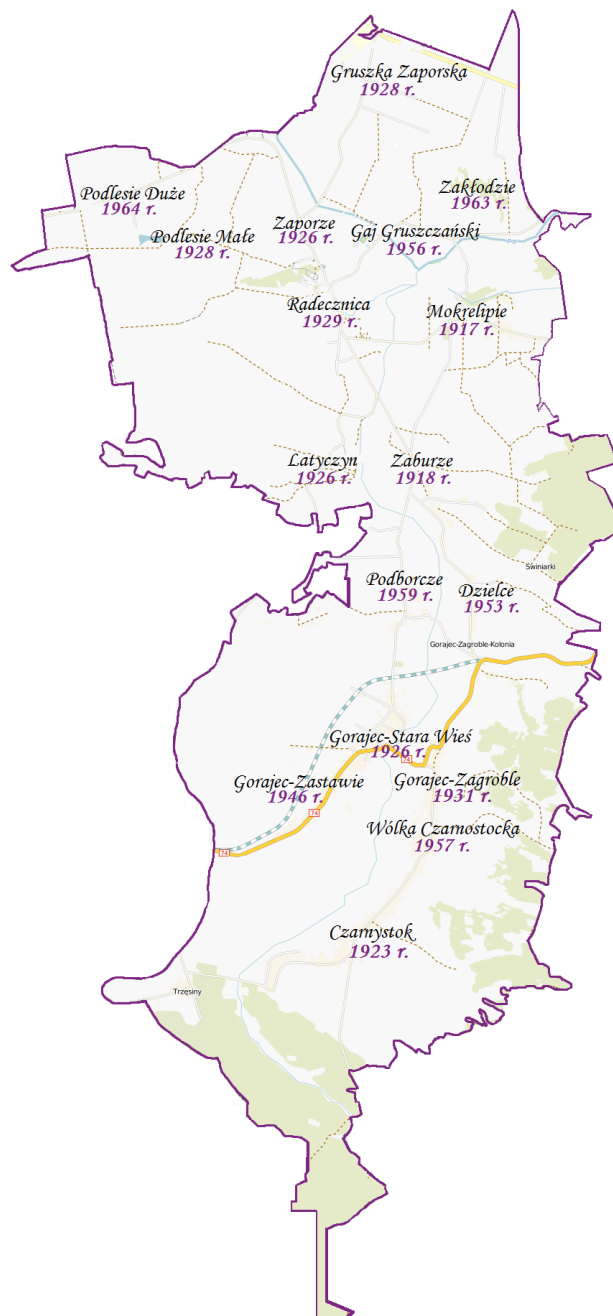
Tabela 24. Jednostki OSP w gminie Radecznica.

L.P.	JEDNOSTKA OSP
1	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W CZARNYMSTOKU
2	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W DZIELCACH
3	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GAJU GRUSZCZAŃSKIM
4	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GRUSZCE ZAPORSKIEJ
5	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GORAJCU STAREJ-WSI
6	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GORAJCU-ZASTAWIE
7	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GORAJCU-ZAGROBLE
8	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MOKREMLIPIU
9	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W LATYCZYNIE
10	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PODBORCZU
11	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PODLESIU DUŻYM
12	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PODLESIU MAŁYM
13	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W RADECZNICY
14	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WÓLCIE CZARNOSTOCKIEJ
15	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŻABURZU
16	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŻAKŁODZIU
17	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W ŻAPORZU

Źródło: http://www.gminaradecznica.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=255&Itemid=251

Od początku swojego istnienia głównym celem działalności OSP jest walka z zagrożeniem pożarowym. Ponadto druhowie okazują się być niezastąpieni także podczas wystąpienia katastrof naturalnych, takich jak powódzie, silne wiatry oraz susze.

Mapa 4. Kalendarium powstania OSP na terenie gminy Radecznica.

Źródło: http://www.gminaradecznica.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=255&Itemid=251

Na terenie gminy nie występują jednostki Państwowej Straży Pożarnej. Zasięg działania jednostek określony w statucie OSP ogranicza się do terenu miejscowości, w której zlokalizowana jest OSP oraz miejscowości położonych w rejonie pomocy wzajemnej.

Jednostki KSRG działają na terenie wsi, gminy, powiatu, województwa a nawet biorą udział w akcjach na terenie innych województw.

Stan finansów OSP:

- za 2014 r. na 17 jednostek OSP 7 z nich nie wykazuje żadnych dochodów. Na koniec 2014 r. stan zerowy środków wykazuje 5 jednostek, 5 jednostek do 1 tysiąca złotych a powyżej 10 tysięcy złotych 2 jednostki.

Dotacje dla jednostek:

W latach 2012-14 udzielono następujących dotacji w złotych:

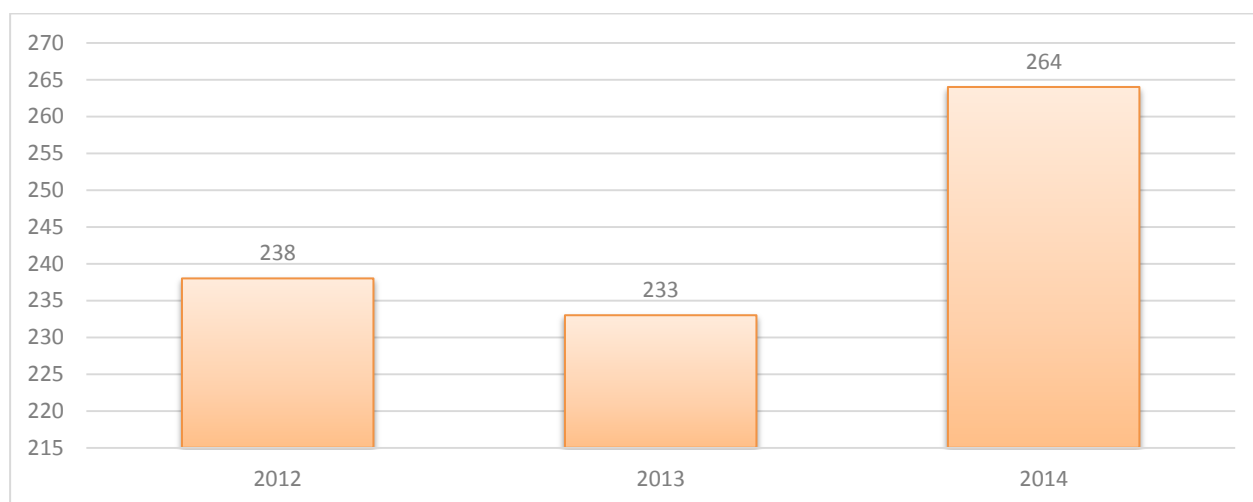
Tabela 25. Dotacje na OSP w latach 2012-2014

LP.	NAZWA OSP	2012	2013	2014
1.	WÓŁKA CZARNOSTOCKA	-	1 569	2 185
2.	PODBORCZE	-	474	1 736
3.	MOKRELIPIE	-	-	910
4.	ZABURZE	-	1 348	776
5.	GAJ GRUSZCZAŃSKI	-	1 983	957
6.	PODLESIE MAŁE	-	1 443	-
7.	ZAKŁODZIE	-	2 678	-
8.	GORAJEC-STARA WIEŚ	-	1 585	-
9.	RADECZNICA	-	1 406	-
10.	LATYCZYN	-	4 594	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Wydatki (koszty) poniesione na działalność OSP przedstawiały się następująco (w tysiącach złotych)

Wykres 36. Wydatki poniesione na działalność OSP w latach 2012-2014 (w tys. złotych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Sprzęt OSP w wielu przypadkach jest przestarzały. Wśród używanych samochodów 4 mają do 10 lat, 6 od 11 do 20, 6 od 21-30 lat, 4 powyżej 30 lat. Jedna jednostka OSP nie posiada żadnego pojazdu. Na stanie OSP znajdują się różne elementy umundurowania i ochrony osobistej takie

jak: hełmy, pasy, rękawice, kominiarki, mundury, buty i ubrania ochronne. Pełny stan wyposażenia jednostek OSP przedstawia poniższa tabela:

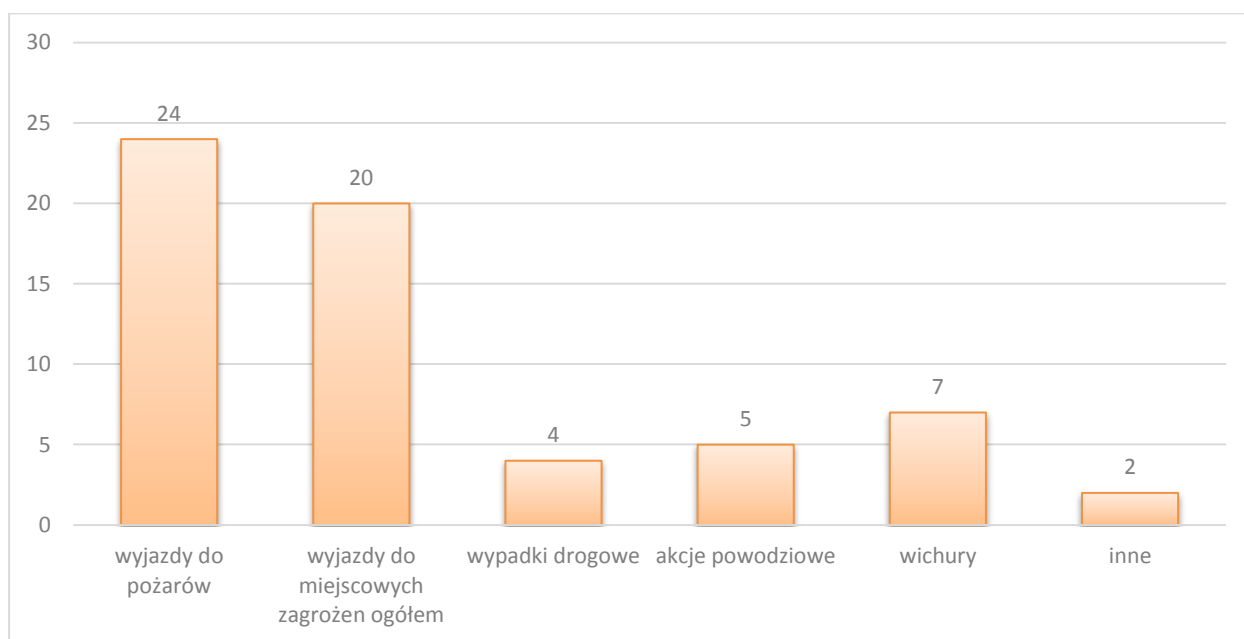
Tabela 26. Stan wyposażenia OSP na terenie gminy Radecznica.

LP.	WYPOSAŻENIE	LICZBA
1.	SAMOCCHODY, W TYM:	20
	CIĘŻKIE	1
	ŚREDNIE	5
	LEKKIE	14
2.	SYRENY ELEKTRYCZNE	17
3.	SYRENY RĘCZNE	9
4.	SELEKTYWNE WYWOŁYWANIE	2
5.	MOTOPOMPY M8/8	22
6.	MOTOPOMPY TOHATSU	1
7.	POMPY SZLAMOWE, W TYM:	6
	O WYŻSZYCH PARAMETRACH	1
8.	POMPY PŁYWAJĄCE	1
9.	AGREGATY PRĄDOTWÓRCZE, W TYM:	3
	TRÓJFAZOWE	1
10.	APARATY ODDECHOWE NADCIŚNIENIOWE	8
11.	CZUJNIKI BEZRUCHU	8
12.	RADIOSTACJE, W TYM:	17
	NASOBNE	5
13.	ZESTAW RATOWNICTWA MEDYCZNEGO Z TLENOTERAPIĄ I NOSZAMI	2
14.	ZESTAW RATOWNICTWA TECHNICZNEGO, W TYM:	2
	ŚREDNIEGO	1
15.	PILARKI DO DREWNA	5
16.	WĘŻE TŁOCZNE (W75 I W52)	326
17.	WĘŻE SSAWNE	54
18.	DRABINY, W TYM:	7
	WYSUWANE	3
19.	KOMBINEZON PRZECIW PSZCZOŁOM I SZERSZENIOM	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Udział w działaniach ratowniczych w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 37. Działania ratownicze OSP w gminie Radecznica w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Występuje konieczność doposażenia OSP w: ubrania specjalne, rękawice, kominiarki, hełmy, pasy, bryle specjalne, węże tłoczne. Ponadto konieczna jest wymiana niektórych samochodów, elementów umundurowania, składników wyposażenia w inny sprzęt.

Niestety perspektywy rozwojowe OSP na terenie gminy są słabe. Wiąże się to malejącą liczbą mieszkańców, rosnącymi wymaganiami w stosunku do strażaków ochotników, koniecznością odbywania różnorodnych i długookresowych szkoleń, badań lekarskich. Konieczność emigracji zarobkowej przyczynia się do nieobecności fizycznej na terenie wsi znacznej grupy mężczyzn, co utrudnia w znacznym stopniu podjęcie szkolenia lub skutecznych działań ratunkowych.

	+ <i>GMINA RADECNICA POSIADA WYSOKI STOPIEŃ BEZPIECZEŃSTWA. WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI PRZESTĘPSTW POPEŁNIANYCH NA TERENIE GMINY RADECNICA I PROWADZONYCH W KP W SZCZEBRZESZYNIE ZA LATA 2013 – 2015 R. WYNOŚI 93,91%.</i> + <i>W GMINIE FUNKCJONUJE SIEDEMNAŚCIE PRĘŻNIE DZIAŁAJĄCYCH DRUŻYN OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH.</i>
--	---

	- <i>SPRZĘT KOMPUTEROWY KP W SZCZEBRZESZYNIE JEST CZĘŚCIOWO WYEKSPLOATOWANY I WYMAGA WYMIANY.</i> - <i>NA TERENIE GMINY NIE WYSTĘPUJĄ JEDNOSTKI PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ.</i> - <i>WYSTĘPUJE KONIECZNOŚĆ DOPOSAŻENIA OSP Z TERENU GMINY. KONIECZNA JEST WYMIANA NIEKTÓRYCH SAMOCHODÓW, ELEMENTÓW UMUNDUROWANIA, SKŁADNIKÓW</i>
--	--

5.2.10. Jakość życia w gminie

Jak wynika z analizy statystyczno-diagnostycznej w gminie Radecznica systematycznie zmniejsza się liczba mieszkańców. Ten, utrzymujący się od kilkunastu lat, trend demograficzny jest jednakże charakterystyczny dla większości gmin powiatu zamojskiego. Relatywnie duży przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy oraz zmniejszający się z roku na rok odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jednoznacznie wskazują na starzenie się społeczeństwa.

Warunki mieszkaniowe w gminie Radecznica są porównywalne do panujących w innych gminach powiatu zamojskiego. Na 1000 mieszkańców przypada ok. 368 mieszkań - o 4,8% więcej niż województwie. Z racji tego, że Radecznica jest gminą wiejską na nieco niższym poziomie znajdują się wskaźniki wyposażenia mieszkań w instalacje wodociągowe, łazienkę i centralne ogrzewanie. Niepokoić może natomiast zbyt mała liczba mieszkań oddawanych do użytku – w 2013 r. były to 2 mieszkania, a w roku 2014 4 mieszkania, a także relatywnie niska liczba nowobudowanych obiektów mieszkalnych.

Poziom wykształcenia mieszkańców rośnie, czego odzwierciedleniem jest zwiększający się odsetek osób z wykształceniem wyższym i malejący udział osób z wykształceniem podstawowym. Jest to możliwe dzięki lepszej dostępności dzieci i młodzieży do coraz wyższej jakości form edukacji, a także coraz lepszemu wyposażeniu szkół w pomoce i sprzęt komputerowy.

Mieszkańcy gminy mają niewystarczający dostęp do ambulatoryjnej i szpitalnej opieki zdrowotnej. Na terenie gminy funkcjonują tylko dwie, prywatne przychodnie. Liczba porad lekarskich, udzielonych pacjentom odwiedzającym przychodnie systematycznie spada.

Poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie należy uznać za dość wysoki. Świadczyć może o tym malejąca liczba przestępstw na terenie działania Komisariatu Policji w Szczepleszynie jak również wysoka wykrywalność sprawców przestępstw popełnionych na terenie gminy Radecznica - 93,91%.

Zgodnie z metodologią Krajowego Raportu o Rozwoju Społecznym⁴, na podstawie wskaźnika rozwoju społecznego - HDI (Human Development Indeks), który na poziomie lokalnym stanowi użyteczne narzędzie do analizy źródeł obecnych i przyszłych problemów, powiat zamojski został zakwalifikowany do powiatów o niskim wskaźniku rozwoju społecznego. Tym samym powiat, znalazł się w rankingu 30 powiatów o najniższych wartościach LHDI w roku 2010. Pomiaru rozwoju społecznego dokonano na podstawie trzech istotnych elementów ludzkiego życia: długości życia (zdrowie), wiedzy (edukacja) oraz poziomu dochodu – zamożności. W powiecie zamojskim najniższą wartość przyjmuje wskaźnik zamożności, który został ustalony na podstawie średniego poziomu zamożności mieszkańców. Jego wartość wynika przede wszystkim z niskich zarobków mieszkańców powiatu oraz dużego udziału osób niepracujących.

⁴ Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012. Rozwój regionalny i lokalny. Biuro projektów UNDP w Polsce. Warszawa 2012.

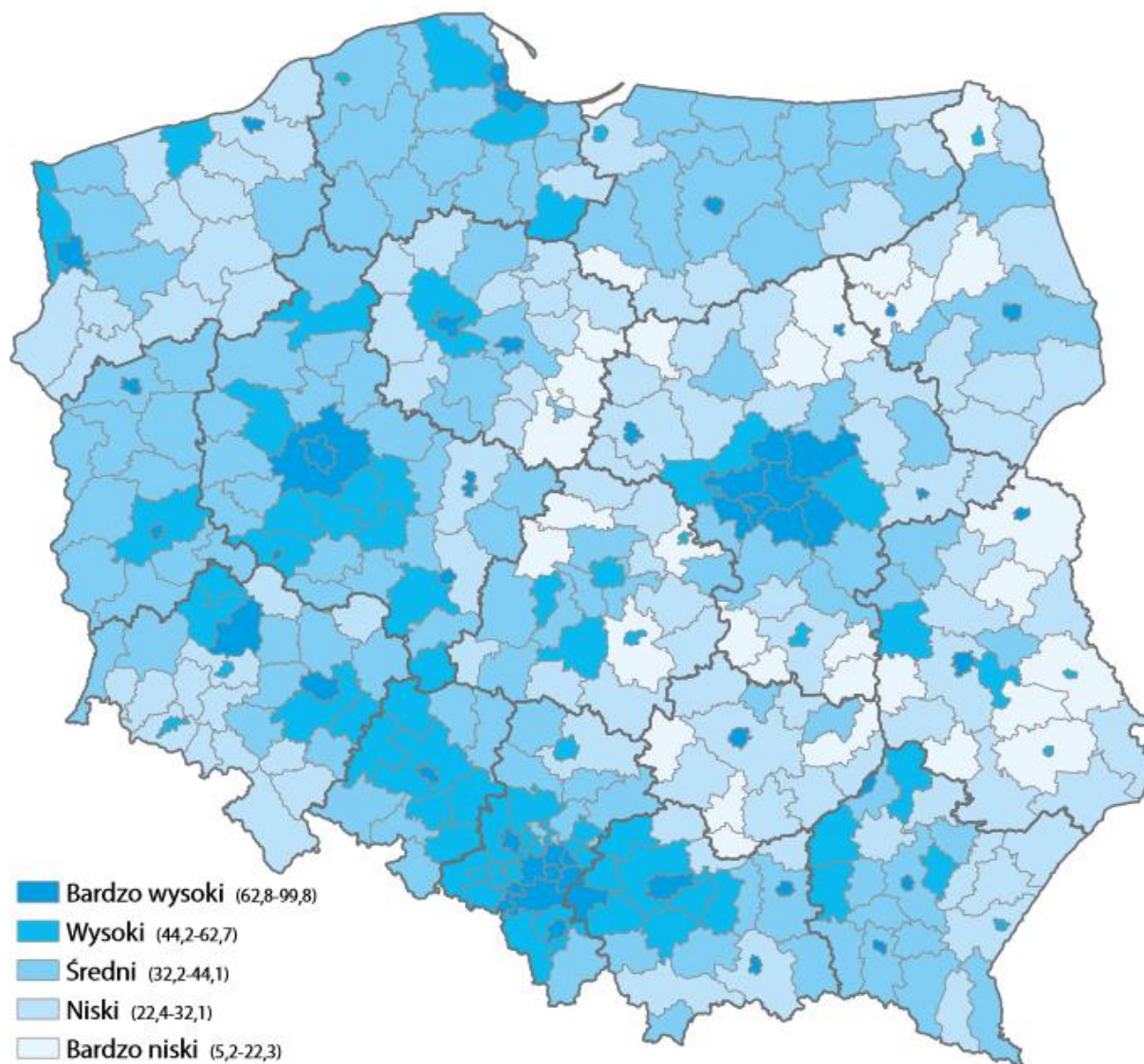
Wskaźnik zdrowia został w raporcie oceniony jako przyjmujący wartość wysoką a wskaźnik edukacji niską.

Tabela 27. Wartość wskaźnika LHDI dla powiatu zamojskiego w roku 2010 i zmian pozycji w rankingu w porównaniu do 2007 r.

POWIAT	POZYCJA WG LHDI 2010	ZMIANA POZYCJI W PORÓWNANIU DO 2007 R.	LHDI (LOKALNY WSKAŹNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO)	HI (WSKAŹNIK ZDROWIA)	EI (WSKAŹNIK EDUKACJI)	WI (WSKAŹNIK ZAMOŻNOŚCI)
ZAMOJSKI	364	-8	24,45	40,28	22,56	16,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o Rozwoju Społecznym Polska 2012.

Mapa 5. Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (LHDI) w powiatach w 2010 roku (wskaźnik przyjmuje wartości od 1 do 100 w punktach)

Źródło: Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012.

Nie mniej jednak należy wskazać, iż rozwój społeczny jest zjawiskiem niezwykle złożonym i proponowany w raporcie, o którym mowa powyżej, wskaźnik – ani żadna inna miara syntetyczna – nie jest w stanie w pełni tej złożoności oddać. Prezentowana w tabeli zmiana w czasie ma zatem charakter poglądowy i ze względu na jej niewielką skalę trudno wyciągać zdecydowane wnioski. Zwraca uwagę to, że nie zawsze ranking według dochodów odzwierciedla rozkład rozwoju społecznego, innymi słowy dochód nie determinuje poziomu rozwoju społecznego danego województwa czy powiatu. Należy przy tym pamiętać, że wartość wskaźnika syntetycznego jest wypadkową wartości wskaźników grupowych i na ich podstawie należy rozpatrywać wynik każdej jednostki terytorialnej.

+ *W KRAJOWYM RAPORCIE O ROZWOJU SPOŁECZNYM WSKAŹNIK ZDROWIA W POWIECIE ZAMOJSKIM, A WIĘC RÓWNIEŻ GMINIE RADECNICA ZOSTAŁ OCENIONY JAKO WYSOKI.*

– *ZGODNIE Z KRAJOWYM RAPORTEM O ROZWOJU SPOŁECZNYM WSKAŹNIK ZAMOŻNOŚCI W POWIECIE ZAMOJSKIM, A WIĘC RÓWNIEŻ GMINIE RADECNICA ZOSTAŁ OCENIONY BARDZO NISKI. WSKAŹNIK EDUKACJI OCENIONO JAKO NISKI.*

5.3. Gospodarka i rynek pracy

5.3.1. Rolnictwo

Rolnictwo stanowi dużą część działalności gospodarczej w gminie Radecznica. W 2010 roku powierzchnia gminy wynosiła 10 995 ha, z czego użytki rolne, zgodnie z danym z Powszechnego Spisu Rolnego, zajmowały 6 523,46 ha. Tym samym, stanowiły one ponad połowę powierzchni gminy (59,33%). W ciągu ośmiu lat teren zajmowany przez gminę nieznacznie się zwiększył (o 15 ha), natomiast powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 1 658,88 ha. Strukturę użytkowania gruntów w gminie Radecznica w 2002 i 2010 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w latach 2002 i 2010 wg danych z Powszechnych Spisów Rolnych.

	(HA)			% POWIERZCHNI OGÓLNEJ GMINY		
	2002	2010	RÓŻNICA (HA)	2002	2010	RÓŻNICA (PKT. %)
POWIERZCHNIA OGÓLNA	10 980,00	10 995,00	+15,00	100,00	100,00	-
UŻYTKI ROLNE	8 182,34	6 523,46	-1 658,88	74,52	59,33	-15,19
LASY I GRUNTY LEŚNE	1 445,03	1 274,41	-170,62	13,16	11,59	-1,57
POZOSTAŁE GRUNTY OGÓŁEM	472,30	460,97	-11,33	4,30	4,19	-0,11
OGÓŁEM	10 099,67	8 258,84	-1 840,83	91,98	75,11	-16,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Strukturę użytkowania gruntów w 2002 roku przedstawia szczegółowo poniższa tabela.

Tabela 29. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w 2002 roku.

RODZAJE GRUNTÓW	POWIERZCHNIA (HA)	% POWIERZCHNI OGÓLNEJ GMINY
POWIERZCHNIA OGÓLNA GMINY	10 980,00	100,00
OGÓŁEM GRUNTÓW	10 099,67	91,98
UŻYTKI ROLNE	8 182,34	74,52
GRUNTY ORNE OGÓŁEM	6 323,36	57,59
GRUNTY ORNE POD ZASIEWAMI	5 845,44	53,24
GRUNTY ORNE ODŁOGI	287,00	2,61
GRUNTY ORNE UGORY	190,92	1,74
SADY	219,44	2,00
ŁĄKI TRWAŁE OGÓŁEM	1 523,74	13,88
ŁĄKI TRWAŁE UŻYTKOWANE	1 086,73	9,90
PASTWISKA OGÓŁEM	115,80	1,05
PASTWISKA UŻYTKOWANE	73,19	0,67
LASY I GRUNTY LEŚNE OGÓŁEM	1 445,03	13,16

LASY I GRUNTY LEŚNE ZALESIONE	1 401,83	12,77
POZOSTAŁE GRUNTY OGÓŁEM	472,30	4,30
POZOSTAŁE GRUNTY ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE	25,50	0,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Strukturę użytkowania gruntów w 2010 roku przedstawia szczegółowo poniższa tabela.

Tabela 30. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w 2010 roku.

RODZAJE GRUNTÓW I UŻYTKÓW ROLNYCH	WARTOŚĆ	% POWIERZCHNI OGÓLNEJ GMINY
POWIERZCHNIA OGÓLNA GMINY	10 995,00	100,00
GRUNTY OGÓŁEM	8 258,84	75,11
UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	6 523,46	59,33
UŻYTKI ROLNE W DOBREJ KULTURZE	6 249,43	56,84
POD ZASIEWAMI	4 775,56	43,43
GRUNTY UGOROWANE ŁĄCZNIE Z NAWOZAMI ZIELONYMI	40,80	0,37
UPRAWY TRWAŁE	261,52	2,38
SADY OGÓŁEM	235,87	2,15
OGRODY PRZYDOMOWE	71,61	0,65
ŁĄKI TRWAŁE	1 076,55	9,79
PASTWISKA TRWAŁE	23,38	0,21
POZOSTAŁE UŻYTKI ROLNE	274,04	2,49
LASY I GRUNTY LEŚNE	1 274,41	11,59
POZOSTAŁE GRUNTY	460,96	4,19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Obecną strukturę użytkowania gruntów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Struktura użytkowania gruntów w 2015 roku.

RODZAJE GRUNTÓW I UŻYTKÓW ROLNYCH	WARTOŚĆ	% POWIERZCHNI OGÓLNEJ GMINY
POWIERZCHNIA OGÓLNA GMINY	10 994,00	100,00
UŻYTKI ROLNE, W TYM	8 394	76,35
GRUNTY ORNE	6 378	58,01
SADY	0	0,00
ŁĄKI TRWAŁE	1 764	16,05
PASTWISKA TRWAŁE	189	1,72
GRUNTY ROLNE ZABUDOWANE	0	0,00
GRUNTY POD STAWAMI	0	0,00
GRUNTY POD ROWAMI	63	0,57
GRUNTY LEŚNE ORAZ ZADRZEWIENIA I ZAKRZEWIENIA, W TYM:	2 209	20,09

LASY I GRUNTY LEŚNE	2 208	20,08
ZADRZEWIENIA I ZAKRZEWIENIA	1	0,01
GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE, W TYM:	326	2,97
TERENY MIESZKANIOWE	2	0,02
TERENY PRZEMYSŁOWE	1	0,01
INNE TERENY ZABUDOWANE	14	0,13
ZURBANIZOWANE TERENY NIEZABUDOWANE	0	0,00
TERENY REKREACYJNO - WYPOCZYNKOWE	4	0,04
DROGI	305	2,77
TERENY KOLEJOWE	0	0,00
INNE TERENY ZABUDOWANE	0	0,00
UŻYTKI KOPALNE	0	0,00
GRUNTY POD WODAMI, W TYM:	18	0,16
POWIERZCHNIAMI PŁYNĄCYMI	10	0,09
POWIERZCHNIOWYMI STOJĄCYMI	8	0,07
NIEUŻYTKI	47	0,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica

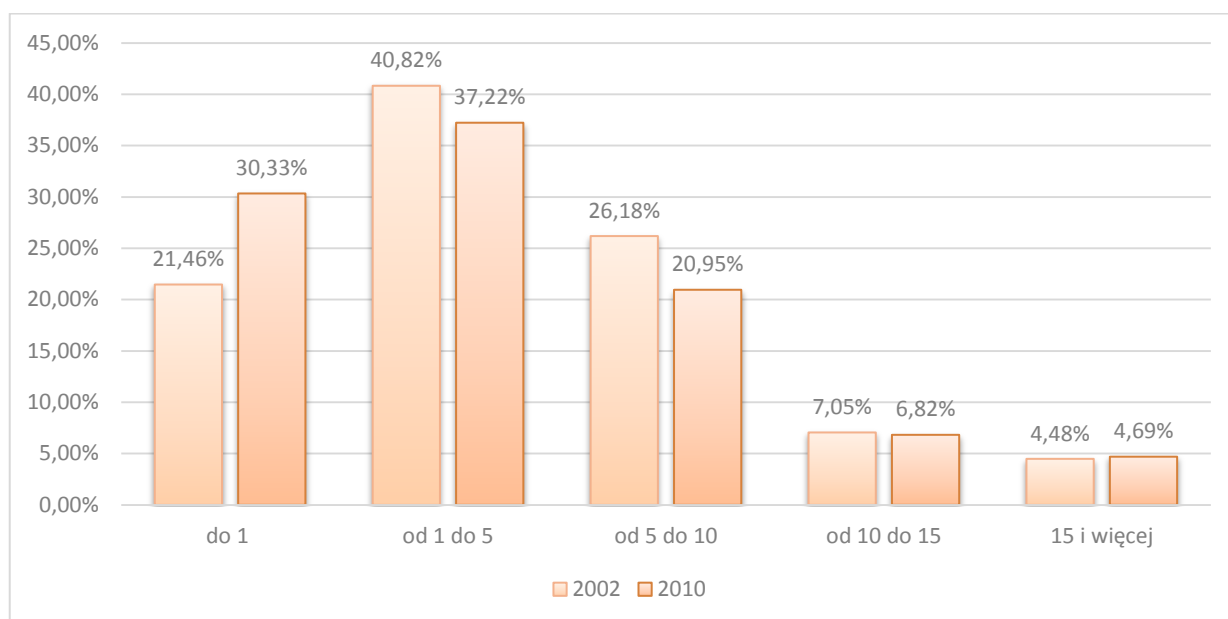
Zgodnie z danymi GUS, w 2010 roku gospodarstwa zajmujące powierzchnię mniejszą niż 5 hektarów stanowiły w gminie aż 67,55% wszystkich gospodarstw. Z tego aż 30,33%, to gospodarstwa zajmujące poniżej 1 ha. W ciągu 8 lat od 2002 roku liczba gospodarstw zmalała o 15,84%, z 1 673 do 1 408. Zmniejszyła się również liczba gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha z 683 do 524 - spadek o 23,28%. Jak wynika z danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego gospodarstwa większe niż 15 ha w 2010 roku ha stanowiły jedynie 4,69%. W gminie Radecznica występuje więc bardzo niekorzystna sytuacja agrarna. Jest ona związana z rozdrobnieniem rolnictwa, co prowadzi do małej efektywności w zakresie gospodarki rolnej. Strukturę gospodarstw wg grup obszarowych użytków rolnych w 2002 i 2010 roku przedstawiają tabela oraz wykres.

Tabela 32. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Radecznica w 2002 i 2010 roku.

GRUPY UŻYTKÓW (HA)	OBSZAROWE ROLNYCH	2002		2010		RÓŻNICA	
		LICZBA GOSPODARS TW	% WSZYSTKICH GOSPODARSTW	LICZBA GOSPODARS TW	% WSZYSTKICH GOSPODARSTW	LICZBA GOSPODARS TW	PKT. PROCENT OWY
DO 1		359	21,46	427	30,33	+68	+8,87
OD 1 DO 5		683	40,82	524	37,22	-159	-3,61
OD 5 DO 10		438	26,18	295	20,95	-143	-5,23
OD 10 DO 15		118	7,05	96	6,82	-22	-0,24
15 I WIĘCEJ		75	4,48	66	4,69	-9	+0,20
OGÓŁEM		1 673	100,00	1 408	100,00	-265	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 38. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Radecznica w 2002 i 2010 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najważniejszą uprawą na terenie gminy są zboża. Zajmowana przez nie powierzchnia w 2010 roku wyniosła aż 3 976,10 ha, co stanowiło 83,26% obszaru wszystkich upraw. Wśród zbóż dominowała uprawa jęczmienia jarego. W gminie były na niego przeznaczone 2 003,09 ha. Stanowiło to aż 25,52% wszystkich zasiewów. Drugą pod względem zajmowanej powierzchni uprawą była pszenica ozima, która zajmowała 1 068,63 ha (22,38% powierzchni wszystkich zasiewów). Uprawy przemysłowe pokrywały 422,58 ha, stanowiąc 8,85% obszaru przeznaczonego na zasiew. Wśród upraw przemysłowych dominowała produkcja buraków cukrowych oraz rzepaku i rzepiku.

Tabela 33. Powierzchnia zasiewów w gminie Radecznica w roku 2010.

RODZAJ ZASIEWÓW	POWIERZCHNIA [HA]	%
OGÓŁEM	4775,56	100,00
ZBOŻA RAZEM	3976,10	83,26
ZBOŻA PODSTAWOWE Z MIESZANKAMI ZBOŻOWYMI	3931,59	82,33
PSZENICA OZIMA	1068,63	22,38
PSZENICA JARA	109,46	2,29
ŻYTO	40,51	0,85
JĘCZMIEŃ OZIMY	78,94	1,65
JĘCZMIEŃ JARY	1218,69	25,52
OWIES	62,35	1,31
PSZENŻYTO OZIME	321,03	6,72
PSZENŻYTO JARE	51,43	1,08
MIESZANKI ZBOŻOWE OZIME	57,24	1,20
MIESZANKI ZBOŻOWE JARE	923,31	19,33
KUKURYDZA NA ZIARNO	27,74	0,58
ZIEMNIAKI	89,45	1,87
UPRAWY PRZEMYSŁOWE	422,58	8,85
BURAKI CUKROWE	132,75	2,78
RZEPAK I RZEPIK RAZEM	126,55	2,65
STRĄCZKOWE JADALNE NA ZIARNO RAZEM	65,51	1,37
WARZYWA GRUNTOWE	3,25	0,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

- W GMINIE WYSTĘPUJE BARDZO NIEKORZYSTNA SYTUACJA AGRARNA. JEST ONA ZWIĄZANA Z ROZDROBNIENIEM ROLNICTWA, CO PROWADZI DO MAŁEJ EFEKTYWNOŚCI W ZAKRESIE GOSPODARKI ROLNEJ. GOSPODARSTWA ZAJMUJĄCE POWIERZCHNIĘ MNIEJSZĄ NIŻ 5 HEKTARÓW STANOWIŁY W GMINIE PONAD 67% WSZYSTKICH GOSPODARSTW.

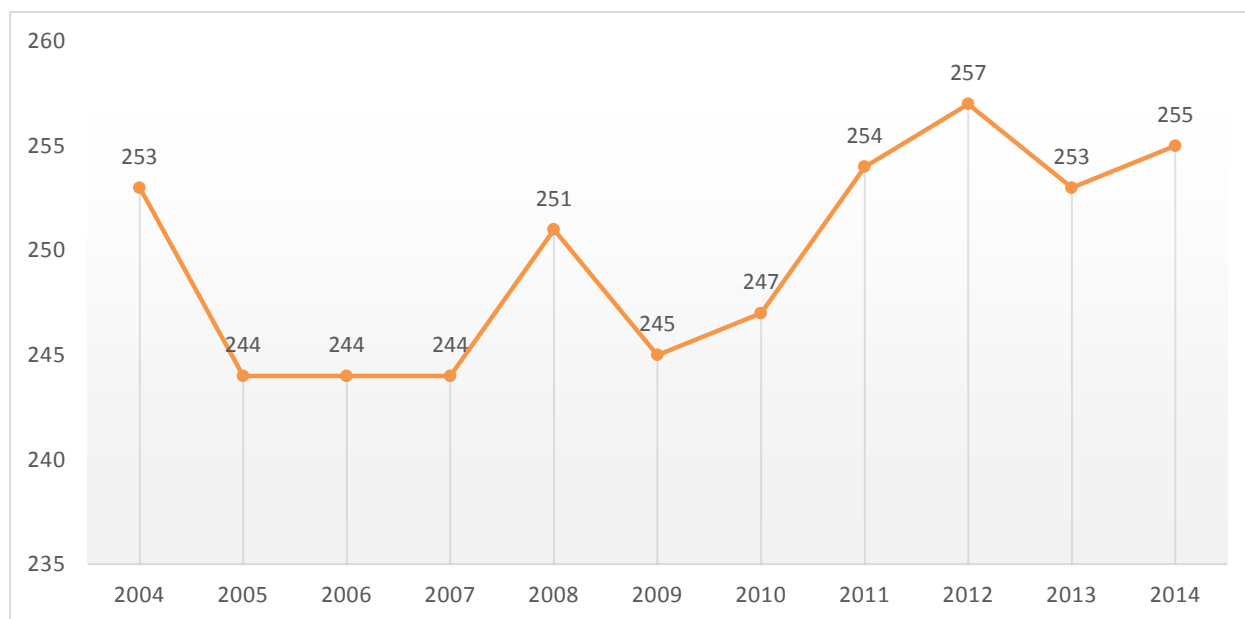
- ✓ ROLNICTWO STANOWI DOMINUJĄCĄ DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W GMINIE. UŻYTKI ROLNE, ZGODNIE Z DANYM Z POWSZECHNEGO SPISU ROLNEGO, ZAJMOWAŁY PONAD POŁOWĘ POWIERZCHNI GMINY (59%).

5.3.2. Przedsiębiorczość

Gmina Radecznica należy do gmin wiejskich. Produkcja rolnicza stanowi znaczącą działalność gospodarczą na terenie gminy. Przekłada się to na niższą liczbę zarejestrowanych na jej terenie przedsiębiorstw w porównaniu do gmin miejskich. W ciągu 11 lat liczba zarejestrowanych podmiotów utrzymywała się na stałym poziomie ulegając niewielkim wahaniom, które ilustruje poniższy wykres.

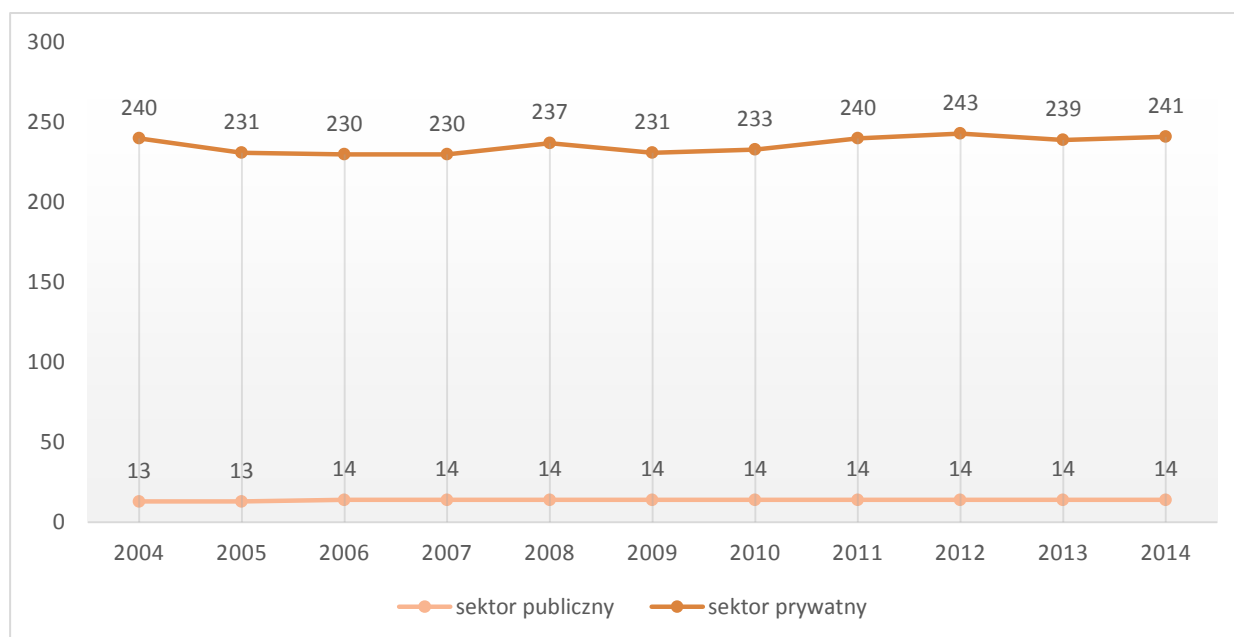
Wykres 39. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Radecznica w latach 2004- 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W strukturze własnościowej podmiotów przeważa sektor prywatny nad publicznym. W 2014 roku podmioty gospodarcze z sektora prywatnego stanowiły aż 94,5 % podmiotów zarejestrowanych w REGON. Sektor publiczny stanowił jedynie 5,5 %. Dynamikę zmian liczby podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w latach 2004-2014 przedstawia wykres 40.

Wykres 40. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w latach 2004-2014 z uwzględnieniem struktury własności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku w sektorze prywatnym największy odsetek niemal 71% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stowarzyszenia i organizacje społeczne stanowiły natomiast 9,8% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy. Rodzaje podmiotów gospodarczych występujących w gminie Radecznica prezentuje poniższa tabela.

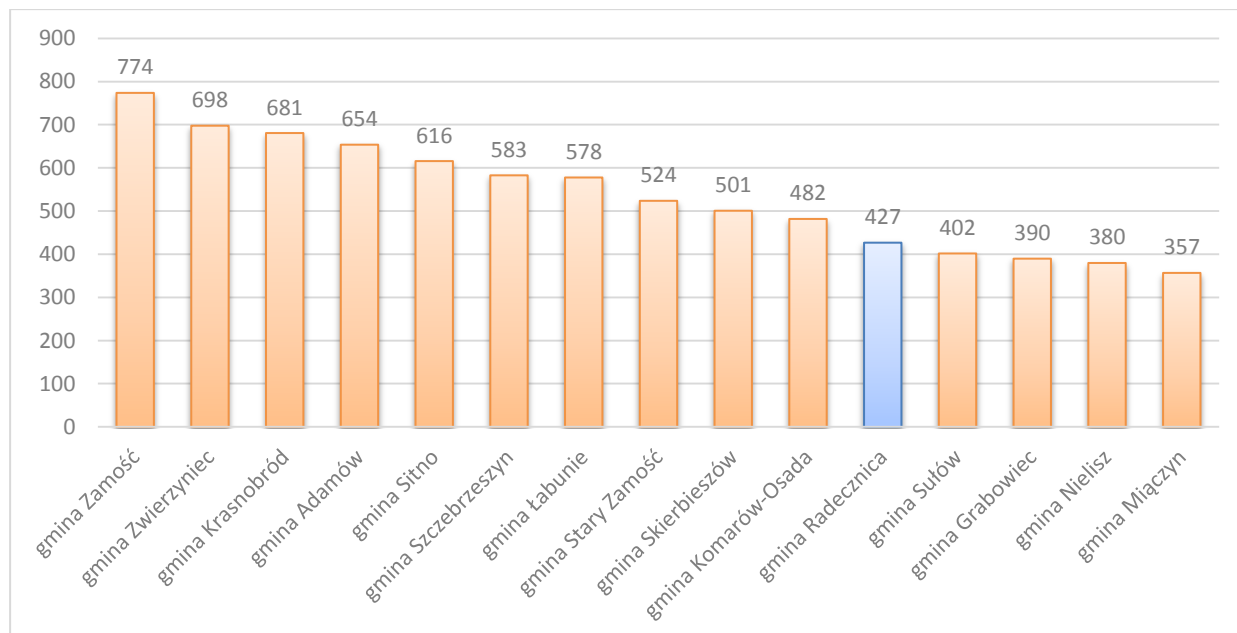
Tabela 34. Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej w gminie Radecznica w 2014 roku.

RODZAJE PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ	WARTOŚĆ	%
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ OGÓŁEM	255	100,00
SEKTOR PUBLICZNY, W TYM	14	5,49
PAŃSTWOWE I SAMORZĄDOWE JEDNOSTKI PRAWA BUDŻETOWEGO	10	3,92
PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	0	0,00
SPÓŁKI HANDLOWE	0	0,00
SPÓŁKI HANDLOWE Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO	0	0,00
SEKTOR PRYWATNY, W TYM:	241	94,51
OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	181	70,98
SPÓŁKI HANDLOWE	5	1,96
SPÓŁKI HANDLOWE Z UDZIAŁEM KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO	1	0,39
SPÓŁDZIELNIE	2	0,78
FUNDACJE	0	0,00
STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE	25	9,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie wyniosła 427. Wysokość wskaźnika w pozostałych gminach powiatu zamojskiego przedstawia poniższy wykres.

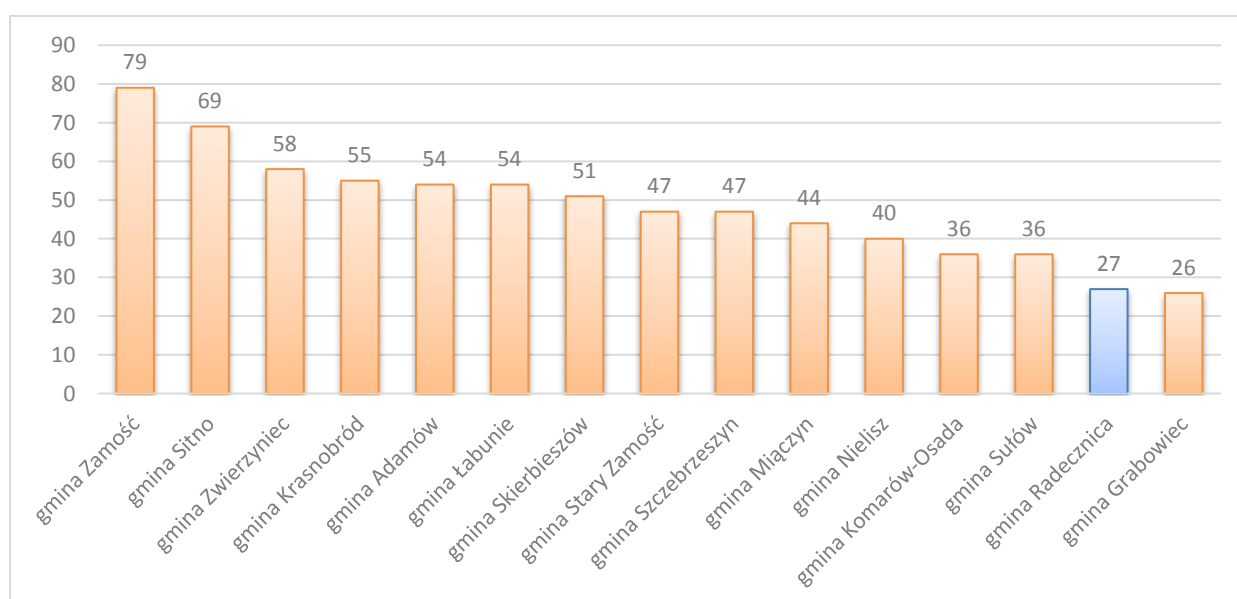
Wykres 41. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w REGON w 2014 roku wyniosła natomiast 27. Najwyższy wskaźnik został zanotowany w gminie Zamość, gdzie osiągnął 79, natomiast najniższy w gminie Grabowiec (26).

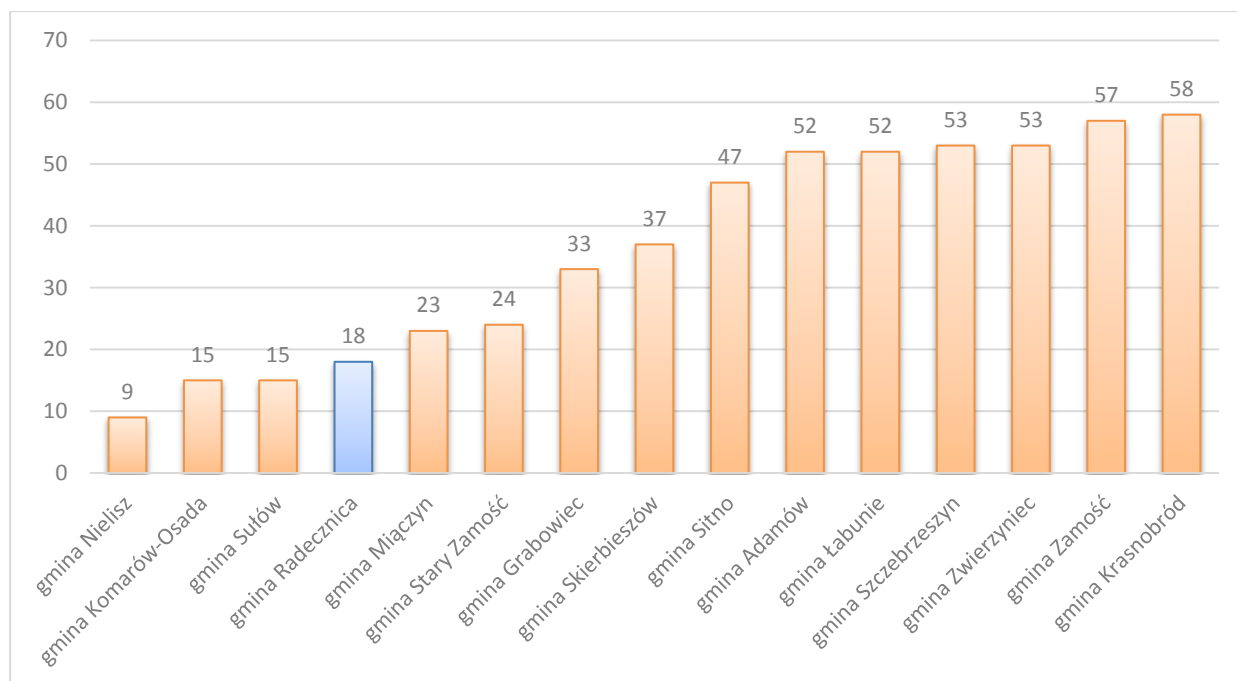
Wykres 42. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba jednostek wykreślonych z REGON na 10 tys. ludności w 2014 roku wyniósł 18. Wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości w gminie Nielisz (9), natomiast najwyższe w gminie Krasnobród (58).

Wykres 43. Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wartości wszystkich omówionych powyżej wskaźników oraz miejsce w rankingu gmin powiatu zamojskiego prezentuje szczegółowo tabela 35.

Tabela 35. Wskaźniki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości w gminach powiatu zamojskiego 2014 roku.

GMINA	PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI		JEDNOSTKI NOWO ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI		JEDNOSTKI WYKRĘŚLONE Z REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI		PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU NA 1000 LUDNOŚCI		PODMIOTY NOWO ZAREJESTROWANE NA 10 TYS. LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM	
	IŁOŚĆ	RANKING	IŁOŚĆ	RANKING	IŁOŚĆ	RANKING	IŁOŚĆ	RANKING	IŁOŚĆ	RANKING
GMINA ADAMÓW	654	4	54	5	52	10	65	4	89	5
GMINA GRABOWIEC	390	13	26	15	33	7	39	13	44	15
GMINA KOMARÓW-OSADA	482	10	36	12	15	2	48	10	60	12
GMINA KRASNOBRÓD	681	3	55	4	58	15	68	3	90	4
GMINA ŁABUNIE	578	7	54	6	52	11	58	6	85	6
GMINA MIĄCZYN	357	15	44	10	23	5	36	15	73	10
GMINA NIELISZ	380	14	40	11	9	1	38	14	67	11
GMINA RADECNICA	427	11	27	14	18	4	43	11	45	14
GMINA SITNO	616	5	69	2	47	9	62	5	107	2
GMINA SKIERBIESZÓW	501	9	51	7	37	8	50	9	85	7
GMINA STARY ZAMOŚĆ	524	8	47	8	24	6	52	8	77	8
GMINA SUŁÓW	402	12	36	13	15	3	40	12	60	13
GMINA SZCZEBRZESZYN	583	6	47	9	53	12	58	7	75	9
GMINA ZAMOŚĆ	774	1	79	1	57	14	77	1	122	1
GMINA ZWIERZYNYEC	698	2	58	3	53	13	70	2	95	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wiodącym typem działalności gospodarczej w gminie, zgodnie z danymi BDL GUS, jest handel hurtowy i detaliczny. Liczba tego rodzaju przedsiębiorstw zarejestrowanych w 2014 roku wynosiła 87, co stanowiło 34,12% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w gminie. Ważną i popularną na terenie gminy branżą jest również budownictwo. W branży tej działało 25 firm (9,80% podmiotów na terenie gminy zarejestrowanych w REGON). Taka sama ilość podmiotów

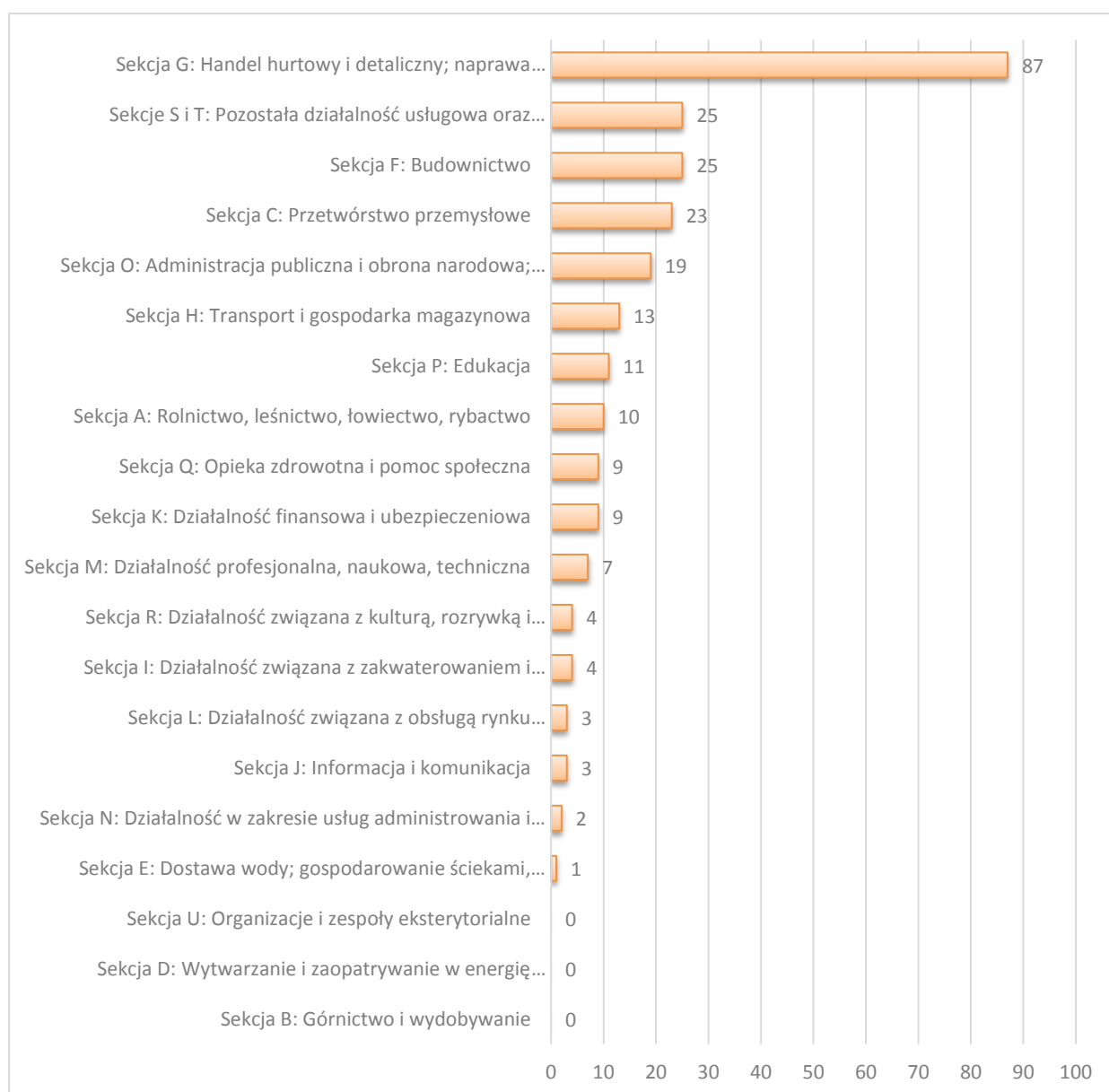
prowadziła działalność w sekcji pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników. Nieznacznie mniej podmiotów gospodarczych, bo 23 działało w sekcji C- przetwórstwo przemysłowe. Pełne zestawienie zarejestrowanych w gminie Radecznica podmiotów gospodarczych – stan na 2014 r. - przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Podmioty gospodarcze w gminie Radecznica wg klasyfikacji PKD 2007 stan na 2014 r.

SEKCJE I DZIAŁY WEDŁUG PKD 2007	WARTOŚĆ	PROCENT
SEKCJA A: ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO, RYBACTWO	10	3,92
SEKCJA B: GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	0	0,00
SEKCJA C: PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	23	9,02
SEKCJA D: WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ...	0	0,00
SEKCJA E: DOSTAWA WODY; GOSPODAROWANIE ŚCIEKAMI, ODPADAMI	1	0,39
SEKCJA F: BUDOWNICTWO	25	9,80
SEKCJA G: HANDEL HURTOWY I DETALICZNY; NAPRAWA POJAZDÓW...	87	34,12
SEKCJA H: TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	13	5,10
SEKCJA I: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	4	1,57
SEKCJA J: INFORMACJA I KOMUNIKACJA	3	1,18
SEKCJA K: DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	9	3,53
SEKCJA L: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	3	1,18
SEKCJA M: DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA, TECHNICZNA	7	2,75
SEKCJA N: DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	2	0,78
SEKCJA O: ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	19	7,45
SEKCJA P: EDUKACJA	11	4,31
SEKCJA Q: OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	9	3,53
SEKCJA R: DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	4	1,57
SEKCJE S I T: POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ORAZ GOSPODARSTWA DOMOWE ZATRUDNIAJĄCE PRACOWNIKÓW; GOSPODARSTWA DOMOWE PRODUKUJĄCE WYROBY I ŚWIADCZĄCE USŁUGI NA WŁASNE POTRZEBY	25	9,80
SEKCJA U: ORGANIZACJE I ZESPOŁY EKSTERYTORIALNE	0	0,00
OGÓŁEM	255	100,00

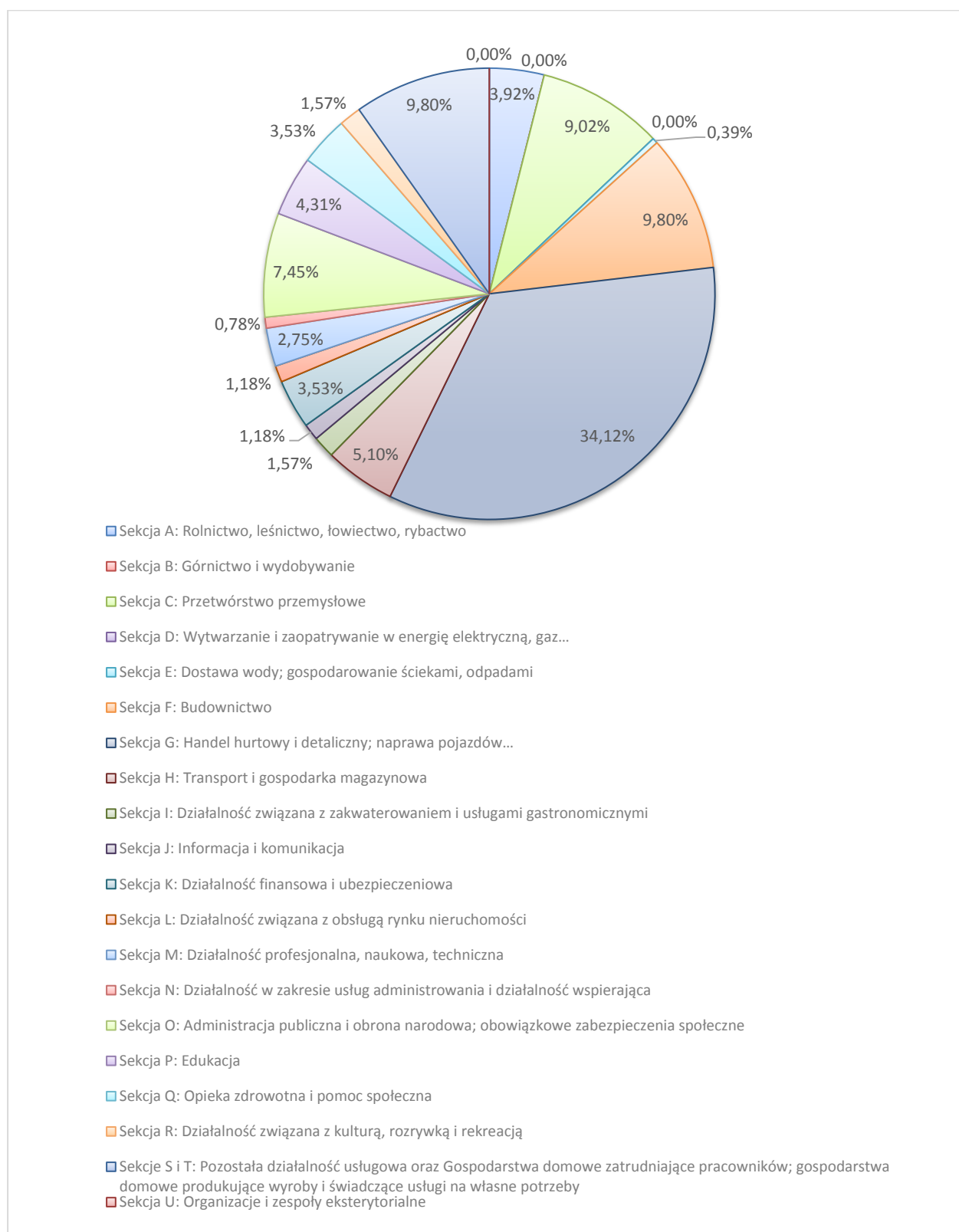
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 44. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radecznicza wg klasyfikacji PKD 2007 w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 45. Procentowy rozkład podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w roku 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizując zmiany liczby zarejestrowanych w gminie podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat 2010-2014 można zauważyć, że cechują się one niewielką dynamiką. W ciągu pięciu lat zmalała liczba przedsiębiorstw działających w sekcji C: przetwórstwo przemysłowe. Jeszcze w 2010 podmiotów prowadzących tego typu działalność było 28. W 2014 ich liczba spadła do 23 (spadek o niemal 18%). Zmalała również liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w sekcji H: transport i gospodarka magazynowa. W omawianym okresie ich liczba zmniejszyła się o 4- tj. o ponad 23% W latach 2010-2014 powstały nowe podmioty gospodarcze prowadzące działalność w sekcjach S i T (pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby) W przypadku podmiotów gospodarczych w pozostałych sekcjach, ich liczba podlegała okresowym wahaniom, które obrazuje wykres 46.

Wykres 46. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w latach 2010-2014.

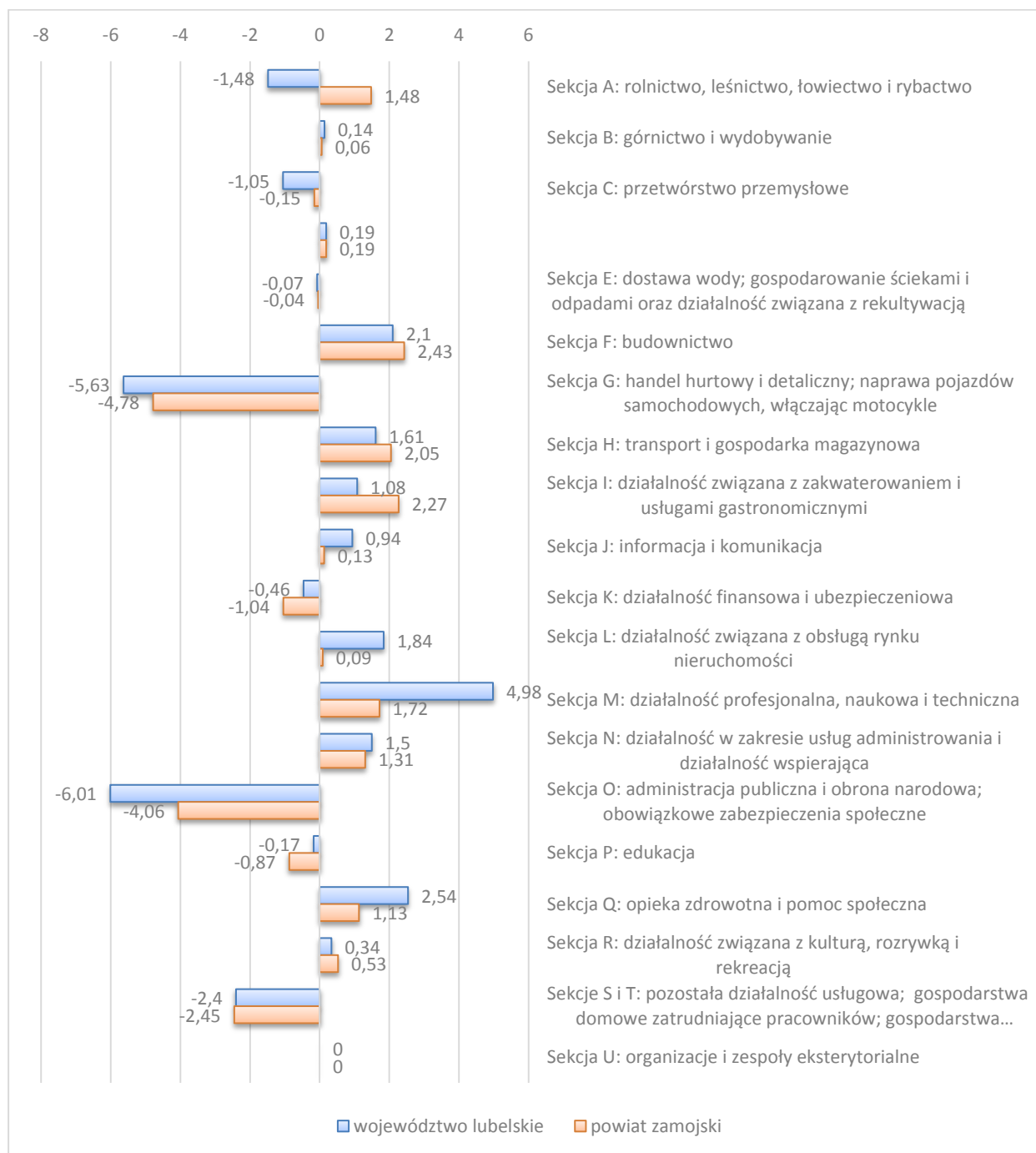
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Największe różnice w procentowym udziale podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach między gminą, a powiatem i województwem występują w sekcjach:

- ▶ **O: administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.** Odsetek przedsiębiorstw prowadzących tego typu działalność był w gminie wyższy niż w powiecie (o 4,06 pkt %) i województwie (o 6,01 pkt %).
- ▶ **G: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.** Odsetek funkcjonujących podmiotów gospodarczych był w gminie Radecznica wyższy niż w powiecie (o 4,78 pkt %) i niższy niż w województwie (o 5,63 pkt %)
- ▶ **M: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.** Procentowy udział podmiotów prowadzących tego rodzaju działalność był w gminie niższy niż w powiecie (o 1,72% pkt %) i województwie (o 4,98 pkt %)
- ▶ **S i T: pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.** Procentowy udział podmiotów gospodarczych w tej sekcji był w gminie wyższy niż w powiecie (o 2,45 pkt %) i województwie (o 2,40 pkt %)
- ▶ **F: budownictwo.** Odsetek przedsiębiorstw prowadzących tego typu działalność był w gminie niższy niż w powiecie (o 2,43 pkt %) i województwie (o 2,10 pkt %).

Pozostałe różnice w procentowym udziale podmiotów gospodarczych w powiecie zamojskim i województwie lubelskim w porównaniu z gminą Radecznica przedstawia poniższy wykres. Znak - oznacza, że odsetek podmiotów w danej sekcji był wyższy w gminie. Znak + oznacza sytuację odwrotną.

Wykres 47. Różnice w procentowym udziale podmiotów gospodarczych w powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2014 roku w poszczególnych sekcjach klasyfikacji PKD 2007 w porównaniu z gminą Radecznica.

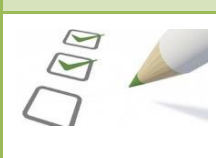
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższa tabela przedstawia wykaz większych przedsiębiorstw na terenie gminy Radecznica

Tabela 37. Wykaz większych przedsiębiorstw na terenie gminy Radecznica.

NAZWA PRZEDSIĘBIORSTWA	RODZAJ PRODUKCJI	LICZBA ZATRUDNIONYCH OSÓB
P.H KAMA KAROL KRAWIEC	HANDEL	6
FISZTASZEK JOANNA MAŁYSZ	SPOŻYWCZA, HANDEL	10
PIEKARNIA SAŁABAN	SPOŻYWCZA	7
PRZEDSIĘBIORSTWO ROBÓT BUDOWLANYCH „BUDREX” M.SMARKALA I WSPÓLNICY	USŁUGI REMONTOWO-BUDOWLANE	12
GS „SCH” W RADECZNICY	HANDEL	18
PRZEDSIĘBIORSTWO TRANSPORTOWE EMBUS E.SARZYŃSKI	TRANSPORT	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radecznica.

	+ ZGODNIE Z DANymi GUS W GMINIE RADECZNICA WYSTĘPUJE JEDEN Z NAJNIŻSZYCH W POWIECIE WSKAŹNIKÓW WYREJESTROWANYCH Z REGON PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH. ŚWIADCZY TO UTRZYMYWANIU SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW NA LOKALNYM RYNKU.
--	---

	— OPARTY W DUŻEJ MIERZE NA DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ PROFIL GOSPODARCZY GMINY PRZEKŁADA SIĘ NA RELATYWNIE NISKĄ LICZBĘ ZAREJESTROWANYCH PRZEDSIĘBIORSTW. — W PERSPEKTYWIE 2007-2013 ANI JEDNO PRZEDSIĘBIORSTWO NIE SKORZYSTAŁO ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH.
---	--

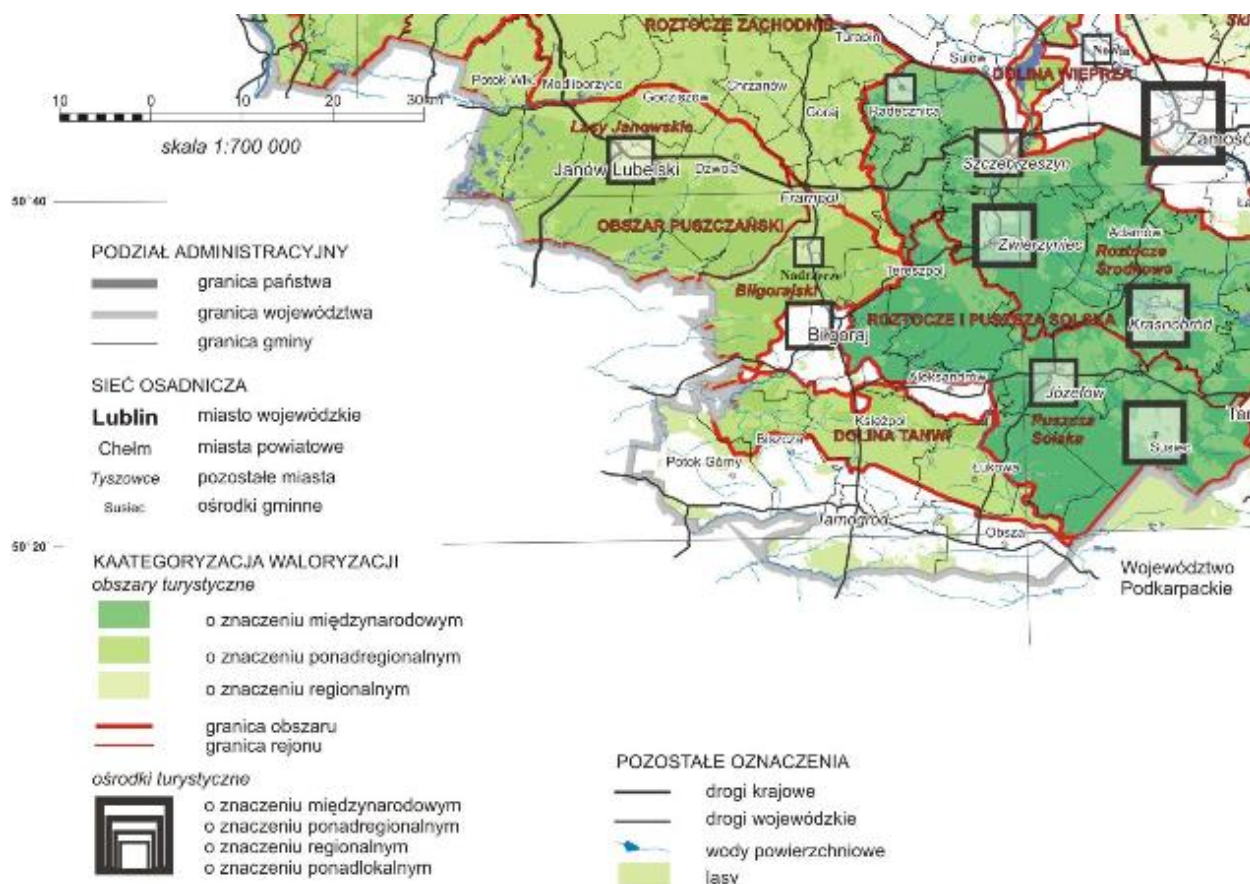

5.3.3. Turystyka

Jak już wcześniej wspomniano, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego gmina Radecznica została zaliczona do miejsc, w których w celu podkreślenia tradycji i tożsamości regionalnej wskazuje się eksponowanie sanktuariów i miejsc pielgrzymkowych. W gminie ze względu na kierunki napływu turystów, natężenie i rodzaj ruchu turystycznego wskazano na konieczność rozwoju infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki kwalifikowanej pielgrzymkowej. Na potrzebę rozwoju infrastruktury turystycznej wskazywano również z powodu położenia gminy na Szlaku Ordynacji Zamojskiej (gminy: Zamość, Nielisz, Szczepieszyn, Radecznica, Zwierzyniec, Józefów, Susiec).

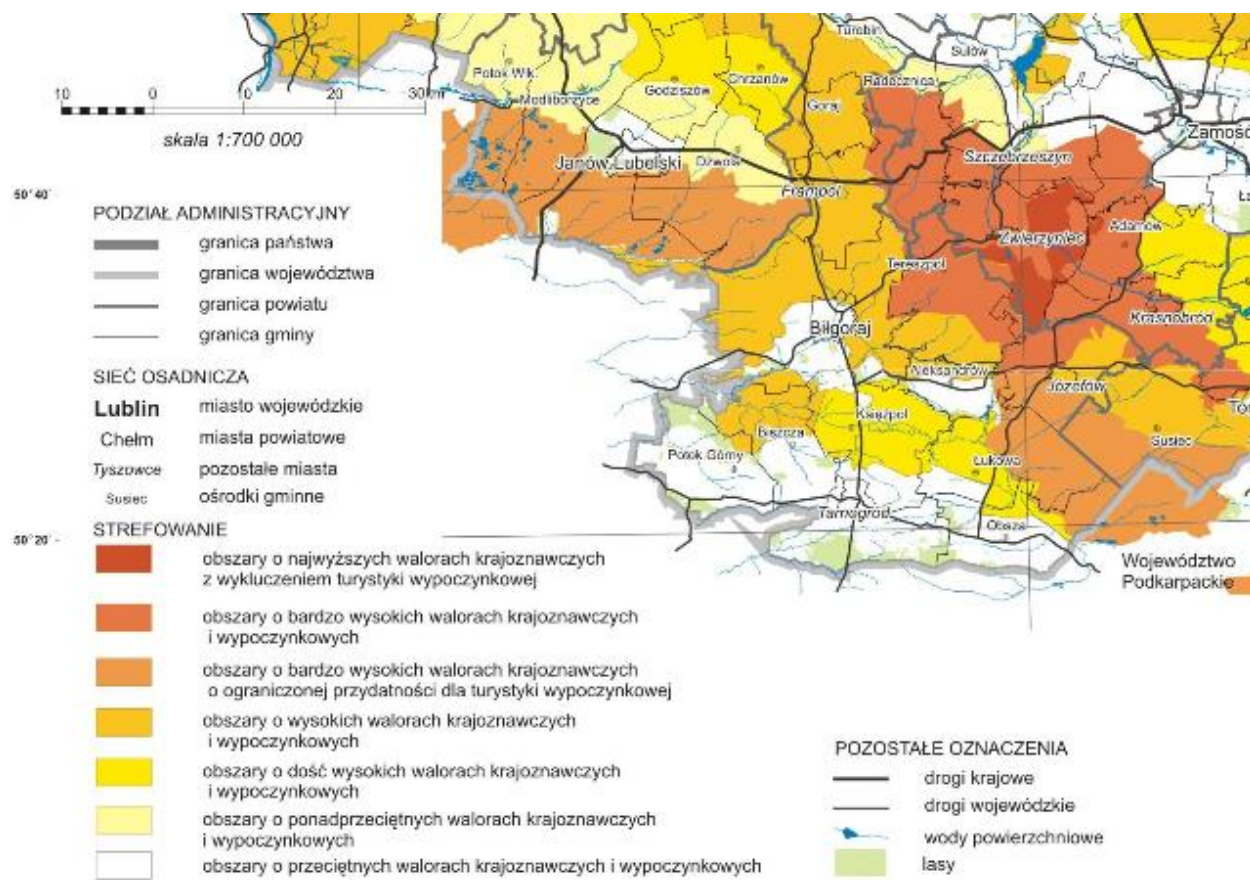
W „Koncepcji programowo-przestrzennej rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim” obszar gminy Radecznica został wskazany jako ośrodek turystyczny o znaczeniu ponadlokalnym ze względu na posiadanie miejsca kultu (sanktuarium św. Antoniego Padewskiego).

Mapa 6. Waloryzacja przestrzeni turystycznej w południowowschodniej części województwa lubelskiego.

Źródło: „Koncepcja programowo-przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim”, s. 45

Mapa 7. Waloryzacja przyrodniczo-krajobrazowa uwarunkowań turystycznych

Źródło: „Koncepcja programowo-przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim”, s. 11

Zgodnie z „Koncepcją programowo-przestrzenną rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim” gmina Radecznica położona jest na obszarze o następujących czynnikach atrakcyjności turystycznej:

- ▶ Występowanie obszarów przyrodniczych o najwyższych walorach krajoznawczych z wykluczeniem turystyki wypoczynkowej oraz obszarów o bardzo wysokich i wysokich walorach krajoznawczych i wypoczynkowych
- ▶ Sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki w okresie zimowym (długi okres zalegania pokrywy śnieżnej, długi okres utrzymywania się pokrywy lodowej)
- ▶ Występowanie Bazyliki w Radecznic
- ▶ Możliwość rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego, turystyki wypoczynkowej i rekreacyjnej
- ▶ Obszar predystynowany do uprawiania turystyki krajoznawczej, przyrodniczej (ekologicznej), specjalistycznej, zdrowotnej, kwalifikowanej aktywnej
- ▶ Najwyższe walory przyrodnicze (Szczepczeszyski Park Krajoznawczy, obszary NATURA 2000, Puszcza Solska)

- ▶ Wysokie walory dziedzictwa kulturowego miast i miejscowości – klasztor Bernardynów w Radecznicy (kult św. Antoniego Padewskiego), neogotycki kościół w Mokremlipiu

Ponadto gmina Radeczna jest wymieniona jako część składowa szlaku sanktuariów. Szlak jest produktem markowym typowo kulturowym, zbudowanym na bazie obiektów i sanktuariów różnych wyznań oraz wydarzeń religijnych. Oprócz celu podróży produkt obejmuje usługi noclegowe, żywieniowe, transportowe, przewodnictwa oraz organizowanie imprez kulturalno-religijnych w otoczeniu sanktuariów. Szlak prowadzi m.in. przez Lublin- Wąwolnicę (kult Matki Bożej Kębelskiej) - Kazimierz Dolny (Sanktuarium Matki Bożej Kazimierskiej) – Chodel (kult Matki Bożej Loretańskiej) – Janów Lubelski (sanktuarium Matki Bożej Łaskawej) – Radeczna (św. Antoni Padewski) – Zamość (Matka Boża Łaskawa zwana też Matką Bożą Opieki) – Tomaszów Lubelski (kult Matki Boskiej Szkaplerznej) – Krasnobród (kult Matki Bożej z Rزتoca) – Górecko Kościelne (św. Stanisława bpa).

Walory krajobrazowe, bogactwo zabytków oraz nieskażona przyroda to jedne z największych skarbów gminy Radeczna. Turyści mogą poznać urokliwe zakątki gminy w trakcie długich spacerów – szlakiem pieszym (Centralnym Szlakiem Rزتoca), podczas przejażdżki rowerowej szlakami: Czarnej Perły, Centralnym Szlakiem Rowerowym Rزتoca i Szlakiem Dymitra Gorajskiego, jak również podczas przejażdżki Szlakiem Konnym Stępa.

Rzów turystyki w gminie będzie się wiązał z realizacją (w partnerstwie z Gminą Szczecbrzeszyn i Biłgoraj) projektu szlaku turystyki krajoznawczo – poznawczej i wypoczynkowej po terenie gminy Radeczna. Szlak turystyczny obejmował będzie Gorajec – Zagroble tzw. Zakręty - przedłużenie szlaku z Kawęczynka gm. Szczecbrzeszyn (partnerstwo z Gminą Szczecbrzeszyn), przebieg przepięknymi wąwozami lessowymi i lasem.

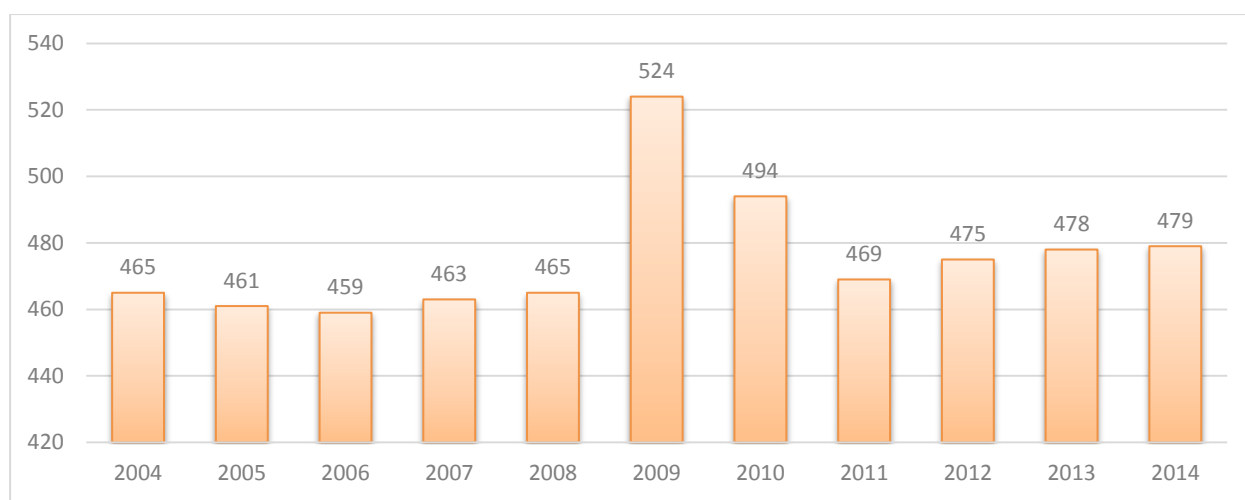
	+ <i>W GMINIE WYSTĘPUJĄ OBSZARY PRZYRODNICZE O NAJWYŻSZYCH WALORACH KRAJOZNAWCZYCH</i> + <i>ZE WZGLĘDU NA KIERUNKI NAPŁYWU TURYSTÓW, NATĘŻENIE I RODZAJ RUCHU TURYSTYCZNEGO WSKAZUJE SIĘ NA KONIECZNOŚĆ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I SŁUŻĄCEJ OCHRONIE WALORÓW TURYSTYCZNYCH W OŚRODKACH I STREFACH TURYSTYCZNYCH W ZAKRESIE TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ PIELGRZYMKOWEJ.</i>
---	---

5.3.4. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku w gminie Radecznica pracowały 479 osoby, czyli o 3,01% więcej niż miało to miejsce w roku 2004, kiedy osób zatrudnionych było 465. Na przestrzeni 11 lat liczba osób zatrudnionych utrzymywała się na względnie stałym poziomie. Największą liczbę pracujących mieszkańców odnotowano w 2009 roku, kiedy było ich 524.

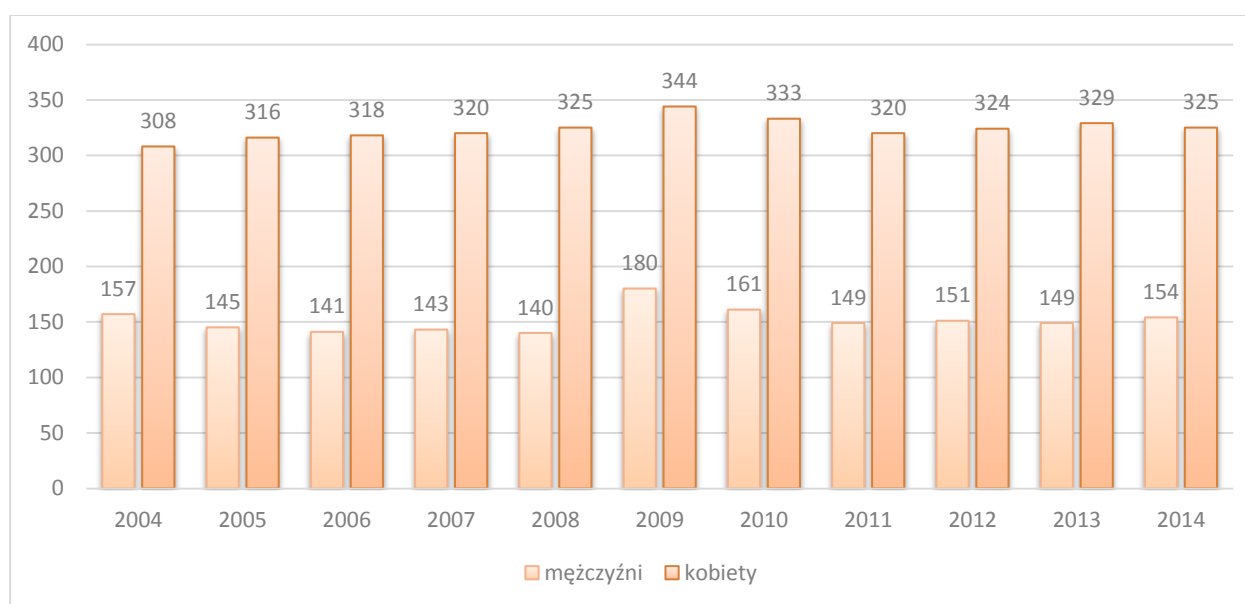
Wykres 48. Liczba osób pracujących w gminie Radecznica w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane dotyczące zatrudnienia w rozbiciu na płeć pokazują zdecydowanie lepszą sytuację kobiet na rynku pracy w latach 2004-2014. W tym czasie zatrudnionych kobiet było średnio dwukrotnie więcej niż mężczyzn. W 2014 roku pracowało 325 kobiet i tylko 154 mężczyzn.

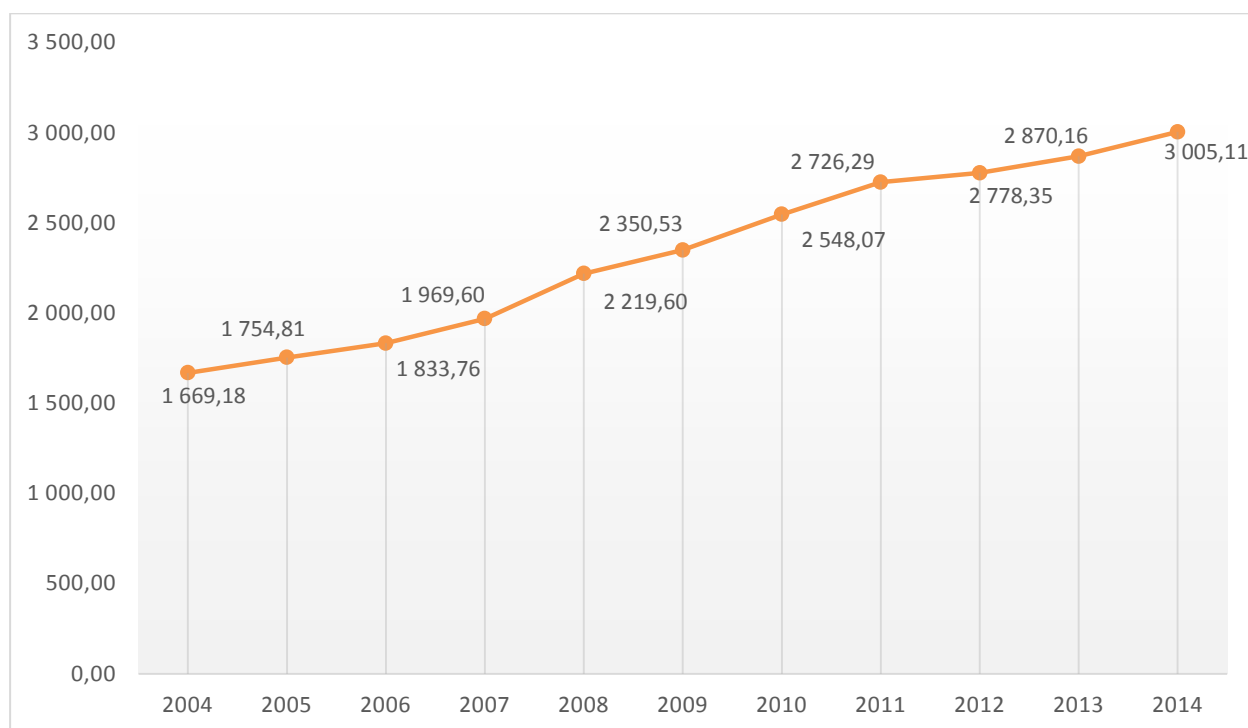
Wykres 49. Liczba zatrudnionych w gminie Radecznica z podziałem na płeć w latach 2004 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ciągu ostatnich 11 lat zauważalny jest również systematyczny wzrost średniego wynagrodzenia mieszkańców powiatu zamojskiego. Od roku 2004, kiedy przeciętnie wynosiło ono 1 669,18 zł, kwota ta wzrosła do 3 005,11 zł w roku 2014, a więc o ok. 80%. Jednakże z danych GUS jasno wynika, iż wysokość wynagrodzeń w powiecie wciąż jest niższa od średniej wojewódzkiej wynoszącej 3 605,03zł oraz średniej krajowej wynoszącej 4003,99 zł.

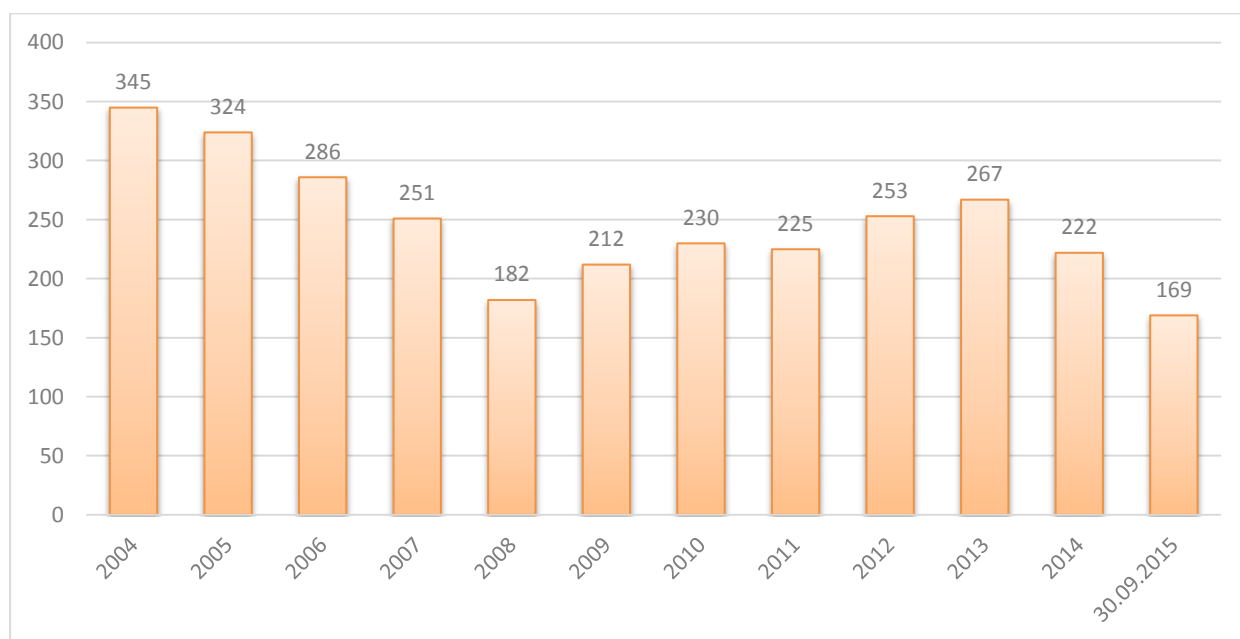
Wykres 50. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców powiatu zamojskiego w latach 2004-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według danych GUS liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec III kwartału 2015 roku wynosiła 169 osób. Jest to o 53 osoby mniej niż w roku poprzednim. Od 2004 liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o 176 osób (ponad 51%).

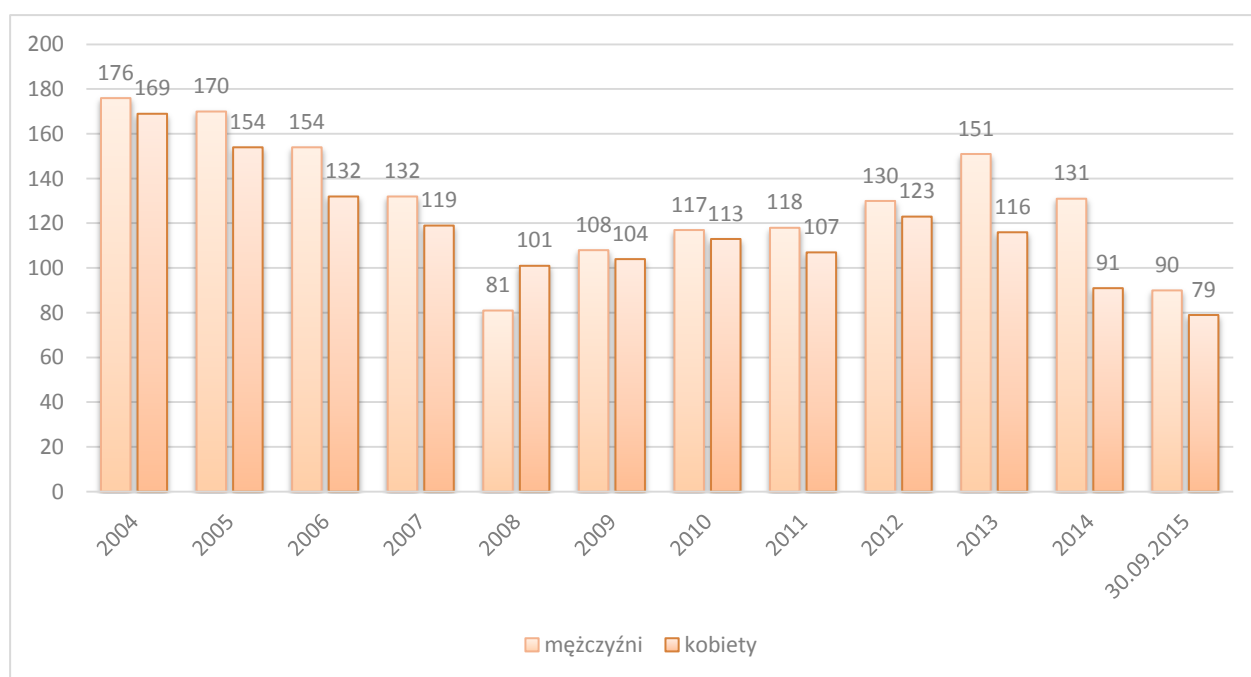
Wykres 51. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Radecznica w latach 2004-30.09.2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Również analiza liczby osób bezrobotnych w gminie potwierdza lepszą sytuację kobiet na lokalnym rynku pracy. Na koniec września 2015 roku w gminie Radecznica zarejestrowanych było 90 bezrobotnych mężczyzn i 79 kobiet. Liczbę zarejestrowanych osób bezrobotnych od 2004 roku przedstawia poniższy wykres.

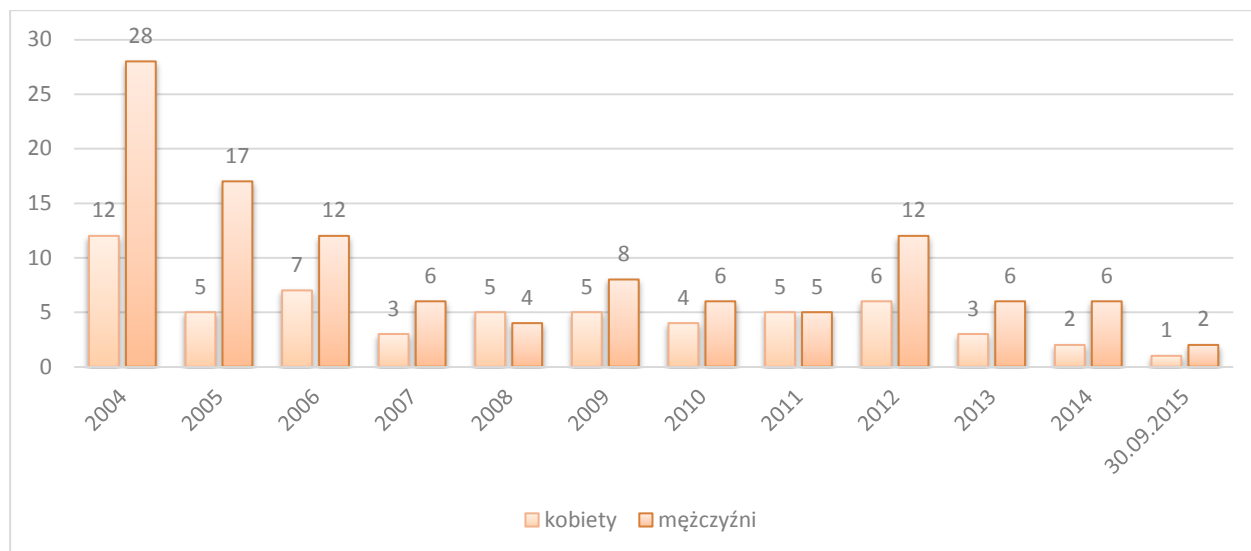
Wykres 52. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w podziale na płeć w gminie Radecznica w latach 2004-30.09.2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Analiza liczby bezrobotnych z prawem do zasiłku z podziałem na płeć w gminie Radecznica wskazuje na to, że w ciągu ostatnich 12 lat znacznie zmniejszyła się liczba osób mających prawo do wsparcia finansowego ze strony państwa. Jeszcze w 2004 roku z tego typu wsparcia korzystało w gminie 40 osób. Na koniec III kwartału 2015 roku były to już tylko trzy osoby.

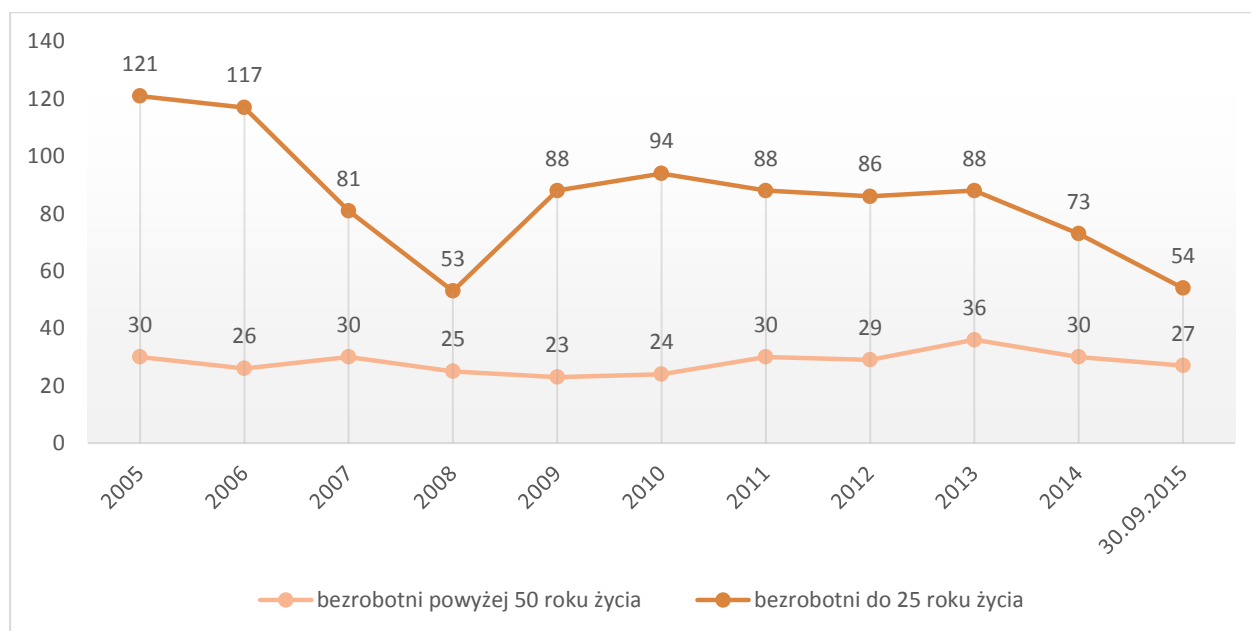
Wykres 53. Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku z podziałem na płeć w gminie Radecznica w latach 2004 – 30.09.2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Na koniec III kwartału 2015 roku w gminie Radecznica zarejestrowanych było 54 bezrobotnych w wieku do 25 roku życia oraz 27 powyżej 50 roku życia. Od roku 2013 można jednakże zauważyć spadek liczby bezrobotnych w podanych przedziałach wiekowych.

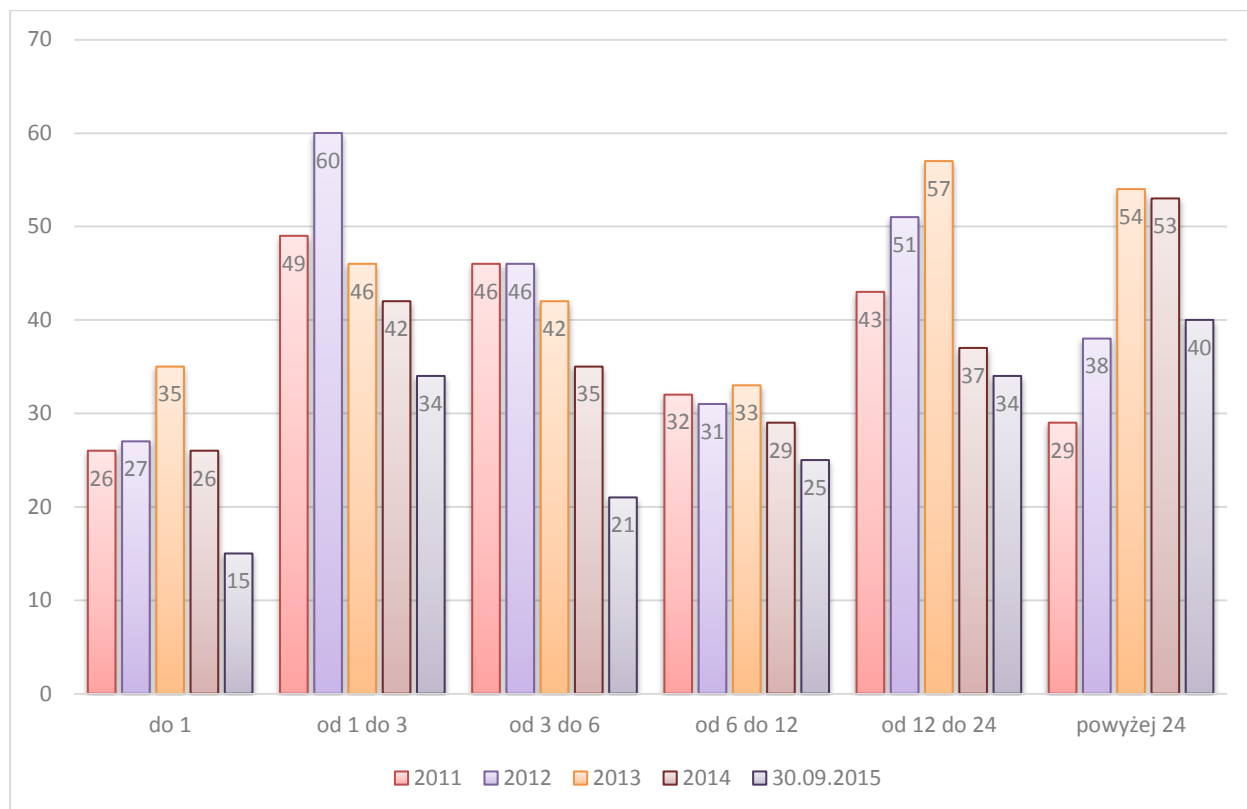
Wykres 54. Liczba bezrobotnych do 25. oraz po 50. roku życia w latach 2005-30.09.2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

W oparciu o ogólnodostępne dane możliwe jest również wskazanie liczby osób bezrobotnych z podziałem na czas, w jakim pozostają oni bez pracy. Na dzień 30 września 2015 roku największą grupę stanowiły osoby niezatrudnione powyżej 2 lat. Stanowią oni prawie 24% wszystkich bezrobotnych. Szczegóły prezentuje poniższy wykres.

Wykres 55. Liczba bezrobotnych z podziałem na czas pozostawania bez pracy w miesiącach w latach 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Strukturę bezrobocia w miastach i gminach powiatu zamojskiego na koniec III kwartału 2015 ilustruje poniższa tabela.

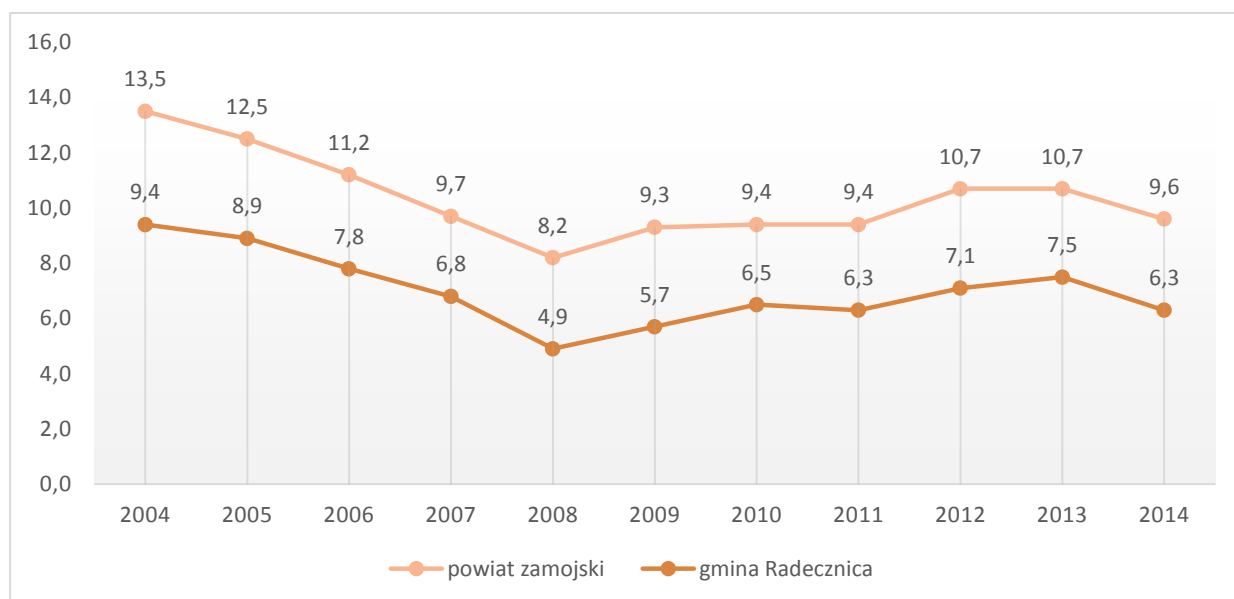
Tabela 38. Struktura bezrobocia w miastach i gminach rejonu działania PUP Zamość na koniec III kwartału 2015r.

GMINA	BEZROBOTNI OGÓŁEM	BEZROBOTNE KOBIECY OGÓŁEM	BEZROBOTNI UPRAWNIENI DO ZASIŁKU OGÓŁEM	BEZROBOTNE KOBIECY Z PRAWEM DO ZASIŁKU	BEZROBOTNI ZWOLNIENI Z WINY ZAKŁADU PRACY	BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	BEZROBOTNI DO 25 ROKU ŻYCIA
ZAMOŚĆ (M)	3836	1836	284	135	154	1116	438
ZAMOŚĆ (G)	1167	590	63	37	37	219	224
GRABOWIEC	236	101	7	1	3	42	58
MIĄCZYN	356	203	9	4	2	49	84
KOMARÓW	292	126	12	2	8	51	71
ŁABUNIE	386	192	16	6	10	70	89
ADAMÓW	235	106	15	8	7	40	58
KRASNOBRÓD	381	170	29	11	8	69	89
ZWIERZYNIĘC	332	155	25	15	11	90	67
SZCZEBRZESZYN	648	298	49	24	22	155	129
SUŁÓW	252	116	12	4	7	49	59
RADECZNICA	169	79	3	1	0	27	54
NIELISZ	292	131	10	5	4	44	83
STARY ZAMOŚĆ	276	125	22	11	9	41	72
SKIERBIESZÓW	268	137	7	4	3	42	63
SITNO	333	163	9	4	4	37	85
OGÓŁEM	9459	4528	572	272	289	2141	1723

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Istotnym wskaźnikiem jest procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym. Najwyższy poziom uzyskał on w 2004 roku – 9,4%. Jest to o 4,5 punktu procentowego więcej niż w 2008 roku, kiedy poziom ten był najniższy. W latach 2004-2014 wskaźnik przyjmował w gminie wartości niższe niż w powiecie. W 2014 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 6,3 w gminie natomiast 9,6 w powiecie.

Wykres 56. Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

PODSUMOWANIE

- + W CIĄGU OSTATNICH 11 LAT ZAUWAŻALNY JEST RÓWNIEŻ SYSTEMATYCZNY WZROST ŚREDNIEGO WYNAGRODZENIA MIESZKAŃCÓW POWIATU ZAMOJSKIEGO.

PODSUMOWANIE

- W LATACH 2004-2015 LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH ZMALAŁA O PONAD POŁOWĘ (51%). MOŻE TO ŚWIADCZYĆ, ŻE DUŻYM BEZROBOCIU UKRYTYM WYSTĘPUJĄCYM NA TERENIE GMINY RADECNICA
- W CIĄGU OSTATNICH 12 LAT ZNACZNIE ZMNIJSZYŁA SIĘ LICZBA OSÓB MAJĄCYCH PRAWO DO ZASIŁKU.

5.3.5. Odnawialne źródła energii

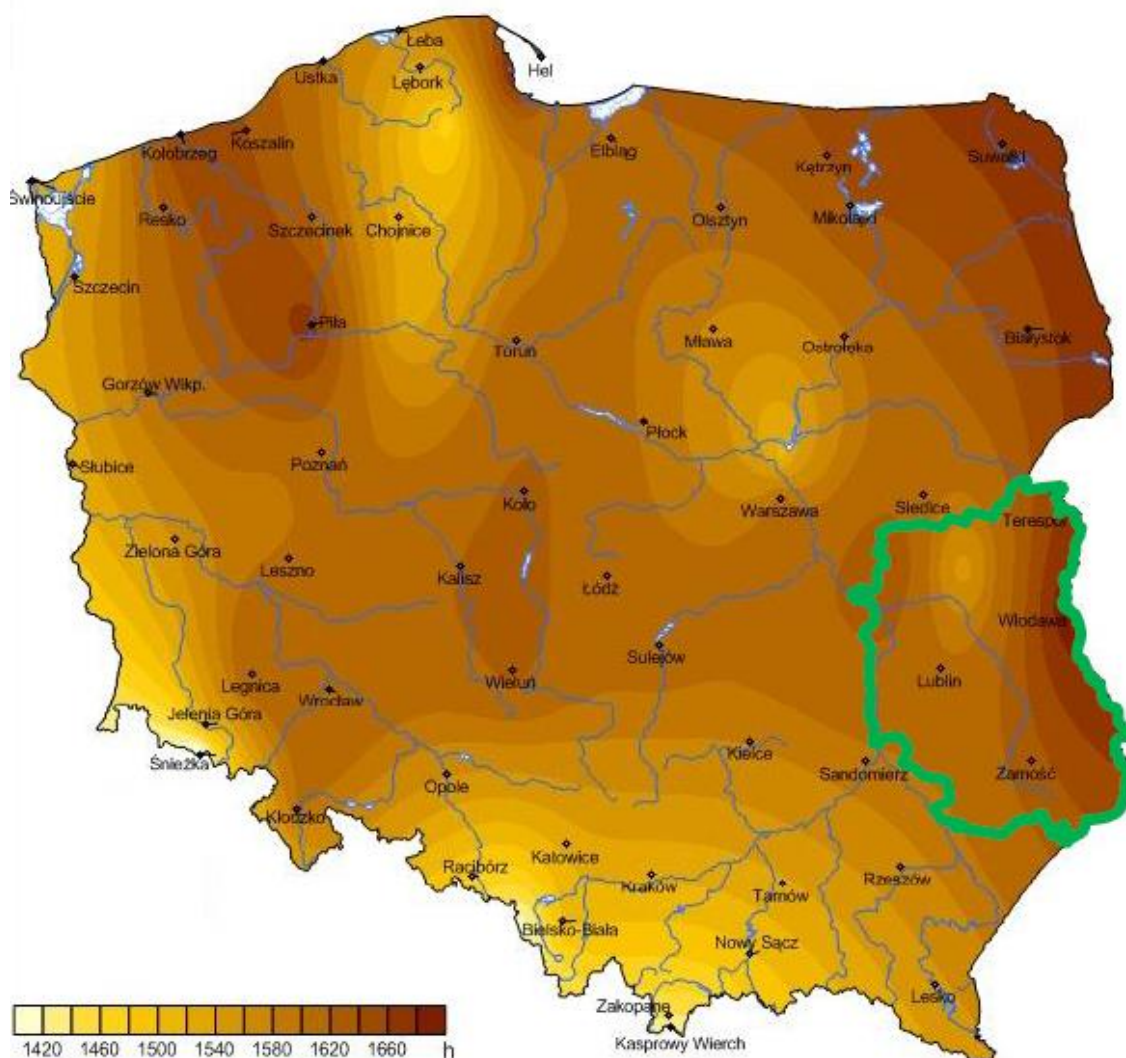
Obszar województwa lubelskiego charakteryzuje się stosunkowo niewielkim zróżnicowaniem przestrzennym potencjału energii słonecznej (od ok. 1050 – do ok. 1150 kWh/m²). Tym samym, mając na uwadze największy wśród wszystkich regionów w kraju potencjał energii słonecznej, do obszarów preferowanych dla lokalizacji urządzeń i instalacji wykorzystujących energię słoneczną należy zakwalifikować cały obszar województwa, z wyłączeniem obszarów ograniczeń określonych przez przepisy prawa. W przypadku dużych inwestycji, takich jak elektrownie słoneczne, pożądane jest ich lokalizowanie na obszarze wschodniej części województwa, w którym średnioroczne całkowite promieniowanie osiąga największe wartości w kraju. Z uwagi na ograniczenie negatywnego wpływu wielkopowierzchniowych instalacji paneli fotowoltaicznych budowa elektrowni fotowoltaicznych może być jednym z kierunków przeznaczenia i zagospodarowania zrekultywowanych terenów wyrobisk poeksploatacyjnych surowców mineralnych oraz zrekultywowanych terenów składowisk odpadów komunalnych⁵. Jak ilustrują poniższe ryciny gmina Radecznica jest położona w rejonie, gdzie notowane są bardzo wysokie wartości rocznego promieniowania w ciągu roku w Polsce. Stwarza to duże możliwości wykorzystywania energii słonecznej jako alternatywnego źródła energii.

W ramach Działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, w 2015 roku wykonano 38 instalacji fotowoltaicznych z czego:

- ▶ 4 (po 20 kW mocy każda) na obiektach gminnych,
- ▶ 34 (o mocy 2,5 kW, 3 kW, 4 kW i 5 kW) na budynkach prywatnych.

⁵ Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego (2013 r.)

Mapa 8. Średnie roczne sumy usłonecznienia w godzinach w latach 1971- 2000

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej <http://www.imgw.pl/klimat/>

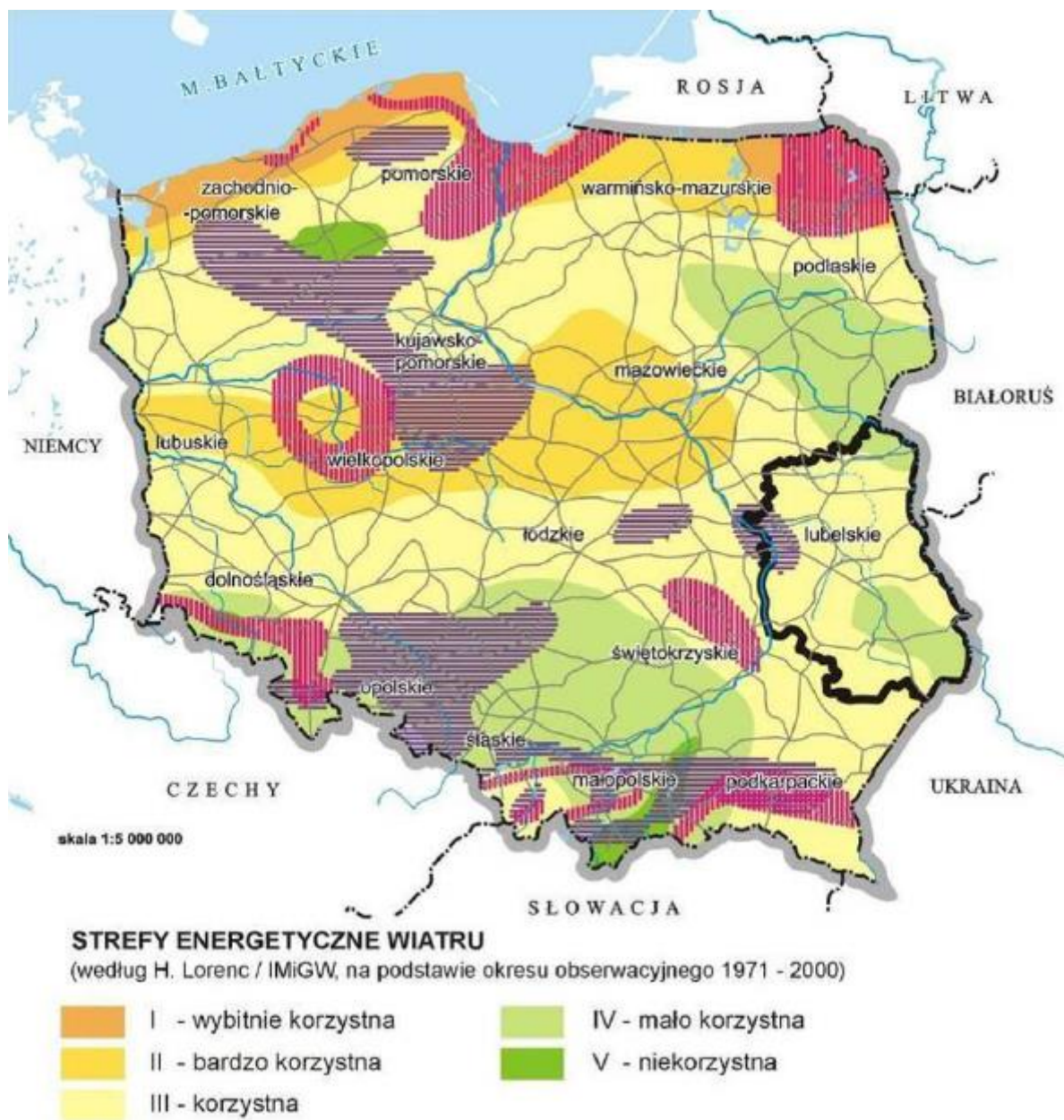
Energia słoneczna może być przetwarzana na prąd i ciepło przez instalacje zamontowane na dachach budynków i w miejscach zabudowanych. Takie warunki występują na około 0,5% powierzchni Polski. Promieniowanie słoneczne jest wykorzystywane głównie w rolnictwie, ciepłownictwie (ciepłne kolektory słoneczne) oraz elektroenergetyce (ogniwa fotowoltaiczne). Jednakże największe szanse rozwoju, w krótkim okresie mają technologie oparte na wykorzystaniu kolektorów słonecznych.

Do przetwarzania promieniowania słonecznego w użytkową energię ciepłą służą między innymi kolektory słoneczne. Są to urządzenia wychwytujące energię słoneczną i zamieniające na energię ciepłą. Kolektory są najczęściej stosowane do podgrzewania wody użytkowej, rzadziej zaś jako ogrzewanie domów. Różne przeprowadzane w Polsce analizy wykazały, że poprzez ich użycie można zaoszczędzić około 60% energii konwencjonalnej w procesach przygotowywania ciepłej wody użytkowej oraz około 20% w procesach ogrzewania pomieszczeń.

Generalnie w Polsce, w tym i na Lubelszczyźnie dominują wiatry bardzo słabe, tj. o prędkości do 2 m/sek. Biorąc pod uwagę wartości średnie, wzrost ich prędkości obserwuje się w miesiącach zimowych, co jest związane ze zwiększonymi gradientami ciśnienia powietrza atmosferycznego w tej porze roku. Największe średnie prędkości wiatru, przekraczające 4 m/sek., przypadają na styczeń, natomiast najmniejsze, sięgające 1,2 m/sek., notowane są w sierpniu. Zimą silne wiatry (tj. o prędkościach przekraczających 10 m/sek.) najczęściej występują przy zachodniej i północno-wschodniej cyrkulacji cyklonalnej, natomiast latem silne wiatry najczęściej obserwuje się przy północno-zachodniej cyrkulacji cyklonalnej. Sporadycznie, z tendencją do wzrostu częstotliwości, obserwowane są bardzo silne wiatry (tj. o prędkości przekraczającej 15 m/sek.). Spowodowane są dużymi różnicami termicznymi podłoża. Na Lubelszczyźnie średnia liczba dni: z wiatrem bardzo silnym wynosi 2 dni, z wiatrem silnym – 20 dni, a z wiatrem bardzo słabym i ciszą – 50 dni.

Ilość energii elektrycznej pozyskiwanej na terenie województwa z energii wiatru na tle produkcji energii w kraju jest symboliczna. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki w dniu 30.09.2013 r. na obszarze województwa koncesje na produkcję energii elektrycznej posiadało 5 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 2,15 MW. Moc ta stanowiła 0,07% mocy elektrowni wiatrowych współpracujących z energetyką zawodową w całym kraju. Jak ilustruje poniższa mapa gmina Radecznica jest położona w strefie korzystnej do pozyskiwania energii wiatrowej.

Mapa 9. Strefy energetyczne wiatru w Polsce

Źródło: Na podstawie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

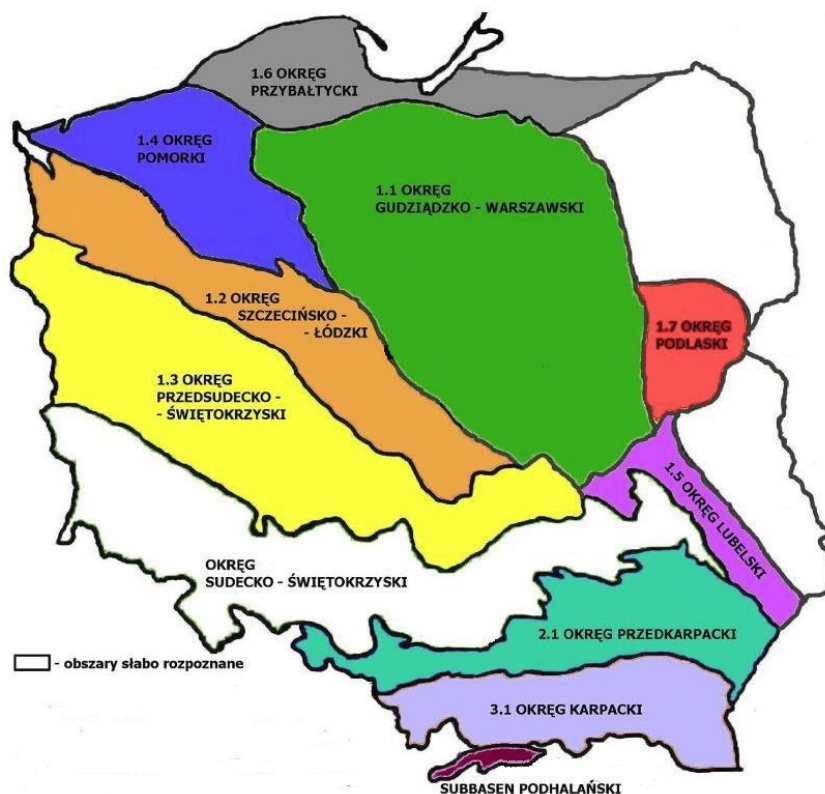
Mapa 10. Średnie prędkości wiatru na wys. 50 m n.p.t.

Zasoby geotermalne w poszczególnych obszarach regionu są bardzo zróżnicowane. Wynika to przede wszystkim z wyodrębnienia się w obszarze regionu trzech jednostek geostrukturalnych charakteryzujących się różnymi warunkami występowania wód geotermalnych oraz różnym stopniem ich przebadania. Choć wody geotermalne w Polsce występują na obszarze około 2/3 terytorium kraju. Nie oznacza to, że na całym tym obszarze istnieją obecnie warunki techniczno-ekonomiczne uzasadniające budowę instalacji geotermalnych. Przy znanych technologiach pozyskiwania i wykorzystywania wody geotermalnej w obecnych warunkach ekonomicznych najefektywniej mogą być wykorzystane wody geotermalne o temperaturze większej od 60°C.

114

Rysunek 10. Szkic okęgów geotermalnych.

Źródło: <http://www.pga.org.pl>

Dotychczasowe wyniki badań pozwalają stwierdzić, że za potencjalne obszary rozwoju energetyki geotermalnej na terenie województwa lubelskiego należy uznać:

- ▶ obszary obejmujące tereny miast, na których z racji dużego skupiska ludności może być uzasadniona budowa ciepłowni geotermalnych w temperaturach zalegania wód geotermalnych w przedziałach 40 - 60°C i 60 - 80°C,
- ▶ obszary występowania wysokotemperaturowych wód powyżej 100°C stanowiących potencjał dla lokalizacji elektrowni geotermalnej,
- ▶ obszary uzdrowiskowe i rekreacyjne, na których występują wody wysokozmineralizowane – preferowane są obiekty wykorzystujące wody geotermalne dla celów rekreacji i balneologii.

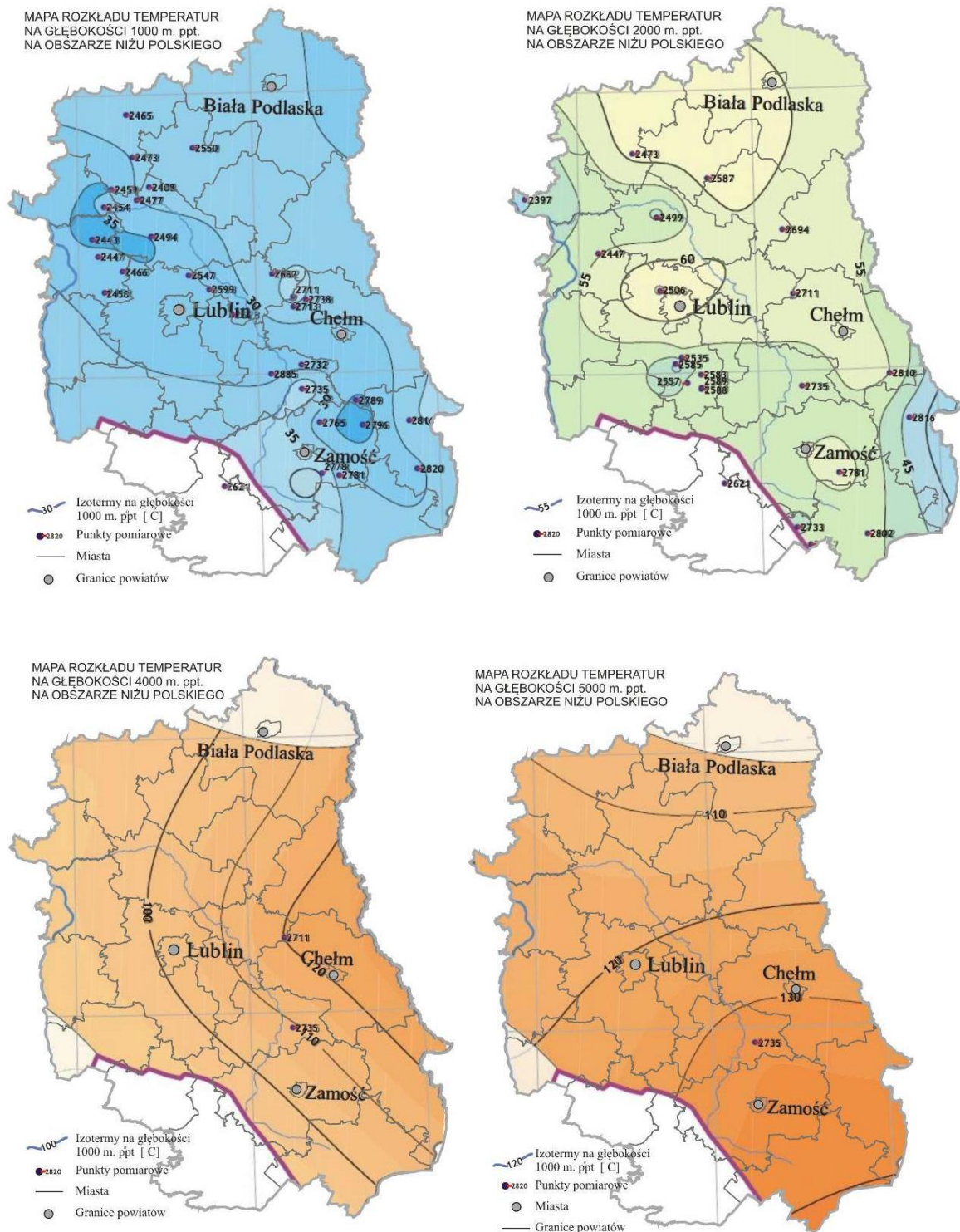
Na poniższych mapach przedstawiono rozkład temperatur struktur geologicznych ziemi w zależności od głębokości i rejonu badania. Dla głębokości 1000 m p.p.t. na całym obszarze województwa, dla którego przeprowadzone były badania temperatura przekracza 20°C, aczkolwiek najkorzystniejsze warunki dla rozwoju geotermii wykorzystujące ten poziom

odwiertów panują w środkowo – zachodniej części powiatu zamojskiego oraz zachodniej części powiatu tomaszowskiego. Na odwiertach przeprowadzonych na głębokości 2000 m p.p.t., poza wschodnimi krańcami powiatu hrubieszowskiego, temperatura przekracza 45°C. Najwyższe wartości temperatur – powyżej 60°C występują na obszarze wokół Lublina oraz w obrębie powiatów: bialskiego, parczewskiego lubartowskiego i łukowskiego. Dla głębokości odwiertów 4000 m p.p.t. rozkład temperatur jest zbliżony do południkowego z widocznym wzrostem temperatur od 95°C na zachodzie województwa do ponad 120°C we wschodniej części powiatów włodawskiego, chełmskiego i hrubieszowskiego. Równoleżnikowy zaś charakter ma rozkład temperatur na głębokości 5000 m p.p.t. Osiągane temperatury kształtują się na tym poziomie od 105°C na północy województwa do ponad 130°C w powiatach: zamojskim, hrubieszowskim i tomaszowskim.⁷

Gmina Radecznica położona jest na wyniesieniu radomsko-krańnickim. Zgodnie z Programem Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego, jednostka ta obejmuje południowo-zachodni obszar województwa i jest najstabilniej rozpoznany pod względem geologiczno-strukturalnym obszarem województwa. Stosunkowo dobrze rozpoznane są jedynie płycej położone zbiorniki, które, podobnie jak zbiorniki Rowu Lubelskiego, posiadają znaczący potencjał geotermalny. Na poziomie zbiornika megakompleksu kredowego na głębokościach ok. 1000 – 1400 m istnieją zasoby wód o temperaturze do 43°C szacowane na 0,7 mln t.p.u. Najkorzystniejsze warunki wykorzystania tych wód mogą posiadać gminy: Biłgoraj, Radecznica, Zamość, Adamów, Krasnobród i Susiec. Dobre warunki dla pozyskiwania wód geotermalnych posiada również zbiornik megakompleksu jurajskiego posiadający podobny potencjał szacowany na 0,7 mln t.p.u., lecz wyższą temperaturę wód dochodzącą do 50°C i głębokość zalegania wynoszącą ok. 1200 – 1700 m. Dotyczy to w szczególności obszaru gmin: Dzwola, Radecznica, Zwierzyniec i Susiec. Niewielka liczba danych w zakresie głębszych poziomów nie pozwala na oszacowanie i ocenę znajdujących się w nich zasobów wód geotermalnych.

⁷ Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego, 2013

Mapa 11. Mapa rozkładu temperatur w granicach województwa lubelskiego.

Źródło: „Atlas zasobów geotermalnych formacji mezozoicznej na Niziu Polskim” pod red. Wojciecha Góreckiego, 2006 r.

- + *OBSZAR GMINY RADECZNICA TO REJON GDZIE NOTOWANE SĄ NAJWYŻSZE WARTOŚCI ROCZNEGO PROMIENIOWANIA W CIĄGU ROKU W POLSCE. STWARZA TO DUŻE MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTYWANIA ENERGII SŁONECZNEJ JAKO ALTERNATYWNEGO ŹRÓDŁA ENERGII.*
- + *GMINA MA KORZYSTNE WARUNKI DO WYKORZYSTANIA WÓD GEOTERMALNYCH Z RACJI POŁOŻENIA NA WYNIESIENIU RADOMSKO-KRAŚNICKIM.*

5.3.6. Atrakcyjność inwestycyjna gminy

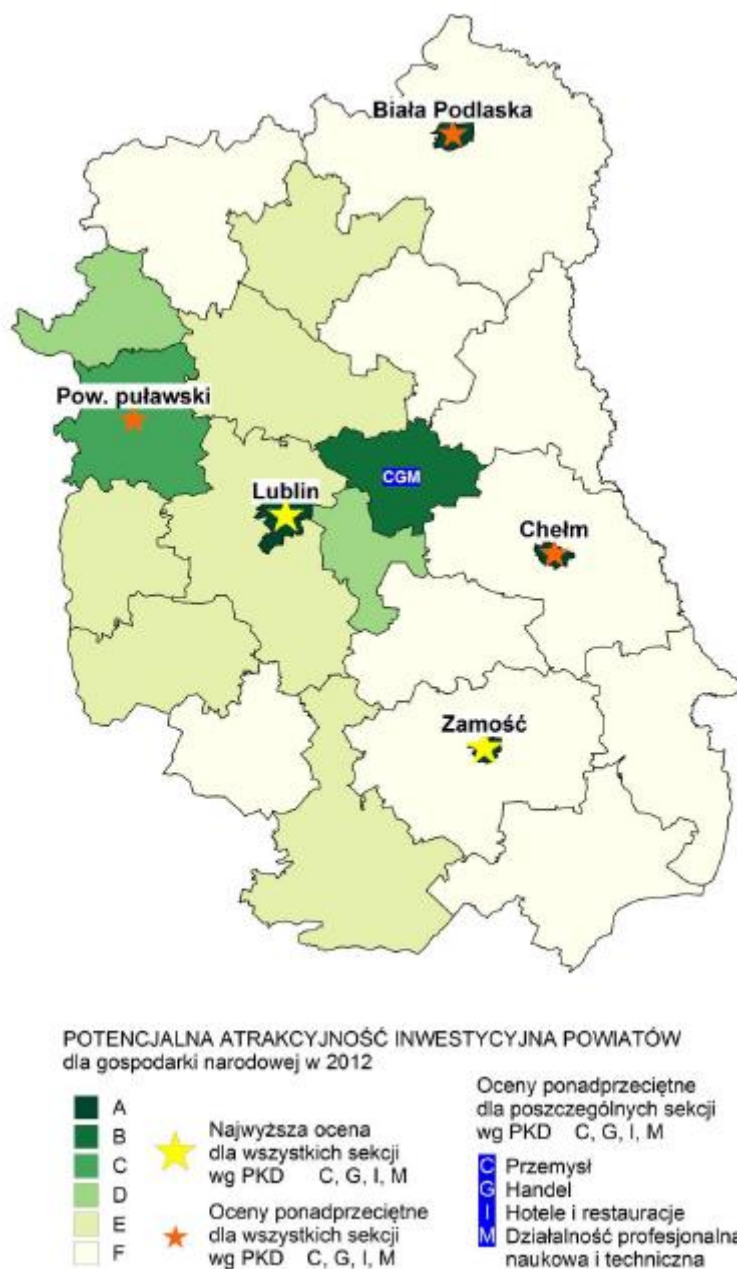
W 2014 roku został opublikowany raport „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2014, Województwo Lubelskie”. Został on opracowany przez ekspertów ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. W raporcie posłużono się wskaźnikiem potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAI) oceniającym walory lokalizacyjne regionów. Wskaźniki obliczane były dla jednostek różnych szczebli podziału statystycznego (gminy, powiaty, podregiony, województwa). Były to następujące wskaźniki:

- ▶ PAI1 odnoszące się do całości gospodarki regionalnej/narodowej (PAI1_GN) oraz do wybranych sekcji:
- ▶ PAI_C - przemysłu przetwórczego,
- ▶ PAI_G - handlu i napraw,
- ▶ PAI_I - turystyki i gastronomii,
- ▶ PAI_M - działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

Atrakcyjność w poszczególnych sferach określono na skali od A do F, gdzie A oznaczało region najbardziej atrakcyjny inwestycyjnie, a F obszar o najmniejszej atrakcyjności. Województwo lubelskie zostało przedstawione jako region o bardzo niskiej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej, o czym świadczy przyznanie mu klasy F.

Podobnej ocenie poddano również powiaty i gminy. Atrakcyjność inwestycyjną powiatu zamojskiego również określono jako bardzo niską. Atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych powiatów województwa lubelskiego przedstawia poniższa mapa.

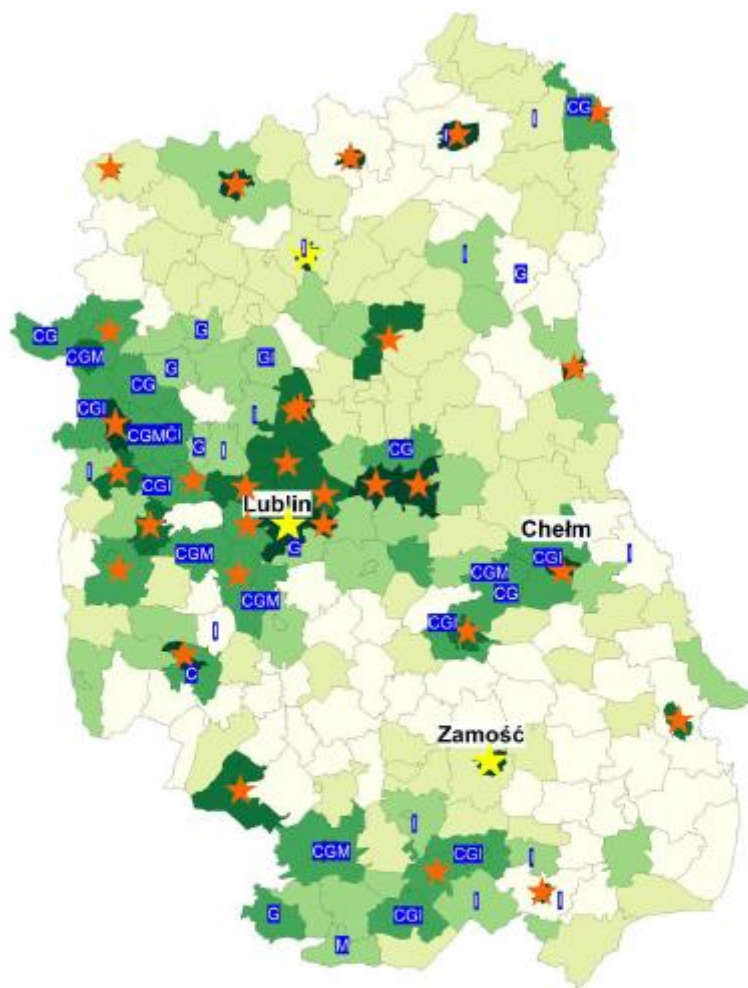
Mapa 12. Atrakcyjność inwestycyjna powiatów województwa lubelskiego w 2014 roku.

Źródło: „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2014 Województwo Lubelskie”, s.11, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych

W porównaniu z powiatem zamojskim gmina Radecznica wypada tożsamo pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Według wskaźnika PAI_GN gminę zaliczono do klasy F. W związku z tym atrakcyjność inwestycyjną gminy można uznać za niższą od przeciętnej. Atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych gmin w województwie lubelskim przedstawia poniższa mapa.

Mapa 13. Atrakcyjność inwestycyjna gmin województwa lubelskiego.

POTENCJALNA ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA GMIN
dla gospodarki narodowej w 2012

★ Najwyższa ocena
dla wszystkich sekcji
wg PKD C, G, I, M

★ Oceny ponadprzeciętne
dla wszystkich sekcji
wg PKD C, G, I, M

Oceny ponadprzeciętne
dla poszczególnych sekcji
wg PKD C, G, I, M

C Przemysł
G Handel
I Hotele i restauracje
M Działalność profesjonalna,
naukowa i techniczna

Źródło: „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2014 Województwo Lubelskie”, s.12, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych

PODSUMOWANIE

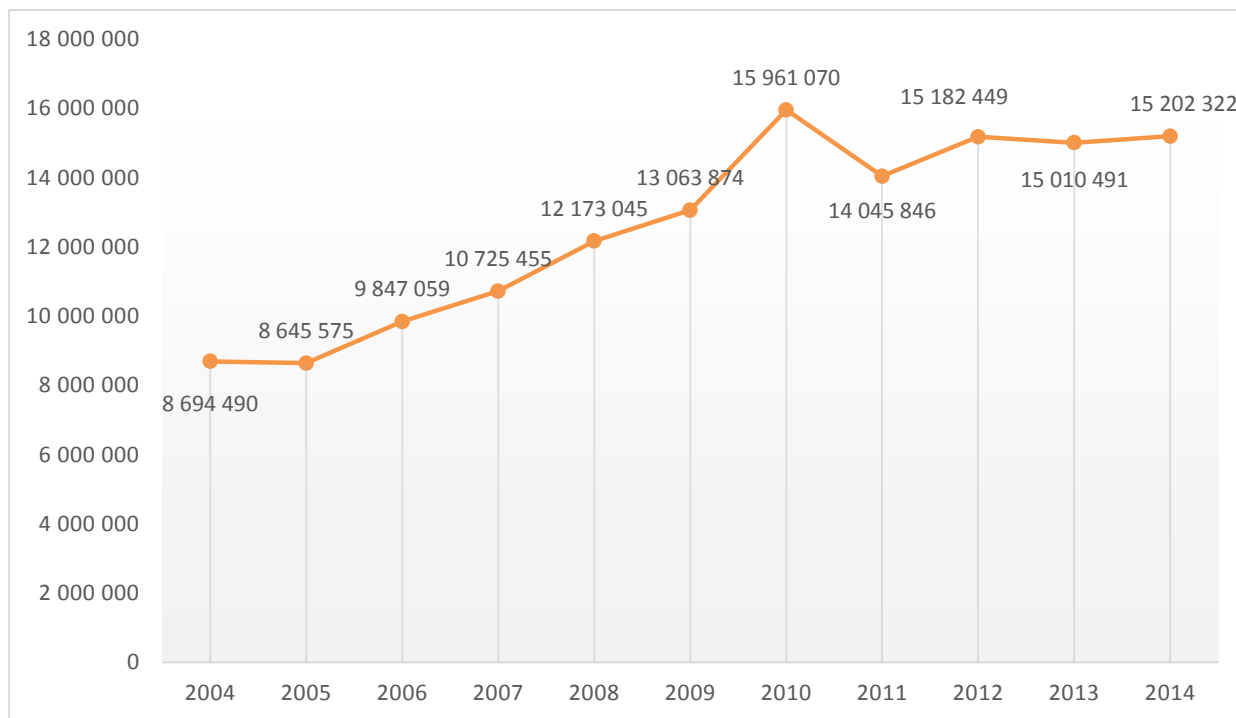
- W RAPORCIE „ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA REGIONÓW 2013, WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE” ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNĄ GMINY UZNANO ZA NIŻSZĄ OD PRZECIĘTNEJ, ZALICZAJĄC JĄ DO NAJGORSZEJ KLASY F.

5.3.7. Możliwości budżetowe i zdolność inwestycyjna Gminy

W ciągu ostatnich 11 lat (2004-2014) dochody gminy Radecznica wzrosły o niemal 75% z 8 694 490 zł do 15 202 322 zł. W tym czasie występowały okresowe wahania poziomu dochodów. Najwyższy poziom dochodów gmina osiągnęła w 2010 roku (15 961 070 złotych). Wzrost dochodów do budżetu gminy w ostatnich latach wiąże się ze wzrostem gospodarczym kraju.

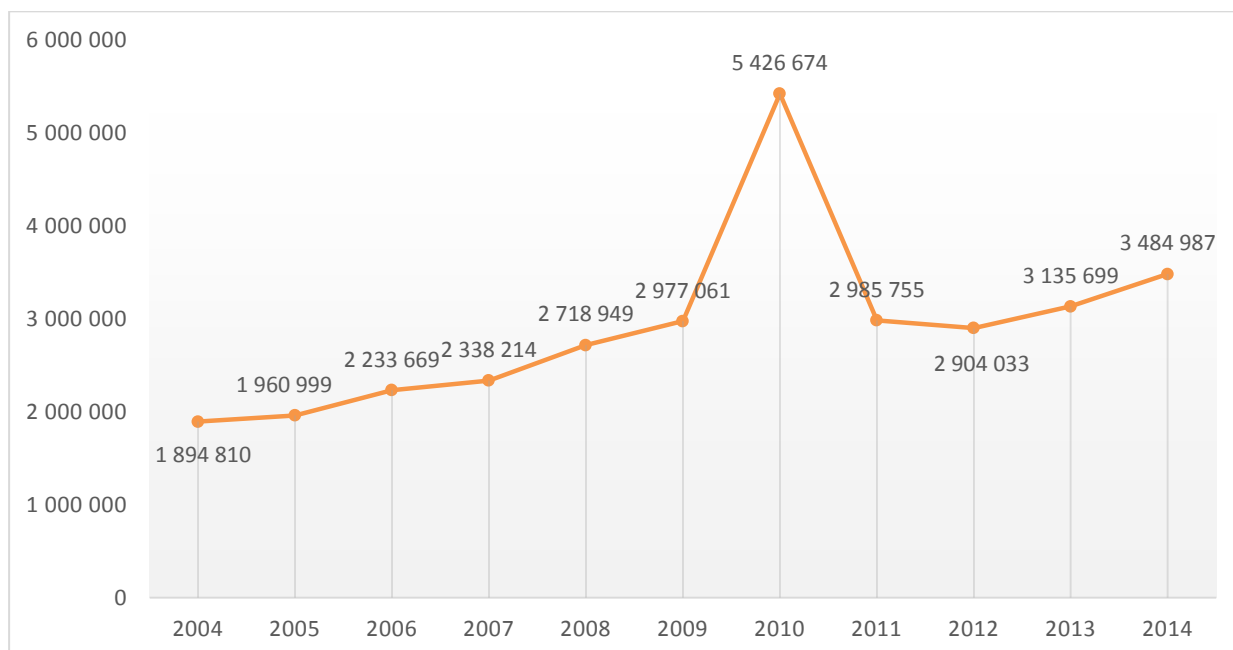
Wykres 57. Dochody gminy Radecznica w latach 2004-2014 w PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dochody własne gminy Radecznica rosły w latach 2004-2010. Najwyższą wartość osiągnęły w 2010 roku, kiedy wyniosły 5 426 674 złotych. W 2011 zmniejszyły się jednak do 2 985 755 złotych. Od 2012 notowany jest ich systematyczny wzrost. Dochody własne gminy w 2014 wynosiły 3 484 987 złotych.

Wykres 58. Dochody własne gminy Radecznica w latach 2004-2014 w PLN

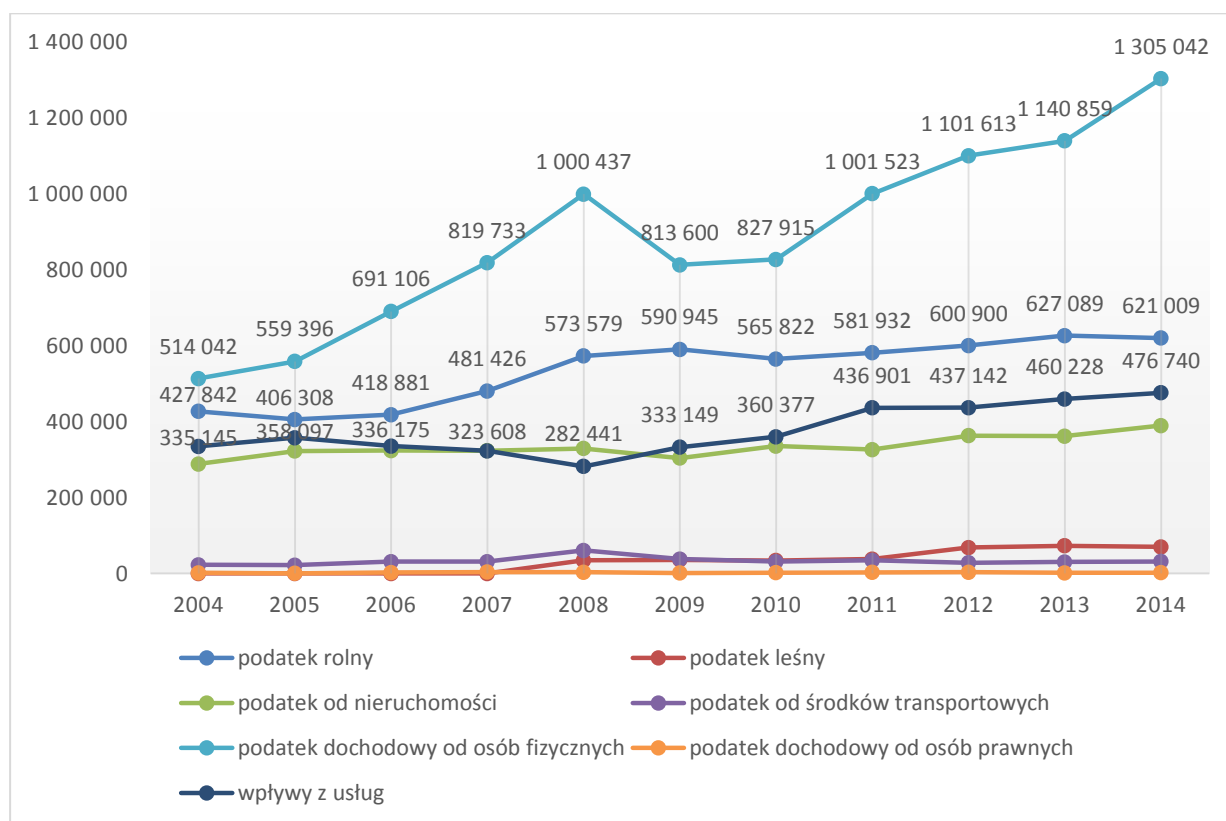

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na przestrzeni lat 2004-2014, najbardziej zauważalny jest systematyczny, z wyjątkiem roku 2009

wzrost podatku od osób fizycznych, z którego wpływy wzrosły o 154%. Dochody z podatku od osób fizycznych w 2014 roku stanowiły aż 37,45% ogółu dochodów własnych. Na drugim miejscu znajdują się wpływy z tytułu podatku rolnego - w 2014 stanowiły one 17,82% dochodów własnych. W ciągu 11 lat dochody z podatku rolnego wzrosły z 427 842 do 621 009, co stanowiło wzrost o 45,15%. Do 2009 roku trzecim co do wielkości dochodem gminy był podatek od nieruchomości. W 2009 roku wyższe dochody niż z podatku od nieruchomości gmina uzyskała z tytułu wpływów z usług. Od tamtego czasu to właśnie to źródło jest trzecim co do wielkości dochodem własnym gminy. W 2014 roku wpływy z usług stanowiły 13,68% dochodów własnych w gminie. W ciągu 11 lat wpływy do budżetu gminy z tego tytułu wzrosły z 335 145 do 476 740 zł - wzrost o 42,25%.

Wykres 59. Struktura dochodów własnych gminy Radecznica w latach 2004-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poniższa tabela prezentuje wybrane źródła dochodów własnych w gminach powiatu zamojskiego.

Tabela 39. Wybrane źródła dochodów własnych w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

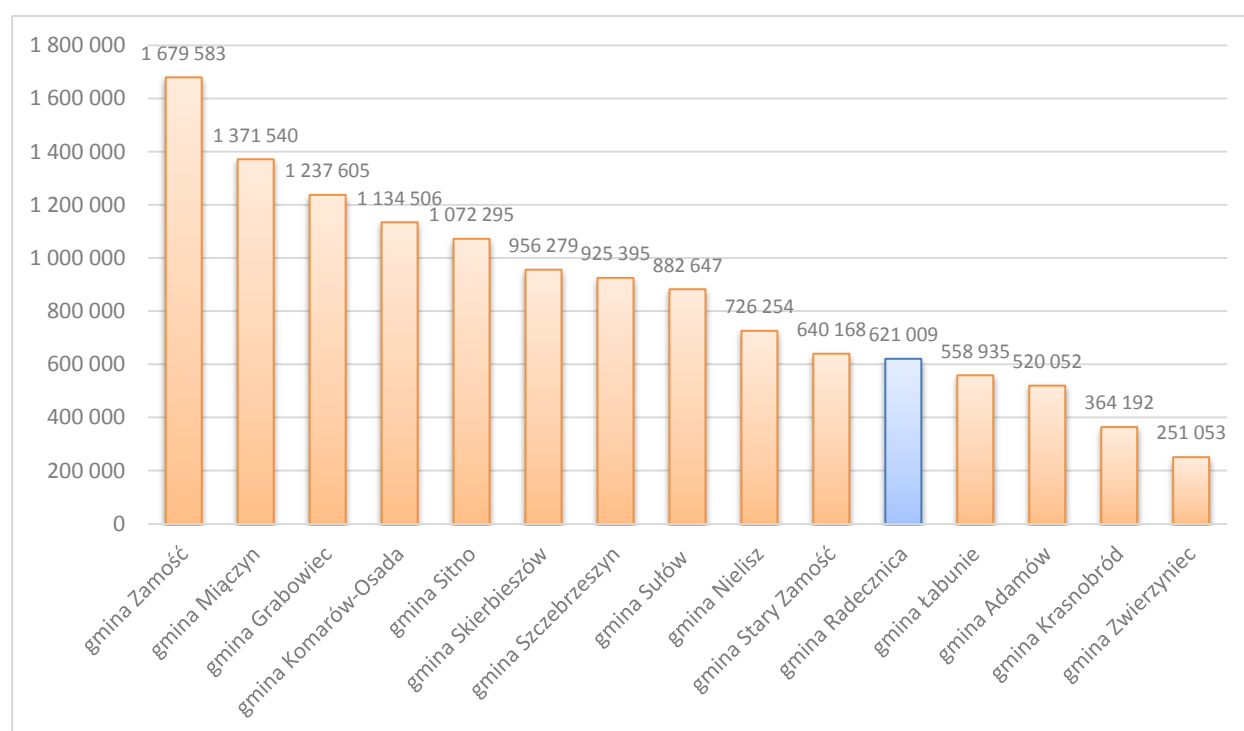
JEDNOSTKA TERYTORIALNA	DOCHODY PODATKOWE - PODATEK ROLNY	DOCHODY PODATKOWE - PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI	UDZIAŁY W PODATKACH STANOWIĄCYCH DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH	WPŁYWY Z USŁUG
GMINA ADAMÓW	520 052	620 125	998 979	129 009
GMINA GRABOWIEC	1 237 605	313 342	821 009	411 314
GMINA KOMARÓW-OSADA	1 134 506	841 497	1 005 422	239 303
GMINA KRASNOBRÓD	364 192	1 843 118	2 730 384	17 217
GMINA ŁABUNIE	558 935	898 475	1 701 501	372 131
GMINA MIĄCZYN	1 371 540	850 971	1 022 787	58 264

GMINA NIELISZ	726 254	1 528 792	985 930	499 204
GMINA RADECNICA	621 009	390 169	1 305 042	476 740
GMINA SITNO	1 072 295	788 972	2 088 454	404 135
GMINA SKIERBIESZÓW	956 279	664 973	1 050 849	348 848
GMINA STARY ZAMOŚĆ	640 168	541 113	1 341 479	10 680
GMINA SUŁÓW	882 647	469 223	958 478	335 573
GMINA SZCZEBRZESZYN	925 395	4 093 746	4 253 434	394 259
GMINA ZAMOŚĆ	1 679 583	5 910 538	9 290 891	1 032 487
GMINA ŻWIERZYNIC	251 053	3 171 772	3 187 451	42 536

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Radecznica zajęła w 2014 roku 11 miejsce w powiecie pod względem dochodów uzyskiwanych z tytułu podatku rolnego.

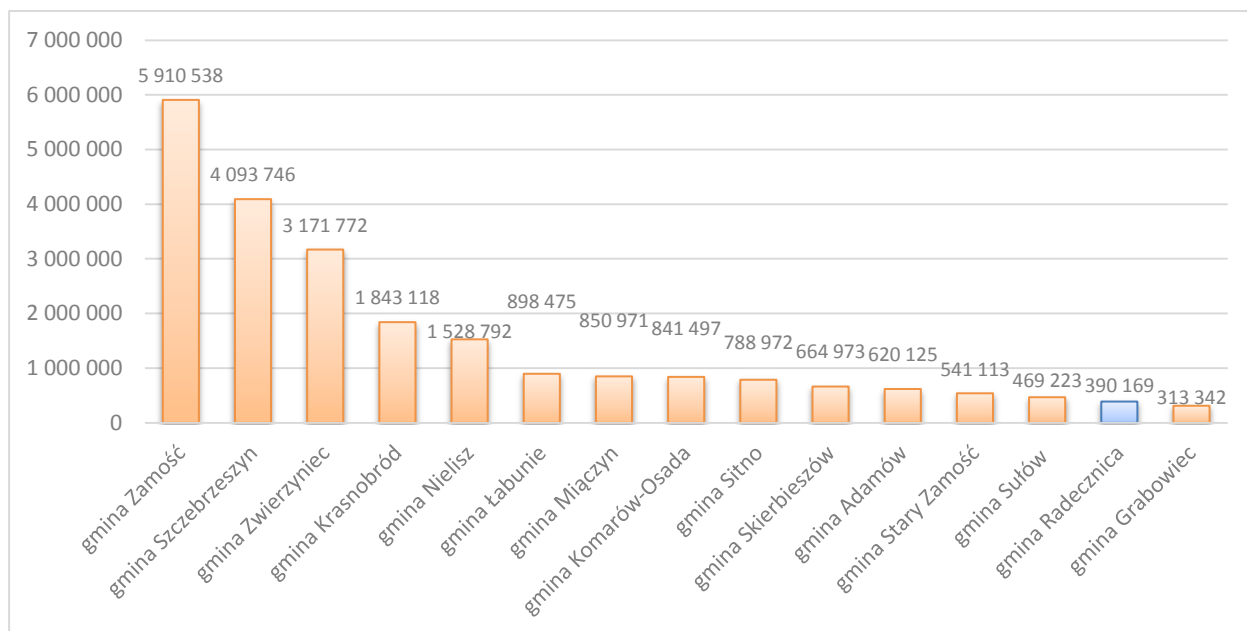
Wykres 60. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku rolnego w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W rankingu dochodów własnych z tytułu podatku od nieruchomości gmina wypada gorzej (14 miejsce). W 2014 gmina uzyskała z tego tytułu dochód wysokości 390 169 złotych.

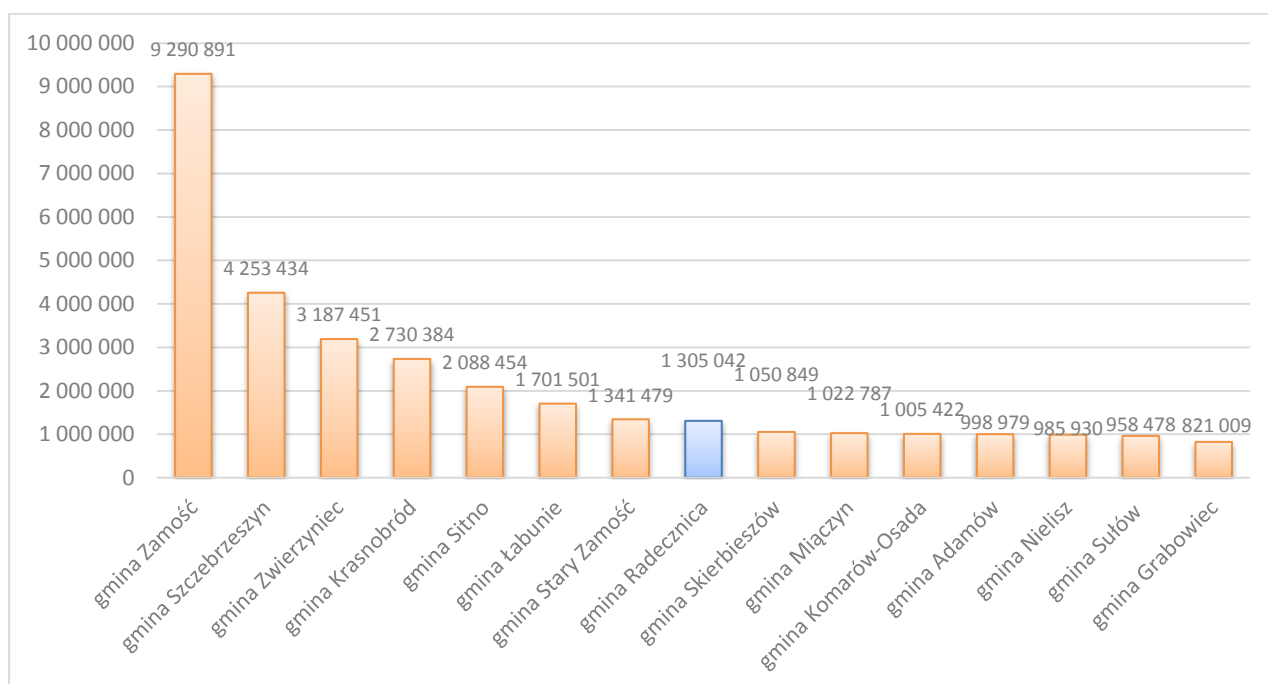
Wykres 61. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku od nieruchomości w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Znacznie korzystniej gmina Radecznica wypada w porównaniu wysokości wpływów z tytułu podatku od osób fizycznych. W 2014 roku gmina z tego źródła uzyskała dochód w wysokości 1 305 042 złotych, co pozwoliło jej na zajęcie 8 miejsca w rankingu.

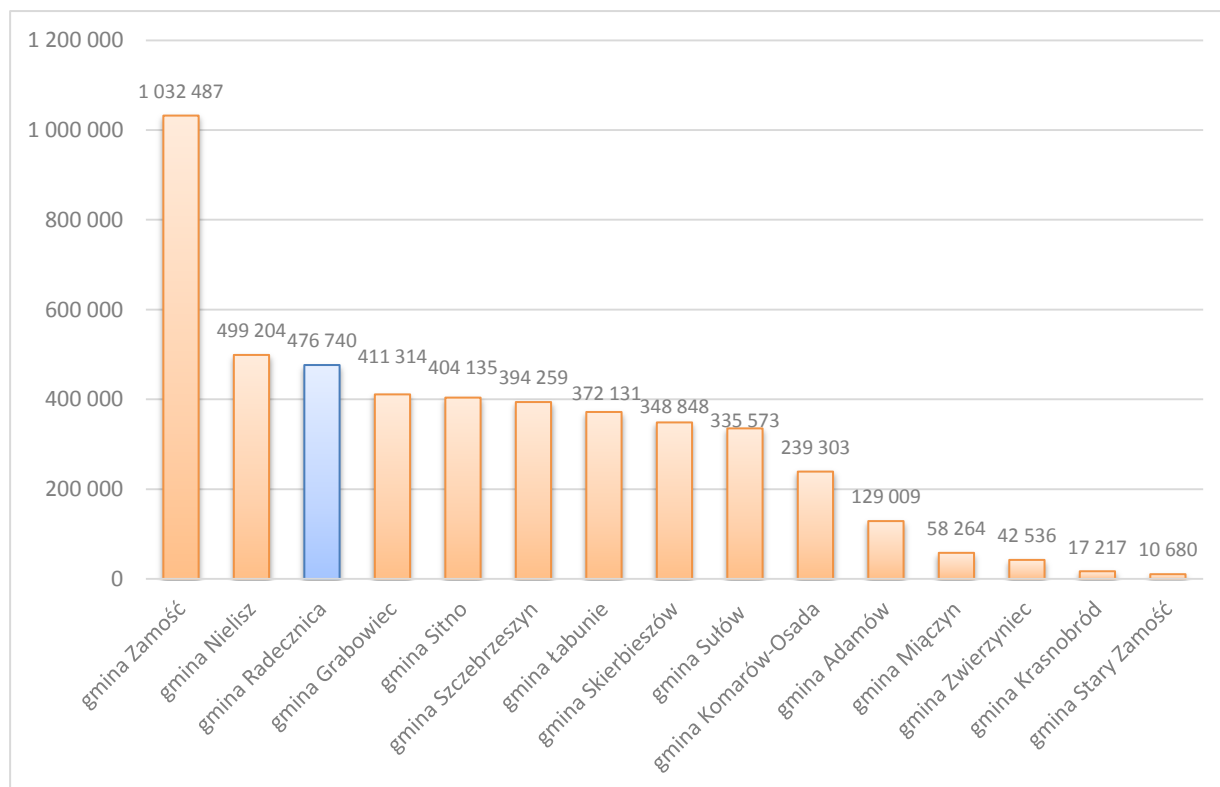
Wykres 62. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku od osób fizycznych w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zdecydowanie najlepiej gmina wypada pod względem porównania wysokości wpływów z usług. W 2014 roku dochód z usług był trzecim wynikiem w powiecie.

Wykres 63. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu wpływów z usług w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Największy udział w budżecie miały subwencje. W 2014 roku ich kwota osiągnęła wartość 8 131 902 złotych. Tym samym stanowiły one ponad połowę budżetu gminy (53,43%). Na drugim miejscu znalazły się dotacje. Ich wartość w omawianym okresie wyniosła 3 585 433 złotych. Dochody własne stanowiły natomiast zaledwie 22,92% dochodów ogółem.

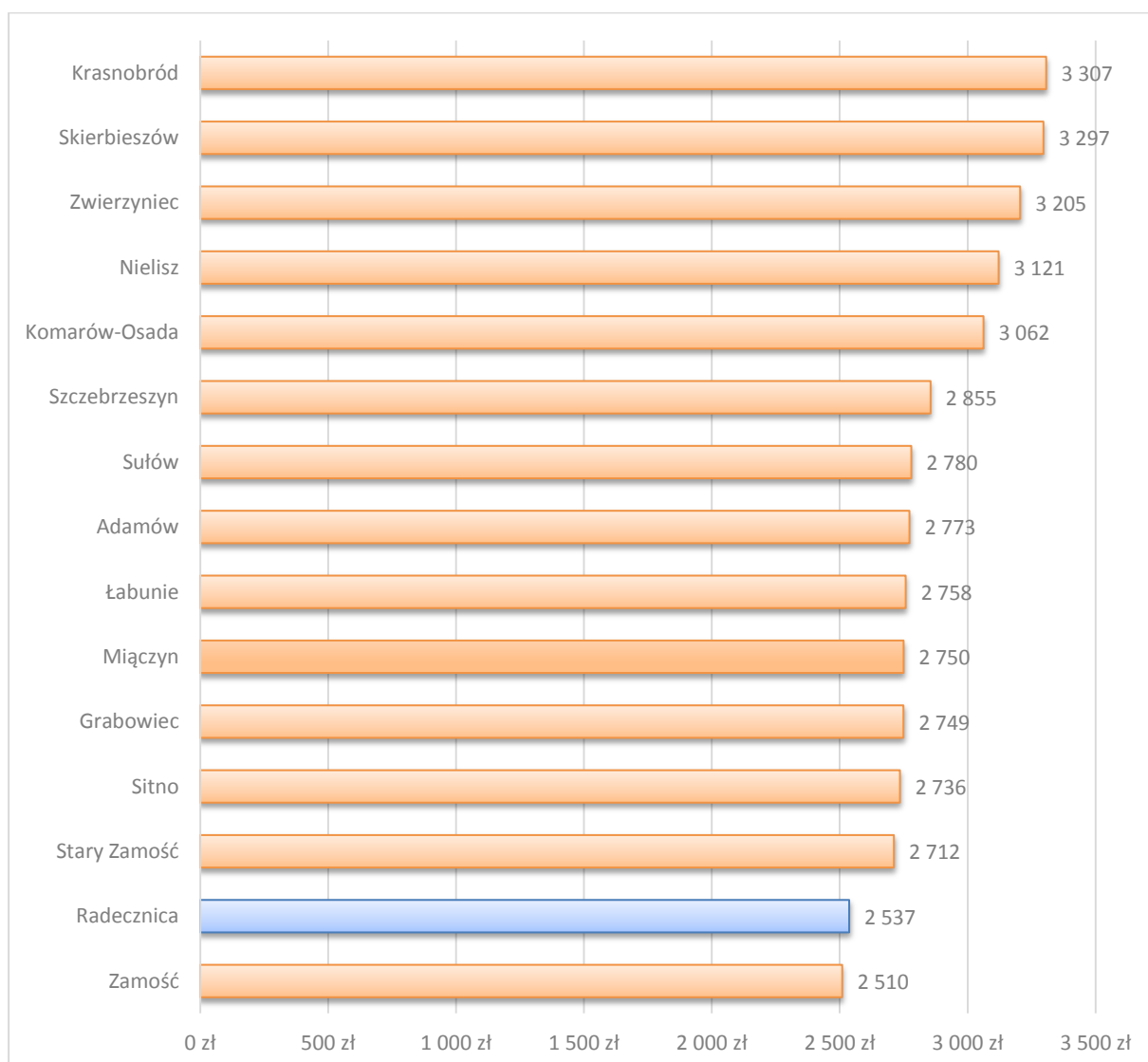
Wykres 64. Struktura dochodów w gminie Radechnica w 2014 roku.

	KWOTA W PLN	% DOCHODÓW OGÓŁEM
DOCHODY OGÓŁEM	15 202 322	100,00%
DOCHODY WŁASNE	3 484 987	22,92%
SUBWENCJA OGÓLNA	8 131 902	53,49%
DOTACJE	3 585 433	23,58%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku gmina Radechnica zajęła 13 miejsce w powiecie zamojskim pod względem dochodu na 1 mieszkańca, który wyniósł 2 537 złotych. Wskaźnik ten był o 23,28% niższy niż w uzyskującej największy dochód na mieszkańca gminie Krasnobród. Wysokość wskaźnika dla poszczególnych gmin powiatu zamojskiego przedstawia poniższy wykres.

Wykres 65. Dochód na 1 mieszkańca w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ponad połowę (53,96%) dochodów gminy w 2014 roku stanowiły te z działu 758 - różne rozliczenia. Ich wartość wyniosła 8 203 233 złotych. Drugim pod względem wielkości źródłem dochodów był dział 756- dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem. Dochód z niego uzyskany to łącznie 2 619 937 złotych (17,23%). Środki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej wyniosły 2 387 442 złotych (15,70%). Następnie pod względem wielkości dochodów znalazły się kolejno: rolnictwo i łowiectwo (3,35%), transport i łączność (2,67%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (2,29%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (1,84%), edukacyjna opieka wychowawcza (0,76%), administracja publiczna (0,69%), oświata i wychowanie (0,56%), urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (0,46%), gospodarka mieszkaniowa (0,32%), bezpieczeństwo

publiczne i ochrona przeciwpożarowa (0,14%). W pozostałych działach gmina nie uzyskała żadnych dochodów.

Tabela 40. Struktura dochodów gminy Radecznica w 2014 roku według działów klasyfikacji budżetowej.

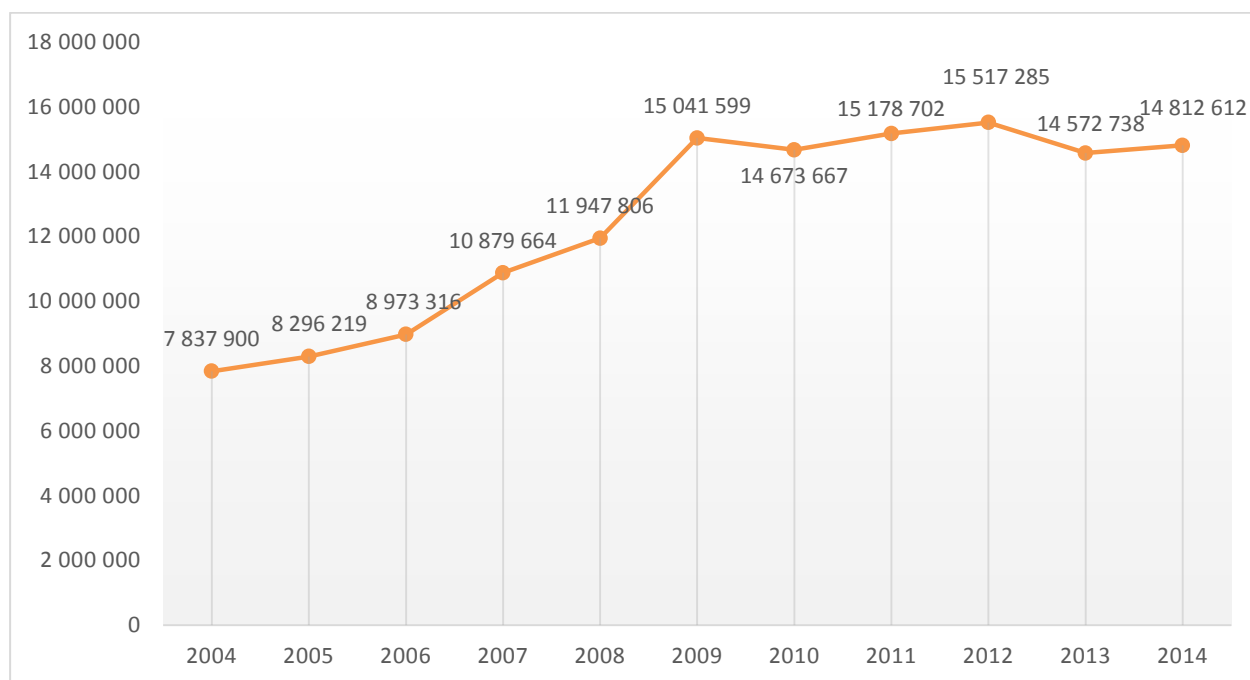
DZIAŁY KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	WARTOŚĆ (w PLN)	% OGÓŁU DOCHODÓW
DZIAŁ 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	509 485	3,35%
DZIAŁ 020 - LEŚNICTWO	0	0,00%
DZIAŁ 050 - RYBOŁÓWSTWO I RYBACTWO	0	0,00%
DZIAŁ 100 - GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	0	0,00%
DZIAŁ 150 - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	0	0,00%
DZIAŁ 400 - WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ I WODĘ	348 261	2,29%
DZIAŁ 500 - HANDEL	0	0,00%
DZIAŁ 550 - HOTELE I RESTAURACJE	0	0,00%
DZIAŁ 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	406 542	2,67%
DZIAŁ 630 - TURYSTYKA	0	0,00%
DZIAŁ 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA	49 249	0,32%
DZIAŁ 710 - DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	0	0,00%
DZIAŁ 720 - INFORMATYKA	0	0,00%
DZIAŁ 730 - NAUKA	0	0,00%
DZIAŁ 750 - ADMINISTRACJA PUBLICZNA	105 059	0,69%
DZIAŁ 751 - URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ, KONTROLI I OCHRONY PRAWA ORAZ SĄDOWNICTWA	69 957	0,46%
DZIAŁ 752 - OBRONA NARODOWA	0	0,00%
DZIAŁ 753 - OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE	0	0,00%
DZIAŁ 754 - BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA	21 036	0,14%
DZIAŁ 755 - WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	0	0,00%
DZIAŁ 756 - DOCHODY OD OSÓB PRAWNYCH, OD OSÓB FIZYCZNYCH I OD INNYCH JEDNOSTEK NIEPOSIADAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ ORAZ WYDATKI ZWIĄZANE Z ICH POBOREM	2 619 937	17,23%
DZIAŁ 757 - OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO	0	0,00%
DZIAŁ 758 - RÓŻNE ROZLICZENIA	8 203 233	53,96%
DZIAŁ 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE	85 343	0,56%
DZIAŁ 803 - SZKOLNICTWO WYŻSZE	0	0,00%
DZIAŁ 851 - OCHRONA ZDROWIA	0	0,00%
DZIAŁ 852 - POMOC SPOŁECZNA	2 387 442	15,70%
DZIAŁ 853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	0	0,00%
DZIAŁ 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	116 297	0,76%

DZIAŁ 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	280 480	1,84%
DZIAŁ 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	0	0,00%
DZIAŁ 925 - OGRODY BOTAN. I ZOOLOG. ORAZ NATURALNE OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONEJ PRZYRODY	0	0,00%
DZIAŁ 926 - KULTURA FIZYCZNA	0	0,00%
DOCHODY OGÓŁEM	15 202 322	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W omawianym okresie 2004-2014 wzrosły również wydatki z budżetu gminy. W 2004 roku ich wartość wyniosła 7 837 900 złotych. W 2014 roku było to już 14 812 612 złotych. Tak więc w ciągu 11 lat wartość wydatków wzrosła o niemal 89%. Najwyższą wartość wydatków zanotowano jednak w 2012 roku kiedy wyniosły one 15 517 285 złotych.

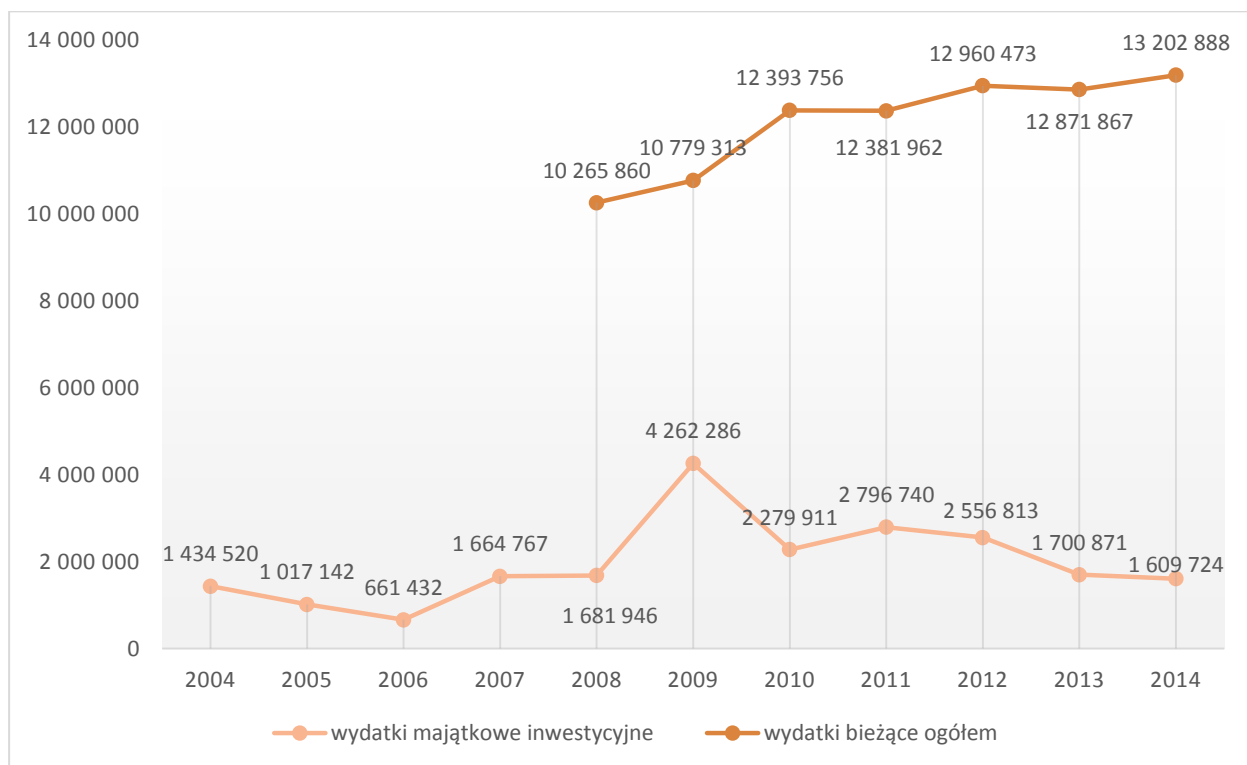
Wykres 66. Wydatki w gminie Radecznica w latach 2004-2014 w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W danych BDL GUS brak jest danych na temat wydatków bieżących do 2008 roku. W 2008 roku wynosiły one natomiast 10 265 860 złotych. W ciągu 7 lat zanotowano ich wzrost o 28,6%. W 2014 wynosiły one już 13 202 888 złotych. W omawianym okresie wydatki bieżące zdecydowanie przewyższały wartości wydatki inwestycyjne. Kwota przeznaczana na wydatki majątkowe inwestycyjne wahała się w latach 2004-2014. Najwyższą wartość 4 262 286 osiągnęła w 2009 roku.

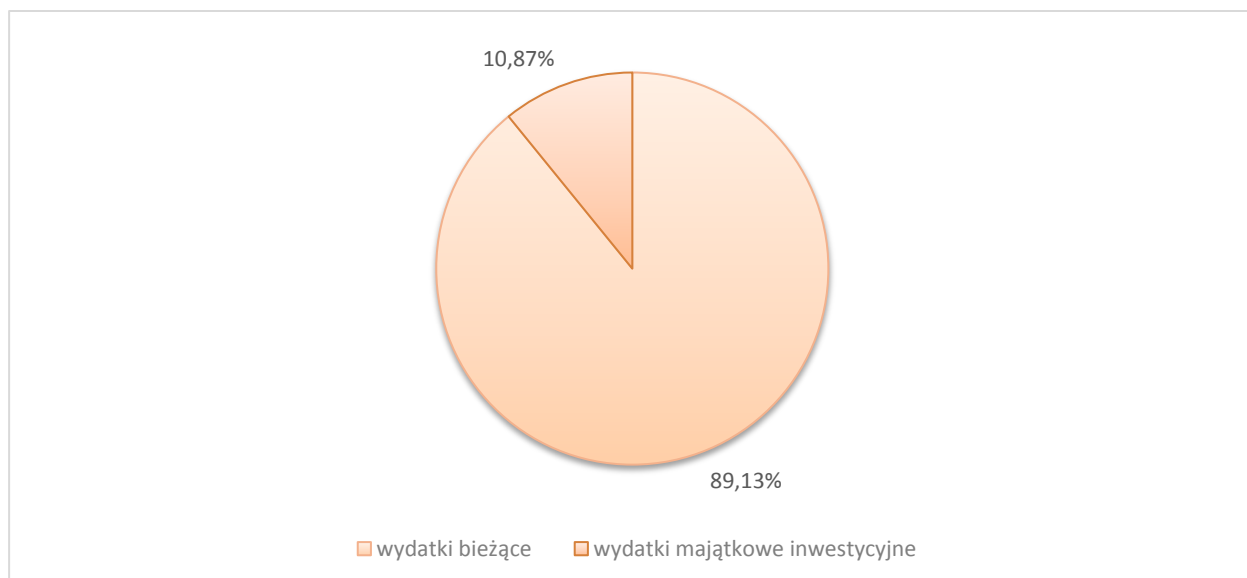
Wykres 67. Wydatki inwestycyjne i bieżące w gminie Radecznica w latach 2004-2014 w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2014 roku wydatki bieżące stanowiły aż 89,13% ogółu wydatków, podczas gdy wydatki inwestycyjne zaledwie 10,87%.

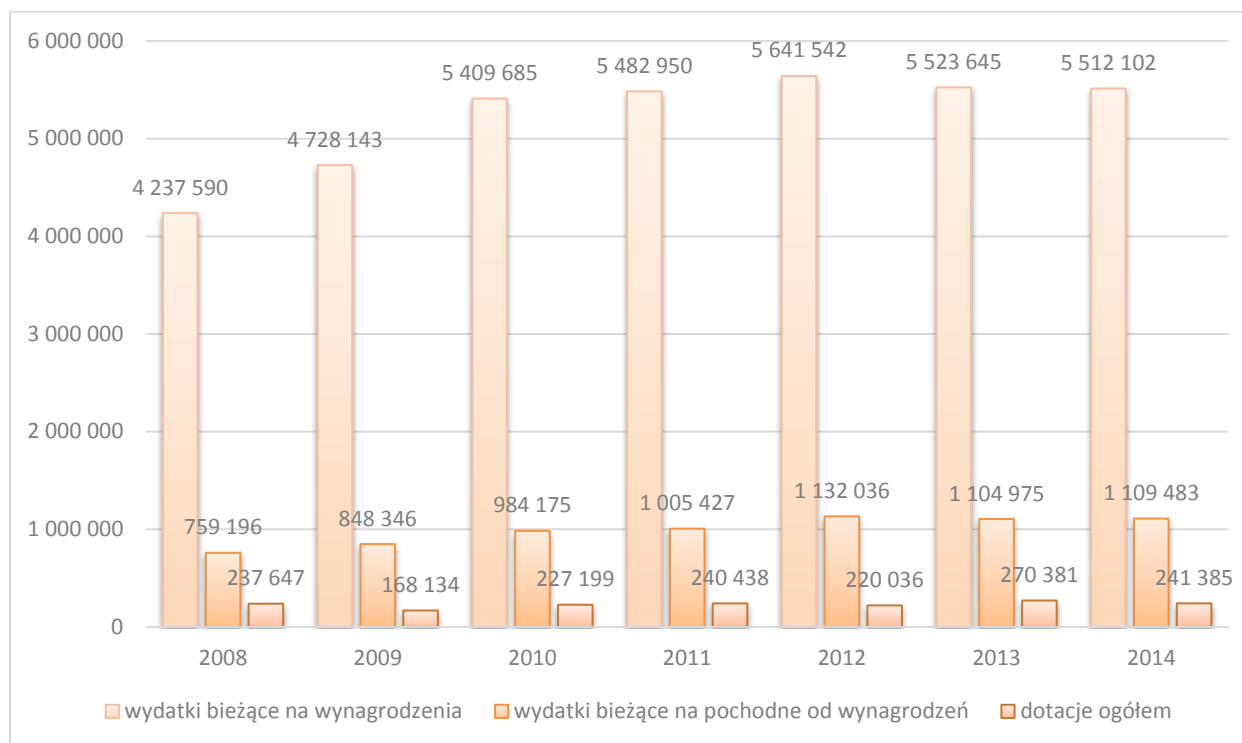
Wykres 68. Procentowy udział wydatków inwestycyjnych i bieżących w wydatkach ogółem w gminie Radecznica w 2014 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza podziału wydatków bieżących gminy w latach 2008-2014 pokazuje, iż zdecydowaną większość kosztów gmina Radecznica ponosi na wynagrodzenia osób zatrudnionych w szeroko rozumianej sferze budżetowej. Kwota ta przekracza wielokrotnie wydatki na dotacje. W 2014 roku wydatki bieżące na wynagrodzenia pochłonęły 5 512 102 złote.

Wykres 69. Podział wydatków bieżących w gminie Radecznica w latach 2011 – 2014 w PLN.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza wydatków gminy według działów klasyfikacji budżetowej dostarcza także istotnych informacji na temat funkcjonowania gminy. W zestawieniu tym widać, które dziedziny funkcjonowania gminy pochłaniają najwięcej środków budżetowych. Z poniższej tabeli wynika, że największe wydatki gmina ponosi w związku z oświatą i wychowaniem (38,46%). W 2014 roku na ten cel wydano 5 696 602 złote. Drugim co do wielkości wydatkiem jest pomoc społeczna. W 2014 roku przeznaczono na nią 3 238 308 złote (21,86% ogółu wydatków). Następnie pod względem wielkości wydatków z budżetu znalazły się kolejno: transport i łączność (12,96%), administracja publiczna (11,80%), rolnictwo i łowiectwo (3,71%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (2,76%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (2,59%), bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (1,66%), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (1,51%), edukacyjna opieka wychowawcza (0,97%), działalność usługowa (0,71%), urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (0,47%), ochrona zdrowia (0,15%), kultura fizyczna (0,15%), gospodarka mieszkaniowa (0,10%), obsługa długu publicznego (0,08%), pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (0,06%), przetwórstwo przemysłowe (0,003%).

Tabela 41. Wydatki wg działów klasyfikacji budżetowej w gminie Radecznica w 2014 roku.

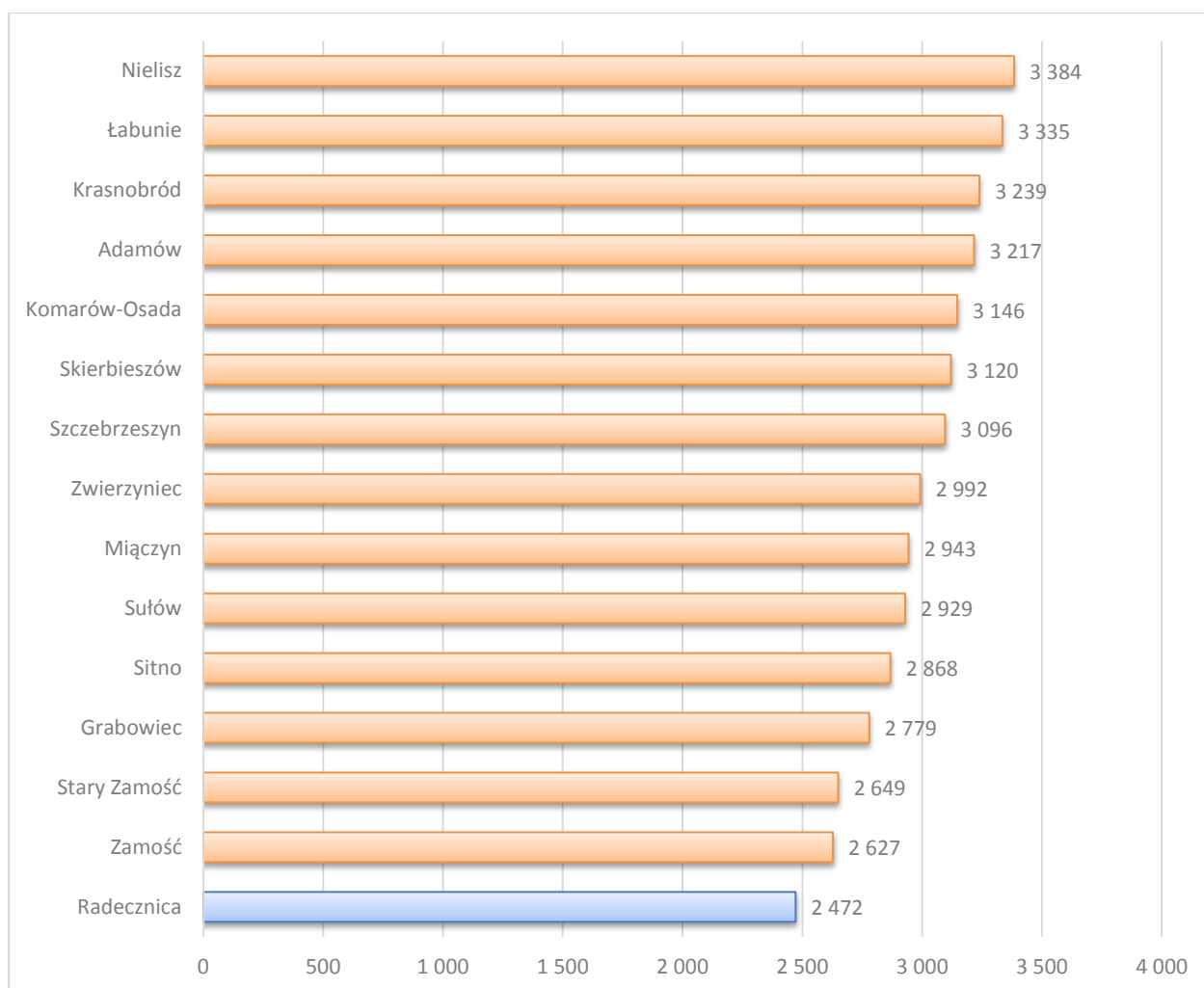
DZIAŁY KLASYFIKACJI BUDŻETOWEJ	WARTOŚĆ (w PLN)	% WYDATKÓW OGÓŁEM
DZIAŁ 010 - ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	549 501	3,71
DZIAŁ 020 - LEŚNICTWO	0	0,00
DZIAŁ 050 - RYBOŁÓWSTWO I RYBACTWO	0	0,00
DZIAŁ 100 - GÓRNICTWO I KOPALNICTWO	0	0,00
DZIAŁ 150 - PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	414	0,00
DZIAŁ 400 - WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ I WODĘ	408 449	2,76
DZIAŁ 500 - HANDEL	0	0,00
DZIAŁ 550 - HOTELE I RESTAURACJE	0	0,00
DZIAŁ 600 - TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	1 919 584	12,96
DZIAŁ 630 - TURYSTYKA	0	0,00
DZIAŁ 700 - GOSPODARKA MIESZKANIOWA	14 599	0,10
DZIAŁ 710 - DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	104 941	0,71
DZIAŁ 720 - INFORMATYKA	0	0,00
DZIAŁ 730 - NAUKA	0	0,00
DZIAŁ 750 - ADMINISTRACJA PUBLICZNA	1 748 489	11,80
DZIAŁ 751 - URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ, KONTROLI I OCHRONY PRAWA ORAZ SĄDOWNICTWA	69 957	0,47
DZIAŁ 752 - OBRONA NARODOWA	0	0,00
DZIAŁ 753 - OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE	0	0,00
DZIAŁ 754 - BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA	246 511	1,66
DZIAŁ 755 - WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	0	0,00
DZIAŁ 756 - DOCHODY OD OSÓB PRAWNYCH, OD OSÓB FIZYCZNYCH I OD INNYCH JEDNOSTEK NIEPOSIADAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ ORAZ WYDATKI ZWIĄZANE Z ICH POBOREM	0	0,00
DZIAŁ 757 - OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO	12 184	0,08
DZIAŁ 758 - RÓŻNE ROZLICZENIA	0	0,00
DZIAŁ 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE	5 696 602	38,46
DZIAŁ 803 - SZKOLNICTWO WYŻSZE	0	0,00
DZIAŁ 851 - OCHRONA ZDROWIA	22 680	0,15
DZIAŁ 852 - POMOC SPOŁECZNA	3 238 308	21,86
DZIAŁ 853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	8 877	0,06
DZIAŁ 854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	142 946	0,97

DZIAŁ 900 - GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	383 031	2,59
DZIAŁ 921 - KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	223 939	1,51
DZIAŁ 925 - OGRODY BOTAN. I ZOOLOG. ORAZ NATURALNE OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONEJ PRZYRODY	0	0,00
DZIAŁ 926 - KULTURA FIZYCZNA	21 600	0,15
WYDATKI OGÓŁEM	14 812 612	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Gmina Radecznica zajęła ostatnie miejsce w powiecie pod względem wysokości wydatków na 1 mieszkańca. W roku 2014 gmina wydała średnio 2 472 zł. Największe wydatki na 1 mieszkańca występowały w gminach Nielisz (3 384 zł), Łabunie (3 335 zł) i Krasnobród (3 239 zł). Należy jednak podkreślić, iż podobnie jak w przypadku zestawienia dotyczącego dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca również w przypadku wydatków dystans dzielący poszczególne gminy powiatu zamojskiego jest dość umiarkowany. Gmina Radecznica wydała na mieszkańca 912 złotych (ok. 27%) mniej niż pierwsza w powiecie gmina Nielisz.

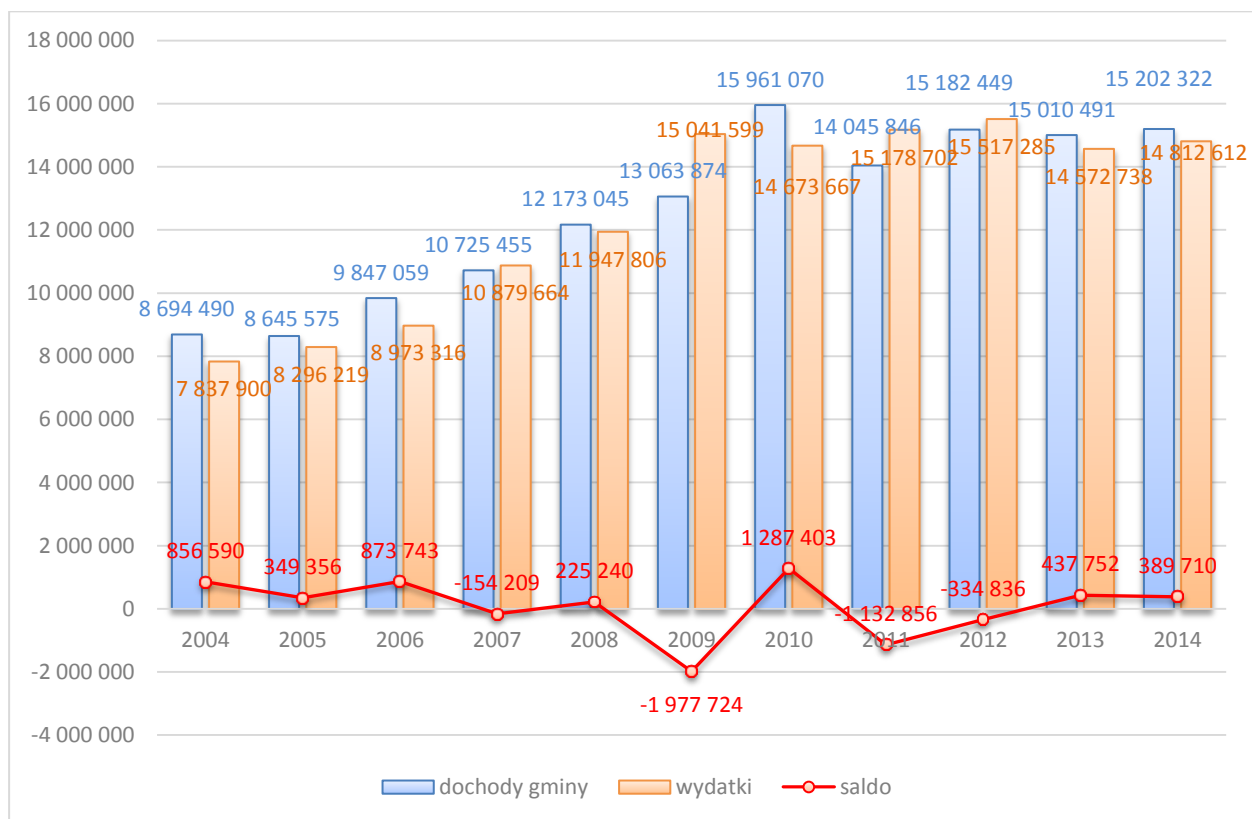
Wykres 70. Wydatki na 1 mieszkańca w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zdolność inwestowania gminy uzależniona jest głównie od struktury wydatków i dochodów budżetowych. Im wyższy dodatni bilans, tym większa liczba wolnych środków, które można przeznaczyć na inwestycje. Zestawienie dochodów i wydatków gminy w latach 2004-2014 wskazuje na dość dobrą sytuację finansową gminy. W latach 2013 i 2014 zanotowano dodatnie saldo. Oznacza to, że kwota dochodów uzyskiwanych przez gminę przekroczyła kwotę wydatków- o 437 752 złote w 2014 i 389 710 złotych w 2014 roku.

Wykres 71. Struktura wydatków i dochodów gminy Radeczna w latach 2004-2014 w PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Szczegółowo strukturę budżetu gminy Radeczna za ostatnie 4 lata przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42. Struktura wydatków i dochodów gminy Radeczna w latach 2011-2014 w PLN

L.P.	BUDŻET	2011	2012	2013	2014
I.	DOCHODY OGÓŁEM	14 045 846,03	15 182 448,90	15 010 490,74	15 202 322,10
1	PODATKI I OPŁATY POBIERANE PRZEZ GMINĘ	1 156 281,93	1 238 679,07	1 381 894,06	1 551 929,81
	PODATEK ROLNY	581 932,46	600 900,40	627 088,55	621 009,19
	PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI	326 741,76	363 652,98	362 411,21	390 168,55
	PODATEK LEŚNY	38 032,11	68 690,30	73 075,46	70 121,48
	PODATEK OD ŚRODKÓW TRANSPORTOWYCH	34 673,82	28 332,50	30 533,68	31 797,20
	PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	17 700,78	21 092,69	24 610,98	24 316,08
	PODATEK OD SPADKÓW I DAROWIZN	1 876,00	4 532,00	-730,00	8 667,00

	OPŁATA SKARBOWA	16 141,00	16 464,00	15 679,22	16 293,00
	OPŁATA TARGOWA	2 534,00	2 039,00	2 647,00	3 018,00
	POZOSTAŁE DOCHODY	136 650,00	132 975,20	246 577,96	386 539,31
2	UDZIAŁY W PODATKACH STANOWIĄCYCH DOCHÓD BUDŻETU PAŃSTWA	1 004 458,33	1 105 282,57	1 142 492,05	1 307 135,76
3	DOTACJE CELOWE Z BUDŻETU PAŃSTWA	2 821 140,62	2 906 424,40	2 507 961,40	3 280 416,00
4	ŚRODKI NA DOFINANSOWANIE ZADAŃ GMINY ZE ŹRÓDEŁ POZABUDŻETOWYCH	250 154,35	556 306,00	534 414,41	214 577,00
5	SUBWENCJA OGÓLNA	8 035 251,00	8 698 655,00	8 518 392,00	8 131 902,00
	SUBWENCJA WYRÓWNAWCZA	3 946 221,00	4 369 307,00	4 266 528,00	4 107 741,00
	SUBWENCJA OŚWIATOWA	4 025 341,00	4 146 325,00	4 132 633,00	4 024 161,00
	SUBWENCJA RÓWNOWAŻĄCA	63 689,00	183 023,00	119 231,00	-
II	WYDATKI OGÓŁEM	15 178 702,21	15 517 285,37	14 572 738,30	14 812 611,95
1	WYDATKI INWESTYCYJNE	2 796 740,34	2 556 812,59	1 700 870,93	1 609 724,14
2	WYDATKI BIEŻĄCE	12 381 961,87	12 960 472,78	12 871 867,37	13 202 887,81
	WYNAGRODZENIA	5 482 950,12	5 641 542,14	5 556 751,51	5 512 101,85
	POCHODNE OD WYNAGRODZEŃ	1 035 159,01	1 164 371,49	1 138 082,28	1 145 235,85
	WYDATKI RZECZOWE	3 080 155,14	3 133 183,26	3 265 140,43	3 397 099,14
	DOTACJE	240 438,47	220 035,56	270 380,60	241 384,60
III	WYNIK FINANSOWY	-1 132 856,18	-334 836,47	437 752,44	389 710,15
IV	ŹRÓDŁO POKRYCIA DEFICYTU	NADWYŻKA Z LAT UBIEGŁYCH	POŻYCZKA Z WFOŚiGW		
	STAN ZADŁUŻENIA NA KONIEC ROKU Z TYTUŁU ZACIĄGNIĘTYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK	0,00	495 000,00	297 000,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

PODSUMOWANIE

+ W LATACH 2013 I 2014 ZANOTOWANO DODATNIE SALDO W BUDŻECIE GMINY. OZNACZA TO, ŻE KWOTA DOCHODÓW UZYSKIWANYCH PRZEZ GMINĘ PRZEKROCZYŁA KWOTĘ WYDATKÓW. POSIADANA NADWYŻKA ŚRODKÓW FINANSOWYCH PROWADZI DO ZWIĘKSZENIA MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNYCH GMINY.

5.4. Jakość rządzenia w gminie

Jakość administrowania i zdolność pokonywania wyzwań i problemów ma bez wątpienia istotne znaczenie dla efektywnego i skutecznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. W chwili obecnej stanowi to jedno z największych wyzwań dla zarządzających samorządami. Jakość rządzenia warunkują w dużym stopniu cztery podstawowe czynniki. Są to:

- ▶ Administracja i jakość kadr
- ▶ Współpraca z otoczeniem
- ▶ Planowanie strategiczne
- ▶ Promocja

5.4.1. Administracja i jakość kadr

Organizację i zasady funkcjonowania gminy reguluje Regulamin organizacyjny Urzędu Gminy w Radecznicy nadany Zarządzeniem Nr 5/2015 Wójta Gminy Radecznica z dnia 15 stycznia 2015 r. Obydwa dokumenty są w pełni zgodne z obowiązującym prawodawstwem, a struktura urzędu dopasowana jest nie tylko do przepisów ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., ale także do obecnych uwarunkowań rozwojowych gminy Radecznica.

Dla jakości zarządzania bardzo istotne jest wykształcenie i doświadczenie kadry pracowniczej. W Urzędzie Gminy zatrudnionych jest 20 osób, z których wykształcenie wyższe posiada 9 osób, średnie 9, a policealne 2 pracowników.

W 2013 roku w gminie Radecznica powstało 92 uchwały, a w 2014 roku 111 uchwał. W 2013/2014 w części zostały uchylone 2 akty prawne. 99 aktów prawnych uchwalono bez decyzji podatkowych.

Kolejnym wyznacznikiem jakości administracji samorządowej jest dobrze prowadzona strona internetowa. Strona gminy jest przygotowana w sposób czytelny i prosty. Widnieją na niej trzy główne zakładki: „O Gminie”, „Urząd Gminy” oraz „Instytucje”. Mieszkańcy mogą zdobyć tam informacje na temat Urzędu Gminy, gminy, funkcjonujących stowarzyszeń, wydarzeń kulturalnych, jednostek organizacyjnych.

5.4.2. Współpraca z innymi podmiotami

Oprócz sektora prywatnego i publicznego bardzo dużą rolę w oddziaływaniu na rzecz mieszkańców oraz integracji i aktywizacji społecznej odgrywają organizacje pozarządowe. Fakt, iż działają one w interesie publicznym sprawia, że ich współpraca z gminą zwiększa skuteczność podejmowanych działań.

Na terenie gminy Radecznica funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

Tabela 43. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy Radecznica.

L.P.	NAZWA ORGANIZACJI/CEL
1	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU LOKALNEGO W RADECNICY „STĄD JESTEŚMY” ▶ WSPIERANIE SPOŁECZNEJ AKTYWNOŚCI OBYWATELI ▶ OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU ▶ PROMOCJA ZDROWIA I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA ▶ PROWADZENIE KURSÓW, SZKOLEŃ, IMPREZ KULTURALNYCH ORAZ INNYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ DZIECI, MŁODZIEŻY, DOROSŁYCH I OSÓB STARSZYCH ▶ UPOWSZECHNIANIE TURYSTYKI, REKREACJI I SPORTU ▶ ORGANIZOWANIE CZASU WOLNEGO DZIECIOM I MŁODZIEŻY ▶ DBAŁOŚĆ O TRADYCJE LOKALNE, PROPAGOWANIE HISTORII LOKALNEJ ▶ POPRAWA INFRASTRUKTURY LOKALNEJ
2	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU LOKALNEGO „MOKRELIPIE” ▶ DZIAŁANIE NA RZECZ KULTURY, OŚWIATY, KULTURY FIZYCZNEJ, SPORTU. ▶ PROMOCJA EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA. ▶ INSPIROWANIE SPOŁECZNOŚCI DO PODEJMOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ. ▶ DZIAŁANIE NA RZECZ ZWIĘKSZENIA UDZIAŁU LUDZI W ŻYCIU PUBLICZNYM. ▶ UŁATWIANIE KONTAKTÓW Z INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI KRAJOWYMI I MIĘDZYNARODOWYMI ▶ PROMOCJA REGIONU W KRAJU I ZAGRANICĄ. ▶ PROMOCJA KULTURY. ▶ PROPAGOWANIE IDEI SAMORZĄDNOŚCI WŚRÓD SPOŁECZEŃSTWA. ▶ DZIAŁANIE NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW. ▶ DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH. ▶ POMOC OSOBOM POSZUKUJĄCYM PRACY I BEZROBOTNYM. ▶ ZACHOWANIE I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO ▶ DZIAŁANIE NA RZECZ TURYSTYKI I JEJ PROMOCJA. ▶ PROWADZENIE ŚWIETLIC, BIBLIOTEK, ORKIESTR, TEATRÓW AMATORSKICH, CHÓRÓW.
3	STOWARZYSZENIE „PRZYJAZNA WIEŚ” ▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO. ▶ INTEGRACJĘ LOKALNEGO ŚRODOWISKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO. ▶ WSPOMAGANIE WSZELKICH INICJATYW MAJĄCYCH NA CELU OGRANICZENIE BEZROBOCIA. ▶ POMOC PODMIOTOM ROZPOCZYNAJĄCYM DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ. ▶ ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POPRZEC AKTYWIZACJĘ LOKALNEGO SPOŁECZEŃSTWA NA OBSZARZE NASZEJ GMINY. ▶ WSPIERANIE INICJATYW MAJĄCYCH NA CELU NAWIĄZANIE WSPÓŁPRACY Z POLONIĄ. ▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ WSPIERANIA PROCESÓW INTEGRACYJNYCH Z UNIĄ EUROPEJSKĄ I ROZWIJANIE WSPÓŁDZIAŁANIA Z INNYMI KRAJAMI EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ. ▶ WSPIERANIE PROCESÓW PRZEKSZTAŁCEŃ WSI I ROLNICTWA. ▶ POPRAWĘ INFRASTRUKTURY NA OBSZARACH WIEJSKICH.

	▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH, Z UWZGLĘDNIENIEM ZARÓWNO INTERESÓW GOSPODARCZYCH MIESZKAŃCÓW, JAK I WYMOGÓW OCHRONY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO ORAZ PRZYRODNICZEGO WSI. ▶ WSPIERANIE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA ZASADACH STOSOWANYCH W PROGRAMACH UNII EUROPEJSKIEJ. ▶ BUDOWANIE WZAJEMNYCH WIĘZI MIĘDZYLUDZKICH, INTEGRUJĄCYCH MIESZKAŃCÓW. ▶ WSPÓŁPRACĘ Z ORGANIZACJAMI I INSTYTUCJAMI DZIAŁAJĄCYMI NA TERENIE UNII EUROPEJSKIEJ, KTÓRE KIERUJĄ SIĘ SŁUŻEBNĄ ROLĄ WOBEC SPOŁECZEŃSTWA, ▶ POMOC SPOŁECZNĄ I REHABILITACJĘ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ ŚRODOWISK ZMARGINALIZOWANYCH, ZAGROŻONYCH ZJAWISKIEM WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO. ▶ DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNĄ. ▶ PROMOCJA IDEI ZDROWEGO SPOŁECZEŃSTWA. ▶ DBANIE O ROZWÓJ FIZYCZNY SPOŁECZEŃSTWA, SZCZEGÓLNIEM MŁODZIEŻY. ▶ PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI TURYSTYCZNEJ, KRAJOZNAWCZEJ I KULTUROWEJ. ▶ DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU OCHRONĘ ŚRODOWISKA NATURALNEGO. ▶ ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY ZAGRANICZNEJ. ▶ PRACA SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZA UWZGLĘDNIAJĄCA POTRZEBY WSZYSTKICH GRUP WIEKOWYCH SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.
4	STOWARZYSZENIE "WZGÓRZA ROZTOCZA"
	▶ STOWARZYSZENIE REALIZUJE CELE W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, WSPIERANIA INICJATYW SPOŁECZNYCH, DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ, FIZYCZNEJ I SPORTOWEJ, OCHRONY ŚRODOWISKA, OCHRONY ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, W SZCZEGÓLNOŚCI: ▶ WSPIERANIE SPOŁECZNEJ AKTYWNOŚCI OBYWATELI ▶ OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU ▶ PROPAGOWANIE TURYSTYKI KONNEJ I JEŹDZIECTWA ▶ PROMOCJA ZDROWIA I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA ▶ PROWADZENIE KURSÓW, SZKOLEŃ, IMPREZ KULTURALNYCH ORAZ INNYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ DZIECI, MŁODZIEŻY, DOROSŁYCH I OSÓB STARSZYCH ▶ UPOWSZECZNIANIE TURYSTYKI, REKREACJI I SPORTU ▶ NAUKA JAZDY KONNEJ ▶ ORGANIZOWANIE CZASU WOLNEGO DZIECIOM I MŁODZIEŻY ▶ PROPAGOWANIE TURYSTYKI WODNEJ I WĘDKARSKIEJ ▶ POPRAWA INFRASTRUKTURY NA OBSZARACH WIEJSKICH
5	STOWARZYSZENIE „TWÓRZMY DOBRO”
	▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ, WSPIERANIA INICJATYW SPOŁECZNYCH, DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ, FIZYCZNEJ I SPORTOWEJ, OCHRONY ŚRODOWISKA, OCHRONY ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ, REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, W SZCZEGÓLNOŚCI: DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO, INTEGRACJĘ LOKALNEGO ŚRODOWISKA SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO, ▶ WSPOMAGANIE WSZELKICH INICJATYW MAJĄCYCH NA CELU OGRANICZENIE BEZROBOCIA, POMOC PODMIOTOM ROZPOCZYNAJĄCYM DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ, ▶ ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POPRZEC AKTYWIZACJĘ LOKALNEGO SPOŁECZEŃSTWA NA OBSZARZE NASZEJ

	GMINY, ▶ WSPIERANIE INICJATYW MAJĄCYCH NA CELU NAWIĄZANIE WSPÓŁPRACY Z POLONIĄ, ▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ WSPIERANIA PROCESÓW INTEGRACYJNYCH Z UNIĄ EUROPEJSKĄ I ROZWIJANIE WSPÓŁDZIAŁANIA Z INNYMI KRAJAMI EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ, ▶ WSPIERANIE PROCESÓW PRZEKSZTAŁCEŃ WSI I ROLNICTWA, ▶ POPRAWA INFRASTRUKTURY NA OBSZARACH WIEJSKICH, ▶ DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW
6	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU LOKALNEGO „SIELSKA DOLINA”
	▶ AKTYWIZACJA MIEJSCOWEJ LUDNOŚCI M.IN. POPRZECZ: DZIAŁANIA NA RZECZ KULTURY, OŚWIATY, KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU, PROMOCJĘ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA, INSPIROWANIE SPOŁECZNOŚCI DO PODEJMOWANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, DO ZACHOWANIA I OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO ORAZ PROMOCJĘ TURYSTYKI, A SZCZEGÓLNIIE AGROTURYSTYKI.

Źródło: <http://www.stadjestesmy.cba.pl/>; <http://www.mokrelipie.blogspot.com/>;
<http://przyjaznawies.cba.pl/>; <http://www.wzgorzaroztocza.org.pl/>;
<http://bazy.ngo.pl/search/info.asp?id=208143>;

PODSUMOWANIE

+ NA TERENIE GMINY DZIAŁA PRĘŻNIE AŻ 6 STOWARZYSZEŃ. PEŁNIĄ ONE DUŻĄ ROLĘ W ODDZIAŁYWANIU NA RZECZ MIESZKAŃCÓW ORAZ INTEGRACJI I AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ. ICH WSPÓŁPRACA Z GMINĄ ZWIĘKSZA SKUTECZNOŚĆ PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ.

5.4.3. Planowanie strategiczne

Duże znaczenie dla jakości zarządzania jednostką samorządową ma również polityka planowania strategicznego, w tym jakość dokumentów strategicznych. Gmina Radecznica posiada większość wymaganych prawem dokumentów strategicznych. Dotychczasowa polityka rozwoju gminy prowadzona jest w oparciu Strategię Rozwoju Gminy Radecznica na lata 2008 – 2015.

Gmina posiada Plan Gospodarki Odpadami. W ramach ochrony środowiska i dbania o estetykę i ład przestrzenny, gmina Radecznica opracowała Program Ochrony Środowiska.

Ponadto Gmina posiada Program usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2010-2032

Kolejnym i równie ważnym zagadnieniem dla planowania strategicznego jest polityka społeczna. W związku z tym w gminie wdrażane są programy wspierające działania z poszczególnymi problemami życia społecznego:

Innymi dokumentami o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy są:

- ▶ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- ▶ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- ▶ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie.

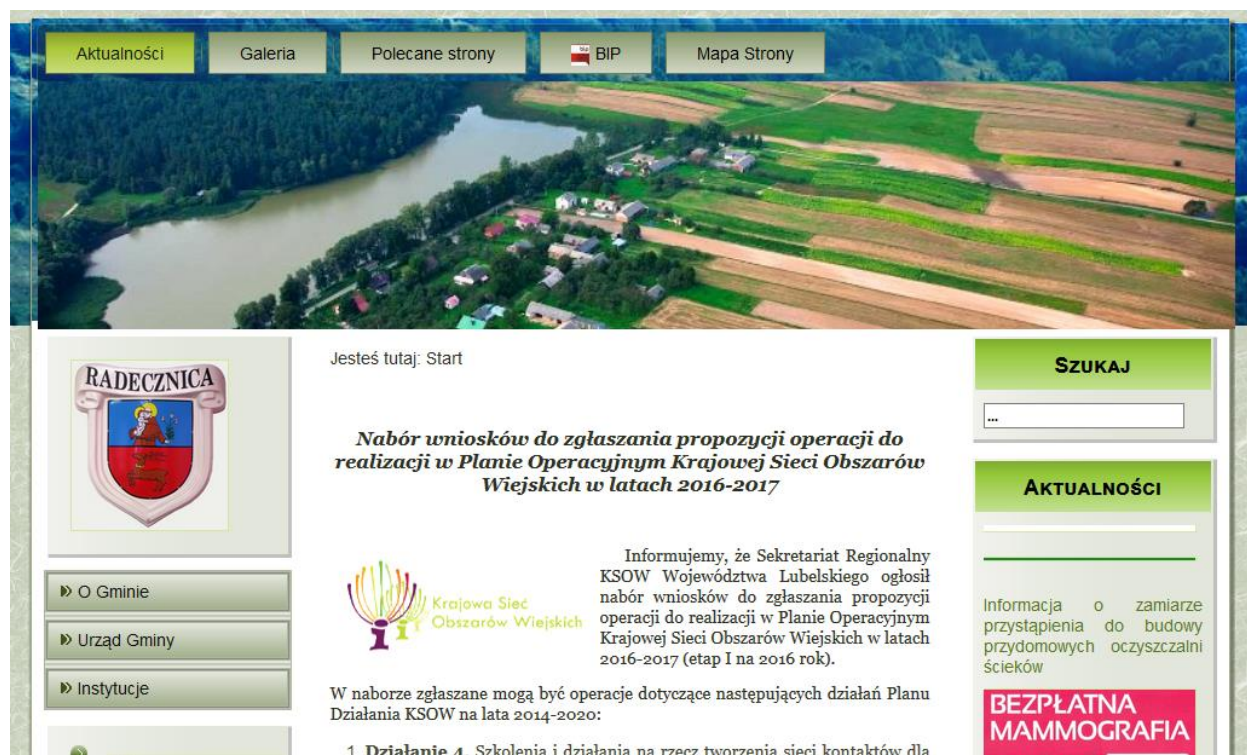

5.4.4. Promocja gminy

Promocyjna działalność gmin to jeden ze sposobów wspierania rozwoju lokalnego. Gmina Radecznica stosuje różne metody i narzędzia promocyjne. Podstawowe narzędzie stanowi oficjalna strona internetowa <http://www.gminaradecznica.pl>, która jest obszernym źródłem informacji na temat gminy oraz podejmowanych na jej terenie działań. Duże znaczenie dla gminy mają również foldery i gadżety promujące gminę oraz organizacja imprez plenerowych i okolicznościowych.

W ostatnich latach na terenie gminy realizowany był projekt pn. „Pięć zalewów – morze atrakcji”. Celem projektu było uzupełnienie istniejących szlaków, które połączyły kilka miejsc atrakcyjnych dla turystów. Koszt Gminy Radecznica 441 202,89 w tym udział własny 132 360,87. Przedmiotem projektu była realizacja szlaku rowerowego poprzez budowę infrastruktury turystycznej, która połączyła pięć zalewów znajdujących się na terenie gmin biorących udział w projekcie.

Rysunek 11. Strona główna serwisu internetowego www.gminaradecznica.pl

Źródło: www.gminaradecznica.pl

5.5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest oparta na prostym schemacie klasyfikacji: wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję gminy dzieli się na:

- ▶ zewnętrzne w stosunku do gminy,
- ▶ mające charakter uwarunkowań wewnętrznych, wywierające zarówno negatywny jak i pozytywny wpływ na gminę.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają kategorie czynników:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (S)
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (W)
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (O)
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (T).

Rysunek 12. Klasyfikacja czynników wpływających na pozycję strategiczną gminy w metodzie SWOT.

Źródło: <http://www.ceo.org.pl/pl/szkolazklasa2zero/library/analiza-swot>

Metoda SWOT polega na identyfikacji przedstawionych czterech grup czynników, opisanu ich wpływu na rozwój gminy, a także możliwości osłabiania lub wzmacniania siły ich oddziaływania. Wzajemne powiązanie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie pozycji strategicznej w analizie SWOT/TOWS lub analizie M-M. W analizie SWOT nie jest konieczne systematyczne wyodrębnianie i opisywanie wszystkich czynników, ale przede wszystkim zidentyfikowanie czynników kluczowych, które mogą mieć decydujący wpływ na przyszłość gminy lub zastosowanie innych narzędzi do badania jednostki samorządowej i otoczenia.⁸

Przedmiotowa analiza SWOT jest podsumowaniem mocnych i słabych stron gminy Radecznica wynikających z uwarunkowań wewnętrznych oraz szans i zagrożeń zdeterminowanych w dużej mierze przez czynniki zewnętrzne. Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju gminy wynikają z obecnej sytuacji w sferze zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, wyposażenia w infrastrukturę techniczną, finansową, współpracy gminy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w kraju i za granicą. Uwarunkowania te analizowano w kategoriach silnych i słabych stron. Analiza potencjału i barier rozwojowych gminy obejmuje również uwarunkowania zewnętrzne określające potencjalne szanse i zagrożenia w rozwoju.

⁸ T. Imiela, *Próba oceny pozycji strategicznej i koncepcja strategii dla dużej elektrowni na przykładzie elektrowni Bełchatów II*. Rozdział IV: *Metody analizy strategicznej, jako narzędzia oceny i formułowania strategii*, Łódź 2000, s. 173-174.

POZYTYWNE		NEGATYWNE	
CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	
	- WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA DZIĘKI WALOROM PRZYRODNICZYM I LICZNYM ZABYTKOM - GMINA JEST OŚRODKIEM RUCHU PIELGRZYMKOWEGO (BAZYLIKA MNIEJSZA W RADECNICY) - WYSOKI ODSETEK (87,4%) LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z WODOCIĄGU (SIEĆ WODOCIĄGOWA NA TERENIE WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCI) - DOBRY DOSTĘP DO INTERNETU ZARÓWNO W TECHNOLOGII 2G, 3G JAK I W OGRANICZONYM ZAKRESIE RÓWNIEŻ LTE 4G - PRZYNALEŻNOŚĆ GMINY DO ROZTOCZAŃSKO-PUSZCZAŃSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO. - PRZYNALEŻNOŚĆ DO OBSZARU FUNKCJONALNEGO ROZWOJU GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ (ROŚLINNEJ ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ). - KORZYSTNA STRUKTURA LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU (OSOBY W WIEKU PRODUKCYJNYM STANOWIĄ PRAWIE 60% MIESZKAŃCÓW GMINY) - DOBRY STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW SZKÓŁ - PRĘŻNIE DZIAŁAJĄCE BIBLIOTEKA PUBLICZNA GMINY RADECNICA I JEJ FILIA W GORAJCU. - WYSOKA AKTYWNOŚĆ KULTURALNA MIESZKAŃCÓW GMINY - DZIAŁALNOŚĆ STRAŻACKIEJ ORKIESTRY DĘTEJ ZABURZE - SAMODZIELNY PUBLICZNY WOJEWÓDZKI SZPITAL PSYCHIATRYCZNY - FUNKCJONOWANIE DWÓCH PRYWATNYCH OŚRODKI ZDROWIA - WYSOKI STOPIEŃ BEZPIECZEŃSTWA. WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI PRZESTĘPSTW (93,91 %) - NISKI WSKAŹNIK WYREJESTROWYWANYCH Z REGON PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH, RELATYWNIE DUŻA SIŁA UTRZYMYWANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW NA LOKALNYM RYNKU. - DODATNIE SALDO W BUDŻECIE GMINY - DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA TERENIE GMINY	- NIEZADOWALAJĄCY STAN DRÓG W GMINIE (45% POSIADA NAWIERZCHNIĘ TWARDĄ. 35%-NAWIERZCHNIĘ GRUNTOWĄ) - SŁABO ROZWINIĘTA SIEĆ KANALIZACYJNA W GMINIE - NISKI ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z SIECI KANALIZACYJNEJ (4,4%) - BRAK BEZPŁATNEJ SIECI INTERNETU W GMINIE- DOSTĘP DO INTERNETU TYLKO ZA POŚREDNICTWEM PRYWATNYCH DOSTAWCÓW - ZMNIEJSZAJĄCA SIĘ LICZBA MIESZKAŃCÓW (UJEMNY PRZYRÓST NATURALNY) - NISKA AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW GMINY - NISKI ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM 38% DZIECI) - PRZESTARZAŁY SPRZĘT W KTÓRY WYPOSAŻONE SĄ JEDNOSTKI OSP W GMINIE (SAMOCHODY) - BARDZO NIEKORZYSTNA SYTUACJA AGRARNA - GOSPODARSTWA ZAJMUJĄCE POWIERZCHNIĘ MNIEJSZĄ NIŻ 5 HEKTARÓW STANOWIĄ W GMINIE PONAD 67% - NISKA LICZBA ZAREJESTROWANYCH PRZEDSIĘBIORSTW. - W PERSPEKTYWIE 2007-2013 ANI JEDNO PRZEDSIĘBIORSTWO NIE SKORZYSTAŁO ZE ŚRODKÓW RPO. - PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĘPOWANIA DUŻEGO BEZROBOCIA UKRYTEGO NA TERENIE GMINY - NISKA ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA GMINY	
Z	SZANSE	ZAGROŻENIA	

- 👉 ZWIĘKSZONE EKSPONOWANIE SANKTUARIÓW I MIEJSC PIELGRZYMKOWYCH.
- 👉 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I SŁUŻĄCEJ OCHRONIE WALORÓW TURYSTYCZNYCH W OŚRODKACH I STREFACH TURYSTYCZNYCH
- 👉 BUDOWA I ROZBUDOWA ZBIOROWYCH SYSTEMÓW KANALIZACYJNYCH
- 👉 DOSTOSOWANIA LOKALNEGO RYNKU PRACY, TAK ABY SPEŁNIAŁ ON ASPIRACJE I OCZEKIWANIA OSÓB LEPIEJ WYKSZTAŁCONYCH, ORAZ DAWAŁ MOŻLIWOŚĆ ROZWOJU ZAWODOWEGO MIESZKAŃCOM Z WYKSZTAŁCENIEM ZASADNICZYM ZAWODOWYM
- 👉 PODNIESIENIE POZIOMU KSZTAŁCENIA POPRZEC DOPOSAŻENIE SZKÓŁ W NIEZBĘDNE POMOCE, SPRZĘT I INFRASTRUKTURĘ SPORTOWĄ
- 👉 PODNIESIENIE BEZPIECZEŃSTWA W GMINIE DZIĘKI DOPOSAŻENIA OSP Z JEJ TERENU (WYMIANA SAMOCHODÓW, ELEMENTÓW UMUNDUROWANIA, SKŁADNIKÓW WYPOSAŻENIA W INNY SPRZĘT).
- 👉 MODERNIZACJA GOSPODARSTW ROLNYCH, ROZSZERZENIE DZIAŁALNOŚCI, PRZYSTĘPOWANIE DO SYSTEMÓW OCENY JAKOŚCI
- 👉 ROZWÓJ ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO W ZWIĄZKU ZE WZRASTAJĄCYM POPYTEM NA ZDROWĄ ŻYWNOŚĆ
- 👉 STYMULOWANIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (STWORZENIE SYSTEMOWYCH MECHANIZMÓW INFORMUJĄCYCH O KONKURSACH I WSPIERAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCÓW W PRZYGOTOWYWANIU WNIOSKÓW O DOFINANSOWANIE)
- 👉 MOŻLIWOŚĆ WYKORZYSTYWANIA ENERGII SŁONECZNEJ JAKO ALTERNATYWNEGO ŹRÓDŁA ENERGII.
- 👉 WYKORZYSTYWANIE WÓD GEOTERMALNYCH Z RACJI POŁOŻENIA NA WYNIESIENIU RADOMSKO-KRAŚNICKIM
- 👉 ZWIĘKSZENIE POZIOMU INWESTYCJI GMINYCH DZIĘKI DODATNIEMU SALDU BUDŻETU
- 👉 EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW UNIJNYCH POCHODZĄCYCH Z NOWEJ PERSPEKTYWY FINANSOWEJ 2014-2020.
- 👏 DALSZY SPADEK LICZBY MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM
- 👏 ODPIĘTY LUDNOŚCI ZWIĄZANY Z KONIECZNOŚCIĄ EMIGRACJI ZAROBKOWEJ.
- 👏 MALEJĄCA LICZBA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH
- 👏 NIEWYSTARCZAJĄCA WYSOKOŚĆ OTRZYMYWANEJ Z BUDŻETU PAŃSTWA SUBWENCJI OŚWIATOWEJ.
- 👏 NIEDOSTATECZNA LICZBA NOWYCH INWESTORÓW
- 👏 WYSOKIE WYMOGI STAWIANE PRZECIEM UE PRODUCENTOM ROLNYM
- 👏 SILNA KONKURENCJA W PRZYCIĄGANIU INWESTORÓW ZEWNĘTRZNYCH ZE STRONY INNYCH GMIN WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO
- 👏 SILNA KONKURENCJA W PRZYCIĄGANIU TURYSTÓW ZE STRONY GMIN SĄSIADUJĄCYCH ORAZ INNYCH GMIN WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO
- 👏 ZAGROŻENIE DLA ROLNICTWA ZE STRONY SIECIOWYCH PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI
- 👏 DALSZY ODPIĘTY MŁODYCH LUDZI I WYKWAŁIFIKOWANEJ KADRY DO PRACY W DUŻYCH AGLOMERACJACH MIEJSKICH I POZA GRANICAMI KRAJU
- 👏 BRAK REALNYCH MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA NIEKTÓRYCH ŚRODKÓW Z BUDŻETU UE NA LATA 2014-2020
- 👏 BRAK SKUTECZNOŚCI LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW W POZYSKIWANIU ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

6. Rozwój strategiczny Gminy Radecznica w latach 2015-2022

6.1 Wizja gminy

Wizja gminy przedstawia obraz przyszłego stanu gminy, stanowiący wyobrażenie pożądanej rzeczywistości lokalnej w perspektywie do 2022 roku. Stanowi syntetyczny opis dążeń i aspiracji społeczności lokalnej opracowany przez całą wspólnotę gminy tj. władze samorządowe, partnerów społecznych oraz mieszkańców i ich reprezentantów. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina oraz wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

DZIĘKI TWORZENIU FUNKcjONALNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I ROZWOJOWI INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ, TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ JAKOŚĆ ŻYCIA W GMINIE RADECZNICA ZNACZĄCO WZROSŁA. CORAZ WIĘCEJ OSÓB KORZYSTA ZE ZBUDOWANYCH ZBIOROWYCH SYSTEMÓW KANALIZACYJNYCH. ROŚNIE RÓWNIEŻ LICZBA MIESZKAŃ WYPOSAŻONYCH W URZĄDZENIA TECHNICZNO-SANITARNE. SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA KORZYSTA ZE ZMODERNIZOWANYCH DRÓG I WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH. W GMINIE ZNACZĄCO WZRASTA POZIOM BEZPIECZEŃSTWA DZIĘKI DOPOSAŻONYM I PRĘŻNIE DZIAŁAJĄCYM JEDNOSTKOM OCHOTNICZEJ STRAŻY POŻARNEJ.

WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA W GMINIE WIĄŻE SIĘ RÓWNIEŻ Z CZYSTYM ŚRODOWISKIEM NATURALNYM. W GMINIE ROŚNIE LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII, ZWŁASZCZA PANELI FOTOWOLTAICZNYCH. DBAŁOŚĆ O ŚRODOWISKO ODBYWA SIĘ RÓWNIEŻ POPRZEC EFEKTYWNE GOSPODAROWANIE W ROLNICTWIE I GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ.

AKTYWNE KORZYSTANIE Z FUNDUSZY UNIJNYCH W PERSPEKTYWIE 2014-2020 PRZYCZYNIĄ SIĘ DO SPADKU LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH. W GMINIE DZIAŁA SYSTEMOWY MECHANIZM INFORMUJĄCY O KONKURSACH I WSPIERAJĄCY PRZEDSIĘBIORCÓW W PRZYGOTOWYWANIU WNIOSEK O DOFINANSOWANIE. DZIĘKI TEMU CORAZ WIĘCEJ MIESZKAŃCÓW ZNAJDUJE PRACĘ W SEKTORZE USŁUG, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW, ROLNYM I TURYSTYCE. DZIĘKI ZNACZNEJ ILOŚCI ZAREJESTROWANYCH, PRĘŻNIE DZIAŁAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORSTW, W GMINIE ROZWIJA SIĘ GOSPODARKA. NA TERENIE GMINY ROZWIJA SIĘ INNOWACYJNE ROLNICTWO OPARTE NA EFEKTYWNEJ I WYSPECJALIZOWANEJ PRODUKCJI. FUNKCJONUJĄ RÓWNIEŻ GOSPODARSTWA PRODUKUJĄCE EKOLOGICZNĄ ŻYWNOSĆ. DZIĘKI WSPARCIU INFORMACYJNEMU URZĘDU GMINY CORAZ WIĘCEJ ROLNIKÓW WYKORZYSTUJE FUNDUSZE ZEWNĘTRZNE.

ROZWIJA SIĘ INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I SŁUŻĄCA OCHRONIE WALORÓW TURYSTYCZNYCH. ZWIĘKSZONE EKSPONOWANIE SANKTUARIÓW I MIEJSC PIELGRZYMKOWYCH PRZYCIĄGA DO GMINY DUŻĄ LICZBĘ TURYSTÓW, W TYM PIELGRZYMÓW.

6.2 Misja gminy

Misja stanowi nadrzędny cel rozwoju gminy Radecznica, któremu podporządkowane są priorytetowe obszary jej rozwoju. Wskazując ogólny kierunek, w którym powinna rozwijać się społeczność lokalna, określa ona rolę władz samorządowych. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju gminy Radecznica na lata 2016-2022, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców, itd. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju gminy, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Misja to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

MISJĄ GMINY JEST WSZECHESTRONNY I WIELOOBSZAROWY ROZWÓJ POPRZECZ TWORZENIE FUNKCJONALNEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ, ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, GOSPODARKI, ZADBANE ŚRODOWISKO NATURALNE JAK RÓWNIEŻ STYMULOWANIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I KULTURALNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY.

6.2 Cele strategiczne

Wskazane poniżej cele strategiczne są tożsame z priorytetowymi obszarami rozwoju gminy Radecznica. W ich ramach podejmowane będą zróżnicowane działania powodujące długookresowy rozwój gminy. Cele te wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju i stanowią najważniejsze wyzwania przed którymi stoi gmina i jej mieszkańcy w perspektywie najbliższych lat. W pierwszej kolejności są one związane z rozwojem infrastruktury technicznej oraz tworzeniem funkcjonalnej przestrzeni publicznej. Nie bez znaczenia pozostaje także podejmowanie działań w zakresie ochrony środowiska oraz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, co z kolei ma doprowadzić do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na jej terenie i tym samym wpłynąć korzystnie na jakość życia w gminie. Istotnym wyzwaniem dla gminy Radecznica jest także większa aktywizacja społeczności lokalnej. Będzie się ona odbywać poprzez stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców, przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój rynku pracy oraz aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi. Podjęte zostaną również działania w zakresie rozwoju usług społecznych i inkluzji społecznej. Gmina potrzebuje ponadto efektywnie działającej gospodarki, opartej w głównej mierze o nowoczesne i wydajne rolnictwo oraz rozwój sektora MSP. Rozwój w tych dwóch obszarach spowoduje lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów oraz zwiększy dynamikę wzrostu lokalnego rynku pracy. Poniżej zaprezentowano priorytetowe obszary rozwoju gminy, w ramach których będą podejmowane wszystkie działania operacyjne. Należy podkreślić, iż nie mają one układu hierarchicznego, tylko wertykalny. Oznacza to, że będą one realizowane równocześnie z zachowaniem zasad synergii, w zależności od dostępnych źródeł finansowania oraz zaangażowanie się we wdrażanie strategii poszczególnych instytucji i podmiotów.

Cel strategiczny 1. Funkcjonalna przestrzeń publiczna i rozwinięta infrastruktura.

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
1.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACYJNEJ	PRZEBUDOWA LUB MODERNIZACJA DRÓG KRAJOWYCH POPRAWIAJĄCYCH ZEWNĘTRZNĄ DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNĄ GMINY	LOBBOWANIE I WSPÓŁPRACA Z GENERALNĄ DYREKCJĄ DRÓG KRAJOWYCH I AUTOSTRAD W ZAKRESIE PROWADZONYCH INWESTYCJI NA DROGACH KRAJOWYCH	PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA IV. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI DO TRANSPORTOWEJ SIECI EUROPEJSKIEJ
	PRZEBUDOWA BĄDŹ MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH I POWIATOWYCH POPRAWIAJĄCYCH DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNĄ I MOBILNOŚĆ MIESZKAŃCÓW GMINY	REALIZACJA INWESTYCJI NA DROGACH GMINNYCH/WSPÓŁPRACA Z POWIATEM W ZAKRESIE MODERNIZACJI DRÓG POWIATOWYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 8. MOBILNOŚĆ REGIONALNA I EKOLOGICZNY TRANSPORT; PROGRAM ROZWOJU GMINNEJ I POWIATOWEJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ; PROW 2014-2020: DZIAŁANIE PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH,
	UZUPEŁNIENIE INFRASTRUKTURY DROGOWEJ NA ISTNIEJĄCYCH OSIEDLACH I TERENACH WIEJSKICH	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 8. MOBILNOŚĆ REGIONALNA I EKOLOGICZNY TRANSPORT; PROGRAM ROZWOJU GMINNEJ I POWIATOWEJ INFRASTRUKTURY DROGOWEJ; PROW 2014-2020: DZIAŁANIE PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH
	BUDOWA LUB MODERNIZACJA WYBRANYCH	ANALIZA ISTNIEJĄCYCH POTRZEB	RPO WL 2014-2020: OŚ

ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ W GMINIE (SIEĆ WODOCIĄGOWA, STACJE UJĘCIA I UZDATNIANIA WODY ITP.)	A NASTĘPNIE REALIZACJA NAJWAŻNIEJSZYCH ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY Z PUNKTU WIDZENIA EFEKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ ORAZ ZAKŁADANYCH EFEKTÓW ŚRODOWISKOWYCH	PRIORYTETOWA 6: OCHRONA ŚRODOWISKA I EFEKTYWNE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW; PROW 2014-2020: DZIAŁANIE. PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART. 20)
POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO POPRZECZ BUDOWĘ M.IN.: CHODNIKÓW, PRZEJŚĆ DLA PIESZYCH, OŚWIETLENIA, OSŁON PRZECIWOLŚNIENIOWYCH, BARIER OCHRONNYCH, NA-WIERZCHNI ANTYPOŚLIZGOWYCH,	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 8. MOBILNOŚĆ REGIONALNA I EKOLOGICZNY TRANSPORT;
ROZBUDOWA LUB MODERNIZACJA JUŻ ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY PARKINGOWEJ	REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH WYDZIELONYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH LUB W RAMACH KOMPLEKSOWEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYBRANYCH OBSZARÓW.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
BUDOWA LUB MODERNIZACJA WYBRANYCH ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ W GMINIE (KANALIZACJA ŚCIEKOWA I DESZCZOWA, OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW ITP.)	ANALIZA ISTNIEJĄCYCH POTRZEB, A NASTĘPNIE REALIZACJA NAJWAŻNIEJSZYCH ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY Z PUNKTU WIDZENIA EFEKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ ORAZ ZAKŁADANYCH EFEKTÓW ŚRODOWISKOWYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 6: OCHRONA ŚRODOWISKA I EFEKTYWNE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW; PROW 2014-2020: DZIAŁANIE. PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART. 20)
BUDOWA PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENACH WIEJSKICH	ANALIZA ISTNIEJĄCYCH POTRZEB A NASTĘPNIE BUDOWA W UZGODNIENIU Z MIESZKAŃCAMI PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA WYBRANYCH TERENACH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 6: OCHRONA ŚRODOWISKA I EFEKTYWNE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW; PROW 2014-2020: DZIAŁANIE. PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH

WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH

- ▶ PRZEBUDOWA DROGI NR 110112L MOKRELIPIE - ZABURZE
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI POWIATOWEJ NR 2919L GORAJEC ZAGROBLE - TERESZPOL
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI POWIATOWEJ NR 3202L RADECZNICA - ŻREBCE
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI POWIATOWEJ NR 3201 RADECZNICA - SUŁOWIEC
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI NR 116150L ZABURZE KOL. ŚWINIARKI
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI NR 116110L GAJ – GRUSZKA ZAPORSKA
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI NR 116159L W MIEJSCOWOŚCI GRUSZKA ZAPORSKA
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI NR 116153L W MIEJSCOWOŚCI GORAJEC – ZASTAWIE
- ▶ PRZEBUDOWA DROGI KRAJOWEJ NR 74 LUB BUDOWA OBWODNICY W OKOLICY ZESPOŁU WSI GORAJEC
- ▶ PRZEBUDOWA DRÓG POWIATOWYCH W CELU PODWYŻSZENIA PARAMETRÓW TECHNICZNYCH I EKSPLOATACYJNYCH (W TYM CHODNIKI I INNE URZĄDZENIA PODWYŻSZAJĄCE BEZPIECZEŃSTWO UCZESTNIKÓW RUCHU).
- ▶ PRZEBUDOWA DRÓG GMINNYCH W CELU PODWYŻSZENIA PARAMETRÓW TECHNICZNYCH I EKSPLOATACYJNYCH W TYM TAKŻE ZMIANA NAWIERZCHNI GRUNTOWEJ NA UTWARDZONĄ.
- ▶ BUDOWA KANALIZACJI SANITARNEJ W MIEJSCOWOŚCI RADECZNICA
- ▶ BUDOWA UJĘCIA WODY W GORAJCU
- ▶ BUDOWA PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW
- ▶ BUDOWA PARKINGU PRZY BAZYLICE W RADECZNICY

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
1.2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	BUDOWA, MODERNIZACJA LUB WYPOSAŻENIE BUDYNKÓW PEŁNIĄCYCH FUNKCJE KULTURALNE, W TYM ŚWIETLIC I DOMÓW KULTURY	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH	PROW 2014-2020: DZIAŁANIE PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH, PODDZIAŁANIE
	ROZBUDOWA, PRZEBUDOWA I REMONT NIEZABYTEKOWEJ INFRASTRUKTURY NA CELE DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ, EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ, ARCHIWÓW;	WSPÓŁPRACA WŁADZ GMINNYCH Z SAMORZĄDOWYMI INSTYTUCJAMI KULTURY	POIS 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWÓJ ZASOBÓW KULTURY
	ZAKUP TRWAŁEGO WYPOSAŻENIA DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ, W TYM EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ	WSPÓŁPRACA WŁADZ GMINNYCH Z SAMORZĄDOWYMI INSTYTUCJAMI KULTURY	POIS 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWÓJ ZASOBÓW KULTURY
	DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z ADAPTACJĄ, ROZBUDOWĄ, MODERNIZACJĄ I WYPOSAŻENIEM OBIEKTÓW NA POTRZEBY EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ I PODSTAWOWEJ, PROWADZĄCE DO POPRAWY DOSTĘPNOŚCI I JAKOŚCI KSZTAŁCENIA W GMINIE	REALIZACJA WŁASNYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH ORAZ WSPÓŁPRACA Z PRYWATNYMI PODMIOTAMI, ZAINTERESOWANYMI ROZWOJEM EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ NA TERENIE GMINY	RPO WL LUBELSKIEGO 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
	BUDOWA, ROZBUDOWA, ADAPTACJA I MODERNIZACJA OBIEKTÓW NA POTRZEBY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ WRAZ Z ZAPLECZEM SOCJALNYM (M.IN. PLACE ZABAW)	REALIZACJA WŁASNYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH ▶ MODERNIZACJA I WYPOSAŻENIE ISTNIEJĄCYCH ŚWIETLIC WIEJSKICH, ▶ PRZEBUDOWA ŚWIETLICY W MIEJSCOWOŚCI DZIELCE, ▶ WYPOSAŻENIE OBIEKTÓW INSTYTUCJI KULTURY,		

► BUDOWA AMFITEATRU W RADECNICY

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
1.3. REWITALIZACJA FIZYCZNA, GOSPODARCZA I SPOŁECZNA	PROWADZENIE POLITYKI PRZESTRZENNEJ I REWITALIZACYJNEJ W GMINIE W OPARCIU O AKTUALNE STUDIA I PLANY	REALIZACJA INICJATYW WŁASNYCH	PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	KOMPLEKSOWA REWITALIZACJA ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW WIEJSKICH, PRZYWRACAJĄCA LUB NADAJĄCA NOWE FUNKCJE TYM OBSZAROM ORAZ PROWADZĄCA DO ROZWIĄZANIA ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TYCH OBSZARACH	REALIZACJA DZIAŁAŃ NA PODSTAWIE LOKALNYCH PLANÓW REWITALIZACJI ZAWIERAJĄCYCH OPIS ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW NA REWITALIZOWANYCH OBSZARACH ORAZ SPOSÓB ICH ROZWIĄZANIA W WYMIARZE SPOŁECZNYM, INFRASTRUKTURALNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
	KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH	REALIZACJA WŁASNYCH PROJEKTÓW LUB WE WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI PARTNERSKIMI (NP. INSTYTUCJAMI KOŚCIELNYMI, OSP ITP.)	PROW 2014-2020: DZIAŁANIE. PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART. 20)
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW PRZY URZĘDZIE GMINY W RADECNICY		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
1.4. USPRAWNIENIE ZARZĄDZANIA GMINĄ I E-USŁUGI	OPRACOWYWANIE I WDROŻENIE EFEKTYWNEGO MODELU ZARZĄDZANIA KOMPETENCJAMI KADR, UWZGLĘDNIAJĄCEGO BIEŻĄCE MONITOROWANIE LUK KOMPETENCYJNYCH I POTRZEB SZKOLENIOWYCH PRACOWNIKÓW	WYKORZYSTANIE W PRACACH NAD SYSTEMEM ROZWIĄZAŃ WYNIKAJĄCYCH Z PROCEDUR SYSTEMU ISO	PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	WZMOCNIENIE BAZY WIEDZY I POTENCJAŁU KADROWEGO GMINY W ZAKRESIE REALIZACJI PROJEKTÓW W FORMULE PARTNERSTWA PUBLICZNO-PRYWATNEGO ORAZ PUBLICZNO-SPOŁECZNEGO	UDZIAŁ PRACOWNIKÓW GMINY W ORGANIZOWANYCH SZKOLENIACH, SEMINARIACH ORAZ PLATFORMACH WSPÓŁPRACY	PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	WZMOCNIENIE ZDOLNOŚCI ANALITYCZNYCH SŁUŻB PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO POPRZECZ DOSTĘP DO NOWOCZESNYCH NARZĘDZI	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH W RAMACH TWORZONEJ KRAJOWEJ I REGIONALNEJ INFRASTRUKTURY INFORMACJI PRZESTRZENNEJ	PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	ROZWÓJ ELEKTRONICZNEJ ADMINISTRACJI I USŁUG PUBLICZNYCH ŚWIADCZONYCH DROGĄ ELEKTRONICZNĄ	REALIZACJA WŁASNYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH ORAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH PODLEGŁYCH GMINIE	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 2. CYFROWE LUBELSKIE
	TWORZENIE I ROZWÓJ CYFROWYCH ZASOBÓW GMINY M.IN. W ZAKRESIE MIENIA I NIERUCHOMOŚCI, PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO, KULTURY, EDUKACJI, TURYSTYKI, OCHRONY ZDROWIA	REALIZACJA WŁASNYCH PROJEKTÓW LUB PROJEKTÓW PARTNERSKICH ART. NA POZIOMIE POWIATU	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 2. CYFROWE LUBELSKIE
	ORGANIZOWANIE KAMPAII EDUKACYJNO-INFORMACYJNYCH NA RZECZ ZWIĘKSZANIA ZNACZENIA E-UMIEJĘTNOŚCI ORAZ UPOWSZECZNIANIA KORZYŚCI Z WYKORZYSTYWANIA TECHNOLOGII CYFROWYCH PRZEZ	SZERSZA WSPÓŁPRACA Z ADMINISTRACJĄ RZĄDOWĄ I SAMORZĄDOWĄ	PO POLSKA CYFROWA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA III. CYFROWA AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA

	MIESZKAŃCÓW		
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

Cel strategiczny 2. Czyste środowisko naturalne.

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
2.1. ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTYWANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I OBIEKTÓW PUBLICZNYCH M.IN. POPRZECZ DZIAŁANIA TERMOMODERNIZACYJNE, POPRAWĘ SYSTEMU GRZEWczego I OŚWIETLENIOWEGO BUDYNKÓW, STOSOWANIE INTELIGENTNYCH SYSTEMÓW MONITOROWANIA I STEROWANIA ZUŻYCIEM ENERGII, SZERSZE WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH ITP.	REALIZACJA PROJEKTÓW WŁASNYCH GMINY LUB WE WSPÓŁPRACY Z PARTNERAMI (NA PRZYKŁAD ZE SPÓŁDZIELNIAMI MIESZKANIOWYMI) NA PODSTAWIE WDRAŻANEGO GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ W GMINIE.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 5. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA; PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO: OŚ PRIORYTETOWA I. ZMNIEJSZENIE EMISYJNOŚCI GOSPODARKI
	MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY OŚWIETLENIA ULICZNEGO W GMINIE NA BARDZIEJ ENERGOOSZCZĘDNE	REALIZACJA PROJEKTÓW WŁASNYCH ZGODNYCH TREŚCIĄ OPRACOWANEGO PLANU GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ W GMINIE.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 5. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	▶ MONTAŻ INSTALACJI SOLARNYCH ▶ MONTAŻ INSTALACJI FOTOWOLTAICZNYCH ▶ MONTAŻ KOTŁÓW CENTRALNEGO OGRZEWANIA NA BIOMASĘ ▶ TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU URZĘDU GMINY W RADECZNICY,		

	▶ TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW: ZESPOŁU SZKÓŁ W GORAJCU, SZKOŁY PODSTAWOWEJ W RADECZNICY, GIMNAZJUM W RADECZNICY ▶ TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW ŚWIETLIC WIEJSKICH ORAZ INNYCH BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
--	--

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
2.2. WZROST GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ FUNKCJONUJĄCYCH PRZEDSIĘBIORSTW (M.IN. POPRZECZ MODERNIZACJĘ INFRASTRUKTURY ZWIĄZANEJ Z OGRZEWANIEM/ CHŁODZENIEM BUDYNKÓW, OŚWIETLENIEM LUB WYKORZYSTANIEM ENERGII Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII)	EFEKTYWNE INFORMOWANIE I ZACHĘCANIE ZAINTERESOWANYCH PODMIOTÓW DO KORZYSTANIA Z DOSTĘPNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWANIA POPRAWY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ PRZEDSIĘBIORSTW	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 5. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA; PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO: OŚ PRIORYTETOWA I. ZMNIEJSZENIE EMISYJNOŚCI GOSPODARKI
	ROZWÓJ FIRM W BRANŻY ENERGETYKI ODNAWIALNEJ (FIRMY PRODUKUJĄCE URZĄDZENIA DO WYTWARZANIA ENERGII Z OZE, FIRMY BUDOWLANE ZAJMUJĄCE SIĘ INSTALACJAMI OZE, FIRMY PRODUKUJĄCE ENERGIĘ Z OZE, W TYM W RAMACH MIKROINSTALACJI	WSPIERANIE POTENCJALNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW W ZAKRESIE UDZIELANIA ODPOWIEDNIEJ INFORMACJI ORAZ POMOC W PROCESIE INWESTYCYJNYM	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 4. ENERGIA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU; PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO: OŚ PRIORYTETOWA I. ZMNIEJSZENIE EMISYJNOŚCI GOSPODARKI
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
2.3. PROMOWANIE EFEKTYWNEGO GOSPODAROWANIA W ROLNICTWIE	POPRAWA EFEKTYWNOŚCI KORZYSTANIA Z ZASOBÓW WODNYCH W ROLNICTWIE	WSPARCIE SZKOLENIOWE I DORADCZE DLA ZAINTERESOWANYCH; WSPÓŁPRACA W TYM ZAKRESIE	PROW 2014-2020: INWESTYCJE W ŚRODKI TRWAŁE (ART.17) (
	POPRAWA EFEKTYWNOŚCI WYKORZYSTANIA ENERGII W ROLNICTWIE I PRZETWÓRSTWIE SPOŻYWCZYM	WSPARCIE SZKOLENIOWE I DORADCZE DLA ZAINTERESOWANYCH; WSPÓŁPRACA W TYM ZAKRESIE	PROW 2014-2020: USŁUGI DORADCZE, USŁUGI Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM I USŁUGI Z ZAKRESU ZASTĘPSTW (ART. 15)
	UŁATWIANIE DOSTAW I WYKORZYSTYWANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII, PRODUKTÓW UBOCZNYCH, ODPADÓW I POZOSTAŁOŚCI ORAZ INNYCH SUROWCÓW NIEŻYWNOŚCIOWYCH DLA CELÓW BIOGOSPODARKI	WSPARCIE MERYTORYCZNE Z ZAKRESU BUDOWY JEDNOSTEK WYTWARZANIA ENERGII WYKORZYSTUJĄCYCH ENERGIĘ WIATROWĄ, BIOGAZ, BIOMASĘ, ENERGIĘ SŁONECZNĄ, WODĘ ORAZ GEOTERMIE	PROW 2014-2020: USŁUGI DORADCZE, USŁUGI Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM I USŁUGI Z ZAKRESU ZASTĘPSTW (ART. 15)
	REDUKCJA EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH I AMONIAKU Z ROLNICTWA	WSPARCIE INWESTYCJI SŁUŻĄCYCH POPRAWIE GOSPODARKI EMISYJNEJ I NAWOZOWEJ	PROW 2014-2020: DZIAŁANIE ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNE (ART.28)
	PROMOWANIE OCHRONY POCHŁANIAJCZY DWUTLENKU WĘGLA ORAZ POCHŁANIANIA DWUTLENKU WĘGLA W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE	ZWIĘKSZANIE POWIERZCHNI LEŚNEJ POPRZEC ZALESIENIA	PROW 2014-2020: INWESTYCJE W ROZWÓJ OBSZARÓW LEŚNYCH I POPRAWĘ ŻYWOTNOŚCI LASÓW (ART. 21-26)
	PROMOCJA SZKOLEŃ ZAWODOWYCH I NABYWANIA UMIEJĘTNOŚCI PRZEZ ROLNIKÓW ORAZ WŁAŚCICIELI LASÓW W ZAKRESIE PROWADZONEJ PRODUKCJI, OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ MARKETINGU SWOICH PRODUKTÓW I USŁUG	WSPÓŁPRACA Z ZESPOŁEM DORADZTWA ROLNICZEGO W ZAKRESIE ORGANIZACJI WSPÓLNYCH SZKOLEŃ ORAZ SYSTEMU DORADZTWA	PROW 2014-2020: DZIAŁANIE, TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA (ART.14); DZIAŁANIE. USŁUGI DORADCZE (ART.15)

	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
2.4. GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	WDROŻENIE PLANU OGRANICZENIA EMISJI CO ₂ NA TERENIE GMINY	WDROŻENIE ZAWIERAJĄCEGO NAJWAŻNIEJSZE PROJEKTY INWESTYCYJNE Z SEKTORA PUBLICZNEGO I MIESZKANIOWEGO PROWADZĄCE DO OGRANICZENIA EMISJI CO ₂ W GMINIE	NFOŚiGW: TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ- PLANY GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ
	MODERNIZACJA I PRZEBUDOWA ISTNIEJĄCYCH KOTŁOWNI I BUDOWA EKOLOGICZNYCH ŹRÓDEŁ WYTWARZANIA ENERGII	REALIZACJA WŁASNYCH PROJEKTÓW LUB WE WSPÓŁPRACY Z POTENCJALNYMI INWESTORAMI Z ZEWNĄTRZ	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 4. ENERGIA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU; PO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO: OŚ PRIORYTETOWA I. ZMNIEJSZENIE EMISYJNOŚCI GOSPODARKI
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	▶ MONTAŻ KOTŁÓW NA BIOMASĘ ▶ WYMIANA OŚWIETLENIA ULICZNEGO NA LEDOWE		

Cel strategiczny 3. Zintegrowana i przedsiębiorcza społeczność lokalna.

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
3.1. STYMULOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	WSPARCIE OSÓB PLANUJĄCYCH ROZPOCZĘCIE WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (SZKOLENIA, DORADZTWO, MONITORING, FINANSOWANIE KOSZTÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI W POCZĄTKOWYM OKRESIE)	WSPÓŁPRACA GMINY Z POWIATOWYM URZĘDEM PRACY ORAZ INNYMI INSTYTUCJAMI W ZAKRESIE PROMOCJI PROGRAMÓW NASTAWIONYCH NA ZWIĘKSZENIE SAMOZATRUDNIENIA MIESZKAŃCÓW	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 9. RYNEK PRACY
	INKUBOWANIE INNOWACYJNYCH POMYSŁÓW BIZNESOWYCH W RAMACH FUNKCJONUJĄCYCH PLATFORM STARTOWYCH	WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI OTOCZENIA BIZNESU - PLATFORMY STARTOWE BĘDĄ MOGŁY BYĆ TWORZONE NA BAZIE REGIONALNYCH I LOKALNYCH OŚRODKÓW INNOWACJI, FUNKCJONUJĄCYCH W SYSTEMIE INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU	PO POLSKA WSCHODNIA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA
	ZORGANIZOWANIE STAŁEGO PUNKTU INFORMACYJNO-KONSULTINGOWEGO DLA PRZEDSIĘBIORSTW, UDOSTĘPNIAJĄCEGO KOMPLEKSOWĄ INFORMACJĘ W ZAKRESIE DOSTĘPNYCH ŚRODKÓW Z UE NA ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	UTWORZENIE PUNKTU W STRUKTURACH ORGANIZACYJNYCH URZĘDU GMINY WE WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI OTOCZENIA BIZNESU.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW
	ANGAŻOWANIE PRZEDSIĘBIORSTW DO UCZESTNICTWA W PROJEKTACH SZKOLENIOWO-DORADCZYCH W RAMACH DOSTĘPNEGO SYSTEMU WSPARCIA ROZWOJU KOMPETENCJI/KWALIFIKACJI PRACOWNIKÓW PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ KADR ZARZĄDCZYCH ZGODNIE Z ICH DIAGNOZOWANYMI POTRZEBAMI	WSPÓŁDZIAŁANIE Z LOKALNYMI INSTYTUCJAMI OTOCZENIA BIZNESU ORAZ FIRMAMI FUNKCJONUJĄCYMI W REJESTRZE USŁUG ROZWOJOWYCH (RUR)	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 10. ADAPTACYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ PRACOWNIKÓW DO ZMIAN PO POLSKA WSCHODNIA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA

			RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
3.2. PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU I ROZWÓJ RYNKU PRACY	WSPIERANIE NOWATORSKICH INICJATYW NA RZECZ E-INTEGRACJI I BUDOWANIA KAPITAŁU SPOŁECZNEGO Z WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII CYFROWYCH	WSPIERANIE RÓŻNYCH GRUP SPOŁECZNYCH Z UWZGLĘDNIENIEM ICH SPECYFICZNYCH POTRZEB	PO POLSKA CYFROWA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA III. CYFROWA AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA
	AKTYWIZACJA ORAZ REORIENTACJA ZAWODOWA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ PRACY, SZCZEGÓLNIE OSÓB MŁODYCH I OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH Z CAŁYM PAKIETEM INSTRUMENTÓW (STAŻE, SZKOLENIA ZAWODOWE, BONY SZKOLENIOWE, STAŻOWE, ZATRUDNIENIOWE, GRANTY NA ZAGOSPODAROWANIE POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA ITP.)	WSPÓŁPRACA GMINY Z POWIATOWYM URZĘDEM PRACY ORAZ INNYMI INSTYTUCJAMI RYNKU PRACY W ZAKRESIE REALIZACJI WSPÓLNYCH PROJEKTÓW NASTAWIONYCH NA AKTYWIZACJĘ ZAWODOWĄ OSÓB BEZROBOTNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 9. RYNEK PRACY; PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA I. OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY
	DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE OSOBY DOROSŁE CHCĄCE NABYĆ LUB DOSTOSOWAĆ SWOJE KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE DO POTRZEB RYNKU PRACY W RAMACH EDUKACJI FORMALNEJ I POZA FORMALNEJ	WSPÓŁPRACA Z PLACÓWKAMI KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO W ZAKRESIE ZACHĘCANIA OSÓB DOROSŁYCH DO PODNOSZENIA KOMPETENCJI I UMIEJĘTNOŚCI	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJE
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
3.3. ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I WZROST BEZPIECZEŃSTWA	WZROST POZIOMU UPOWSZECHNIANIA USŁUG W ZAKRESIE EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ PODNIESIENIE JEJ JAKOŚCI	WSPÓŁPRACA GMINY Z PODMIOTAMI UPRAWNIONYMI DO PROWADZENIA EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ- INFORMOWANIE O MOŻLIWOŚCIACH ZEWNĘTRZNEGO FINANSOWANIA	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, KWALIFIKACJE, KOMPETENCJE
	POPRAWA WARUNKÓW EDUKACJI OGÓLNEJ PRZYCZYNIAJĄCA SIĘ DO ROZWOJU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH NA RYNKU PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM ROZWOJU WŁAŚCIWYCH POSTAW	WSPÓŁPRACA GMINY ZE SZKOŁAMI I INFORMOWANIE O MOŻLIWOŚCI DOFINANSOWANIA PROJEKTÓW ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJE
	ROZWIJANIE INDYWIDUALNYCH UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW, SZCZEGÓLNI UCZNIÓW UZDOLNIONYCH ORAZ UCZNIÓW O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH I PREDYSPOZYCJACH SPORTOWYCH	WSPÓŁPRACA GMINY ZE SZKOŁAMI DZIAŁANIA REALIZOWANE PRZEZ WŁASNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ WE WSPÓŁPRACY Z JEDNOSTKAMI PODLEGŁYMI SAMORZĄDOWI POWIATOWEMU ZAJMUJĄCYMI SIĘ SZKOLNICTWEM NA POZIOMIE PONADGIMNAZJALNYM	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJE
	ROZWÓJ NA POZIOMIE GMINY I POWIATU SPÓJNEGO SYSTEMU DORADZTWA EDUKACYJNO-ZAWODOWEGO ORAZ POMOCY PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ DLA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	DZIAŁANIA REALIZOWANE PRZEZ WŁASNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ORAZ WE WSPÓŁPRACY Z JEDNOSTKAMI PODLEGŁYMI SAMORZĄDOWI POWIATOWEMU	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJE
	PODNIESIENIE JAKOŚCI I ATRAKCYJNOŚCI KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO ORAZ ZWIĘKSZENIE UPOWSZECHNIENIA UCZESTNICTWA W ZAWODOWYM KSZTAŁCENIU USTAWICZNYM I NABYWANIU KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH PRZEZ OSOBY DOROSŁE.	WSPÓŁPRACA GMINY ZE SZKOŁAMI ZAWODOWYMI I INFORMOWANIE O MOŻLIWOŚCI DOFINANSOWANIA PROJEKTÓW ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 12. EDUKACJA, KWALIFIKACJE, KOMPETENCJE

	DOPOSAŻENIE OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE GMINY W SPECJALISTYCZNY SPRZĘT DO PROWADZENIA AKCJI RATOWNICZYCH ORAZ USUWANIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ NATURALNYCH I KATASTROF	ZAKUP SPRZĘTU DLA WYBRANYCH OSP (FUNKCJONUJĄCYCH W SYSTEMIE KSRG I BĘDĄCYCH POZA NIM) DLA WYBRANYCH NA WE WSPÓŁPRACY Z KOMENDĄ POWIATOWĄ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 6. OCHRONA ŚRODOWISKA I EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
3.4. INKLUZJA SPOŁECZNA	ROZWÓJ INSTYTUCJONALNYCH I POZAINSTYTUCJONALNYCH FORM WSPARCIA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH (W TYM PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO ORAZ ŚRODOWISKOWEGO)	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH W RAMACH GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ, A TAKŻE POPRZEC BLISKĄ WSPÓŁPRACĘ Z INSTYTUCJAMI ORAZ PLACÓWKAMI PODLEGAJĄCYMI SAMORZĄDOWI POWIATOWEMU	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE; OŚ PRIORYTETOWA 13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
	AKTYWNY UDZIAŁ GMINY W REALIZACJI KOMPLEKSOWYCH PROGRAMÓW NA RZECZ INTEGRACJI OSÓB I RODZIN WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM UKIERUNKOWANE NA AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNO-ZAWODOWĄ	REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH W RAMACH OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ, A TAKŻE POPRZEC BLISKĄ WSPÓŁPRACĘ Z INSTYTUCJAMI I PLACÓWKAMI PODLEGAJĄCYMI SAMORZĄDOWI POWIATOWEMU	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE PO WIEDZA EDUKACJA ROZWÓJ 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE NA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI
	REALIZACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ REINTEGRACJI I REHABILITACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	WSPÓŁPRACA PARTNERSKA Z PODMIOTAMI O CHARAKTERZE REINTEGRACYJNYM (ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ, WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ, CENTRA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ, KLUB INTEGRACJI	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

	SPOŁECZNEJ)	
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH	
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE	

Cel strategiczny 4. Rozwinięta gospodarka i promocja gminy.

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
4.1. ROZWÓJ LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORSTW	ROZWÓJ BAZY PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW POPRZEC ICH LEPSZY DOSTĘP DO KAPITAŁU INWESTYCYJNEGO W POSTACI INSTRUMENTÓW BEZZWROTNYCH (DOTACJI) I ZWROTNYCH (POŻYCZEK)	AKTYWNE INFORMOWANIE I ZACHĘCANIE PRZEDSIĘBIORSTW DO KORZYSTANIA Z RÓŻNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWANIA INFRASTRUKTURY PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ	RPO WL 2014-2020 OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW
	ROZWÓJ RYNKÓW ZBYTU PRZEDSIĘBIORSTW POPRZEC ICH AKTYWNIJSZY UDZIAŁ W TARGACH, WYSTAWACH I MISJACH GOSPODARCZYCH (KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH)	AKTYWNE INFORMOWANIE I ZACHĘCANIE PRZEDSIĘBIORSTW DO UDZIAŁU W WYJAZDACH ZAGRANICZNYCH, WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI OTOCZENIA BIZNESU W ZAKRESIE WSPÓLNYCH WYJAZDÓW	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW PO POLSKA WSCHODNIA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA
	ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI INNOWACYJNEJ PRZEDSIĘBIORSTW W GMINIE POPRZEC ZACHĘCENIE ICH DO ANGAŻOWANIA SIĘ W PRACĘ BADAWCZO-ROZWOJOWE	BLISKA WSPÓŁPRACA Z IOB W ZAKRESIE AKTYWNEGO INFORMOWANIA I ZACHĘCANIA PRZEDSIĘBIORSTW DO KORZYSTANIA Z RÓŻNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 1. BADANIA I INNOWACJE PO POLSKA WSCHODNIA 2014-2020; OŚ PRIORYTETOWA I INNOWACYJNA POLSKA

			WSCHODNIA
	ROZWÓJ WSPÓŁPRACY SIECIOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ PRODUCENTÓW ROLNYCH, W TYM W FORMIE BRANŻOWYCH KLASTRÓW ORAZ GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH	SKUTECZNE INFORMOWANIE I ZACHĘCANIE PRZEDSIĘBIORCÓW DO UCZESTNICZENIA W LOKALNYCH I PONADLOKALNYCH SIECIACH WSPÓŁPRACY, ORGANIZOWANIE SPOTKAŃ, POKAZYWANIE DOBRYCH PRAKTYK I KORZYŚCI WYNIKAJĄCYCH ZE WSPÓŁPRACY ITP.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW; PO POLSKA WSCHODNIA 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA II. PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA; PROW 2014-2020) DZIAŁANIE I TWORZENIE GRUP I ORGANIZACJI PRODUCENCKICH (ART.27)
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
4.2. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH	POPRAWA WYNIKÓW GOSPODARCZYCH WSZYSTKICH GOSPODARSTW ORAZ UŁATWIANIE RESTRUKTURYZACJI I MODERNIZACJI GOSPODARSTW, SZCZEGÓLNIE Z MYŚLĄ O ZWIĘKSZENIU UCZESTNICTWA W RYNKU I ZORIENTOWANIA NA RYNEK, A TAKŻE ZRÓŻNICOWANIA PRODUKCJI ROLNEJ	WSPARCIE SZKOLENIOWE I DORADCZE DLA ZAINTERESOWANYCH;	PROW 2014-2020: ▶ TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA (ART. 14) ▶ USŁUGI DORADCZE, USŁUGI Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM I USŁUGI Z ZAKRESU ZASTĘPSTW (ART. 15) ▶ INWESTYCJE W ŚRODKI TRWAŁE (ART. 17)

			► ROZWÓJ GOSPODARSTW I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (ART. 19) WSPÓŁPRACA (ART. 35)
	UŁATWIANIE WEJŚCIA ROLNIKÓW POSIADAJĄCYCH ODPOWIEDNIE UMIEJĘTNOŚCI DO SEKTORA ROLNICTWA, A W SZCZEGÓLNOŚCI WYMIANY POKOLEŃ	WSPARCIE SZKOLENIOWE I DORADCZE DLA ZAINTERESOWANYCH; WSPÓŁPRACA W TYM ZAKRESIE	PROW 2014-2020: ROZWÓJ GOSPODARSTW I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (ART. 19)
	UŁATWIANIE RÓŻNICOWANIA DZIAŁALNOŚCI, ZAKŁADANIA I ROZWOJU MAŁYCH PRZEDSIĘBIORSTW, A TAKŻE TWORZENIA MIEJSC PRACY	WSPARCIE PODEJMOWANIA PRZEZ LUDNOŚĆ ROLNICZĄ DZIAŁALNOŚCI POZAROLNICZEJ; PROWADZENIE KAMPANII INFORMACYJNYCH	PROW 2014-2020: M06 - ROZWÓJ GOSPODARSTW I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (ART. 19)
	WSPIERANIE ROZWOJU LOKALNEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH	REALIZACJA PROJEKTÓW WŁASNYCH LUB WSPARCIE W REALIZACJI PROJEKTÓW PRZEZ PODMIOTY ZEWNĘTRZNE NP. W RAMACH INICJATYWY LEADER	PROW 2014-2020: ► PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART. 20) WSPARCIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W RAMACH INICJATYWY LEADER
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
4.3. PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ I PROMOCJA GMINY	TWORZENIE I WYPOSAŻENIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH W PODSTAWOWĄ INFRASTRUKTURĘ (DROGOWĄ, ENERGETYCZNĄ, WODNO-ŚCIEKOWĄ, TELEINFORMATYCZNĄ) ORAZ INFRASTRUKTURĘ KUBATUROWĄ, UMOŻLIWIAJĄCĄ SZYBKIE URUCHOMIENIE PRZEZ INWESTORÓW DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	REALIZACJA INWESTYCJI I ZARZĄDZANIE WYBUDOWANĄ INFRASTRUKTURĄ	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW
	KREOWANIE DOBREGO WIZERUNKU GMINY JAKO ATRAKCYJNEGO MIEJSCA DLA TURYSTÓW POPRZECZ RÓŻNICOWANE DZIAŁANIA MARKETINGOWE	OPRACOWANIE STRATEGII DZIAŁAŃ MARKETINGOWYCH I JEJ KONSEKWENTNE WDRAŻANIE; WSPÓŁPRACA Z PAIHZ, LCOI, ARP ETC.	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW
	ROZBUDOWA I WDROŻENIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU INFORMACJI I PROMOCJI TURYSTYCZNEJ I KULTURALNEJ W GMINIE	ROZBUDOWA I POWIĄZANIE SYSTEMU Z PODOBNYMI DZIAŁANAMI, REALIZOWANYMI NA POZIOMIE POWIATU LUBELSKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	NA DZIEŃ UCHWALENIA STRATEGII NIE ZIDENTYFIKOWANO KONKRETNÝCH DZIAŁAŃ W TYM OBSZARZE		

CEL OPERACYJNY	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ROLA I ZADANIA GMINY W REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH
4.4. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA	RENOWACJA I REWITALIZACJA NA CELE TURYSTYCZNE OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ REWITALIZACJA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY KULTURY	PRZYGOTOWANIE I REALIZACJA INWESTYCJI DOTYCZĄCYCH WŁASNYCH OBIEKTÓW, WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI (NP. KOŚCIOŁAMI) W ZAKRESIE OBIEKTÓW, KTÓRYCH WŁAŚCICIELEM NIE JEST GMINA	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO
	ODNAWIANIE LUB POPRAWA STANU TECHNICZNEGO OBIEKTÓW BUDOWLANYCH, W TYM ZABYTKOWYCH, SŁUŻĄCYCH ZACHOWANIU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARACH WIEJSKICH	PRZYGOTOWANIE I REALIZACJA INWESTYCJI NA OBIEKTACH, KTÓRYCH WŁAŚCICIELEM JEST GMINA	PROW 2014-2020: DZIAŁANIE. PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA MIEJSCOWOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART.20)
	ROZBUDOWA MAŁEJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, SŁUŻĄCEJ UDOSTĘPNIANIU NA CELE TURYSTYCZNE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO (ŚCIEŻKI EKOLOGICZNE, EKOMUZEJA, ŚCIEŻKI ROWEROWE, PIESZE ETC.)	BLISKA WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI ZAJMUJĄCYMI SIĘ OCHRONĄ ŚRODOWISKA, Z INNYMI GMINAMI, WYKORZYSTANIE POSIADANYCH WALORÓW PRZYRODNICZYCH	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO
	BUDOWA NOWYCH I MODERNIZACJA ISTNIEJĄCYCH GOSPODARSTW AGROTURYSTYCZNYCH I EKOTURYSTYCZNYCH	BLISKA WSPÓŁPRACA Z PODMIOTAMI ZAINTERESOWANYMI PODJĘCIEM DZIAŁAŃ W TYM ZAKRESIE	KREDYT W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU WSI POLSKIEJ; INSTRUMENTY KREDYTOWE BGŻ
	WSPARCIE OSÓB PLANUJĄCYCH ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, W TYM GASTRONOMICZNEJ, AGROTURYSTYCZNEJ I EKOTURYSTYCZNEJ	BLISKA WSPÓŁPRACA GMINY Z POWIATOWYM URZĘDEM PRACY ORAZ INNYMI INSTYTUCJAMI W ZAKRESIE PROMOCJI PROGRAMÓW NASTAWIONYCH NA ZWIĘKSZENIE SAMOZATRUDNIENIA MIESZKAŃCÓW	RPO WL 2014-2020: OŚ PRIORYTETOWA 9. RYNEK PRACY
	WYKAZ WSTĘPNIE ZIDENTYFIKOWANYCH PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH I SPOŁECZNYCH		
	▶ STWORZENIE SZLAKU TURYSTYKI KRAJOZNAWCZO – POZNAWCZEJ I WYPOCZYNKOWEJ PO TERENIE GMINY RADECZNICA, ▶ DZIAŁANIA Z ZAKRESU OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO OBEJMAJĄ: W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO: ZESPÓŁ		

	KLASZTORNY Z SANKTUARIUM ŚW. ANTONIEGO W RADECZNICY ORAZ KOŚCIÓŁ PARAFIALNY W MOKREMLIPIU
	▶ ZAGOSPODAROWANIE NATURALNEGO ZBIORNIKA WODNEGO W M. PODLESIE MAŁE

6.3 Cele operacyjne i kierunki działań

W niniejszym rozdziale przedstawiono zestawienie kierunków działań, które gmina Radecznica planuje podjąć w ramach każdego z założonych celów operacyjnych. Wskazano tu również rolę i zadania gminy przy ich realizacji oraz potencjalne źródło finansowania zewnętrznego. Należy podkreślić, iż zaprezentowane zestawienie kierunków działań nie stanowi zamkniętego katalogu i będzie mogło być w każdej chwili uzupełniane o nowe elementy w zależności od potrzeb gminy, charakteru zewnętrznych konkursów oraz jej możliwości finansowych.

6.4. Wdrażanie i finansowanie strategii

6.4.1. System instytucjonalny wdrażania strategii

Przy opracowaniu strategii zastosowano podejście holistyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy wiejskiej, ale również uwzględniono o wiele szerszy wymiar rozwoju gminy. Chodzi tu głównie o te obszary rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, na które władze nie mają bezpośredniego wpływu, a więc np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości, rozwój szkolnictwa zawodowego czy bezpieczeństwo publiczne.

Jeśli chodzi o kompetencje samorządu gminnego zaproponowane kierunki działań będą miały swoje odzwierciedlenie w projektach kluczowych – wynikających z planu działań operacyjnych. Są to projekty najważniejsze z punktu widzenia rozwoju gminy, których realizacja warunkuje osiągnięcie założonych celów strategii. Projekty te będą realizowane przez Urząd Gminy bądź jednostki mu podległe przy użyciu funduszy własnych lub z wykorzystaniem dostępnych środków zewnętrznych. Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym gminy Radecznica, a także że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyspieszenia tych działań i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Gminy będzie wspierał podmioty, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii. Ze względu na wielość podmiotów będących realizatorami strategii konieczne jest wprowadzenie mechanizmu koordynacyjnego. Zadanie to należy do Urzędu Gminy w Radecznicy i będzie m.in. polegało na:

- ▶ informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu strategii, zapisanych w niej priorytetach rozwoju, a także o postępach i efektach jej wdrażania;
- ▶ skorelowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii;

- ▶ ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych;
- ▶ wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii, jeśli taka opinia będzie warunkiem sine qua non do udziału w konkursie;
- ▶ dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

Główną instytucją odpowiedzialną za wdrożenie strategii jest Wójt Radeczniczy wraz z podległym mu Urzędem Gminy. Wójt odpowiada za ogólną koordynację procesu wdrażania i monitorowania strategii. W szczególności odpowiedzialny jest za przygotowanie i wdrożenie projektów wynikających z planu działań operacyjnych, a także zidentyfikowanych projektów kluczowych do realizacji do roku 2022. Rada Gminy zapewni niezbędne środki na realizację celów określonych w strategii. Instytucjami wspomagającymi Wójta i Urząd Gminy w procesie wdrażania strategii są:

- ▶ Jednostki organizacyjne gminy (np. Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej);
- ▶ Placówki szkolno-wychowawcze (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i Zespół Szkół);
- ▶ Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy;
- ▶ Inne.

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, będą:

- ▶ Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego wraz z instytucjami zaangażowanymi w zarządzanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020 oraz wybranych działań w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- ▶ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (jako instytucja zaangażowana we wdrażanie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020);
- ▶ Agencje rozwoju regionalnego oraz wspierania przedsiębiorczości (np. Lubelska Fundacja Rozwoju, Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości, Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny itp.);
- ▶ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (jako instytucja pośrednicząca w wydatkowaniu środków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020);
- ▶ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- ▶ Inne.

Do ważnych pomiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć podmioty realizujące poszczególne projekty, jak i beneficjentów końcowych objętych wsparciem i działaniami projektowymi, w tym przede wszystkim:

- ▶ Generalną Dyрекccję Dróg Krajowych i Autostrad;
- ▶ Komendę Powiatową Policji;
- ▶ Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej;
- ▶ przedsiębiorców i organizacje ich zrzeszające;
- ▶ instytucje otoczenia biznesu (w tym Izba Rolnicza, Ośrodek Doradztwa Rolniczego);
- ▶ rolników i ich zrzeszenia (spółdzielnie i grupy producenckie);
- ▶ organizacje pozarządowe;
- ▶ osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe;
- ▶ bezrobotnych i osoby wykluczone.

6.4.2. Finansowanie strategii

Głównymi źródłami finansowania strategii w okresie jej realizacji będą:

- ▶ środki budżetu gminy Radecznica,
- ▶ zewnętrzne środki publiczne, dostępne przede wszystkim w ramach:
 - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Łączna alokacja środków unijnych na program wynosi 2 229 mln euro, z czego 1 607 mln euro będzie finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zaś ponad 621 mln euro będzie pochodziło z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS);
 - Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Łączna alokacja środków na program wynosi 8 242 ml euro, finansowana z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- ▶ środki z sektora prywatnego, dostępne w ramach realizowanych przez przedsiębiorstwa przedsięwzięć inwestycyjnych.

Uzupełniającymi źródłami finansowania strategii będą inne programy operacyjne finansowane ze środków unijnych perspektywy 2014-2020, w tym:

- ▶ Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020, w ramach którego będzie m.in. istniała możliwość finansowania rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, a także współpracy sieciowej podmiotów oferujących wspólny produkt turystyczny;

- ▶ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, w ramach którego będzie m.in. możliwe finansowanie ponadlokalnych przedsięwzięć w zakresie energetyki odnawialnej, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a także przebudowy dróg krajowych;
- ▶ Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020, w ramach którego zaplanowano finansowanie przedsięwzięć związanych z poprawą dostępu mieszkańców do szybkiego Internetu, rozwojem administracji elektronicznej i e-usług, a także podnoszeniem umiejętności cyfrowych społeczeństwa;
- ▶ Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, w ramach którego będzie m.in. możliwość finansowania projektów podnoszących kompetencje pracowników administracji samorządowej oraz rozwijających systemy zarządzania strategicznego i finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego.
- ▶ Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020, w tym Program Region Morza Bałtyckiego; Program dla Europy Środkowej, Interreg Europa; Program Współpracy Transgranicznej Polska Białoruś Ukraina.
- ▶ Szwajcarskie i Norweskie Instrumenty Finansowe, umożliwiające finansowanie różnorodnych inicjatyw związanych ze sportem, kulturą, edukacją, zdrowiem oraz rozwojem społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia będzie również finansowana ze środków krajowych. W szczególności dotyczy to takich programów i funduszy krajowych jak:

- ▶ Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej, w ramach którego będzie istniała możliwość uzyskania dotacji na modernizację dróg powiatowych i gminnych;
- ▶ Roczne programy finansowania kultury, realizowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z których będą dofinansowywane imprezy i wydarzenia kulturalne;
- ▶ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach którego będzie możliwość finansowania w formie instrumentów zwrotnych przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej itp.;
- ▶ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, umożliwiający finansowanie różnorodnych przedsięwzięć w zakresie ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową;
- ▶ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, umożliwiający finansowanie m.in. projektów z zakresu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Znaczna część środków inwestycyjnych gminy będzie mogła pochodzić z programów operacyjnych perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. Głównym źródłem środków unijnych będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL) na lata 2014-2020. RPO WL 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Zgodnie z UP alokacja środków unijnych na Program wynosi 1 607 222 235 EUR EFRR i 621 593 397 EUR EFS. Łączna alokacja środków unijnych na program wynosi 2 228 815 632 EUR. Minimalne zaangażowanie środków krajowych - szacowane na podstawie art. 120 rozporządzenia ramowego zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% - wynosi w momencie programowania 393 320 406 EUR. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach programu.⁹

Tabela 44. Alokacja środków unijnych na osie priorytetowe RPO WL na lata 2014-2020

NAZWA OSI PRIORYTETOWEJ	NAZWA FUNDUSZU FINANSUJĄCEGO	WKŁAD UNIJNY W EURO	PROCENT W CAŁOŚCI ALOKACJI
1. BADANIA I INNOWACJE	EFRR	45 416 755	2,04%
2. CYFROWE LUBELSKIE	EFRR	72 255 674	3,24%
3. KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW	EFRR	291 639 451	13,08%
4. ENERGIA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU	EFRR	158 807 254	7,13%
5. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	EFRR	236 999 005	10,63%
6. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW	EFRR	170 615 611	7,65%
7. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO	EFRR	98 707 126	4,43%
8. MOBILNOŚĆ REGIONALNA I EKOLOGICZNY TRANSPORT	EFRR	271 031 040	12,16%
9. RYNEK PRACY	EFS	202 044 086	9,07%
10. ADAPTACYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW I PRACOWNIKÓW DO ZMIAN	EFS	62 138 448	2,79%
11. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	EFS	180 540 178	8,10%
12. EDUKACJA, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJE	EFS	107 446 601	4,82%
13. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	EFRR	261 750 319	11,74%
14. POMOC TECHNICZNA	EFS	69 424 084	3,11%
ŁĄCZNIE		2 228 815 632	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WL 2014-2020

Drugim kluczowym źródłem pozyskiwania środków unijnych ma wdrażanie działań strategii będzie **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020**, który będzie finansowany z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Alokacja środków z EFRROW kształtuje się na poziomie 8 242 mln euro, które w dużej mierze będą wydatkowane na działania inwestycyjne związane z modernizacją gospodarstw rolnych oraz rozwój przetwórstwa produktów rolnych, a także na rozbudowę infrastruktury na obszarach wiejskich oraz wspieranie przedsiębiorczości pozarolniczej.

⁹ Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WL na lata 2014-2020

Tabela 45. Alokacja środków unijnych na działania i poddziałania zaplanowane do wdrożenia w ramach PROW na lata 2014-2020 (w euro)

LP.	NAZWA DZIAŁANIA	NAZWA PODDZIAŁANIA	Wkład unijny (euro)	Procent w całości alokacji
1.	TRANSFER WIEDZY I DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA (ART.14)	- WSPARCIE DLA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO I NABYWANIA UMIEJĘTNOŚCI - WSPARCIE DLA PROJEKTÓW DEMONSTRACYJNYCH I DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH	36 905 246	0,45%
2.	USŁUGI DORADCZE, USŁUGI Z ZAKRESU ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM I USŁUGI Z ZAKRESU ZASTĘPSTW (ART.15)	- WSPARCIE NA SZKOLENIA DORADCÓW - ŚWIADCZENIE KOMPLEKSOWEJ PORADY DLA ROLNIKA - ŚWIADCZENIE KOMPLEKSOWEJ PORADY DLA WŁAŚCICIELA LASU	47 722 830	0,58%
3.	SYSTEMY JAKOŚCI PRODUKTÓW ROLNYCH I ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH (ART. 16)	- WSPARCIE DLA NOWYCH UCZESTNIKÓW SYSTEMÓW JAKOŚCI - WSPARCIE NA PRZEPROWADZENIE DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH	21 000 000	0,25%
4.	INWESTYCJE W ŚRODKI TRWAŁE (ART. 17)	- INWESTYCJE W GOSPODARSTWACH POŁOŻONYCH NA OBSZARACH NATURA 2000 - INWESTYCJE W GOSPODARSTWACH POŁOŻONYCH NA OBSZARACH OSN - MODERNIZACJA GOSPODARSTW ROLNYCH - PRZETWÓRSTWO I MARKETING PRODUKTÓW ROLNYCH - SCALANIE GRUNTÓW	2 120 177 704	25,72%
5.	PRZYWRACANIE POTENCJAŁU PRODUKCJI ROLNEJ ZNISZCZONEGO W WYNIKU KLĘSK ŻYWIŁOWYCH I KATASTROF ORAZ WPROWADZANIE ODPOWIEDNICH ŚRODKÓW ZAPOBIEGAWCZYCH (ART. 18)	- INWESTYCJE ODTWARZAJĄCE POTENCJAŁ PRODUKCJI ROLNEJ - INWESTYCJE ZAPOBIEGAJĄCE ZNISZCZENIU POTENCJAŁU PRODUKCJI ROLNEJ	264 046 000	3,20%
6.	ROZWÓJ GOSPODARSTW I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (ART. 19)	- PREMIE DLA MŁODYCH ROLNIKÓW - PREMIE NA ROZPOCZĘCIE DZIAŁALNOŚCI POZAROLNICZEJ - PŁATNOŚCI DLA ROLNIKÓW PRZEKAZUJĄCYCH MAŁE GOSPODARSTWA - RESTRUKTURYZACJA MAŁYCH GOSPODARSTW - ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI - ROZWÓJ USŁUG ROLNICZYCH	1 406 133 450	17,06%
7.	PODSTAWOWE USŁUGI I ODNOWA WSI NA OBSZARACH WIEJSKICH (ART. 20)	- BUDOWA LUB MODERNIZACJA DRÓG LOKALNYCH - GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA - INWESTYCJE W OBIEKTY PEŁNIĄCE FUNKCJE	683 983 100	8,30%

		KULTURALNE LUB KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ - INWESTYCJE W TARGOWISKA LUB OBIEKTY BUDOWLANE PRZEZNACZONE NA CELE PROMOCJI LOKALNYCH PRODUKTÓW - OCHRONA ZABYTKÓW I BUDOWNICTWA TRADYCYJNEGO		
8.	INWESTYCJE W ROZWÓJ OBSZARÓW LEŚNYCH I POPRAWĘ ŻYWOTNOŚCI LASÓW (ART. 21-26)	- ZALESIANIE I TWORZENIE TERENÓW ZALESIONYCH	191 519 339	2,32%
9.	Tworzenie grup i organizacji producentów (ART. 27)	- Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym	256 414 153	3,11%
10.	Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne (ART. 28)	- Rolnictwo zrównoważone - Ochrona gleb i wód - Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych - Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 - Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	753 399 101	9,14%
11.	Rolnictwo ekologiczne (ART. 29)	- Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego - Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne	445 373 661	5,40%
12.	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ART. 31)	- Płatności ONW	1 378 188 270	16,72%
13.	Współpraca	- Współpraca w ramach grup EPI	36 904 246	0,45%
14.	Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju - Wdrażanie projektów współpracy - Wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji - Wsparcie przygotowawcze	467 668 000	5,67%
15.	Pomoc techniczna z inicjatywy państw członkowskich	- Wsparcie wdrażania programu - Rozwój krajowej sieci obszarów wiejskich	132 527 195	1,61%
ŁĄCZNIE:			8 241 962 295	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie projektu PROW 2014-2020.

6.5. Monitoring i ocena realizacji strategii

System monitorowania jest ważnym instrumentem w procesie wdrażania strategii. Dane monitoringowe służą do oceny skuteczności realizowanych działań i pozwalają na bardziej efektywne wydatkowanie środków publicznych. Proces monitorowania umożliwia również ocenić postępy we wdrażaniu strategii, a także mobilizować władze i społeczność lokalną do większej aktywności na rzecz realizacji strategii. Głównymi elementami systemu monitoringu są:

- ▶ instytucje odpowiedzialne za proces monitorowania wdrażania strategii,
- ▶ przyjęty system raportowania z procesu monitorowania strategii,
- ▶ zestaw wskaźników służących do oceny postępów we wdrażaniu strategii.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację procesu monitorowania realizacji strategii będzie Wójt Radeckizny wraz z Radą Gminy. Za proces monitorowania i raportowania będzie odpowiedzialny Referat Infrastruktury i Inwestycji. Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu dwuletnim, na podstawie opracowanego raportu monitorującego obejmującego analizę zebranych danych na bazie przyjętych wskaźników monitoringowych. Przy czym pierwszy raport z procesu monitorowania wdrażanej strategii obejmie lata 2015-2016 i zostanie przygotowany do połowy 2017 roku. Wójt i Rada Gminy, na podstawie przedstawionego raportu i zawartych w nim wniosków oraz rekomendacji dokonają śródkresowej oceny stanu wdrażania strategii, a także zaproponują ewentualne zmiany skorygowania jej treści.

Przyjęty zestaw wskaźników zakłada monitorowanie strategii na dwóch poziomach, tj. **strategicznym** – odnoszącym się do priorytetowych obszarów rozwoju gminy – oraz **operacyjnym**, pozwalającym na ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów operacyjnych strategii. Przy konstruowaniu systemu wskaźników starano się ograniczyć ich liczbę do minimum, a także wykorzystać przede wszystkim te, których wartości można monitorować w oparciu o oficjalną statystykę Głównego Urzędu Statystycznego.

7. Załączniki:

Załącznik nr 1: Wykaz wskaźników monitoringowych

Tabela 46. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 1.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII
1. FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA I ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA	1.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACYJNEJ	▶ DŁUGOŚĆ ZMODERNIZOWANYCH DRÓG ▶ UDZIAŁ DRÓG O NAWIERZCHNI TWARDEJ (TWARDEJ ULEPSZONEJ) W DŁUGOŚCI DRÓG OGÓŁEM ▶ NAKŁADY NA UTRZYMANIE DRÓG ▶ NAKŁADY INWESTYCYJNE NA REMONT I BUDOWĘ DRÓG ▶ POWIERZCHNIA NOWOBUDOWANYCH LUB ZMODERNIZOWANYCH STREF PARKINGOWYCH ▶ POWIERZCHNIA ZBUDOWANYCH LUB ZMODERNIZOWANYCH CHODNIKÓW ▶ DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI WODOCIĄGOWEJ ▶ ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY LUDNOŚCI /I /LUB GOSPODARKI NARODOWEJ ▶ DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ ▶ POŁĄCZENIA KANALIZACYJNE PROWADZĄCE DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I ZBIOROWEGO ZAMIESZKANIA ▶ LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI KANALIZACYJNEJ W LUDNOŚCI OGÓŁEM ▶ LICZBA UJĘĆ WODY W GMINIE ▶ LICZBA WYBUDOWANYCH PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW
	1.2. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ	▶ LICZBA ZMODERNIZOWANYCH I WYPOSAŻONYCH ŚWIETLIC WIEJSKICH, ▶ LICZBA WYPOSAŻONYCH OBIEKTÓW INSTYTUCJI KULTURY, ▶ LICZBA ROZBUDOWANEJ, PRZEBUDOWANEJ LUB WYREMONTOWANEJ INFRASTRUKTURY NA CELE DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ

		▶ LICZBA ZAKUPIONEGO TRWAŁEGO WYPOSAŻENIA DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ ▶ LICZBA ZAADAPTOWANYCH, ROZBUDOWANYCH, ZMODERNIZOWANYCH OBIEKTÓW SŁUŻĄCYCH DO EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ I PODSTAWOWEJ ▶ LICZBA WYBUDOWANYCH, ROZBUDOWANYCH, ZMODERNIZOWANYCH OBIEKTÓW PRZEZNACZONYCH DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI EDUKACYJNEJ WRAZ Z ZAPLECZEM SOCJALNYM ▶ ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH EDUKACJĄ PRZEDSZKOLNĄ W GMINIE
	1.3. REWITALIZACJA FIZYCZNA, GOSPODARCZA I SPOŁECZNA	▶ LICZBA ZREWITALIZOWANYCH, ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW WIEJSKICH ▶ LICZBA ZREALIZOWANYCH PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH ▶ LICZBA ZREALIZOWANYCH PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI I WIEDZY MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE EKOLOGII, ŁADU PRZESTRZENNEGO I ESTETYKI MIEJSCA ZAMIESZKANIA
	1.4. USPRAWNIENIE ZARZĄDZANIA GMINĄ I E-USŁUGI	▶ ODSETEK URZĘDNIKÓW W GMINIE OBJĘTYCH SPECJALISTYCZNYMI SZKOLENIAMI W ZAKRESIE PODNOSZENIA SWOICH KOMPETENCJI ▶ LICZBA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ GMINĘ W PARTNERSTWIE Z INNYMI PODMIOTAMI I INSTYTUCJAMI ▶ LICZBA PROJEKTÓW ZREALIZOWANYCH W FORMULE PARTNERSTWA PRYWATNO-PUBLICZNEGO ▶ LICZBA PONADLOKALNYCH PROJEKTÓW PARTNERSKICH, KTÓRYCH GMINA JEST UCZESTNIKIEM ▶ LICZBA ZORGANIZOWANYCH KAMPANII EDUKACYJNO-INFORMACYJNYCH NA RZECZ ZWIĘKSZANIA ZNACZENIA E-UMIEJĘTNOŚCI ORAZ UPOWSZECHNIANIA KORZYŚCI Z WYKORZYSTYWANIA TECHNOLOGII CYFROWYCH PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ GMINY ▶ ZREALIZOWANE PROJEKTY INWESTYCYJNE W ZAKRESIE ELEKTRONICZNEJ ADMINISTRACJI I USŁUG PUBLICZNYCH ŚWIADCZONYCH DROGĄ ELEKTRONICZNĄ ▶ ILOŚĆ CYFROWYCH ZASOBÓW GMINY M.IN. W ZAKRESIE MIENIA I NIERUCHOMOŚCI, PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO, KULTURY, EDUKACJI, TURYSTYKI, OCHRONY ZDROWIA ▶ LICZBA ODWIEDZAJĄCYCH STRONĘ INTERNETOWĄ ▶ LICZBA SPRAW ZAŁATWIANYCH DROGĄ ELEKTRONICZNĄ

Tabela 47. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 2.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII
2. CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE	2.1. ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTYWANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	▶ LICZBA WYBUDOWANYCH EKOLOGICZNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII ▶ ŁĄCZNA MOC ZAINSTALOWANA NA TERENIE GMINY DO PRODUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH ▶ LICZBA ENERGOOSZCZĘDNYCH ELEMENTÓW OŚWIETLENIA ULICZNEGO W GMINIE ▶ LICZBA BUDYNKÓW MIESZKALNYCH I OBIEKTÓW PUBLICZNYCH PODDANYCH PRACOM MAJĄCYM NA CELU POPRAWĘ ICH EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ (M.IN. PRACE TERMOMODERNIZACYJNE)
	2.2. WZROST GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	▶ LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW WYKORZYSTUJĄCYCH ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII ▶ LICZBA ZREALIZOWANYCH SZKOLEŃ MAJĄCYCH NA CELU INFORMOWANIE I ZACHĘCANIE ZAINTERESOWANYCH PODMIOTÓW DO KORZYSTANIA Z DOSTĘPNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWANIA POPRAWY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ PRZEDSIĘBIORSTW ▶ LICZBA FIRM DZIAŁAJĄCYCH W BRANŻY ENERGETYKI ODNAWIALNEJ NA TERENIE GMINY
	2.3. PROMOWANIE EFEKTYWNEGO GOSPODAROWANIA W ROLNICTWIE	▶ LICZBA PRZEPROWADZONYCH SZKOLEŃ ZAWODOWYCH I NABYWANIA UMIEJĘTNOŚCI PRZEZ ROLNIKÓW ORAZ WŁAŚCICIELI LASÓW W ZAKRESIE PROWADZONEJ PRODUKCJI, OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ MARKETINGU SWOICH PRODUKTÓW I USŁUG ▶ ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY ROLNICTWA ▶ WYKORZYSTANIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W ROLNICTWIE I PRZETWÓRSTWIE SPOŻYWCZYM ▶ EMISJA GAZÓW CIEPLARNIANYCH I AMONIAKU Z ROLNICTWA ▶ LICZBA GOSPODARSTW WYKORZYSTUJĄCYCH ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII
	2.4. . GOSPODARKA NISKOEMISYJNA	▶ POZIOM EMISJI CO2 NA TERENIE GMINY ▶ LICZBA ZMODERNIZOWANYCH I ZLIKWIDOWANYCH KOTŁOWNI

Tabela 48. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 3.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII
3. ZINTEGROWANA I PRZEDSIĘBIORCZA SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA	3.1. STYMULOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW	▶ LICZBA ZORGANIZOWANYCH SZKOLEŃ MAJĄCYCH NA CELU KOMPLEKSOWE WSPARCIE OSÓB PLANUJĄCYCH ROZPOCZĘCIE WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ▶ LICZBA OSÓB, KTÓRE ROZPOCZĘŁY PROWADZENIE WŁASNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ▶ LICZBA FUNKCJONUJĄCYCH PUNKTÓW INFORMACYJNO-KONSULTINGOWYCH DLA PRZEDSIĘBIORSTW ▶ LICZBA KLIENTÓW PUNKTU INFORMACYJNO- KONSULTINGOWEGO DLA PRZEDSIĘBIORSTW ▶ LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW UCZESTNICZĄCYCH W PROJEKTACH SZKOLENIOWO-DORADCZYCH W RAMACH DOSTĘPNEGO WSPARCIA ROZWOJU KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ KADR ZARZĄDCZYCH ZGODNIE Z ICH DIAGNOZOWANYMI POTRZEBAMI
	3.2. PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU I ROZWÓJ RYNKU PRACY	▶ LICZBA OSÓB, KTÓRE PODJĘŁY ZATRUDNIENIE ▶ LICZBA OSÓB PODDANA SKUTECZNEJ AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ ▶ ODSETEK OSÓB MŁODYCH WŚRÓD BEZROBOTNYCH ▶ ODSETEK OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W GRUPIE OSÓB BEZROBOTNYCH ▶ LICZBA PODJĘTYCH INICJATYW NA RZECZ E-INTEGRACJI I BUDOWANIA KAPITAŁU SPOŁECZNEGO Z WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII CYFROWYCH ▶ LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z FORM WSPARCIA TAKICH JAK: STAŻE, SZKOLENIA ZAWODOWE, BONY SZKOLENIOWE, STAŻOWE, ZATRUDNIENIOWE, GRANTY NA ZAGOSPODAROWANIE POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA ITP.
	3.3. ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I WZROST BEZPIECZEŃSTWA	▶ LICZBA DOPOSAŻONYCH JEDNOSTEK OSP ▶ LICZBA ZORGANIZOWANYCH ZAJĘĆ PRZYZYNIAJĄCYCH SIĘ DO ROZWOJU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH NA RYNKU PRACY ORAZ WŁAŚCIWYCH POSTAW ▶ ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH EDUKACJĄ PRZEDSZKOLNĄ W GMINIE
	3.4. INKLUZJA SPOŁECZNA	▶ ODSETEK OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH OBJĘTYCH WSPARCIEM INSTYTUCJONALNYM I POZAINSTYTUCJONALNYM

		▶ LICZBA ZREALIZOWANYCH KOMPLEKSOWYCH PROGRAMÓW NA RZECZ INTEGRACJI OSÓB I RODZIN WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM UKIERUNKOWANE NA AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNO-ZAWODOWĄ ▶ LICZBA NOWYCH FORM WSPARCIA DOSTĘPNYCH DLA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH ▶ LICZBA INICIATYW MAJĄCYCH NA CELU REINTEGRACJĘ I REHABILITACJĘ SPOŁECZNO-ZAWODOWĄ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
--	--	---

Tabela 49. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 4.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII
4. ROZWINIĘTA GOSPODARKA I PROMOCJA GMINY.	4.1. ROZWÓJ LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORSTW	▶ WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH NA JEDNEGO MIESZKAŃCA ▶ NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM W PRZELICZENIU NA JEDNO PRZEDSIĘBIORSTWO ▶ ODSETEK PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH PONOSZĄCYCH NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ ▶ STOPA BEZROBOCIA ▶ UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W ILOŚCI BEZROBOTNYCH OGÓŁEM ▶ STOPA ZATRUDNIENIA ▶ UDZIAŁ ZATRUDNIONYCH W SEKTORZE PRZEMYSŁOWYM W ILOŚCI ZATRUDNIONYCH OGÓŁEM ▶ LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW, KTÓRE OBNIŻYŁY EMISJĘ CO₂ DO ATMOSFERY
	4.2. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH	▶ UDZIAŁ GOSPODARSTW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ POZAROLNICZĄ W ILOŚCI GOSPODARSTW OGÓŁEM ▶ LICZBA ZMODERNIZOWANYCH I PODDANYCH RESTRUKTURYZACJI GOSPODARSTW ROLNYCH ▶ LICZBA ROLNIKÓW, KTÓRZY PRZYSTĄPILI DO SYSTEMÓW JAKOŚCI ▶ LICZBA TARGOWISK PRZEZNACZONYCH DO SPRZEDAŻY LOKALNYCH PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH W GMINIE
	4.3. PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ I PROMOCJA GMINY	▶ POWIERZCHNIA TERENÓW INWESTYCYJNYCH WYPOSAŻONYCH W PODSTAWOWĄ INFRASTRUKTURĘ ▶ LICZBA TURYSTÓW KORZYSTAJĄCYCH Z NOCLEGÓW W TURYSTYCZNYCH OBIEKTACH

		▶ LICZBA KORZYSTAJĄCYCH Z NOCLEGÓW TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH W CIĄGU ROKU ▶ LICZBA PODJĘTYCH DZIAŁAŃ MARKETINGOWYCH MAJĄCYCH NA CELU PRZYCIĄGNIĘCIE TURYSTÓW
	4.4. INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA	▶ LICZBA PODDANYCH RENOWACJI I REWITALIZACJI NA CELE TURYSTYCZNE OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ▶ LICZBA ODNOWIONYCH ZABYTKOWYCH OBIEKTÓW BUDOWLANYCH, SŁUŻĄCYCH ZACHOWANIU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARACH WIEJSKICH ▶ LICZBA STWORZONYCH ŚCIEŻEK EKOLOGICZNYCH, EKOMUZEÓW, ŚCIEŻEK ROWEROWYCH I PIESZYCH ▶ DŁUGOŚĆ STWORZONYCH ŚCIEŻEK EKOLOGICZNYCH, EKOMUZEÓW, ŚCIEŻEK ROWEROWYCH I PIESZYCH ▶ LICZBA WYBUDOWANYCH ŚCIEŻEK POZNAWCZYCH ▶ LICZBA NOWOPOWSTAŁYCH LOKALI PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GASTRONOMICZNĄ ▶ LICZBA NOWO WYBUDOWANYCH I/LUB ZMODERNIZOWANYCH GOSPODARSTW AGROTURYSTYCZNYCH ▶ LICZBA PRZEDSIĘBIORCÓW, KTÓRZY PODJĘLI DZIAŁALNOŚĆ W SFERZE GASTRONOMICZNEJ, AGROTURYSTYCZNEJ LUB EKOTURYSTYCZNEJ

8. Spis wykresów, tabel, rysunków.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Stan dróg gminnych.....	12
Wykres 2. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w latach 2004-2014...	24
Wykres 3. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³].....	24
Wykres 4. Liczba ludności w gminie Radecznica w latach 2004-2014. (stan na 31 XII).....	31
Wykres 5. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	33
Wykres 6. Saldo migracji w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	34
Wykres 7. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	35
Wykres 8. Struktura procentowa ludności wg ekonomicznych grup wieku w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w 2014 roku.....	36
Wykres 9. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	36
Wykres 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2010-2014.....	37
Wykres 11. Struktura ludności ze względu na wiek w gminie Radecznica w 2014 roku.....	37
Wykres 12. Struktura ludności ze względu na wiek i płeć w gminie Radecznica w 2014 roku.....	38
Wykres 13. Struktura wykształcenia w gminie Radecznica w 2002 roku.....	39
Wykres 14. Struktura wykształcenia w gminie Radecznica w podziale na płeć w % w 2002 roku.....	39
Wykres 15. Porównanie struktury wykształcenia w % w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w 2002 roku.....	40
Wykres 16. Gospodarstwa domowe wg liczby osób w gminie Radecznica w 2002 roku.....	42
Wykres 17. Gospodarstwa domowe wg składu rodzinnego w gminie Radecznica w 2002 roku.....	43
Wykres 18. Liczba budynków mieszkalnych w gminie Radecznica w latach 2008-2014.....	45
Wykres 19. Stan wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne w latach 2004-2013.....	46
Wykres 20. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w gminie Radecznica.....	47
Wykres 21. Stosunek wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat do dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radecznica w latach 2004-2014.....	49
Wykres 22. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy Radecznica w latach 2004-2014.....	49
Wykres 23. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w latach 2004-2014.....	50
Wykres 24. Liczba uczniów uczęszczających do szkół gimnazjalnych w latach 2004-2014.....	50
Wykres 25. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	52
Wykres 26. Porównanie wysokości subwencji oświatowej i wydatków na oświatę w PLN.....	54
Wykres 27. Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej) w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	60

Wykres 28. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności) w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	60
Wykres 29. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.	61
Wykres 30. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	62
Wykres 31. Liczba porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Radecznica w latach 2012-2014.	66
Wykres 32. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-2015.	68
Wykres 33. Liczba osób korzystające z pomocy społecznej ze względu na przyczynę w 2015 roku.	69
Wykres 34. Rodzaje przestępstw najczęściej popełnianych na terenie gminy Radecznica.....	72
Wykres 35. Wykroczenia i przestępstwa na terenie gminy Radecznica w latach 2014- 2015.....	72
Wykres 36. Wydatki poniesione na działalność OSP w latach 2012-2014 (w tys. złotych).....	76
Wykres 37. Działania ratownicze OSP w gminie Radecznica w 2014 roku.	78
Wykres 38. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Radecznica w 2002 i 2010 roku.	85
Wykres 39. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	87
Wykres 40. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w latach 2004-2014 z uwzględnieniem struktury własności.	88
Wykres 41. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.....	89
Wykres 42. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.....	89
Wykres 43. Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku.....	90
Wykres 44. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica wg klasyfikacji PKD 2007 w 2014 roku.....	93
Wykres 45. Procentowy rozkład podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w roku 2014.	94
Wykres 46. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w gminie Radecznica w latach 2010-2014.	96
Wykres 47. Różnice w procentowym udziale podmiotów gospodarczych w powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2014 roku w poszczególnych sekcjach klasyfikacji PKD 2007 w porównaniu z gminą Radecznica.....	98
Wykres 48. Liczba osób pracujących w gminie Radecznica w latach 2004-2014.....	103
Wykres 49. Liczba zatrudnionych w gminie Radecznica z podziałem na płeć w latach 2004 – 2014. ...	103
Wykres 50. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto mieszkańców powiatu zamojskiego w latach 2004-2014.....	104
Wykres 51. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Radecznica w latach 2004-30.09.2015	105

Wykres 52. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w podziale na płeć w gminie Radecznica w latach 2004-30.09.2015.	105
Wykres 53. Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku z podziałem na płeć w gminie Radecznica w latach 2004 – 30.09. 2015.	106
Wykres 54. Liczba bezrobotnych do 25. oraz po 50. roku życia w latach 2005-30.09.2015.....	106
Wykres 55. Liczba bezrobotnych z podziałem na czas pozostawiania bez pracy w miesiącach w latach 2012-2015.....	107
Wykres 56. Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2004 – 2014.	109
Wykres 57. Dochody gminy Radecznica w latach 2004-2014 w PLN	121
Wykres 58. Dochody własne gminy Radecznica w latach 2004-2014 w PLN	122
Wykres 59. Struktura dochodów własnych gminy Radecznica w latach 2004-2014.....	123
Wykres 60. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku rolnego w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.	124
Wykres 61. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku od nieruchomości w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.	125
Wykres 62. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu podatku od osób fizycznych w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.....	125
Wykres 63. Wysokość dochodów własnych uzyskiwanych z tytułu wpływów z usług w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.	126
Wykres 64. Struktura dochodów w gminie Radecznica w 2014 roku.....	126
Wykres 65. Dochód na 1 mieszkańca w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.	127
Wykres 66. Wydatki w gminie Radecznica w latach 2004-2014 w PLN.	129
Wykres 67. Wydatki inwestycyjne i bieżące w gminie Radecznica w latach 2004-2014 w PLN.	130
Wykres 68. Procentowy udział wydatków inwestycyjnych i bieżących w wydatkach ogółem w gminie Radecznica w 2014 roku.	130
Wykres 69. Podział wydatków bieżących w gminie Radecznica w latach 2011 – 2014 w PLN.....	131
Wykres 70. Wydatki na 1 mieszkańca w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN	134
Wykres 71. Struktura wydatków i dochodów gminy Radecznica w latach 2004-2014 w PLN.....	135

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz dróg publicznych na terenie gminy Radecznica.	12
Tabela 2. Lokalizacja szamb i zagrodowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Radecznica.	25
Tabela 3. Liczba mieszkańców w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku. (stan na 31 XII)	30
Tabela 4. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Radecznica w latach 2004-2014. (stan na 31 XII).....	31
Tabela 5. Zestawienie mieszkańców gminy Radecznica na dzień 31.12.2014 roku.....	32
Tabela 6. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w gminie Radecznica w latach 2004-2014.	33
Tabela 7. Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci	35
Tabela 8. Struktura wykształcenia w województwie lubelskim i powiecie zamojskim w 2002r i 2011 r... ..	40

Tabela 9. Rodzaj źródła utrzymania gospodarstw domowych w 2002 roku.....	44
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie Radecznica w latach 2008 – 2014.	45
Tabela 11. Wykaz placówek oświatowych w gminie łącznie z liczbą uczniów w 2015 roku	48
Tabela 12. Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych w szkołach podstawowych i gimnazjach w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2010-2014.	51
Tabela 13. Udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w województwie lubelskim, powiecie zamojskim i gminie Radecznica w latach 2008-2012.	52
Tabela 14. Rodzaje wydatków w dziale 801 – Oświata i wychowanie w gminie Radecznica w 2014 roku w PLN.....	54
Tabela 15. Zgłaszane przez dyrektorów szkół potrzeby prowadzonych przez nich placówek oświatowych.	55
Tabela 16. Wykaz obiektów sportowych zlokalizowanych przy placówkach oświatowych.....	58
Tabela 17. Struktura Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w gminie Radecznica.....	64
Tabela 18. Liczba porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w latach 2012-2014 w gminach powiatu zamojskiego.	66
Tabela 19. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	67
Tabela 20. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Radecznica w latach 2008-2014	67
Tabela 21. Formy pomocy społecznej realizowane w gminie Radecznica w latach 2012-2015.	68
Tabela 22. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Radecznica w latach 2012-2015.....	69
Tabela 23. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w latach 2013-2015.	73
Tabela 24. Jednostki OSP w gminie Radecznica.	74
Tabela 25. Dotacje na OSP w latach 2012-2014.....	76
Tabela 26. Stan wyposażenia OSP na terenie gminy Radecznica.....	77
Tabela 27. Wartość wskaźnika LHDl dla powiatu zamojskiego w roku 2010 i zmian pozycji w rankingu w porównaniu do 2007 r.....	80
Tabela 28. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w latach 2002 i 2010 wg danych z Powszechnych Spisów Rolnych.	82
Tabela 29. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w 2002 roku.....	82
Tabela 30. Struktura użytkowania gruntów w gminie Radecznica w 2010 roku.....	83
Tabela 31. Struktura użytkowania gruntów w 2015 roku.	83
Tabela 32. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Radecznica w 2002 i 2010 roku.....	85
Tabela 33. Powierzchnia zasiewów w gminie Radecznica w roku 2010.	86
Tabela 34. Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej w gminie Radecznica w 2014 roku.	88
Tabela 35. Wskaźniki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości w gminach powiatu zamojskiego 2014 roku.	91

Tabela 36. Podmioty gospodarcze w gminie Radecznica wg klasyfikacji PKD 2007 stan na 2014 r.	92
Tabela 37. Wykaz większych przedsiębiorstw na terenie gminy Radecznica.	99
Tabela 38. Struktura bezrobocia w miastach i gminach rejonu działania PUP Zamość na koniec III kwartału 2015r.	108
Tabela 39. Wybrane źródła dochodów własnych w gminach powiatu zamojskiego w 2014 roku w PLN.	123
Tabela 40. Struktura dochodów gminy Radecznica w 2014 roku według działów klasyfikacji budżetowej.	128
Tabela 41. Wydatki wg działów klasyfikacji budżetowej w gminie Radecznica w 2014 roku.	132
Tabela 42. Struktura wydatków i dochodów gminy Radecznica w latach 2011-2014 w PLN	135
Tabela 43. Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy Radecznica.	138
Tabela 44. Alokacja środków unijnych na osie priorytetowe RPO WL na lata 2014-2020.....	174
Tabela 45. Alokacja środków unijnych na działania i poddziałania zaplanowane do wdrożenia w ramach PROW na lata 2014-2020 (w euro).....	175
Tabela 46. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 1.	178
Tabela 47. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 2.	180
Tabela 48. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 3.	181
Tabela 49. Wykaz wskaźników monitoringowych w ramach celu priorytetowego 4.	182

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Radecznica z lotu ptaka.	15
Rysunek 2. Rzeka Por.....	17
Rysunek 3. Bazylika Mniejsza w Radecznicy.....	19
Rysunek 4. Kapliczka na wodzie.	20
Rysunek 5. Gospodarstwo pasieczne w Mokremłipiu.....	21
Rysunek 6. Skansen Zagroda Wiejska.....	22
Rysunek 7. Herb GKS Relax Radecznica.....	57
Rysunek 8. Orkiestra Dęta Zaburze.	63
Rysunek 9. Struktura KMP Zamość od 2011 r.	71
Rysunek 10. Szkic okręgów geotermalnych.	115
Rysunek 11. Strona główna serwisu internetowego www.gminaradecznica.pl	141
Rysunek 12. Klasyfikacja czynników wpływających na pozycję strategiczną gminy w metodzie SWOT..	142

SPIS MAP

Mapa 1. Położenie administracyjne gminy Radecznica na tle powiatu zamojskiego.	10
Mapa 2. Położenie administracyjne gminy Radecznica na tle województwa lubelskiego.....	11
Mapa 3. Obszary funkcjonalne w województwie lubelskim.	29

Mapa 4. Kalendarium powstania OSP na terenie gminy Radecznica.....	75
Mapa 5. Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (LHDI) w powiatach w 2010 roku (wskaźnik przyjmuje wartości od 1 do 100 w punktach)	80
Mapa 6. Waloryzacja przestrzeni turystycznej w południowowschodniej części województwa lubelskiego.....	100
Mapa 7. Waloryzacja przyrodniczo-krajobrazowa uwarunkowań turystycznych.....	101
Mapa 8. Średnie roczne sumy usłonecznienia w godzinach w latach 1971- 2000.....	111
Mapa 9. Strefy energetyczne wiatru w Polsce	113
Mapa 10. Średnie prędkości wiatru na wys. 50 m n.p.t.	114
Mapa 11. Mapa rozkładu temperatur w granicach województwa lubelskiego.	117
Mapa 12. Atrakcyjność inwestycyjna powiatów województwa lubelskiego w 2014 roku.	119
Mapa 13. Atrakcyjność inwestycyjna gmin województwa lubelskiego.....	120